Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

3-4

NR. 3-4 (240-241) • ANUL XXV • Martie-Aprilie 2021

apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

www.revistasud.ro

Bolintin - *Tărâmul apelor* - 588 de ani de la prima atestare documentară (15 martie 1433)

Biblioteca de rouă

de Grigore Vieru

Lui Titus Vîjeu

Frate,
Am văzut țări bogate
în care-aș fi rămas
la fel de sărac.

Frate,
e plină lumea de punți
pe care trebuie să le treci
înfrățindu-te cu dracul.

Frate,
eu pot muri oricând,
dar nu și oriunde.
Eu nu pot muri
decât cu chipul răsfrânt
„în acest geniu al ierbii
care e roua”.

Am citit despre...

Scriitori, în viziuni grafice (XV)

Florentin POPESCU

O istorie desenată a literaturii române (2003), realizată de Dragoș Morărescu (al cărui comentariu l-am început în nr. 11-12 al revistei „Sud”), prezintă un dublu interes: întâi fiindcă luăm cunoștință cu viziunile grafice ale autorului asupra lumii literare de ieri și de azi, apoi fiindcă, dincolo de desenele propriu-zise intuim și anume preferințe ale graficianului.

Se înțelege aproape de la sine că o istorie „desenată” exhaustivă (care, la o adică, să cuprindă totalitatea scriitorilor) ar fi depășit, probabil, puterile acestui grafician, un astfel de demers, la care nu s-a recurs până acum, neputând fi finalizat decât de către un grup de artiști – ceea ce nu știm dacă se va întâmpla vreodată.

Prin urmare, Dragoș Morărescu este și el, ca orice desenator, subiectiv, fără criterii de selecție foarte limpede precizate. Nu e, de aceea, de mirare că „catalogul” domniei sale figurează scriitori din mai toate timpurile, singurul criteriu după care au fost selectați fiind acela cronologic, după anul de naștere al celui imortalizat.

Răsfoim în continuare albumul propus ca un mic dicționar alfabetic de unde rămăsesem în episodul trecut (litera B) și zăbovim în fața litografiei prin care artistul a imortalizat casa-muzeu Bacovia din București, aflată undeva prin apropierea Pieții Eroilor Revoluției, pe strada ce poartă astăzi numele marelui poet. Prima constatare: Dragoș Morărescu a încercat să imprime imaginii un anume mister. Copacii de pe trotuarul din fața locuinței străjuiesc, conturați într-o tușă groasă, de un negru intens, modestul gard din fața clădirii.

Casa însăși lasă impresia a ceva desprins de pe altă lume. Arhitectura ei simplă, cu geamlâcuri și o copertină, de mici dimensiuni, deasupra scărilor, parcă lasă să se bănuie că dincolo de ziduri se află ceva nedeslușit și care se cere a fi descoperit. Nori conturați în linii groase, sporesc atmosfera de taină și de necunoscut.

Pe pagina din dreapta vedem și chipul poetului, dând impresia că a fost cuprins de o stare de visare și de oarecare somnolență privind către casa de pe pagina de stânga.

Portretul a fost realizat din linii subțiri, parcă trasate cu sfială și ne prezintă figura oarecum „clasică” și arhicunoscută publicului. Desenul ne amintește de poziția ușor aplecată a capului de la statuia realizată de Constantin Popovici la Bacău, dezvelită în cadrul ediției I a Festivalului „George Bacovia” din 1971. În treacăt, mărturisesc că am participat la acel moment și-mi amintesc ce rumoare a produs în rândul celor câteva mii de locuitori prezenți la festivitate. Însăși doamna Agatha Grigorescu-Bacovia, soția poetului, a avut atunci o reacție de moment, rămasă de neuitat: „Ăsta nu e soțul meu ! E o blasfemie !” a strigat ea foarte tare, revoltată, iar vorbele ei au răsunat în întreaga piață centrală a orașului.

Ulterior lucrurile s-au potolit, iar astăzi statuia poetului, devenită de mulți ani un fel de emblemă a Bacăului, este mult apreciată de localnici și de către turiști, fiind reprodusă pe mai

(continuare în pag. 2)

Florin Colonaș
Finis coronat opus - “Dicționarul artiștilor din spațiul românesc” pag. 18

George Apostoiu
Poporul suveran - visul prăbușit al lui Bolintineanu pag. 22

Alexandru Cazacu
Gloria învinșilor - “Și caii se împușcă, nu-i așa ?” pag. 18

Constanța Crudu
Cinci veacuri de la “Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung” pag. 28

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Asumarea alegerii

Se vorbește tot mai des, în lumea fluidă, hedonistă și hipertehnologizată de azi, despre însemnătatea alegerii nu doar la vârste fragede, ci pe toată durata parcursului existențial. Numărul mare de oferte ale oricărui domeniu, atât în sfera privată, cât și în cea publică, au dus chiar la apariția unei „neoștiințe a alegerii", slujită de asistenți, profesori și chiar „guru" care te pot consilia, educa și direcționa în identificarea căii de urmat. În Vest, ca și în Est, videocrația, dublată de multidimensionalul spațiu virtual, aduce pe lângă o democratizare cvasitotală a formelor de exprimare și o conectare imediată cu zone ale realității unde este valorizat exclusiv succesul obținut pe baza unor mentalități/acțiuni originale numite „out of the box". Adică a unei alegeri ieșite din tiparele unei gândiri comune.

Industria IT și a spectacolului, electronica, comerțul și serviciile de orice fel au oferit în ultimii ani exemplele cele mai relevante în acest sens. Totul se bazează pe practicarea unui antreprenoriat inovativ, aflat în relație de calibrare din mers cu potențiala cerere generată în modalități aflate sub auspiciile zicalei „s'il n'est pas interdit, il est autorisé". Acest *modus operandi* nu are cum să nu devină model general și să nu influențeze decidentul aflat în faza de alegere a unei opțiuni. Fapt până la un punct firesc, căci evoluțiile omenirii au fost întotdeauna bazate pe mari schimbări de paradigmă și mai ales pe o revizuire bazată pe descoperirea unor noi posibilități de explorare.

O anumită nuanță se impune a fi precizată: dacă în Occident cartea a fost mereu un factor de schimbare, în Orient sau în zona aflată sub influența orientală, cartea a fost mai degrabă un factor de conservare. De aici poate și diferențele în comportament cu privire la alegere între cele două lumi.

Sandu Tudor (1896-1962 – pseudonimul lui Alexandru Teodorescu), originar din Ploiești, a fost o personalitate complexă: jurnalist intransigent, dar și proprietar de ziare, om de afaceri de succes, aviator, poet, apoi călugăr ortodox, dar și autor de scrieri teologice extrem de bine apreciate de specialiști. Era un spirit viu și critic al vieții sociale și intelectuale, fiind printre primii în epocă care se distanțaseră de cercurile ambelor extreme ideologice: legionarismul fascist și stânga comunistă. Însă numele lui rămâne legat de mișcarea „Rugul Aprins" de la mănăstirea Antim, unde Sandu Tudor devenise monah (sub numele de Agaton) cu toate consecințele ce decurgeau de aici. O grupare rezultată inițial din dialogurile dintre Sandu Tudor și Ioan cel Străin, un călugăr rus refugiat în România, ce aduna mai mulți intelectuali de formații diferite care discutau la un înalt nivel diverse teme religioase ale bisericii răsăritene, în special problematica aferentă isihastei „rugăciuni a inimii". După o primă fază inițială a tolerării grupului de către abia instalatul regim comunist, urmează o a doua în care o mare parte din membrii grupului sunt arestați. Eliberat după efectuarea a doi ani de detenție, Sandu Tudor avea să fie din nou arestat, sfârșind martir în închisoarea de la Aiud. Lirica sa trece de la o abordare tipică grupului „gândirist" la una exclusiv mistic-religioasă, ce aduce elementul revelației contopit în bucurii mici și intense ca părți componente unei mari regăsiri de sine în sfera de cuprindere a divinității: „Pământul trezit între lumile-amândouă/ Auzul înmiit către zori și l-a deschis/ Prin potirul florilor împrospătate de vis/ Cum se-nfioară cimbalul de argint al zării/ Sonor sub străvezii ciocănele de rouă !/ Feciorelnic sună zumzetul Luminării:/ Binecuvântată fie dimineața cea nouă." (*Soare-Răsare*).

Costache Ioanid (1912-1987) s-a născut în Bucovina și a absolvit Academia de Artă Dramatică. În jurul vârstei de treizeci de ani, după o experiență personală limită, decide să-și continue o existență fervent creștină în cadrul bisericii luterane sub îndrumarea cunoscutului pastor Richard Wurmbrand. Apoi începe să-și facă cunoscute poeziile, care devin din acel moment și până astăzi apreciate și recitate în toate bisericile neoprotestante, atât în țară, cât și în diaspora. După șicanarea cultului luteran de către autoritățile comuniste și după anchetarea și interzicerea dreptului de semnătură în ciuda popularității de care se bucurau poeziile sale, Costache Ioanid emigrează în Statele Unite ale Americii. Aici reușește să-și vadă tipărit unicul său volum de versuri: „Taine". Poezia este dominată în primul rând de o claritate și o limpezime în folosirea limbii române cum puține poezii religioase au fost scrise și se bazează în principal pe redimensionarea artistică a motivelor, imaginilor și simbolurilor biblice, însă căutând un efect de comuniune religioasă: „ Nu-i singur Iuda vinovat/ de sângele ce se dădu/ Nici marii preoți, nici Pilat/ ci lumea-ntreagă, prin păcat !/ Și eu, și tu…// Nu doar bătrânii cărturari/ nu doar mai marii preoți, nu !/ Și noi am râs, cu ochii murdari/ și noi suntem cei doi tâlhari !/ Și eu, și tu…" (*Nu-i singur Iuda vinovat*).

Un jurnalist-antreprenor și un artist plastic din România interbelică aleg să slujească adevărul relevat de cartea fundamentală a creștinismului, iar acest lucru va avea pentru unul consecințe tragice, pentru altul dramatice. Asumarea alegerii în cazul lor este o temă asupra căreia merită reflectat permanent, nu doar în zilele de mare sărbătoare, când se ia aminte de patimile și învierea celui care a fost, este și va fi Fiul Omului.

pretexte

Gabriel Dragnea

De 19 ori prin anotimpuri cu Anta Raluca Buzinschi

Despre această poetă, care a părăsit oamenii la vîrsta de doar 19 ani, Cezar Ivănescu spunea astfel: *„Anta Raluca Buzinschi lasă o operă care nu poate impresiona prin cantitate, nici printr-o frapantă originalitate expresivă, și care ne tulbură, totuși, prin autenticitatea rostirii poetice, prin accentul ei de profunzime: graiul ei, ca al misticilor, pare a nu fi stânjenit de locurile comune ale limbajului, dar tot ca al misticilor transmite frisonul inimitabil al unei revelații...".*

Da, poeta aleasă pentru a-i rosti numele și poezia pe scena acelora deveniți colindă la Porțile Cerului este Anta Raluca Buzinschi. Un alt nume peste care s-a așezat tăcerea grea ca o noapte cu lună furată. Dacă nu v-aș fi spus anii ei, de grăbit trecător prin lume și i-ați fi citit versurile, probabil ați fi căutat-o pe rețelele de socializare explorându-i expresia feței, a poemului, manifestările și plăcerile ei. Din păcate, Anta Raluca a fost asemenea unei lumânări pe trotuarul unei veri inimaginabil de fierbinte, un izvor de apă vie secat de lăcomia unui destin prea însetat și egoist.

„Mereu Cuvântul vine și se leagă/ Mă rătăcește-n drum și neființă/ Și cai nebuni, o herghelie-ntreagă/ Mă paște și mă calcă în ființă./ Nestăpânit, Cuvântul mă iubește./ Coline verzi, ascunsele hățișuri/ Le-am înmulțit în sufletul meu junglă/ Și-n tropot herghelia de cuvinte/ Și-o culc și o adăp în neștiință./ Nechează Armăsarul Soare/ Lovind copita în lumina verde/ Și mor în vis și mor și-aleargă/ Mereu Cuvântul vine și se leagă/ Ideea în lumină se ivește/ De foame, gheara se trezește/ Cu pasul ei felin spre pradă/ Și sfâșie adânc, că mă iubește./ Dar mâna cade, o umbrește visul."

Mi-a plăcut foarte mult acest poem, **„Nestăpânit, Cuvântul mă iubește"**, de aceea l-am redat aici în totalitate pentru a vă provoca la un exercițiu de imaginație: un adolescent aparent absent în alegerea pașilor pe străzile orașului, ea fiind, de fapt răspunsul la îmbrățișările Poeziei, o tânără apostol trimisă să-și încerce norocul propovăduind lirismul în note chiar mai profunde decât ale poeților ajunși deja la maturitatea artistică, acea mansardă plină, aglomerată care nu mai poate oferi alternative pentru o reamenajare interioară.

Anta Raluca Buzinschi este unul dintre exemplele de autenticitate lirică oferită în dar de la ursitoarele care îi știau prea bine scurtul itinerar prin văzduhul aglomerat al poeziei. Tânăra poetă, care ar fi împlinit în acest aprilie 57 de ani, surprinde cititorul prin alăturarea imaginilor, prin construcția poemului în sine în care ideile poetice de un modernism extraordinar au o gravă încărcătură premonitorie a morții care nu avea să întârzie nicio secundă în plus. Clepsidra își cunoștea nisipul și cât i-ar trebui pentru a-și spăla mâinile în fața destinului, mărturie fiind multele poeme din singurul volum de poezie, „**Versuri pentru aer**", apărut postum în patru ediții, cea definitivă fiind tipărită în 1997 de Editura Eminescu: *„În ceasu-acela de-ntuneric/ de gheață clopotul tăcerii/ mă pregătea în veșnicie,/ lăsându-mi lutul cu însemne/ ca să-mi citească pomenirea"* (**Măslinul nopții**) *sau „ Vorbind în gura mare de MOARTE și de RUT/ Nevoia de oglindă eu n-am avut nicicând./ Teamă nu mi-e de moarte, mai teamă mi-e de SOMN/ De aceea două aripi îmi sunt de-ajuns și-un gând."* (**Posteritate**).

Anta este adolescenta care, născută în aura poeziei, ocupă un nefericit loc în sala de așteptare a aducerii aminte, alături de alți poeți care ne-au întors spatele prea devreme, lăsându-ne să bănuim ce versuri minunate ne-ar mai fi putut oferi fiecare dintre ei: Iustin Panța (37 de ani), Ronald Gasparic (21 de ani), Cătălin Bursaci (18 ani), Daniela Caurea (26 de ani), Corneliu Popel (28 de ani), Daniel Turcea (34 de ani), Virgil Mazilescu (42 de ani) și mulți alții.

În aceeași notă a tristeții care declanșează o interesantă empatie poet-cititor sunt și versurile poemului „**Anta**" – i-aș spune chiar un poem testament, conturat în jurul ideii *consummatum est*: *„Eu din cuvânt, încrezător și oarbă/ Îmi tai statuie-n stâlpii de la templu/ Să nu-mi uitați privirea și îndemnul./ Ca să trăiesc simbol, lumină vie/ Și logodită cu acest pământ/ Eu jertfă a zidirii mă ofer/ Să nu se mai destrame zidul/ De vis – ca să trăiți aici./ Să am un loc în lutul Țării/ Cu nume greu și stâlpi de vis/ Părinții mei să mă primească azi/ Și mâine, alți părinți să-mi țină pasul./ Nu vă speriați de lutul greu/ M-am pregătit demult, cu numele/ În unic sens, în litere de patru/ Sădite-n semn și-n cei doi stâlpi/ Ce sprijină intrarea ca și poarta/ Și pentru voi, în veci de veci/ Intrarea-n templu va fi ANTA."*

Am citit despre...

Scriitori, în viziuni grafice (XV)

(urmare din pag. 1)

toate prospectele și albumele orașului moldav.

Mai este de reamintit aci și faptul că G. Bacovia a fost, la rându-i, un remarcabil desenator. Cine îi cercetează biografia descoperă, între altele, și câteva autoportrete, cu chipul văzut din față (probabil în oglindă). Și acolo, ca și în desenul realizat de Dragoș Morărescu, chipul scriitorului apare aidoma poeziei pe care acesta a scris-o: sugerând melancolie, tristețe și o interiorizare ce nu poate și nici nu are de ce să fie ascunsă…

Următorul portret care ne atrage atenția la litera „B" este cel al marelui și controversatului scriitor Eugen Barbu (1924-1993). Nu știm dacă artistul îl va fi cunoscut sau nu personal pe autorul celebrelor romane „Groapa", „Principele" și „Șoseaua Nordului", dar desenul datat „2003" ne lasă să credem că figura scriitorului a fost transpusă pe hârtie mai degrabă din memorie decât după vreo fotografie – chipul de aci având prea puține elemente comune cu vreuna din imaginile realizate cu un aparat de fotografiat, așa cum mulți dintre noi le-am putut/le putem întâlni pe coperțile cărților prozatorului.

Eugen Barbu – e bine să ne amintim ! – a fost una din figurile de prim-plan ale literaturii române din ultimele decenii ale secolului trecut. Conducător de revistă (edita „Săptămâna culturală a Capitalei" într-o vreme în care revistele literare se numărau pe degetele de la o singură mână, intrigându-i pe mulți prin articolele critice de acolo), el a publicat – puțină lume mai știe azi ! – și *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, dovedindu-se a fi un neiertător al impostorilor și grafomanilor.

La un moment dat a fost acuzat de plagiat, s-a făcut mare vâlvă pe această temă și, bătăios din fire, s-a prezentat la Comitetul Central al P.C.R. să-și depună carnetul de membru al partidului, amenințând că dacă nu i se va da dreptate va pleca din țară – ceea ce nu s-a întâmplat.

După 1990, ca desemnat al partidului „România Mare", întemeiat și condus de Corneliu Vadim Tudor, a făcut parte și din Parlamentul României. A murit în 1993, ignorat aproape în totalitate de breasla scriitoricească. Însă dincolo de aceste fapte ce țin de anecdotica biografică a omului, Eugen Barbu este unul din marii noștri prozatori contemporani. Dragoș Morărescu ni-l prezintă într-o ipostază de tânăr cu o podoabă capilară foarte bogată, cu sprâncene groase și ochi vii, larg deschiși, emanând în totul forță și hotărâre, ca și cum ar fi gata să dea oricui o replică, dacă nu verbal măcar prin scris.

Desigur, când se va scrie o istorie nepărtinitoare și sinceră a literaturii române din perioada mai sus amintită, nu se va putea trece peste meritele scriitorului și nici peste moștenirea lui culturală.

Reeditate din ce în ce mai rar, cărțile lui Eugen Barbu sunt căutate și citite și azi cu aceeași plăcere cu care se citeau în timpul vieții autorului lor.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

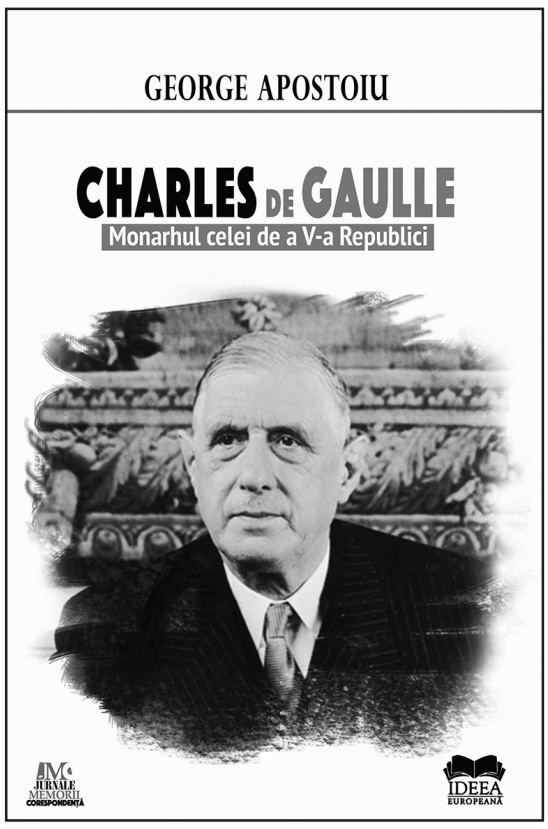
Nicolae Dan Fruntelată

Un Mesia pentru patria lui

Rar mi-a fost dat să citesc o carte de o asemenea profunzime și participare afectivă, în același timp, despre o personalitate politică a lumii contemporane, precum cea intitulată *Charles de Gaulle. Monarhul celei de-a V-a Republici* (Editura Ideea europeană, Iași, 2020), semnată de George Apostoiu, un om legat de Bolintin prin atâtea fire.

Este cartea unui diplomat de carieră, a unui politolog fin și erudit, dar și a unui filolog cu vocația metaforei și cu priceperea de a da savoare cuvântului scris.

Despre o lume, despre o realitate politică, despre o personalitate de prim rang se poate scrie din două ipostaze: ori dinăuntru, fiind implicat cu viața și experiența proprie în epocă, ori din afară, detașat și obiectivat cu ajutorul unor lecturi profunde, dar aderent, prin crezuri comune, la o cauză, la un destin, la un model universal.

George Apostoiu se află în această a doua ipostază. El face, într-o carte puțin mai mare de două sute de pagini, portretul unui Mesia al patriei lui: mareșalul De Gaulle. Al omului care, într-un timp al imploziei lumii noastre, într-un timp fatal pentru țara lui care era un far al istoriei moderne, se naște ca un misionar, ca un vizionar, dăruit cauzei naționale franceze.

Stați și judecați: ce-ar fi devenit Franța fără De Gaulle ? Pe jumătate ocupată de Germania, bântuită de trădări și de interese din toate punctele cardinale, la discreția unui Hitler nebun, care se credea posesor al Parisului luminilor, a aliaților americani, care au intrat în războiul sfânt cu dorința secretă de a deveni hegemonii Europei, a englezilor care aveau o „prietenie tradițională" cu francezii, a sovieticilor care căutau să pună un picior în Vestul continentului.

Aceasta a fost marea politică pe care a navigat De Gaulle.

Militarul corect, absolvent de Saint Cyr, patriotul desăvârșit, acel vizionar care a pus „Franța francezilor", naționalismul luminat, mai presus de orice doctrină a lumii contemporane a fost numit de Alain Peyrefitte, academicianul francez, „omul care locuia în propria statuie".

Așa a și fost. Așa a trăit, așa a crezut, pentru asta a devenit, pe rând, generalul Franței libere care a luptat în Al Doilea Război Mondial, pentru asta și-a format o elită de luptători naționali care va forma noua clasă politică a Franței de după război. A navigat, așa cum vă spuneam, pe apele tulburi ale politicii europene, s-a apropiat de englezi, Doamne, ce „prietenie tradițională" a fost în istorie între națiunile așezate de-o parte și de alta a Canalului Mânecii ! – și-a exprimat antiamericanismul atunci când marea putere a încercat să pună piciorul pe grumazul Europei eliberate de nazism, s-a luptat pentru reconcilierea cu Germania – după toată umilința pe care aceasta o adusese națiunii lui – fiind convins că numai astfel se va putea naște Europa unită. A înțeles că Uniunea Sovietică merită o politică *à revers*, adică o apropiere prudentă, dar consecventă, atâta timp cât munții lumii se bat în capete.

Și a readus, astfel, Franța la masa mare a destinelor lumii. Fondatoare a marilor pacte ale lumii contemporane, voce de prim rang, respectată și de cei mari și de cei mai mici. Traversând crizele proprii, unele distrugătoare, criza Algeriei, criza revoltelor studențești din 1968, dar rezistând în spatele principiilor solide ale democrației franceze și ale unui naționalism luminat.

În fiecare segment, autorul folosește surse de primă mână, citate din mari oameni politici, istorici, gazetari, scriitori. În spatele afirmațiilor sale se află o întreagă bibliotecă și o cunoaștere în esență a istoriei Franței din toate epocile.

Iată, Franța, care a adus istoriei iluminismul, a adăugat această valoare nouă existenței continentului vechi: **naționalismul luminat**. Unul dintre stâlpii lui se numește Charles de Gaulle.

În această carte exemplară a lui George Apostoiu se găsesc toate înțelesurile de care vă aminteam. Autorul nu este un cronicar de epocă, un autor de portrete memorabile. El este un participant la istorie, un interpret al istoriei. Nu sunt encomiast, sunt doar entuziasmat de acest fel de a trata un caz exemplar al secolului douăzeci.

Istoria gaullismului are și puncte de contact cu țara noastră. De Gaulle a vizitat, ca președinte, trei țări din Estul Europei: Uniunea Sovietică, România și Polonia. Mareșalul a avut cuvinte de mare prețuire pentru politica externă românească al cărei exponent era Nicolae Ceaușescu. El a fost aclamat la București și la Craiova. De fapt, național-comunismul lui Ceaușescu, așa cum l-au numit detractorii de profesie de după revoluția din decembrie 1989, are numeroase legături cu naționalismul gaullist.

Și ca să mergem mai departe în istorie, concepția gaullistă seamănă, până la un punct, cu doctrina altui militar, patriot și politician român, mareșalul Antonescu, omul scos din istorie de forțele unite ale internaționalei comuniste și ale altor mișcări moderne, nefericitul lider care nu și-a greșit viața, ci doar epoca în care a trăit.

Ajung la finalul acestor considerații despre o carte fundamentală (așa o consider eu) pentru istoria contemporană a Franței văzută din afara Franței, într-un timp când toate valorile pentru care a trăit De Gaulle sunt negate, sunt răstălmăcite în numele unui neomarxism care învie mereu, deși îi este tăiat capul, cu bani de aiurea, din Vest ori din Est, negând toate valorile pe care s-a ridicat lumea noastră. Iată, deci, notați și dacă vreți, uitați: **„Charles de Gaulle a crezut în Europa patriilor, în Europa europenilor !"**

George Apostoiu declară răspicat: „Charles de Gaulle este produsul meritocrației republicane franceze !" Un alt adevăr: **„De Gaulle ridică la rangul de politică de stat naționalismul economic"**.

Căutând un răspuns elocvent la întrebarea dacă mareșalul și-a dorit puterea cu orice preț, îl găsim în cartea lui G. A.: „De Gaulle și-a dorit puterea, dar nu în afara Constituției, ci conferită de aceasta". Aviz amatorilor din țările mai răsăritene, care cred că puterea e o pelerină uzată pe care ți-o pui în caz de ploaie !

Aș putea să vă dau numeroase citate din zisele, dar mai ales din faptele lui De Gaulle. George Apostoiu ne oferă un tratat de istorie franceză, dar și un ghid de traversare a epocii care, iată, oscilează între dragostea de patrie și internaționalismul neobolșevic.

O carte exemplară despre un om exemplar, care a scris *Memoriile războiului* și *Memoriile speranței*. Despre un Mesia al patriei sale ! Doamne, cărei națiuni nu îi e dor de un asemenea lider ?

Poezia, o călătorie în infinit

Am primit, la acest început de an pandemic, de tot ciudat, un plic subțire în care se afla o carte de poezie apărută sub mâna de leac a Ralucăi Tudor, la Editura Rawex Coms. Cartea se numește *Litanii*. O semnează Iuliana Paloda-Popescu, o poetă despre care am mai scris. De aici începe încă o pagină de istorie literară. Prin anii optzeci și ceva, lucram la revista unui vis de scriitori tineri, pe numele ei „Luceafărul" – acum așezată temeinic la index de patimile oarbe ale unui grup literar rival, specializat în a arunca apa din albie cu copil cu tot –, o revistă care a avut în interiorul ei două cenacluri de poezie, paradoxal, dar justificat de dorul acelui cenaclu minunat numit „Nicolae Labiș", care ne-a crescut și ne-a ajutat pe toți să existăm după anii negri ai proletcultismului românesc.

Unul din cenacluri, „Numele poetului", era condus de marele poet moldav Cezar Ivănescu, om și artist, prieten de credință al meu care a avut întotdeauna „Moartea și Moldova lui". În acel cenaclu au crescut poeți tineri, Doamne, ce mulți au fost și ce puțini dintre ei mai recunosc pământul unde au înflorit !

Iertată să-mi fie această fulgerare de memorie, dar poeta despre care scriu astăzi, Iuliana Paloda, este un om care a crescut și a devenit în cercul de aur de la „Numele poetului". Ea însăși își așează biografic pornirea în poezie acolo, în sala de la etajul al doilea al „Casei Scânteii", aripa din dreapta, unde se întâmplau în acei ani turniruri de poezie cum astăzi n-ar mai putea fi imaginate.

Da, Iuliana Paloda a debutat cu adevărat la „Luceafărul" ! Ca și alte poete mari, ca și alți poeți mari, sub ochiul aspru, dar drept, al lui Cezar Ivănescu.

Acum, poeta mi-a trimis o carte de *litanii*, adică, de nesfârșite rugi la Domnul speranțelor noastre și la infinitul poeziei.

Litania este o mărturisire continuă, un dialog cu Dumnezeu în care sufletul se înfățișează cu bucurie și smerenie, dincolo de orice patimă lumească.

Este Iuliana Paloda un „poet mistic" ? Fără îndoială, da, pentru că lumina care înfășoară ca un văl cristic versurile ei este aceeași din iluminările lui Arghezi și Vasile Voiculescu.

Nu supralicitez nimic, vă rog numai să citiți, într-un amvon al sufletului vostru obosit și disperat de aceste vremuri, rugile ei poetice.

„Doamne,/ în cumpăna nopții m-am/ ivit pe Pământ, cu o pasăre albă/ pe umărul stâng și în aburul/ apelor așteptam zorile..."

Dar unde și de unde se scriu aceste rugi care nu pleacă din umilință și din disperare, ci din încercarea de a ajunge până la cer ?

„Scriu pe aer/ cuvintele și le dau nume,/ iar ele întorc în/ mine ca niște prunci și caută/ locul în care Îngerul m-a/ însemnat cu pecetea/ trandafirului".

Rar, foarte rar, poeta se întoarce în lumea ei reală, dar tot sub semnul nesfârșitei rugi de pomenire și de amintire: „Agale, prin grădină vine mama și/ cu sfială se apleacă să culeagă/ mere, în timp ce tata ține-n/ palme o ramură".

În altă litanie, Iuliana Paloda amintește despre „gustul copilăriei". Citind-o, m-am gândit la jurnalul lui Blaga, la copilul care mușca prunele din cimitir pentru a simți gustul morții. Spune poeta: „simt în cerul/ gurii aroma și dulceața/ fructelor de zmeură perlate/ și-aievea văd cum ochii blânzi/ ai mamei, ca două flori de rouă/ înmiresmate, clipesc în taina/ înserării și-mbie fluturii/ de-azur spre ei !"

Am încercat să sintetizez povestea acestei cărți adevărate de poezie a Iulianei Paloda, autoare pe care aș putea-o numi cu îndreptățire o „poetă mistică", prin metafora *călătoriei în infinit*. Între Naștere și Lumea de Dincolo, se parcurge un drum al rugii, nu al mersului de fiecare zi.

De fapt, cuvântul-înainte al cărții, scris de prietenul meu bucovinean, Theodor Damian, poet cu vocație și teolog strălucit, luminează acest înțeles: „Suflet al meu, scoală, pentru ce dormi ? Sfârșitul se apropie și te vei tulbura. Deșteaptă-te, dar, ca să se milostivească spre tine Hristos Dumnezeu, Cel ce este pretutindeni și pe toate le plinește" (din Canonul Sfântului Andrei Criteanul).

Cartea Iulianei Paloda este o carte a iluminării, a iertării și a eliberării de frică. Prin poezie, prin artă...

Flash-back

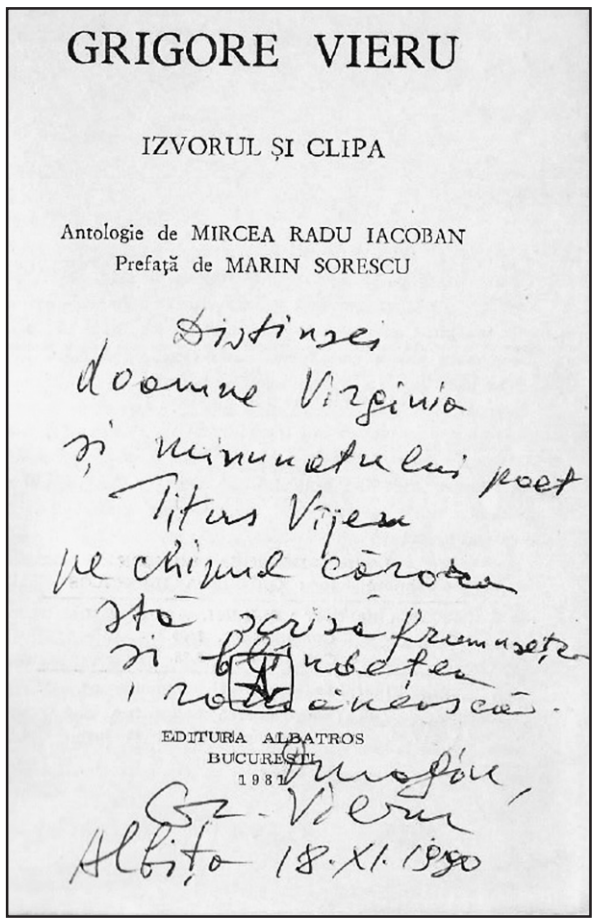
„Patria este ca un copil: dacă uiți de ea, poate să plece de acasă.”

(Grigore Vieru)

Titus Vîjeu

Stăteam pe promontoriul carstic de la Orheiul Vechi, privind cum se răsfira în vale apa Răutului.

După marea invazie tătărască, războinicii aprigi ai Asiei încercaseră să-și facă aici sălaș de durată, o capitală a ochilor oblici. Un fel de Kazan mai la Apus. În loc de

GRIGORE VIERU

IZVORUL ȘI CLIPA

Antologie de MIRCEA RADU IACOBAN
Prefață de MARIN SORESCU

Distinsei
doamne Virginia
și minunatului poet
Titus Vijeu
pe chipul căruia
stă scrisă frumusețea
și bunătatea
românească.
EDITURA ALBATROS
BUCUREȘTI
1981
Grigore
Gr. Vieru
Albița 18.XI.1990

Un autograf scris la vama ce separă două țări surori

Volga cea maiestuoasă noii hani se mulțumeau și cu apa aceasta molcomă a râului Răut. Sunt și azi semne ce le atestă ambițiile de a pătrunde în Europa. Și dacă n-ar fi fost oștile curajoase ale lui Ștefan Vodă care să îi alunge, poate altfel s-ar fi scris istoria pe la Tighina și pe la Soroca. Dar și la Viena, poate și mai încolo...

Atunci mi-a apărut el în cale, însoțit de prietenul Nicolae Cabel, regizor de film, care ținea niște cursuri la Chișinău. Era primul an în care, după ridicarea din august ’89 a basarabenilor, limba română era reintrodusă, cu oarecare timiditate, în treburile publice ale fostei Republici Socialiste Sovietice Moldovenești.

O bună parte din triumful acestei renașteri i se datora lui. O știam cu toții, o știa și el. Numai că modest cum era nu făcuse niciodată caz de implicarea sa în restituirea demnității basarabenilor, înjugați cu sila la carul învățăturii chirilice timp de mai bine de un secol și jumătate.

Găsise în portretul pe care-l făcea în poeme dragei sale mame Eudochia, prilejul de a-și celebra adevărata sa țară. Nu cea oblojită cu lozinci muscălești, ci aceea a sufletului ei românesc: *„Mamă, / Tu ești patria mea / Creștetul tău – / Vârful muntelui / Acoperit de nea. / Ochii tăi – / Mări albastre / Palmele tale – / Arăturile noastre. / Respirația ta – / Nor / Din care curg ploi / Peste câmp și oraș, / Inelul / Din degetul tău – / Cătare / Prin care ochesc / În vrăjmaș. / Basmaua / Steag / Zvâcnind / Ca inima... / Mamă, / Tu ești patria mea !*”

M-am îndreptat spre el purtând în gând o întâmplare din august 1982, de la Struga, orășelul macedonean ce devenise o mare capitală a poeziei. În acel an Nichita Stănescu era laureatul marelui festival, încununat cu o seară înainte în catedrala străveche din Ohrid cu o cunună de aur („zlaten venec”) în aplauzele unei asistențe înfiorate de discursul prin care poetul român trasase „noua frontieră a sufletului uman”. A doua zi, la Conferința de presă ce adunase gazetarii din mai toată Europa un jurnalist grec l-a întrebat pe noul laureat dacă se consideră cel mai mare poet român în viață. Iar răspunsul lui Nichita a venit, cu glas sacadat și ferm totodată: „Cel mai mare poet român se numește Grigore Vieru și trăiește la Chișinău”.

Toată lumea a aplaudat răspunsul acesta dovedind noblețe și generozitate confraternă. Nu știu nici azi câți dintre cei de față cunoșteau tensiunile latente dintre România și marele său vecin de la răsărit în problema Basarabiei și ce simbol al unității naționale românești fusese opus atunci „doctrinei Brejnev” a suveranității limitate...

I-am povestit întâmplarea și am scos de la reverul hainei insigna Festivalului de la Struga (*Struški veceri na poezijata*) pe care o purtasem timp de mai bine de opt ani cu speranța că într-o zi îl voi întâlni pe Grigore, făcându-l în felul acesta părtaș la marea sărbătoare a lui Nichita și a poeziei românești.

Ne-am îmbrățișat cu căldură și am simțit că în făptura lui fragilă se afla, încă vie, ființa însăși a Basarabiei. Am intrat împreună într-o biserică scobită în peretele de calcar al dealului și ne-am închinat cu gândul la cei prigoniți de istorie, la martirii unui neam răpuși în străfundurile Siberiei. Bănuiam că va scrie într-o zi: *„O, neamule, tu, / adunat grămăjoară / ai putea să încapi / într-o singură icoană...*” Mai mult de atât nu se poate dărui amintirii celor ce-au fost duși de pe acele plaiuri însorite în ghețăria de la Cercul Polar pentru a muri împreună cu pruncii, spre-a li de stinge neamul. Poezia lui Grigore Vieru mărturisea zădărnicirea acelui proiect ticălos de exterminare, prin cântec și prin credință. El simțea de multă vreme că *„Basarabia este (...) un copil cu inimă în afara pieptului și această inimă trebuiește pusă la locul ei, iar locul ei este limba română, doina română, istoria română*”.

De-a lungul anilor l-am auzit de multe ori vorbind despre această inimă-simbol a Basarabiei. L-am auzit și-n seara aceea a întoarcerii noastre de la Orhei și când ne-a dus acasă la el, într-o neașteptată ospeție.

Se mutase de puține zile într-un apartament spațios dintr-un bloc situat în spatele parcului central din Chișinău. Un bloc ce fusese destinat inițial ofițerilor superiori aparținând comandamentului Armatei a XIV-a sovietice. Cea care, după spusa unui general, frate al ministrului unional de resort, avea sarcină să ocupe în opt ore Istanbulul. Mă gândesc că pentru ocuparea militară a Bucureștiului intervalul de timp era și mai redus...

Dar între timp Republica Socialistă Sovietică Moldovenească își proclamase independența și devenise Republica Moldova.

Speranța unificării cu România a apărut ca un lucru firesc pentru reunirea într-o unică patrie a tuturor fiilor aflați de-o parte și de alta a Prutului. În entuziasmul ce cuprinsese anul 1990 podurile de flori transformaseră râul de frontieră într-o veritabilă grădină botanică flotantă.

Pentru a demonstra ce înaltă prețuire acorda cărturarilor de seamă ai neamului, Guvernul Republicii Moldova a decis să atribuie locuințele gândite inițial înaltelor grade militare sovietice scriitorilor ce animaseră masele în ideea redeșteptării naționale.

Grigore Vieru și confrații săi meritau din plin această rocadă imobiliară. Se dovediseră în anii lor de luptă sub stindardul limbii române adevărații conducători de oști, apărând interesele istorice ale Basarabiei

Am vorbit toată seara și o parte din noapte despre ce-a fost și mai ales despre ceea ce va fi. Grigore era mesagerul speranței. În schimb Serafim Saca, prozator ce ne fusese cu puțin timp în urmă oaspete la București – și care stătea, vorba lui, „cu picioarele pe pământ” – privea lucrurile cu un anume scepticism. Ca să se justifice ne-a arătat ultimul număr din „Literatura și arta”, curajoasa publicație literară de la Chișinău pe al cărei frontispiciu scria că este „revistă independentă ce apare sub egida Uniunii Scriitorilor”. Acest confrate și vecin de bloc al lui Vieru se temea că viața basarabenilor va fi ea însăși „independentă” dar „sub egida” cuiva. Ceea ce, din păcate, avea să se adeverească în bună măsură.

Poetul se încăpățâna să creadă că *„nu poți să smulgi din aer / al mierlei cântec spus*” și avea proiecte

BIBLIOTECA DE ROUĂ

Lui Titus Vâjeu

Frate,
Am văzut țări bogate
în care-aș fi rămas
la fel de sărac.

Frate,
e plină lumea de punți
pe care trebuie să le treci
înfrățindu-te cu dracul.

Frate,
eu pot muri oricând,
dar nu și oriunde.
Eu nu pot muri
decât cu chipul răsfrânt
„în acest geniu al ierbii
care e roua“.

O poezie scrisă de Grigore Vieru în limba prieteniei - “Biblioteca de rouă (lui T. Vîjeu)”

generoase pentru apropierea până la contopire a celor două ramuri ale neamului românesc, despărțite brutal de istorie.

Discretă, doamna Raisa Vieru umplea masa cu bunătăți pe placul celor de față. Ne simțeam cu toții la o reuniune de familie, poate la o aniversare, ori la un botez...

Trecuse bine de miezul nopții când am hotărât să ne retragem pe la sălașul fiecăruia dintre noi, vecinii lui Grigore în apartamentele proaspăt dobândite, noi la hotelul în care fusesem găzduiți.

Telefoanele nefiind încă instalate în noul imobil, n-am putut chema un taxi. Vieru ne-a condus însă la strada mare, străbătând parcul până la statuia lui Ștefan cel Mare. Am așteptat timp îndelung să apară o mașină, fără succes. Era noiembrie și chiar dacă ziua din ajun fusese una blândă, ca în povestea lui Ion Druță „ultima lună de toamnă”, noaptea era totuși răcoroasă. Îmbrăcat doar în costum, poetul începuse să tremure. Din păcate nici un vehicul nu apărea în zare. Orașul părea părăsit și nici

(continuare în pag. 5)

(urmare din pagina 4)

măcar Grigore nu înțelegea ce se-ntâmplă de fapt.

Împreună în prima călătorie a poetului Grigore Vieru în Delta Dunării

Abia târziu, la amiază, aveam să aflăm că în timpul cât noi fusesem la Orhei și apoi în ospeție la familia lui Grigore Vieru, la Chișinău se întâmplase o dramă cu consecințe neașteptate.

Un valoros om de știință basarabean ce trăia la Leningrad (devenit la un moment dat Sankt Petersburg, reinstaurându-se gloria lui Petru cel Mare și alungându-l pe uzurpatorul Ulianov) se întorsese în orașul natal pentru a-și îngropa tatăl. După ceremonia înhumării, singur, lipsit de rude și de prieteni s-a așezat la masa unui restaurant pentru o solitară pomenire a părintelui. La masa vecină câțiva tineri rusofoni jigneau cu fervoare noul drapel al țării, tricolorul, ce simboliza unitatea de neam românesc. Singuraticul le-a atras atenția asupra vorbelor lor nedemne de niște oameni hrăniți totuși cu pâine basarabeană. Atât le-a trebuit junilor inflamați. Unul din ei a luat cuțitul de pe masă și l-a împlântat în inima celui ce abia își îngropase părintele, urmând să ia și el drumul cimitirului.

Crima, căci despre o crimă era vorba, a stârnit multă emoție în oraș. Grupuri de tineri basarabeni au pornit în căutarea dreptății. Cine nu vorbea românește era pedepsit, iar spiritele nu s-au potolit decât târziu, când oamenii, indiferent de neamul căruia aparțineau s-au închis în case, evitând astfel escaladarea conflictului.

Această retragere totală a oamenilor explica liniștea aceea ciudată ce cucerise orașul, paralizându-l. Iar noi așteptam în stradă apariția unui taximetru ce refuza să se ivească. Într-un târziu s-a apropiat cu zgomot de motor răsîncercat de vreme un camion delabrat, înzestrat cu o cutie de lemn menită să transporte mărfurile și, eventual, pasagerii. Când a ajuns în dreptul nostru șoferul a deschis ușa din dreapta aplecându-se cu greutate. Țin minte și acum întrebarea adresată romanticului poet, cu plete legănate de vântul ce începuse să zburde, alergând de pe aleile parcului frunzele toamnei. „Vă pot fi de folos cu ceva Grigori Pavlovici ?”

Omul i se adresa după moda rusească, folosind patronimicul. Probabil că posturile de televiziune încă îl mai înfățișau pe Grigore, fiul Eudochiei și-al lui Pavel Vieru din Pererîta drept Grigori Pavlovici, după moda unei onomastici străine.

„Iaca, am aici doi frați de peste Prut, pe care te-aș ruga să-i duci până la «Doina»”. Omul de la volan s-a arătat de acord, chiar dacă mai târziu, am regretat că nu i-am spus că „Doina” era un hotel cochet, aflat pe undeva lângă Circul de Stat din Chișinău.

Am urcat în cabină, cu și soția, după ce ne-am despărțit de poet, cu promisiunea unei revederi iminente.

Pe lângă faptul că era foarte tăcut, șoferul părea și foarte obosit. Se sculase în crucea nopții să pregătească antediluvianul său camion cu care urma să preia din satele din jurul capitalei basarabene oameni ce lucrau pe șantierele din oraș. Mai mult n-am putut să aflu de la el și într-un târziu, când se iveau zorii leneși ai toamnei ne-a zis că, în sfârșit, am ajuns. Mai inspirat ca niciodată, mai înainte de a ne da jos din cabină am cercetat cu privirea împrejurimile. Nimic nu-mi amintea de zona hotelului. Ba chiar ne-am îngrozit în clipa în care am văzut în fața noastră un zid posomorât și o inscripție falnică din fier forjat: „Cimitirul orășenesc *Doina*”.

I-am explicat șoferului că nu aici trebuia să ajungă ci la Hotelul cu același nume. Amintindu-mi de formula rusească prin care i se adresase lui Vieru am început sa strig că e vorba de „gostinița Doina”.

Când a priceput, în sfârșit, bietul om a binevoit să repornească mastodontul și să se-ntoarcă în oraș pentru a ne depune la ușa hotelului „Doina”, undeva în parcul Circului.

După ce ne-a trecut spaima am făcut mare haz de întâmplare. Iar când i-am relatat-o lui Grigore acesta nu s-a putut abține a o cataloga drept argument al frăției noastre cu basarabenii: „Așa ne dăm seama că Urmuz este și al nostru, deopotrivă”...

Din păcate, absurdul avea să cuprindă tot mai mult pământul de peste Prut, culminând cu înscrierea în textele constituționale ale noii republici a unei așa zise „limbi moldovenești” care ar avea altă valoare lingvistică decât limba română. Când peste ani am avut în față un „dicționar moldo-român”editat de un pseudolingvist de la Chișinău am avut impresia că diversiunea declanșată de sovietici în urmă cu multe decenii continuă prin lucrarea unor fii ai meleagului școliți la Înalta Academie *Divide et impera* purtând numele lui Iosif Visarionovici Stalin.

Mi-am amintit cum, copil fiind la jumătatea anilor ’50 am prins un post de radio unde se vorbea o limbă ciudată, ce aducea cu limba română, dar pe care cu greu o puteam pricepe. Țin minte și astăzi această frază propagandistică; „Norodul n-o să cadă în mreaja vrășmașului imperialist.” Norodul era desigur poporul, mreaja era capcana pe care o țesuse, abil vrăjmașul, inamicul anglo-american...

În 1992 am revenit la Chișinău pentru a lua parte la festivitățile organizate de Radiodifuziunea de aici cu un prilej aniversar. Am fost primiți (Paul Everac, ca director general al TVR și eu, care conduceam delegația Radiodifuziunii în calitatea mea de director al relațiilor internaționale) de președintele Republicii Moldova. De la bun început domnul Mircea Snegur ne-a rugat să nu mai utilizăm în programele noastre de radio și televiziune toponimicul drag Basarabia, motivând că „aici este Republica Moldova, iar Basarabia nu există”.

Când i-am povestit lui Grigore această întâmplare care, prin reacția promptă a lui Paul Everac riscase să se transforme într-un conflict deschis, mi-a mărturisit că avusesem de-a face cu proba la vârf a „mankurtizării”, transformare catastrofală a memoriei istorice preluată de românii unioniști din arsenalul simbolic al scriitorului kîrghiz Cinghiz Aitmatov, care descrisese în romanul „O zi mai lungă decât veacul” felul în care invadatorii străini ștergeau amintirile unui neam...

„*Basarabia e un copil înfășat în sârmă ghimpată*” îi plăcea să spună, deși cu durere, pentru a arăta tragedia în plină desfășurare a acestei părți de țară, ultragiată de o istorie violentă, dar și de conivența vinovată a unor locuitori ai săi, răsplătiți cu dregătorii îndestulătoare de „dușmanul din umbră”.

„Ehei” – zicea el – „lauda străină le-a acoperit cu niște epoleți umerii și n-a mai rămas loc pe ei pentru mâna fratelui său”.

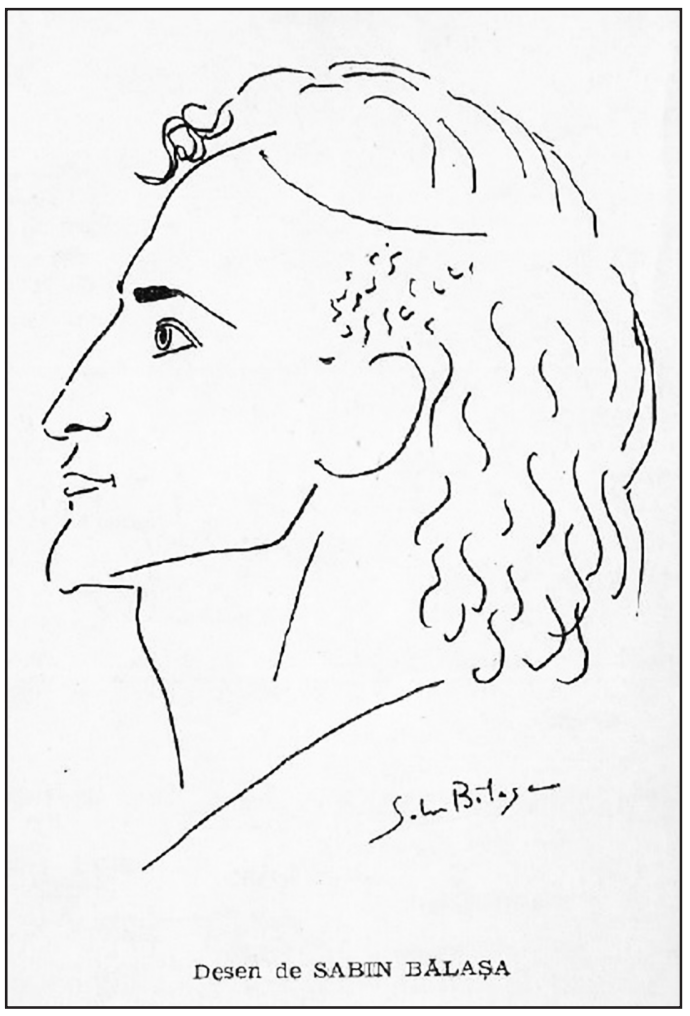
Grigore Vieru avea în schimb umerii liberi, atât de largi încât milioane de mâini fraterne se puteau odihni o clipă pe ei. O clipă, sau cum zicea el cu o formulă caracteristică „o secundiță”. În acei ani el călătorea continuu de la Chișinău la București și înapoi, fără odihnă, legând cele două țări românești fără popas. L-am asemuit atunci cu o privighetoare neostenită, care nu doar străbate în zbor sute de kilometri dar care și însămânțează cu cântecul ei pământul peste care se-nalță.

În vremea aceea organizam niște seminarii internaționale despre „limba română ca mijloc de comunicare radiofonică” invitând colegi de la diverse posturi de radio (de la Vocea Americii la China International, de la Europa liberă și RFI la Radio Novisad și Radio Ujgorod, pentru a aminti doar câteva dintre ele) iar Grigore Vieru nu putea lipsi. Am călătorit împreună în Transilvania, Bucovina ori în Delta Dunării (aici se afla pentru prima dată și se bucura ca un copil de vegetația abundentă). Cât despre intervențiile sale legate de limba română, acestea luau de fiecare dată veșmântul sărbătoresc al poemului: „*În al lumilor tezaur / Pururea o să rămână / Limba doinelor de aur, / Limba noastră cea română...*”

Când în 1993 i-am dăruit o carte de versuri recent apărută la *Clusium* (**Biblioteca de rouă**) mi-a răspuns prompt printr-un poem pe care-l păstrez de atunci aproape de inimă. „*Frate, / Am văzut țări bogate / în care-aș fi rămas / la fel de sărac. / Frate, / e plină lumea de punți / pe care trebuie să le treci / înfrățindu-te cu dracul. / Frate, / eu pot muri oricând, / dar nu și oriunde. / Eu nu pot muri / decât cu chipul răsfrânt / «în acest geniu al ierbii / care e roua»*”

Ultimele două versuri, între ghilimele, sunt reproduse din cartea aceea marcată de miracolul vegetalului.

Nu știam că într-o altă zi va așterne pe piatra sa funerară acest epitaf: „**Sunt iarbă, mai simplu nu pot fi**”...

Grigore Vieru, portret

Simona-Grazia Dima

Poetă, eseistă, traducătoare și publicistă, filolog prin formație, **Simona-Grazia Dima** s-a născut la Timișoara (7.10.1958), dar trăiește la București. Este membră a Uniunii Scriitorilor din anul 1990 și activează în Filiala București-Poezie a acesteia. Percepută ca o „impozantă poetă singulară" (Gheorghe Grigurcu), situată la confluența dintre promoțiile literare optzecistă și nouăzecistă, aparținând, totuși, mai accentuat, prin vizibilitate și amploarea demersului literar, generației nouăzeciste (Marin Mincu, Horia Gârbea). Programul său de creație, caracterizat printr-o remarcabilă tensiune intelectuală și meditativă (Radu Voinescu), se întemeiază pe trăirea inițiatică a tradiției, în spirit eliotean (Cornel Ungureanu), dar și pe un pact spiritual între logos și apercepția metaficiculuI, cu irizări neoromantice și persistenta prezență inspiratoare a unui „eminescianism ermetic" (Theodor Codreanu). Astfel, lirismul „face din jertfă prilejul unei iluminări", „construiește sau resuscită lumi" imaginare, „a căror grandoare capătă consistența visului poetic" (Mircea A. Diaconu), compune „pregnante scenarii lirice" (Mircea Mihăieș), dominate de o tentă reflexivă, izvorâtă din tentația irepresibilă de a depăși sfera discursivității propriu-zise.

Simona-Grazia Dima colaborează susținut la revistele majore din țară și la publicații literare din străinătate. Selecții din poeziile și eseurile sale au fost traduse în limbile engleză, franceză, italiană, germană, maghiară, sârbă, slovacă, turcă, galeză scoțiană, albaneză. A publicat 25 de volume, între care 13 volume independente: *Ecuație liniștită*, *Diminețile gândului*, *Scara lui Iacob*, *Noaptea romană*, *Focul matematic*, *Confesor de tigri* (Premiul pentru poezie al Filialei Timișoara a Uniunii Scriitorilor din România, 1999), *Ultimul etrusc*, *Călătorii apocrife*, *Dreptul rănii de a rămâne deschisă*, *La ora fulgerului*, *Interiorul lucrurilor, Pisica de lemn pictat (Premiul Filialei București–Poezie a Uniunii Scriitorilor* din România*, Havuz și cinci antologii lirice: Călătoria în petalele trandafirului și Armata ființelor mici/The Army of Little Beings (volum bilingv, în limbile română și engleză), Le miel de la nuit/Mierea nopții* (ediție bilingvă, *în limbile română și franceză*), *Visul ființelor mici (volum bilingv, în limbile română și engleză) și Der Traum der kleinen Wesen (în limba germană); de asemenea,* cinci volume de critică literară și eseistică și două de traduceri. A activat un timp considerabil (2006-2016) în biroul PEN-Clubului Român, reprezentând România la manifestări literare internaționale. În prezent este membră a Comisiei de Onoare a acestui venerabil organism (cea mai veche asociație mondială a scriitorilor), alături de poeții Ana Blandiana și Constantin Abăluță. Prezentă în antologii și volume colective editate în România și în străinătate, participantă la manifestări literare naționale și internaționale, membră a unor jurii literare, a fost premiată, pentru creația sa, în țară și peste hotare (Premiul de Onoare pentru poezie la Concursul Internațional de literatură Naji Naaman, Liban, 2009; Marele trofeu al Festivalului internațional Cemal Sureya, Istanbul, 2017). Poezia pe care o scrie Simona-Grazia Dima nu este pentru un cititor comod sau neinstruit. Ea captivează prin eleganță, rafinament și nu de puține ori prin elementul surpriză bine regizat. Pare complicată, dar e doar complexă, fiecare cuvânt fiind pe deplin responsabil de locul și rostul său în susținerea unei idei percutante ce nu se relevă nici repede, nici ușor. Marile teme și simboluri culturale universale coabitează uneori cu decupaje din realitatea prezentă imediată cu un impact de cea mai neașteptată și pură rezonanță poetică. (**Victoria Milescu**)

ORA DE PLIMBARE

Nu, nu ne-a părăsit, nu a făcut decât să-și pregătească masa,
uneltele de scris, s-aleagă ierburi pentru ceai. E ora de plimbare,
dinspre tăbăcării adie-un vânt periculos, dar iese, învelit în poncho,
strivește-n joacă boabele unui arbust ornamental necunoscut,
țâșnește cerneală purpurie, a câta probă-a-nsuflețitoarei
cosmice iubiri, asta-l înveselește, îi readuce-n minte echivalența
culorilor și-a științelor – splaiul devine un vechi hrisov. Nimeni aici –
și nici cuvinte deocamdată, în vântul oblic dinspre Mediolanum
la-ncrucișări de căi tot mai îndepărtate. El saltă prin însemnele
șerpuitoare, murdărite de zăvozi, acum, când lunecă pe Drumul antic
al Mătăsii, cu samare pline, caravana și-un avion își taie, în culoar
de zbor, făgașul. E bogăție pretutindeni, destul ca, fără griji, oricât
să pierdem. Țigani golași salută de pe mal, dintre fâșii albastre de velur
demult zvârlite din uzină. Țin locurile doliu, cât de senin ! –
mereu în așteptare: să dea semnalul inima, cuvântul.
Întors acasă, el aranjează piramida de vreascuri, face-n tăcere focul.
Din depărtare, printre ziduri, răzbat cele mai frumoase cântece.

DRUM

Spre „dealul academic", zi de zi pe drum,
pe o felie de uscat croit din mare ori
șerpuind prin Canionul Colorado. Din ceața
adâncurilor răsărite, mașini cu ochii roșii mișcă
din filamentele de crab, între gogoșerie și Librăria
Byzantina, fata aurolac se leagănă extatic – cum
să-i vorbești, ce ai putea să-i spui, de vreme ce
cuvântul curge la vale prin vasele comunicante,
rășină luminoasă ? Numele-și țese taina de la sine,
în văzul tuturor, prin aerul cu plase de păianjeni
îmbrățișați în dans până departe. Muzici baritonale
se prăvălesc dinspre Patriarhie, perfect sincronizate,
buldozere strivesc blânde cuvinte din vechime:
duh, abur, vizuină – o clipă văd bursucii-n goană
pe câmpul tracic. Pe străzi pierdute-n pâclă, rătăcim
și credem că în mâini avem echerele divine,
decișI să introducem exactitatea în lumea visului
atotputernic, însă parfum se fac construcțiile
și muchiile atent tăiate, surâdem: constructorul
e și demolatorul suav, cel ce ne leagănă-n cunoaștere
fluidă, ca să vedem o roză-n sângele vărsat.
Și continuăm să mergem, pe-oceanice podele.

O RAITĂ PRIN PARC

Colind prin parcul zburătăcit de vântoasă,
manelele-s mai puternice ca oricând,
în loc de aer îți intră-n nări anestezic,
să te facă să suporți minciuna,
să nu-ți mai fie dor de adevăr.
E-un loc în apropiere unde muzica
distruge zi de zi peisajul,
dar tot aici Ahasverus
s-a așezat pe-o bancă și s-a mântuit.
Doi câini te fixează din ochi,
au început să urle,
curând are să cadă o ploaie de piatre.
Ești (fără putință de scăpare ?) prins
într-un pătrat ce poartă-n fiecare colț
un animal urât: un urs îngenuncheat,
un lup cu fruntea ridată, un șobolan pe gânduri,
un taur smochinit. E rege *El Chupacabras*,
cel care soarbe sânge, puterile,
Chupacabras cel anevoie de aflat,
adormit sub mașini. Iar parcul,
cu-alei și busturi de celebrități,
se scutură și geme. Un vifor pătrunde verdele,
stele-n mănunchiuri plutesc pe aer negru. Un foc
de artificii iarna. Pe-oriunde-ai vrea să ieși,
paznicii se vor activa și te vor opri.
Gând românesc: aici se îneacă fluviile.
În vecini un meșter improvizat taie de zor
o scândură pe-un scaun, fierăstrăul amenință
să reteze și mobila. Îi vor da cafele, baclava,
îi vor spune povești, să nu taie prea mult.
Așa-i la noi: când se înaintează-un pas,
nemernicii trebuie să meargă alături fericiți.
Pentru asta trebuie hrăniți cu inimi de sfinți.
Ascunse-s plăcile memoriale ce-amintesc
de poeții petrecuți, apoi, senin, stinși,
în firea lucrurilor, strigând fără putere.
Praf românesc, descoperit după vreme și timp:
grămadă de cioburi, frânturi minunate
de cântec. De dragul lor ierți totul.

POLITEȚE

Un mentor de-al meu e african, dar viețuiește-n
Europa, ocupat la culme,-ntr-un burg
din Alemania, printre zgârie-nori.
A scris o carte despre politețe, unde, neobosit,
repetă: „eu (un subiect oricare) n-am niciun drept,
pe toate, din principiu, le-am cedat – atâtora.
Mulțimii celorlalți, de fapt. Și adevărul
mi-l trăiesc de-atunci în umbră și incendiu,
în ritul calm din dosul fumegândei cortine
tămâioase. Cine sunt eu, cel în sălaș retrasul ?
Încearcă să răspunzi !" Se-ncheie la veston de parcă
ar puncta, în fine, un codicil din legea-aceasta
insomniacă. (Suprema politețe, cu ochi de șarpe-arid,
veghează inflexibil. Veston ori stofă neagră,
poate solzi moi, pierduți să fie în gândire,
în veghea lui perenă, de filosof abstras ?
Cum să îi descifrăm ținuta ?) Tăcut, devine-o clipă,
chiar și el, smolit – un oficiant plutonic.
Maestre, încep – și mă opresc. Dar el îmi știe
gândul: „Stăpân ești numai pe adânc,
pe spațiul unde focu-i totuna cu apa !
Lasă-ți acolo demonii-n zbucium,
fără vreo teamă de văzul strâmb, difuz.
Vorbești de precepte celebre, de marele
in aenigmate ? N-ai grijă, oglinda limpede
se realcătuiește de la sine. Mereu există
cineva în stare să citească, argintul viu
instantaneu se mișcă. Eu unul nu mă mai
căznesc să pun în lume ordini. Când ruinate
ziduri vor cădea, drept voi rămâne, în picioare.
Vezi ? Ești cineva, dar nu știi cine.
Te-nlocuiește-acum tabloul lui Magritte:
o față vălurind în nori, costum deschis în teatru,
spectacolul ce-ncepe. Publicul intră, vede un cer
albastru, apoi de-acolo altul și încă unul, tot așa.
Înconjurat de aburi și fuioare, ai voie să închini
pentru dogoare, pentru viteză ori abis și, drept
răsplată, absența fricii-o vei primi, în satul bântuit,
global. Pe-atât domnești (deci singur, pur, frățesc),
încă o dată-ți spun cu hotărâre. Ocultă-i viața noastră,
la fel și generozitatea, neștiut se pune în funcțiune
taina bunătății, iar tenebrosul fulger, fezandat
de soartă, va să se schimbe mâine-n vis albastru.
Dacă-i lumină afară, trebuie s-o știi filtra,
ca să răsară soarele cu-adevărat. Altfel, lipsit de noi,
el nu s-ar prezenta în zori. În scăldătoarea
ideilor prime, cu elefanții laolaltă, nebun,
dezintegrat, perfect de rațional cu toate-acestea,
îți poți afla balsamul și pritoci oncțiunea
fără de care din viață ai ieși, uzat, tocmai în
diminețile când *elohim* se poartă peste ape,
iar retorii nu s-au născut". Și astfel, mentorul meu
african îmi oblojește rănile de ins ivit pe solul
aflat sub stăpânirea unor arhaice credințe. După ele,
o jumătate din subiecți e radiată și-ntregul suferă,
cum unul, doar, prezent, din ambii termeni ai unui silogism,
înfățișează o gândire moartă. Maestre, strig, dar cum
să ne reținem de la acțiuni și intervenții ? E crimă,
una din jumătăți perpetuu e ucisă și pătată,
făcută sluga celeilalte ! „Lăsați-vă uciși", m-a consolat,
senin (se pregătea să plece), „dar politețe chiar
și-atunci să generați. Ea vă învie grabnic, cu tot cu
jumătatea lipsă a-nțelegerii și-a demnității – și nici nu știți
ce lume poate făuri, dacă e respectată. „O mare parte
din știința politeții n-am izbutit, ce-i drept, s-o spun",
a completat, „și mie mâinile pe lângă trup adesea
mi-au căzut. Ca însă bătălia s-o câștig, învățătură mi s-a dat
că trebuie ridicate să le țin, să isc întruna politețe, din moarte
sau putreziciune, până pe frunte mi se vor zbate porumbei".

LOCUL

Am privit uriașa generozitate a cerului.
Norii clipeau, ochi ai bucuriei.
Azurul era răsuflarea îngerilor.
Geamănul meu culegea de mult fragi cerești,
sporovăind cu Dumnezeu,
care-i arăta cu degetul zonele mănoase,
vântul jucăuș îi umfla straiele
dăruite de zeii izvoarelor.
Nu, nu greșisem calea.
De bună seamă, acesta era locul.

BĂTĂI CU PERNE ÎN CER

Zeii s-au trezit voioși dimineața
și s-au luat la joacă țintind, vicleni,
cu perne unii-ntr-alții. O zbenguială
din toată inima. Îmbujorați,
gâfâiau și, după o mică pauză,
loveau iar. Numai că, jos, pe Pământ,
cineva urmărea scena și filma. Trimise
apoi, ca pe-o știre prețioasă, ceea ce deveni
un film-cult. Mișcările zeilor fură cartografiate
din toate pozițiile și rezultă un plan ce s-a studiat
în școli un an, și altul, și tot așa – la disciplina
de anatomie a capodoperei. Elevii picau la examen
dacă nu știau câte perne se aruncaseră, câți metri
aveau zborurile. Tremurau de frică să nu greșească
numărul centimetrilor la impact. Și se lăsă, treptat,
un cer de iarnă, rareori întrerupt de lumină. Gârbovi,
înaintau spre școală rostogolindu-și succesiunea scenelor
în minte. Cu lupa, dascăli severi aveau să examineze
curând, pe hârtie gradată, schița, reluarea bătăii
izbucnite cândva spontan pe nori. Și, nemiloși, vor pune
îndeosebi note mici. Văzduhul greu nu mai îngăduia nicio
viziune (indiscretă, dar nevinovată) spre locul unde zeii,
uitând demult de-acea hârjoană, puneau la cale o alta,
mai zbanghie chiar. Și nu mai răsuna azi niciun chiot
din cele ce fusese odată o veselie dezlănțuită, pură.

MUNTE RĂNIT

M-am apropiat. Ce era ?
Un fel de munte aruncat nemilos din înalturi,
spulberat și iar înzidit. Dormea.
Mi-am apropiat obrazul, lipindu-l de pământ,
dacă *era* pământ (un strat viclean de turbă ațipită ?),
valul de aburi mă izbi în față și parcă-n preajmă
două pleoape se zbătură,
iar genele, pieziș, m-au gâdilat.
– Tu nu ești mort, trezește-te, hai, vino,
i-am spus. Nici nu clinti. Abia târziu mi-a zis:
– Doar vezi că joc chiar jocul morții, du-te,
nu mai aștepta. Dar am rămas. Oare de ce ?
Mă atrăgea grozav platoul blând din mijloc,
cu lac și păsări într-un crâng de portocali.

Luminița Cornea

File de monografie:

O VIAȚĂ SUB SABIE (IX)

O bună prietenă din Basarabia, deputat în Parlamentul anilor '90 din Republica Moldova (Parlament care a votat *Declarația de Independență* a Republicii Moldova, în 1991), îmi mărturisea într-o scrisoare: „Cartea despre preotul Graure trebuie scrisă numaidecât, și nu de aceea că ți-a fost tată, dar de aceea că preoții care au slujit în anii '60-'70, anii când ateismul socotea că a biruit, erau martiri numai prin această faptă".

Am dat curs acestei afirmații cu caracter imperativ, considerând că, deși târziu, îndeplinesc o datorie. Nu este ușor să scrii despre viața unui om. Mai ales despre viața tatălui tău ! Tată care a plecat la Cer în urmă cu patruzeci de ani. A plecat la o vârstă pe care mulți au depășit-o. Părinții și bunicii lui au ajuns la vârste respectabile, dar s-au îmbolnăvit de inimă rea – au rămas săraci din cauza colectivizării. S-au străduit o viață întreagă să aibă pământ, să adune pământ să lase copiilor și, dintr-odată, pământul cumpărat cu sudoarea muncii lor, pe care l-au muncit cu drag din zorii zilei până la scăpătatul soarelui, acest pământ, pur și simplu li s-a luat. La fel, caii, căruța. Cum să trăiască un țăran fără

1. Absolvenții Școlii Normale de Băieți, 1943, Ioan Graure este în dreapta, al treilea din rândul din mijloc

obiectul muncii lui ! ? Bunicul Ilie Graure (tataie de la Oinacu) se mândrea cu pământul lui. Poate nu era mândrie, ci îi plăcea să fie cineva în sat, adică să fie respectat. Cum să nu fie respectat un țăran care și-a acumulat pământ prin sudoarea muncii lui ? ! I se recunoștea vrednicia de către consăteni, de către cei care îl vedeau zi de zi muncind pe loturile de pământ aflate în diferite părți din raza satului Oinacu, până pe malul Dunării.

Bunicul de la Oinacu s-a bucurat, mai întâi, înainte de a se căsători, de cele zece pogoane de pământ primit de la rege, ori de la stat (cine mai ține minte, în vremea de azi, cum a fost ! ?) pentru participarea lui la luptele din Primul Război Mondial. Se mândrea grozav cu faptul că a luptat în Marele Război ! Noi, nepoții, ne amintim de multe ori, că, atunci când îl vizitam la Oinacu, ne arăta o fotografie ce era înrămată și așezată frumos pe un perete din tinda casei, adică la loc vizibil, pe holul de trecere dintre două camere. Arătându-ne fotografia, ne spunea cu mândrie: „*Uite ăsta a fost regimentul meu !*" Bineînțeles, regimentul din care a făcut parte în Primul Război Mondial.

Fotografie-document în vechea casă a bunicilor din Oinacu ! Din fotografie ne priveau vreo 30 de bărbați, camarazi ai bunicului Ilie Graure, care au scăpat (s-au eliberat) din război și care, la despărțire, s-au fotografiat, spre amintirea momentelor de cumpănă trăite laolaltă. De fapt este frumos ca noi, nepoții, să spunem astăzi cu mândrie că acei bărbați din fotografie, între care se afla bunicul, au luptat și au scăpat cu viață din iadul de la Mărășești, poate cea mai fierbinte, cea mai cumplită zonă a războiului. Tataie nu se lăuda atunci când, privind această fotografie, povestea despre el și camarazii lui. Nouă, fetelor, ne spunea mai puține, dar pe vărul nostru, Nelu, singurul nepot băiat, îl lua de mână, lua fotografia de pe perete și, șezând pe scăunele mici cu trei picioare, stăteau de vorbă ca între bărbați, cum s-ar spune. Desigur, vorbea doar tataie. Pe îndelete, îi arăta pe versoul fotografiei, numele și semnăturile fiecăruia dintre cei treizeci. Îl întreba pe nepot dacă îl recunoaște în acea fotografie, desigur o făcea cu mare mândrie și cu amintiri care-i umezeau ochii. Era tare mândru că a fost în război, că a avut camarazi oameni de treabă. I-a ajutat Dumnezeu să se întoarcă acasă din groaznicul măcel. Vărul meu, Nelu Muscalu, aflat acum la vârsta de odinioară a bunicului, își amintește de multe ori de această poză, de ceea ce îi spunea tataie, regretă că s-a pierdut fotografia odată cu vânzarea casei. Desigur, Nelu își amintește puține din

câte i-o fi spus, atunci, tataie. Au trecut ani mulți ! Fotografia a stat vreme de două generații pe acel perete al casei bătrânești din Oinacu. Dar stăpânii casei au trecut la Domnul, copiii lor și-au făcut fiecare rostul, în sat sau aiurea. Casa s-a vândut și fotografia s-a pierdut. Câte asemenea amintiri din vremi trecute, adevărate nestemate documentare, s-or fi pierdut prin toate satele, ori prin toate orașele noastre !

Ați reținut că fotografia avea pe verso semnăturile și numele persoanelor fotografiate ! Astfel, cu trecerea timpului, valoarea ar fi fost tot mai mare. Nu se pierdeau amintirile ! Se reținea mai bine. Așa se procedează, în general, atunci când există fotografii tipărite, fotografii vechi pe care unii dintre noi le cunoaștem foarte bine. Desigur, preotul Ioan Graure știa și el de existența fotografiei tatălui său. În mod sigur, îi povestise și lui, îi arătase numele de pe verso. Este o posibilă explicație pentru existența numelor colegilor lui pe fotografia realizată la Craiova, în ziua absolvirii *Școlii Normale de Băieți*, în anul 1943. Doar că pe verso nu există semnături, ci absolventul Ioan Graure a notat, după o anumită perioadă, numele colegilor. Însemnarea s-a făcut mai târziu, deoarece la doi dintre colegi este trecută data morții, luna mai, respectiv, august 1947 (foto 1). Lângă această fotografie, între actele familiei, se păstrează o *Carte de identitate*, eliberată de C.F.R., „*pentru călătorii limitate cu 50% reducere*", pe numele elevului Graure Ion, elev, clasa a VIII-a, eliberat la 16.XI.1942; și această *Carte* poate fi considerată astăzi un document de arhivă (foto 2).

Timpul a trecut. Ne rămân, dacă le e dat să rămână, fotografiile. La prestigioasa *Școală Normală* din Craiova, tânărul Ioan Graure a avut obiect de studiu *Psihologia* care i-a și plăcut. Învățător în Remus, a început să studieze comportările elevilor. Preot în Năoiu, Cergăul Mic, Biia și Tărlungeni a cercetat cu pasiune felul de comportare al parohienilor lui. A fost o adevărată pasiune care i-a oferit o preocupare continuată la Tărlungeni, într-un ritm susținut. Mai precis, a cercetat probleme de psihologie colectivă, analizate în funcție de data nașterii unui om. Ideea acestei cercetări a apărut în închisoare, unde s-a împrietenit cu psihologul Iancu Scutașu-Comăneanu, și el deținut politic, ca un apropiat al lui Lucrețiu Pătrășcanu. Preotul Graure a realizat numeroase fișe ale enoriașilor săi. Avea în vedere data nașterii și realiza un așa-numit bioritm al unei persoane, ținând seama de semnele anotimpului și, mai ales, de munca tradițională de veacuri a oamenilor în fiecare perioadă a anului, care a determinat formarea anumitor trăsături. De exemplu, primăvara, de mii de ani, lucrătorii câmpului seamănă, împrăștie semințe, de aceea părintele Graure considera că oamenii născuți primăvara sunt mai darnici, chiar au tendința de a împrăștia propriile lucruri, sunt dezordonați, pe când cei născuți toamna sunt conservatori, strâng provizii, gândindu-se la iarnă, asemenea naturii și viețuitoarelor, care își adună rezerve pentru iarnă. Foarte multe observații de acest tip, de fapt analogii între oameni și natura cu diversele-i manifestări sunt realizate de preotul Ioan Graure și sintetizate într-un volum dactilografiat, rămas în manuscris, cu titlul *Mii de mii de ani în același ritm*. Autorul a donat, în mai 1976, un exemplar bibliotecii *Arhiepiscopiei Sibiului*, ca să nu se piardă munca lui.

Reproducem în continuare un fragment din argumentul scris la începutul volumului de preotul Ioan Graure:

„Lucrarea abordează probleme de psihologie, biologie, sociologie etc. pe bază de bioritmicitate. La început sub forma unui dialog se fac cunoscute fapte, vorbe, comportări, care caracterizează viața unor oameni, arătându-se prin aceasta caracterul-tipul fiecăruia. Aici nu e niciun dram de imaginație, ci realitate vie, totul fiind luat din fișe familiale ținute la zi. Sunt probleme mai ales de psihologie (p. 1-86). În partea a doua (p. 87-99), pe baza părții întâi, se dezvoltă o concepție personală despre evoluția și treptele de umanizare a omului. Care este, în linii mari, această concepție ?

Datorită repetării ritmice a anotimpurilor din fiecare an și a repetării ritmice a unor părți de timp dintr-o zi și o noapte și, mai ales, datorită ocupațiilor omului în același ritm cu aceste părți de timp, de mii și mii de ani, datorită muncii – luptei pe care a fost nevoit să o ducă pentru menținerea existenței și contra suferinței, datorită acestui bioritm, omul și-a format un fel de a fi, specific lui, dând prin aceasta o mulțime de variații de indivizi, în cadrul cărora s-au format diferite tipuri de oameni.

Desigur ne întrebăm de ce omul și-a format un fel de a fi specific numai lui și o mulțime de variații între indivizi, cum nu există la nicio altă specie pământească ?

Variația dintre indivizi s-a datorat, mai ales, variației în timp a nașterilor. Aceasta a și fost cauza pentru care el s-a putut adapta, ca să poată trăi pe toată suprafața pământului. Dar faptul acesta al

Seria Bb
No. 49521
C. F. R. CLASA 2
CARTE DE IDENTITATE
pentru calatorii limitate cu 50% reducere
VALABIL NUMAI CU CUPON VIZAT DE STAȚIE
D Graure Ion
calitatea elev cl VIII
Școala normală de Băieți - Craiova
Facultatea
Emis la 16 - XI - 1942
DIRECTOR GENERAL C.F.R.
AUTORITATEA EMITENTA.
Semnătura posesorului.
XIX. 5855

2. Cartea de identitate eliberată de CFR

întinderii omului pe toată suprafața pământului a dat naștere altor variații între indivizi și grupe de indivizi, de astă dată din punctul de vedere al spațiului.

Cu toate aceste variații între indivizi și grupe de indivizi, omul a rămas omogen în ceea ce privește fizionomia și facultățile intelectuale, datorită solidarității genului omenesc. Și interesant că această solidaritate a avut-o în ciuda luptei dintre indivizi și dintre grupe de indivizi, fiecare având o individualitate proprie și

3. Preotul Ioan Graure cu soția, Bazna, 1968

un fel de comportare specifică lui.

În spiritul acestei concepții, dezvolt câteva probleme pe bază de statistici și anume: *Educația* (p. 108-112); *Ereditatea* (p. 113-126); *Gemenii* (p. 126-128); *Alcoolismul* (p. 133-141); *Unele concluzii* (p. 142-146); *Omul potrivit la locul potrivit* (p. 147-159); *Nașterea și moartea* (p. 160-161); *Și prevăd prin secoli a ei înălțare* (p. 162-165).

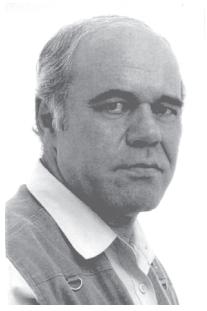
Cele de mai sus nu spun aproape nimic. Lucrarea trebuie citită cu multă răbdare, fără nicio prejudecată, chiar dacă la început (mai ales p. 1-87) va plictisi. Să nu se ia în seamă greșelile de ortografie și stilul, ci să se ia în seamă ideile ! De problemele acestea mă ocup de 24 de ani (...). Pentru a scrie lucrarea am cercetat circa 2100 de familii compuse din circa 6000 de persoane. Manuscrisul conține 169 de pagini, plus coperta. Datat: 25 martie 1976."

(Va urma)

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XXVII)

Între topos și atopos

Vasile Răvescu, un publicist demonstrând că ziaristica este sinonimă cu tinerețea

Florentin Popescu

De vreo jumătate de veac, dacă nu cumva chiar de mai înainte circulă prin lumea presei și a literaturii de la noi un ins de o vivacitate și de o mobilitate aproape incredibile. Informat până la cele mai mici amănunte asupra a ceea ce s-a întâmplat, se întâmplă ori urmează să se întâmple într-o librărie, la un club, la o casă de cultură, la un cenaclu etc. etc. este gata să-ți spună la orice oră din zi sau din noapte care este calendarul cutărei sau cutărei manifestări, cine e invitat acolo, cine și cu ce se va „produce", în fine dacă merită sau nu să-ți rupi câteva ore din timpul tău și să te deplasezi în locul și la ora pe care le știe cu o exactitate comparabilă chiar și cu ceasornicul din Turnul Londrei.

Personajul este ubicuu și te întrebi, la o adică, dacă prezența lui unde te aștepți și unde nu te aștepți n-o fi cumva o misiune încredințată lui de cine știe ce forță ocultă de informații sau dacă este doar un dat din naștere.

O carte apărută de curând (Vasile Răvescu, *Întâmplări de-o clipă, Amintiri de-o viață*, Editura Rawex Coms, București, 2020) vine să-ți alunge toate nedumeririle și întrebările în legătură cu acest personaj.

Să trăiască într-o boemă aproape totală (fără un domiciliu și un loc de muncă stabile, fără o locuință și o adresă la care poate fi, eventual, găsit, fără griji și temeri legate de ziua de mâine și de viitorul mai mult sau mai puțin îndepărtat nu e la îndemâna oricui. Un astfel de ins nu putea/nu poate fi întâlnit prea des. Așijderea un personaj care să facă fixație, obsesie pentru o profesie (altfel una dintre cele mai frumoase !) – aceea de ziarist, iarăși nu poate fi întâlnit pe toate drumurile. Iar când își vede împlinit visul care l-a „mânat" la o astfel de atitudine să se dăruiască cu toată ființa muncii pe care o face, îți dai numaidecât seama că ai de-a face cu un adevărat personaj de roman.

Un astfel de ins ce ar putea oricând deveni prototipul unei narațiuni este însuși autorul volumului amintit mai sus, Vasile Răvescu.

Cine este și ce a făcut până acum Vasile Răvescu, alintat de prieteni cu apelativul „Bebe" ?

Îi deschizi cartea și pe cele două clape ale ei găsești reproduse nu mai puțin de unsprezece coperți ale „bilanțului" său editorial de până acum: *Cu trenul în catrene*, *Catrene de serviciu din gura târgului*, *Umor la patru ace*, *Un surâs în colțul gurii*, *Catrene cătrănite*, *Ace de cojoace*, *Epigrame policrome din perioada portocalie*, *În trecere*, *De tot hazul și necazul*, *Ghicitori pentru minori*, *Coroana lui virus, umor în carantină*.

Un umorist cu palmares bogat și cu vechi serioase antecedente, ești tentat să-ți spui. Și nu te înșeli, fiindcă Vasile Răvescu s-a consacrat epigramei și catrenului dintr-un capriciu și de dragul versificărilor prompte, instantanee, cum s-ar putea crede și cum, din păcate, consideră multă lume.

A privi viața, societatea, oamenii, actualitatea, istoria și tot felul de situații prin grila satirei și a umorului este, până la urmă, un lucru foarte serios.

Dar să las divagațiile și să spun câte ceva despre această, cea mai nouă carte a cunoscutului ziarist, al cărui nume era familiar (mai ales înainte de 1989, când se făcea presă serioasă) tuturor celor ce aveau ca sursă principală de informație presa.

Sub semnătura lui Vasile Răvescu au apărut sute, poate chiar mii de articole în cel de al doilea mare cotidian din acea vreme „Scînteia tineretului" (care, în treacăt fie spus, era o adevărată școală de presă). Și mai cred, fără a exagera cu nimic, că Vasile Răvescu era și cel mai „citit" de către cei ce parcurgeau ziarele, întrucât redacta o rubrică – „Azi", cu știrile de ultimă oră din întreaga țară.

Cartea de acum – pe care aș aronda-o, ca gen, memorialisticii – nu este atât o poveste a vieții ziaristului în cadrul redacției cu pricina, cât mai degrabă o lungă și incitantă confesiune despre „întâmplările" lui, transfigurate acum, tot publicistic, în „amintiri".

Sunt întâmplări de tot felul, unele vesele, altele mai puțin vesele, toate, însă, trăite la înaltul diapazon al dăruirii întru profesie, cu credința îndeplinirii unei/unor sarcini asumate în cunoștință de cauză a riscurilor, dar și a satisfacțiilor – pe cât de imprevizibile și unele și celelalte, tot pe atât de incitante, de provocatoare, știut fiind că în majoritatea cazurilor ziaristul nu are viață personală, imperativele meseriei reclamându-i prezența pe teren, indiferent de anotimp sau de calendarul sărbătorilor de peste an.

Ajuns acum la ceasul amintirilor, autorul își retrăiește cu frenezie clipele, momentele, situațiile rămase pe răbojul sufletului. „În viață, citim într-un loc, sunt momente tragice, dramatice, neplăcute ș.a. care devin, mai devreme sau mai târziu, amintiri de păstrat în arhiva sufletului. Martor sau implicat direct, ziaristul trebuie să le suporte cu luciditate și dacă le selectează, să o facă obiectiv, cinstit cu sine față de sine, cu conștiința sa", iar în altul: „Aș contabiliza aici participările mele la inundații, la iernile geroase repetate, cu înzăpeziri (care mi-au adus renumele de Răvescu-Viscol), la surpări de teren, cu blocări de drumuri, accidente și multe altele…", pentru ca, mai la vale: „În acel concediu am fost convins că profesia de ziarist nu se face după un program strict, ea este o stare de veghe și acțiune.".

Solicitat să vină cu idei noi la „Scînteia tineretului", Vasile Răvescu mărturisește: „Am făcut un fel de ziar în miniatură, un ziar în ziar, cum se spune, cu rubricuțe fixe și de tot felul, notițe incluzând cât mai multe informații, din varii domenii care credeam că sunt de interes. În ciuda spațiului acordat – două coloane și uneori un subsol de pagină – aveau loc să publice, în afară de subsemnatul, colegii, cititorii, scriitorii tineri, pasionații de fotografie sau caricaturiștii, epigramiștii și dezlegătorii de cuvinte încrucișate, matematicienii cu problemele lor distractive, șahiștii, activiștii de UTC și alții și alții.".

Nume mai mult sau mai puțin cunoscute de scriitori sau ziariști se perindă prin paginile volumului așa cum s-au perindat (unii dintre ei se mai perindă și azi) prin viața autorului.

Vasile Răvescu scrie alert, cu nerv, nu se pierde în detalii, trece de la o amintire la alta, ca-ntr-un film în care scenele alternează în chip fericit (să fi fost, oare, autorul influențat de tehnicile cinematografice cunoscute mai îndeaproape pe când a lucrat la o Casă de filme ?) – de unde și cursivitatea, lectura plăcută, incitantă, ca de roman polițist, când te întrebi ce va mai urma etc. etc.

Practica ziaristică a fost/este pentru Vasile Răvescu sinonimă cu tinerețea, ca să ne argumentăm încă o dată afirmațiile de la începutul cronicii de față.

O REUNIUNE DE FILOLOGI

Nicolae Dina

Pentru prolificul critic literar Ștefan Vida Marinescu anul 2020 a fost unul fast din moment ce „din solidaritate (de breaslă)", dar, mai ales, din dorința „de a promova și spiritul sudist", conform propriei mărturisiri, a publicat trei cărți dedicate unor scriitori teleormăneni trecuți în lumea celor drepți („*Post-Scripta-itinerar critic*"), unor poeți aflați încă în deplinătatea puterii lor creatoare („*anti-scleroza Metaforei, o antologie critică de poezie*") și, nu în ultimul rând, unor filologi, critici sau istorici literari („*Cvintetul empatic-antologie critică*"), toate la Editura „SemnE", cel din urmă fiind un „corolar și reverență, într-un cvintet exegetic, ca reuniune creatoare de filologi", având în vedere preocuparea lor pentru „certe valori românești și universale" (afirmație din care am împrumutat și titlul cronicii mele).

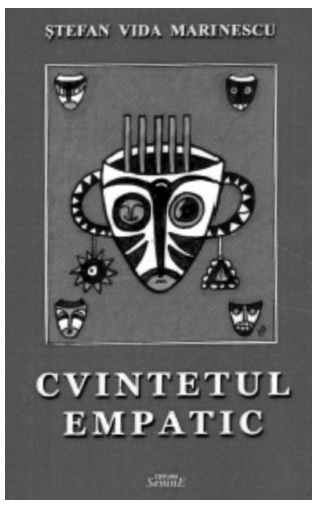
Structura ultimului volum este cea cu care ne-a obișnuit deja în cele anterioare, cuprinzând o notă biobibliografică, texte alese (propuse de autorii respectivi) și interpretarea critică a cărții/cărților din care au fost extrase, sintetică, așa cum menționează într-o postfață intitulată „*Empatia creatoare*": „Grila interpretării critice se dorește fecundă, în (și de) actualitate, ecoul… controlat al textelor generând o sinteză subiectivă, dar argumentată, excluzând orice ingerințe critice «perturbatoare»".

Cel mai cunoscut și mai titrat critic literar dintre cei cinci care constituie subiectul exegezelor din „*Cvintetul empatic*" (membru al ASPRO, al AZR și, mai cu seamă, al USR, Filiala Pitești) este Al. Th. Ionescu, observator și comentator avizat al prozei scurte optzeciste („*Aventura prozei scurte în anii '80*"), volumul surprinzând diverse puncte de vedere asupra evoluției acestui gen în literatura română, autorul accentuând „funcția terapeutică de peste valoarea estetică a prozei anilor '60".

Dintre prozatorii acestei generații, Al. Th. Ionescu acordă o atenție deosebită lui Mircea Nedelciu, „nume de rezonanță dincolo de generații, de promoții, de serii, de grupuri", căruia îi dedică o monografie cuprinzând, pe lângă notele biobibliografice, „texte teoretice ale subiectului […], o antologie de 6 texte și un mic dosar al receptării critice", o preocupare mai amplă constituind-o romanele prozatorului despre care autorul scrie „în concentrări și rezumări elocvente", în centrul cărora se află „eroi de prim-plan, subliniind metoda, stilul" acestuia.

Un „subiect abordat didactic" de criticul Al. Th. Ionescu îl reprezintă lirica bacoviană într-o ediție a operei poetului („George Bacovia, Poezii") publicată sub îngrijirea sa și însoțită de un comentariu personal („Bacovia, de la simbolism la decadentism"), în care prezintă „teme, motive, tehnici simboliste transgresate către expresionism, cu nuanțe (fără culori) generând decadentism, anti-retorică romantică".

Profesoară de limba franceză la un liceu roșiorean (și traducătoarea unui interesant volum despre aeronautică), Aurelia Petrescu este autoarea unui amplu „eseu analitic axat pe limbajul teatral", „*Proliferarea în teatrul lui Eugène Ionesco*", în care sunt surprinse „considerații pertinente despre teatrul lui Ionesco […], fără a neglija factorul biografic care va marca opera (cu detalii de preț, precum: sentimentul timpului și ideea morții)".

Criticul-antologator apreciază aportul autoarei la cunoașterea operei ionesciene și a receptării acesteia de-a lungul vremii. În construcția eșafodajului analitic, autoarea utilizează punctele de vedere ale lui Eugène Ionesco, mai ales pe cele privitoare la limbaj, la realizarea și explicitarea noțiunii de „proliferare", văzută ca „procedeu teatral uzitat" de dramaturg „pentru a-și materializa angoasele și obsesiile", procedeu exemplificat prin „replici, scene angoasante" din piesele ionesciene. Revelând capacitatea de analiză a unui aspect specific operelor ionesciene, criticul scoate în evidență faptul că „eseul Aureliei Petrescu bate monedă pe proliferarea ce atrage moartea, magnetic și fatalist, o salvare fiind zborul…iluzoriu", fiind un eseu „de esență, de interes, așa cum este și teatrul lui Ionesco".

O altă profesoară de limba franceză la un colegiu național din Alexandria, Emilia Stroe, poetă („*Destin românesc*"), prozatoare (trilogia romanescă „*Trecători prin lumină*", și volumul de proză scurtă, „*Un ideal de eternitate"*), eseistă („*Sufletul din cuvânt*") intră în vederile criticului antologator cu o lucrare „de impact metodico-didactic" în limba franceză, „*La lecture plurielle de la poésie moderne*", „investigând polisemia funciară a textului poetic". Prezentând, sintetic, conținutul capitolelor studiului Emiliei Stroe, „teoreticiană de finețe", criticul apreciază modul de abordare a unor noțiuni (isotopie, operă deschisă, discurs, semiotică, sistem secund, poetică și poietică), făcând apel la teoreticieni străini și români, exemplificând partea teoretică prin texte aparținând unora dintre poeții francezi reprezentativi. Criticul este de părere că lucrarea este „un studiu pasionant, al unei distinse profesoare, cu multe virtuți analitice și cu o bibliografie bogată și obligatorie".

O „descriere romanescă balzaciană" realizează filologul, prozatorul (autorul romanului „*Un urs în oraș*" și al unui volum de proză scurtă „*Compunere cu început dat*"), eseistul, publicistul și traducătorul Mihai-Athanasie Petrescu, profesor de limba engleză la un liceu din Roșiorii de Vede, în lucrarea „*Statutul descrierii în opera lui Honoré de Balzac*", selectată de criticul-antologator dintre cele peste 13 volume (personale sau în colaborare). Autorul eseului „insistă, în cartea sa, asupra statutului descriptiv balzacian, în mod gradual, pornind de la generalități (balzaciene) privind descrierea narativă".

Ceea ce este remarcabil la eseist este acribia cu care prezintă toate elementele decorului, ale peisajului arhitectonic, „relevând – monografic – imaginea, starea locului, atestând în romancier un cronicar omniscient, un narator fidel" al vieții și preocupările oamenilor din diverse localități în care se petrece acțiunea din romanele lui Balzac. Apar, astfel, descrierea clădirilor și a interioarelor, portretele fizice și morale ale personajelor (dovezi ale unor „calități de caracterolog"), vestimentația acestora care atestă „caracterul" lor, un inventar numismatic, toate „sugerând cadrul exact, ferm, al realității epice" din proza romanescă balzaciană.

Apreciind eseul lui Mihai-Athanasie Petrescu, criticul îl consideră „un studiu merituos, o sinteză […] excelând în detalii și portrete" al unui autor „înzestrat în materie (de literatură franceză, de analiză pe text)", lucrare care se adaugă celorlalte volume din „creația epică (umoristică și satirică) ori publicistică", toate fiind „de substanță în orice ipostază și nu ca «jonglerie» în ale scrisului".

Și acum, *last but not least*, nu pot trece cu vederea faptul că și una dintre cele cinci cărți ale mele de istorie și critică literară, „*Caragiale, mereu viu*", i-a atras atenția criticului (gest pentru care îi mulțumesc), fiind convins că, dincolo de faptul că atestă „ideea că omul Caragiale concurează cu Scriitorul", eseul „are menirea de a-l descoperi pe Caragiale în ipostazele de creator, de «pater familias», de apărător (și de slujitor, am îndrăzni) al limbii române, dar și în relația sa cu școala", iar, „după fiecare «poziție» istorico-literară, N. Dina inserează note bibliografice, cu acribia-i cunoscută".

Făcând o trecere prin capitolele eseului, criticul consideră că acesta este „o carte utilă, o incursiune relativ rebelă în viața și (mai puțin) în opera unui mare creator român". „Clasicul și modernul Ion Luca Caragiale" este „readus pe tapet de un spirit delicat și documentat".

Iată, deci, încă o carte în care, conform propriei afirmații, Ștefan Vida Marinescu își face „un mic titlu de glorie a citi și a scrie, a te ocupa, constant, de creația unor sudiști", cuprinzând „nume consacrate, deja, în aria exegezei moderne. Sau, cel puțin, a Sudului cultural".

Neagu Udroiu

„UNIVERSITĂȚILE MELE" (VIII)
Marconi și ai săi

Colaborator la Radio mă consideram cu ceva vechime, câtă vreme îmi auzisem glasul, când și când, însăilat la unele rubrici de sezon. Că aș putea să-mi câștig existența la microfoanele din Strada Nuferilor, nici vorbă. Cu atât mai puțin dincolo, în Strada Moliere, unde trona Televiziunea Națională. Dar așa a fost să fie: nevoia de împrospătare mi-a scos în față numele, iar decizia s-a dovedit rapidă.

A fost un transplant de cap la trup. Ca și în cazul altora, echipele de desant aerian rămâneau pe loc, era schimbat doar insul din fruntea coloanei.

Pe cei de la TV îi știam mai puțin, nu de vedetele consacrate vorbesc, ci de imensul material uman ce-și sporea greutatea și vizibilitatea cu fiecare an. Se reușise nu demult chiar inaugurarea noilor clădiri din Calea Dorobanți. Procesul început continua în forme alotropice noi: cândva, condeiele deveneau voci, acum, vocile se metamorfozau în chipuri.

Erai cineva dacă ajungeai să dispui de o carte de muncă pe care să fie inscripționat numele Radioului. Nu mai zic al Televiziunii. Cele două instituții ale Audiovizualului autohton rămâneseră oricum sub aceeași acoladă, coordonarea diverselor compartimente revenind unor vremelnici urcați pe cai. Dar faima Radioului, a Televizorului era dată mai ales de rabonici cu priceperea de a te câștiga de partea lor. Sigur, erau radiojurnalele, cu știința lor de a te ține de mână cât să nu uiți pe ce lume trăiești. Dar atâtea alte emisiuni erau de nepierdut: Teatru la microfon, Unda veselă, transmisiile sportive, programele culturale, cele muzicale, setul orelor social-educative. Greu de separat între ei merituoșii realizatori, dar pe câțiva i-aș menționa: Iuliu Țundrea, Geta Răboj, Teodora Albescu, Iosif Sava, Marin Traian, Valeriu Negru, Vasile Gorneanu. Obiceiul notorietății a emigrat și pe micul ecran, unde identificarea se producea mai ales prin citarea realizatorilor cu faimă: Stark, Vornicu, Brătescu, Ciurescu, Verman, Mihai Florea, Aristide Buhoiu, Ion Mustață, Andrei Bacalu, Carmen Dumitrescu, Catinca Ralea, Emanoil Valeriu, Cristian Țopescu. Emisiunile de vârf le ținem minte și azi: Dialog la distanță, Reflector, De la Giotto la Brâncuși, Mai aveți o întrebare ?, Seară de teatru, Teleenciclopedia, Telecinemateca, Emisiunile de duminică după amiază, serialul de sâmbătă seara.

Redacția unde am fost parașutat era situată la etajele cinci ale celor două edificii, una singură, cu secțiuni individualizate – Tineret, Copii, Radioteleșcoală. Să le luăm pe rând.

La Radio, așezarea lucrurilor părea a se fi modelat conform unei grupări eterogene chemate să funcționeze întocmai Boleroului lui Ravel, unde fiecare instrument pătrunde în arenă la semnalul așteptat, urmând a li se alătura restul, sacadat, învăluitor, conjugat cu efectul de ansamblu bineștiut. Așii pedalei se numeau în fel și chip – Octavian Ursuleanu, Camelia Stănescu, soția lui Titus Vîjeu, Octavian Iordăchescu, Marius Groza, George Enache, Lucian Sârbescu, Sebastian Sârcă, Constantin Săbăreanu, Sergiu Deleanu, Liviu Tudor Samoilă, Lena Boiangiu, Doina Pap, Petre Idriceanu, Costin Nastac, Costică Teodori, Mioara Paler, Maria Drăgan, Elena Lepșa, Virginia Pană-Velcescu, Dida Teodoriu, Mia Ionescu, Noe Smirnov, Costică Teodori, Eugenia Grosu, Manole Pavel Dan. Tineretul a luat în antrepriză la un moment dat Programul trei, gestionat de cupluri strălucitoare prin capacitatea de improvizare atât de trebuincioasă pentru emisiunile life. Pe programul 1 „luau fața" Cluburile profilate – o probă de devotament publicistic de neuitat. În fruntea lor, a tuturor, fusese instalată de la un moment dat Sofia Șincan, atotștiutoare, energică, echilibrată, care cu ceva minte la purtător putea fi și astăzi la pupitru. Lângă ea a rămas vreme îndelungată Eduard Jurist, talent recunoscut, exersat cu succes nu puțin timp și în zona rubricilor umoristice ale Radioului. Or, cum știm, acolo unde umor nu e, nimic nu e...

La Televiziune tronau îndeosebi emisiunile despre tineri, pentru tineri. Nume de rezonanță, atunci ori mai târziu, erau experimentații Anca Arion, Marin Stănescu, Emil Ghițulescu, Vartan Arachelian, Anca Fusariu, Jeana Ghiorghiu, Lucica Postelnicu, Bety Montanos, Timotei Ursu, Dan Necșulea, Eugen Todoran, Cristian Thau, Octavian Greavu, Eugen Patriche, Luminița Dumitrescu, Petre Magdin, Ioan Simion Pop, Nedic Lemnaru, Mihai Tatulici. Pentru emisiunile de copii exersau cu vizibile rezultate Carmen Constantinescu, Ana Ionescu, Romanița Ștențel, Erica Petrușa, Tatiana Sireteanu, Dan Popovici, Ina Sterescu, Mircea Mondea, Mihai Scripcă. Teleșcoala avea drept cap compas experiența îndelungată a lui Andrei Covrig, mulți ani redactor șef al emisiunilor de tineret în ansamblul lor. I-au rămas alături, între alții, Mihai Armașu, Dorina Onicel, Natașa Bârcă, Anca Atanasiu, Livia Oprescu, Val Tebeică, Adrian Grigoriu.

Dacă pe vremea anilor de început constatam veșnica mișcare de privire spre corpul central al Casei Presei – acolo se compunea ziarul principal al zilei, *Scânteia* – elementul de referință în materie de emisiune educativă și divertisment îl constituia tot ce ieșea din mâna lui Tudor Vornicu. Cândva ziarist sportiv, apoi corespondent permanent la Paris unde va face de toate, dar mai ales va băga de seamă la ce fac alții, este adus, ca și Octavian Paler de la Roma, pentru a pune pe picioare Televiziunea Română abia lansată. Li s-a alăturat Ioan Grigorescu, creditat cu o experiență internațională notabilă. Ani de zile s-a trăit din ideile, brainstormingul, capacitatea lor de zvârcolire în necunoscut. Paler și Grigorescu au plecat la un moment dat în alte posturi. Vornicu a rămas decenii la rând și dacă o întâmplare nefericită nu l-ar fi scos din joc putea fi și astăzi creierul atomic mereu dispus să găsească loc de parcare în inimile telespectatorilor. Avea de dus un handicap. În garnitura de redactori șefi aflați în același moment pe statul de salarii figuram: Ioan Lavric (Actualități), Sorin Pamfil (Economic), Constantin Vișan – Dinu Săraru – Geo Saizescu (Cultural-Teatru-Film), Vasile Donose (Muzical), Dionisie Șincan (Social-educativ), subsemnatul, Mihai Lazăr (Relații internaționale), Tudor Vornicu (Programe). Aveam dreptul la același salariu. Mai puțin cei doi din urmă. Erau penalizați pentru vina de a nu-și fi terminat studiile superioare...

Din lucrul în echipă cu ei am plecat, „la închiderea stagiunii", cu geamantanul plin...

Tudor Vladimirescu și Ciorogârla Domnească

Niculae Stoica

De curând s-au împlinit 200 de ani de la istorica deplasare spre București a oastei de panduri condusă de Tudor Vladimirescu, ultimul popas înainte de a intra în Capitală făcându-l la Ciorogârla, județul Ilfov. Despre acest eveniment vorbește însuși Tudor Vladimirescu, care, în Proclamația de la Bolintin din 16/28 martie 1821 adresată bucureștenilor, referindu-se la scopul acestui marș arată că: „Adunarea cea mare astăzi au ajuns la Bolintin, dintre carii o samă s-au trimis la marginea orașului către Cotroceni și o samă la **Ciorogârla Domnească**, care toți trag la București, unde este ca să se adune toată țara, cu mic cu mare și acolea au să aștepte până când vor sosi trimișii oameni credincioși ai prea puternicii împărății ca să cerceteze jalnica lor stare și să le facă dreptate și orânduială bună."

În ziua următoare, în drumul său spre București, îl întâlnim pe Tudor poposind împreună cu pandurii care îl însoțeau la mânăstirea Samurcășești-Ciorogârla. Locul îi era cunoscut lui Tudor deoarece în drumurile sale la București poposea la vornicul Constantin Samurcaș, ctitorul mânăstirii, „care avea mare putere în sufletul lui Tudor, fiind fost în slujba dumisale și om al casei de aproape", așa cum arăta călugărul istoric și poet Naum Râmniceanu, iar Andrei Oțetea, un alt cunoscut istoric, afirma că „Samurcaș era unul din patronii lui Tudor"(Alexandru Tzigara Samurcaș, *Memorii,* vol. I, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională", București, 1991, p. 26).

Cu ocazia popasului făcut la mânăstirea Samurcășești, Tudor avea să se întâlnească cu o delegație a boierilor din Divanul Țării condusă de vistierul Alexandru Filipescu-Vulpe, precum și cu episcopul Ilarion (Ilie Gheorghiadis) al Argeșului, duhovnicul său, care veniseră să-l înduplece pe Tudor să renunțe la intenția „de a tăia câțiva boieri cu barbă ca pildă pentru urmași".

Faptul că la mânăstire a campat pentru câteva zile oastea de panduri condusă de Tudor Vladimirescu, a îmbogățit cu încă o pagină nemuritoare istoria tumultuoasă a acestor locuri. O legendă locală spune că gărzile sale se urcau într-un pin din curtea mânăstirii și supravegheau împrejurimile spre a nu fi surprinși de vreun atac inamic.

Popasul făcut de Tudor Vladimirescu la Ciorogârla avea să fie marcat printr-un dar de mare preț oferit de acesta mânăstirii. Este vorba de o cruce lucrată în filigran de argint, cu pietricele de rubin, având inscripția „*Această cruce s-au făcut de noi robul lui Dumnezeu, log. Stan Jianu ot Craiova, 1761*". Acest simbol al credinței, alături de alte obiecte de cult și cărți bisericești, compun astăzi patrimoniul muzeal al mânăstirii.

Crucea, pe care o prezentăm în imagine, poartă patina celor 260 de ani trecuți de la crearea sa și după cum se observă este montată pe un suport având baza rotund-concavă, pe a cărei margine de sprijin poartă inscripția menționată mai sus, scrisă cu caractere chirilice, întregul ansamblu având dimensiunile de aproximativ 12/5/2 cm. Suportul este posibil să fi fost aurit, întrucât printre modelul filigranului, cât și pe partea concavă a acestuia se observă strălucirea metalului.

Crucea oferită de Tudor Vladimirescu mânăstirii Ciorogârla

Revenind însă la relația lui Tudor cu vornicul Constantin Samurcaș, trebuie menționat că înainte de pornirea pandurilor spre București relațiile dintre cei doi se răciseră ireconciliabil. Acest aspect rezultă dintr-o scrisoare trimisă de Tudor Vladimirescu vornicului Samurcaș la data de 28 februarie 1821, al cărei conținut, spre edificare, îl prezentăm mai jos.

„Cu multă plecăciune sărut cinstita mâna dumitale.

Slavă prea bunului Dumnezeu atotțiitorul, celuia ce n-au voit pierzarea norodului său celui nevinovat de către mâinile cele sângerate ale tiranilor boieri, ci prin graiul unui iubitori de Dumnezeu și de dreptate, sârb, carele de multă vreme s-au hrănit din căscioara mea, mi-au descoperit mie vicleșugul cel sângeros care ai umblat dumneata a-l face, prin dare de bani, asupra mea și asupra ticălosului norodului rumânesc, dintr-al căruia sânge o sută de ani sunt de când se hrănește tot neamul boieresc-fanarioțăsc. Iar acum, în loc de mulțumită, umblați dumneavoastră ca să-i pierdeți cu totul du pe fața pământului. Numai mila lui Dumnezău nu ne-au lăsat ! Ci dupe ce au sosit dumnealui Hagi Prodan aici, cu cuvânt că au fugit de la dumneavoastră și eu l-am primit ca pe un creștin, apoi s-au apucat de au împărțit, noaptea, întru ascuns, la 270 de sârbi cari sunt cu mine bani, câte talere 250 și câte 260 de tot omul și la căpeteniile lor câte cinci și câte șasă sute de tot omul, și alte multe făgăduieli făgăduindu-le, cu cuvânt ca să-i tragă de la mine și să-i aducă la dum„neavoastră.

Bun lucru au făcut dumnealui Hagi pentru dumneavoastră.

Ci prea bunul Dumnezău n-au voit precum voiesc tiranii, ci l-au dat în mâinile norodului. Pe care căutându-l am găsit la dumnealui și contractul dumneavoastră, cel cu multe făgăduieli făcut, precum și o scrisoare a excilenții sale domnul gheneral și cavaler Pini, făgăduindu-i că pentru uciderea mea de la amândouă prea-puternicele împărății va fi mângâiat cu multe mili.

Aceasta o cred și eu, că așa va fi, fiindcă pe atâta au rămas prea puternicele împărății: pe oastea dumnealui Hagiului, iar altă putere nu mai au !

Ah ! Cilebi, dar pe sămne numai dumneavoastră știți ce este în lume, iar alții nu mai știu nimic ! Numai, eu voi ține aceste scrisori până când se vor face cunoscute prea puternicelor împărății și atunci vom vedea cine va merge la Sibir ! Iar pe dumnealui Hagiu, carele pentru lăcomia și iubirea de argint s-au îndrăznit a face o nelegiuire ca aceasta, era ca să-l facă norodul multe bucăți; ci deocamdată îl scăpară becherii cu mii de rugăciuni; iar mai la urmă după ce se va aduna mai mult norod, își va lua răsplătirea. Și de vreme ce dumneata, cel ce totdeauna îmi ziceai că la sânge nu te amesteci, iar acuma umbli ca să pierzi o țară întreagă pentru hatârul jefuitorilor, de aceea, de acum înainte, pentru orice rău să va întâmpla a face norodul tiranilor boieri, tot dumneata să dai samă la Dumnezău, fiindcă norodul din această pricină s-au înfocat mai groaznic; cum și pentru aducerea turcilor, carei împotriva sfintelor legături, i-ați băgat aici în țară, tot dumneavoastră va să dați răspuns ! Fiincă norodul niciun fel de împotrivire către prea puternica împărăție n-au arătat, nici nu arată, ci totdeauna au fost și este prea credincios și supus prea-puternicei împărății întru toate.

Și măcar că ai tins dumneata mâinile și la sângele meu, cel nevinovat dumitale cu nimic, iar eu, cât voi mai avea viiață, niciun fel de răutate nu voiu avea asupra dumitale; ci las toate în plata lui Dumnezău !

1821, februarie 28.

Și cu multă plecăciune sunt al dumitale prea plecată slugă,

Theodor."

(G.D. Iscru, *Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, Editura Albatros, București, 1982, p. 170-171.)

Faptul că în Proclamația de la Bolintin Tudor folosește toponimicul de *Ciorogârla Domneasc*ă și nu pe cel de Samurcășești, cum se chema satul la vremea respectivă, arată disprețul pe care îl manifesta Tudor față de numele de „Samurcaș-Samurcășești". Denumirea de Ciorogârla Domnească era și ea corectă, trăgându-se de la domnitorul Caragea Vodă care stăpânise anterior moșia Ciorogârlei.

După pornirea pandurilor spre București, de teamă C. Samurcaș împreună cu alți boieri se vor refugia la Brașov, iar în anul 1825 acesta va înceta din viață.

La data de 21 martie 1821 Tudor Vladimirescu intra în București în fruntea pandurilor săi, majoritatea gorjeni și mehedinteni. În Capitală va staționa până în luna mai, când s-a retras, iar la 25 mai, la Goleși, prin trădarea unora dintre căpitanii săi, avea să fie prins de eteriștii lui Ipsilanti, dus la Târgoviște, judecat și omorât.

Tudor Vladimirescu va rămâne în inimile noastre ca un luptător neînfricat care s-a jertfit pentru eliberarea acestui popor de sub jugul străin.

Nicolae Scurtu

O EPISTOLĂ INEDITĂ A LUI NICOLAE IORGA

Profesorul, istoricul, istoricul literar și excepționalul cărturar Nicolae Iorga a avut câțiva discipoli, aici, în *sudul țării*, de mare merit și autoritate științifică și profesională, ce se cuvine să-i amintim într-o ordine, stabilită chiar de neîntrecutul memorialist și portretist, Nicolae Cartojan, Victor Brătulescu și Alexandru Cartojan.

ROMANIA

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

Nr. 0151 * -7.FEB.1931 19

Domnule PROFESOR,

In urma cererii făcute de 33 D-ni Profesori și potrivit art.101 din legea învățământului superior, am onoarea de a vă rugà să binevoiți a vă întruni la Universitate, în amfiteatrul dela parter, din palatul renovat al Universității -intrarea prin ușa din fața statuii lui Ion Heliade Rădulescu-Sâmbătă 7 Februarie a.c., la ora 9 seara spre a ne consfătui asupra legii învățământului superior, depusă la parlament.

Primiți, vă rog, Domnule Profesor, asigurarea sentimentelor mele de colegialitate.-

RECTOR,

SECRETAR GENERAL,

Domnului Profesor N. Cartojan

Scrisoarea rectorului N.Iorga către N.Cartojan

Aceștia i-au fost studenți, colaboratori și cât se poate de apropiați de cel numit, fără niciun fel de exagerare, *istoricul tuturor istoricilor.*

Astăzi se cunosc, destul de bine, existența unor epistole, și nu puține, trimise de Nicolae Iorga lui Nicolae Cartojan și Victor Brătulescu, precum și răspunsurile prompte ale celor doi dascăli din ținutul Giurgiului.

Epistola pe care o transcriu aici este trimisă universitarului Nicolae Cartojan, un dascăl cu totul special prin ținută, știință de carte, comportament și atitudine față de problemele învățământului românesc.

Nicolae Iorga, în calitate de rector al Universității din București, îl invită pe colegul și discipolul său la o discuție despre *Legea Învățământului Superior*, ce fusese depusă spre dezbatere în Parlament.

Deși era temeinic informat și orientat în problemele, deloc ușoare, ale învățământului superior din România, Nicolae Iorga solicită opiniile unor dascăli care se confruntau, zilnic, cu tot felul de situații, unele imprevizibile, ale sistemului educațional de nivel superior.

Epistola este semnată și de Secretarul general al Universității din București, *G.I. Chelaru*, distins dascăl de istorie, autor al unor manuale și culegeri destinate învățământului secundar. A fost un excelent elev al profesorului Nicolae Iorga.

*

ROMÂNIA
Universitatea din București
Nr. 0151, 7 febr[uarie] 1931

Domnule profesor,

În urma cererii făcute de 33 d[om]ni profesori și potrivit art[icolului] 101 din Legea Învățământului Superior, am onoarea de a vă ruga să binevoiți a vă întruni la Universitate, în amfiteatrul de la parter, din palatul renovat al Universității, intrarea prin ușa din fața statuii lui Ion Heliade Rădulescu, sâmbătă, 7 februarie a[nul] c[urent], la ora 9 seara spre a ne consfătui asupra Legii Învățământului Superior, depusă la Parlament.

Primiți, vă rog, domnule profesor, asigurarea sentimentelor mele de colegialitate.

Rector,
N. Iorga
Secretar general,
G.I. Chelaru
Domnului profesor Nicolae Cartojan

Originalul acestei epistole necunoscute se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

I.A. BASSARABESCU RESPINS DE ACADEMIA ROMÂNĂ

Biografia profesorului, publicistului, prozatorului și memorialistului I.A. Bassarabescu (n. 17 decembrie 1870, Giurgiu – m. 29 martie 1952, București) conține câteva erori, denaturări și omisiuni care nu onorează pe cei ce au cercetat destinul unui autentic cărturar ce a preferat să rămână, pentru totdeauna, în *provincie*.

Discipol al lui Titu Maiorescu și Simion Mehedinți, care i-au marcat viața, cariera profesorală și caracterul, I.A. Bassarabescu a citit, a creat și s-a implicat în viața politică, socială și culturală a orașului Ploiești, unde s-a stabilit încă din anul 1897 și unde a locuit până în 1944.

Premiat pentru opera sa literară în anii 1908 și 1920 de Academia Română în urma rapoartelor elaborate de Iacob Negruzzi și Ion Bianu, ales membru corespondent al înaltului for cultural și științific, în anul 1909, după un raport[1] sintetic și elogios ce aparține lui Duiliu Zamfirescu, pe care îl transcriu aici.

„Lucrările d[omnu]lui Bassarabescu sunt în general cunoscute și apreciate, prin minunatele însușiri ale autorului de a caracteriza o anumită lume românească, sentimentală, dar cam provincială. Așa, spre exemplu, *Emma*. Nuvela aceasta, adânc românească, este nu numai o bună lucrare literară, ci și oglinda omenească a unor suflete ce vin în conflict, prin diversitatea a două civilizații și două vârste. S-ar putea afirma că în starea noastră de astăzi, conflictul din *Emma* este icoana întregii noastre psihologii: un trecut sentimental și cam incult care se duce și un viitor gentil ce se apropie.

O mulțime de alte nuvele, printre care voi cita *Pe drezină*, completează lucrările d[omnu]lui Bassarabescu.

Adaug că d[omnia] sa este personal un om cult, cu autocritică și sens estetic, și ne va face onoare intrând în Academie".

Duiliu Zamfirescu

Ocupând un fotoliu academic, I.A. Bassarabescu participă la toate ședințele acestei prestigioase instituții, susține discursuri și cuvântări și elaborează câteva inspirate rapoarte de premiere ce se publică în *Analele Academiei Române.*

Așteaptă din anul 1909, când a fost ales membru corespondent, până în 1935, când este propus și susținut de Mihail Sadoveanu, spre a deveni membru plin.

Raportul[2] conceput și elaborat de Mihail Sadoveanu este citit de I. Al. Brătescu-Voinești în una din ședințele Academiei Române:

„Dintre personalitățile vrednice a fi luate în considerație pentru ocuparea unuia din fotoliile vacante ale Secției noastre, se impune în primul rând Ion Al. Bassarabescu, literat cunoscut și de mult consacrat și membru al Academiei Române încă din 1909.

Răposatul nostru coleg, Duiliu Zamfirescu, spunea în raportul său din 1909 când l-a propus pe d[omnu]l Bassarabescu pentru demnitatea academică: «e un om cult, înzestrat cu autocritică și sens estetic, și ne va face onoare intrând în Academie».

Critica autorizată l-a numărat printre cei mai buni prozatori ai noștri. Două din volumele sale au fost premiate de Academia Română.

Alt coleg regretat al nostru, răposatul Bianu, făcând amănunțită dare de seamă asupra volumului *Vulturii*, conchide astfel: «Stil curgător, simplu, potrivit, minunat cu persoanele și situațiile, presărat cu nuanțe de glumă veselă, spiritul curat și sănătos, care colorează toate scrierile d[omnu]lui Bassarabescu, fac din d[omnia] sa un scriitor bun, care merită să fie premiat».

Alt înaintaș al nostru, Iacob Negruzzi, constată că Bassarabescu este un «adevărat meșter al expunerii», și adaogă: «Nu putem exprima despre el decât laude», recomandând pentru premiu volumul *Un dor împlinit.*

În anul 1930, d[omnu]l Bassarabescu a obținut premiul național pentru proză.

Colegul nostru Sextil Pușcariu, care este și un critic deosebit de ager, vorbind de mișcarea noastră literară într-o revistă străină, studiu tipărit și în românește sub titlul *Cinci ani de mișcare literară* (1902–1906), caracterizează după cum urmează pe Bassarabescu: «Spiritul său ager de observație și maturitatea sa artistică îl fac să poată aduce note noi, să nu devină niciodată banal, așa că nuvele și schițe *Pe drezină* sau *Cât ține liturghia* se pot susține alături de cele mai bune lucrări la acest soi ale d[omnu]lui Caragiale».

Bassarabescu a fost remarcat, comentat și tradus în diferite literaturi străine. Figurează în toate antologiile învățământului nostru.

Colaborarea sa a fost statornică la importanta revistă *Convorbiri literare.*

Operele sale tipărite sunt următoarele: *Nuvele, Vulturii, Un dor împlinit, Moș Stan, Un om în toată firea, Doamna Dincă, Schițe și nuvele, Noi și vechi, Norocul, Nenea.*

Fond etic în toată această remarcabilă operă, talent sporit de o cultură autentică, aprecieri unanime, iată atâtea titluri care ne pun în plăcuta situație de a-l chema între membrii activi ai Academiei Române."

Mihail Sadoveanu

D-l I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI cetește următoarea propunere pentru alegerea d-lui I. A. Bassarabescu:

« Dintre personalitățile vrednice a fi luate în considerație pentru ocuparea unuia din fotoliile vacante ale Secției noastre, se impune în primul rând Ioan Al. Bassarabescu, literat cunoscut și de mult consacrat și membru corespondent al Academiei Române încă din 1909.

« Răposatul nostru coleg Duiliu Zamfirescu spunea în raportul său din 1909, când l-a propus pe d-l Bassarabescu pentru demnitatea academică: « e un om cult, înzestrat cu autocritică și sens estetic; și ne va face onoare intrând în Academie ».

« Critica autorizată l-a numărat printre cei mai buni prozatori ai noștri. Două din volumele sale au fost premiate de Academia Română. Alt coleg regretat al nostru, răposatul Bianu, făcând amănunțită dare de seamă asupra volumului « Vulturii », conchide astfel: « Stil curgător, simplu, potrivit minunat cu persoanele și situațiile, presărat cu nuanțe de glumă veselă; spiritul curat și sănătos, care colorează toate scrierile d-lui Bassarabescu, fac din d-sa un scriitor bun, care merită să fie premiat ». Alt înaintaș al nostru, Iacob Negruzzi, constată că Bassarabescu este un « adevărat meșter al expunerii », și adaogă: « Nu putem exprima despre el decât laude », recomandând pentru un premiu volumul « Un dor împlinit ».

« In anul 1930, d-l Bassarabescu a obținut premiul național pentru proză.

« Colegul nostru Sextil Pușcariu, care este și un critic deosebit de ager, vorbind de mișcarea noastră literară într'o revistă străină — studiu tipărit și în românește subt titlul « Cinci ani de mișcare literară » (1902—1906) caracterizează după cum urmează pe Bassarabescu: «Spiritul său ager de observație și maturitatea sa artistică îl fac să poată aduce note nouă, să nu devină niciodată banal; așa că nuvele și schițe și « Pe drezină », sau « Cât ține liturghia » se pot susține alături de cele mai bune lucrări la acest soiu ale d-lui Caragiale ».

« Bassarabescu a fost remarcat, comentat și tradus în diferite literaturi străine. Figurează în toate antologiile învățământului nostru.

« Colaborarea sa a fost statornică la importanta revistă « Convorbiri literare ».

« Operele sale tipărite sunt următoarele:

« Nuvele », « Vulturii », « Un dor împlinit », Moș-Stan », « Un om în toată firea », « Domnu Dincă », « Schițe și nuvele », « Noui și vechi », « Norocul », « Nenea ».

« Fond etic în toată această remarcabilă operă, talent sporit de o cultură autentică, aprecieri unanime — iată atâtea titluri care ne pun în plăcuta situație de a-l chema între membrii activi ai « Academiei Române. »

Mihail Sadoveanu.

— Se procede la votul cu bile. Rezultatul votului este: voturi exprimate 25, din care 9 voturi pentru, 16 voturi fiind contra.

Raportul lui Mihail Sadoveanu la Academia Română

După ascultarea și votarea acestui raport, membrii care au participat, în număr de 25, au deliberat astfel: 9 voturi pentru, 16 voturi contra. Și, în aceste condiții, delicatul și subtilul narator nu izbutește să ocupe un binemeritat loc de membru activ al Academiei Române.

Nu e singurul scriitor și cărturar căruia Academia Română i-a refuzat cinstea de a-l primi în rândurile «nemuritorilor[3]». Un caz de foarte tristă amintire este cel al istoricului și criticului literar *E. Lovinescu*, iar, mai recent, cel al istoricului și criticului literar *Al. Piru.*

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

O CONTRIBUȚIE LA BIOBIBLIOGRAFIA LUI I. A. BASSARABESCU

Autorul acestei contribuții privitoare la *Casa lui I.A. Bassarabescu*[4] este un distins judecător și talentat cercetător și evocator al locurilor unde, un timp, și-a exercitat profesia.

Amilcar Semaca a scris și memorat secvențe din istoria și geografia ținutului Neamț, de unde era originar și unde, inițial, fusese judecător.

Remarcabile sunt evocările sale despre *Durău*[5], *Schitul Durău*[6], *Calistrat Hogaș*[7], *Priviri în trecutul Târgului Pietrei*[8], precum și *O scrisoare necunoscută a lui V. Alecsandri*[9], *Aniversarea „Convorbirilor literare”*[10], *O hotărâre de Divan în 1814*[11], *Poruncă domnească de la Constantin Movilă*[12], *Un hrisov necunoscut al lui Radu Vodă Mihnea din 1617*[13] și altele care întregesc, fericit, preocupările sale culturale.

Ajuns în orașul Ploiești, judecător, are prilejul de a-l cunoaște pe Ion A. Bassarabescu, profesor de istorie și geografie și delicat prozator, arhicunoscut în lumea intelectuală de aici.

După mai multe discuții și întâlniri cei doi oameni ai *cetății* înțeleg pericolul, iminent, cauzat de cel de-al doilea cataclism mondial și, mai ales, de „o mână de oameni nesocotiți” care au generat o astfel de tragedie planetară.

În cadrul acestui conflict, nimicitor, Ion A. Bassarabescu își pierde casa din Ploiești, care adăpostea întreaga sa avere, compusă din cărți rare și foarte scumpe, manuscrise, epistole, tablouri, de o rară valoare și multe altele.

A. Semaca evocă faptul că, în anul 1944, trei bombe au distrus din temelii casa și, mai ales, tot ceea ce era împrejur.

Această mărturie nesemnalată, până acum, și, deci, necunoscută nici de sagacele biograf al scriitorului giurgiuvean, istoricul literar Teodor Vârgolici, o transcriu aici, integral, spre o cunoaștere, exactă, a ultimilor ani din viața subtilului narator.

*

CASA LUI I.A. BASSARABESCU

Am cunoscut Ploieștiul cu câțiva ani înainte de război când îndeletnicirile meseriei mele de magistrat m-au aruncat în acea parte a țării. Văzusem până atunci aproape toate orașele de provincie și la fiecare am găsit atunci aproape câte ceva original.

Ceea ce m-a impresionat la Ploiești a fost tocmai lipsa vreunuia din acele elemente ce constituie farmecul unui oraș. Ploieștiul are o imensă suprafață de clădiri străbătute de un bulevard cu pretenție occidentală, o hală modernă, un palat confortabil pentru tribunal, ș[i] a[lții]. Dar... puține așezări care să desfete ochiul, iar nivelul intelectual îl deduci din librăriile bogate în rechizite și lipsite de cărți. Lumea din Ploești nu-și prea pierde timpul cu cititul.

Biserici multe, bărbați bine hrăniți, femei cu picioarele chinuite în încălțăminte strâmtă.

În această urbe industrială, o singură oază înveselea mintea celui dornic de lumină: casa lui I.A. Bassarabescu. Așezată într-o stradă centrală, dar nu prea frecventată, prea mare pentru buzunarul omului ce nu s-a îmbogățit de pe urma petrolului, ea era un refugiu în trepidația ce te înconjura din toate părțile. Aici, în încăperile de modă veche, cărți scumpe și rare, între Grigorești și Luchieni, într-o atmosferă caldă și senină, unde se simțea prezența distinsei doamne Bassarabescu, ea însăși înzestrată cu un rafinat simț artistic, maestrul a scris *Vulturii, Emma, Pe drezină* și toate celelalte nuvele ce vor rămâne în literatura română. Scrierile lui Bassarabescu mi-au delectat adolescența și eram în admirația scriitorului cu mult înainte de a-l cunoaște personal. Mai târziu, când am fost întrebat de o revistă, care sunt cele cinci cărți pe care le-aș prefera într-un refugiu unde n-aș putea lua mai mult bagaj, mi-am ales pe Eminescu, Creangă, Sadoveanu, și bineînțeles Bassarabescu. Soarta a vrut ca în zilele negre de refugiu să nu-și fi putut salva nici măcar cărțile-i scumpe.

În orașul său, Bassarabescu este unanim stimat și iubit, atât pentru valoarea sa literară, ci mai mult pentru demnitățile ce le-a avut în trecut și mai ales pentru firea sa îndatoritoare. Nu e om care să-i fi bătut la poartă, pentru care maestrul să nu fi sărit să-i dea tot sprijinul punând la contribuție toată influența de care se bucură peste tot. A face bine aproapelui, este pentru el cea mai mare mulțumire; dar câți știu că omul care se înfățișează simplu, o simplitate ce se află numai la spiritele superioare, a îmbogățit literatura română cu pagini care valorează mai mult decât averile bogătașilor Ploieștilor. Tradus în mai multe limbi străine, cred că nu exagerez afirmând că opera sa e mai cunoscută în străinătate decât în orașul său. Maestrul știe acest lucru și nu se supără. Zâmbește și iartă, cu îngăduința părintelui din parabola fiului rătăcit.

CASA LUI I. A. BASSARABESCU

Am cunoscut Ploeștiul cu câțiva ani înainte de războiu când îndeletnicirile meseriei mele de magistrat m'au aruncat în acea parte a țării. Văzusem până atunci aproape toate orașele de provincie și la fiecare am găsit atunci aproape câte ceva original.

Ceeace m'a impresionat la Ploești a fost tocmai lipsa vreunuia din acele elemente ce constitue farmecul unui oraș. Ploeștiul are o imensă suprafață de clădiri străbătute de un bulevard cu pretenție occidentală, o hală modernă, un palat confortabil pentru tribunal, ș. a. Dar... puține așezări care să desfete ochiul, iar nivelul intelectual îl deduci din librăriile bogate în rechizite și lipsite de cărți. Lumea din Ploești nu-și prea pierde timpul cu cititul.

Biserici multe, bărbați bine hrăniți, femei cu picioarele chinuite în încălțăminte strâmtă.

În această urbe industrială, o singură oază înveselea mintea celui dornic de lumină: casa lui I. A. Bassarabescu. Așezată într'o stradă centrală, dar nu prea frecventată, prea mare pentru buzunarul omului ce nu s'a îmbogățit de pe urma petrolului, ea era un refugiu în trepidația ce te înconjura din toate părțile. Aici, în încăperile de modă veche, cărți scumpe și rare, între Grigorești și Luchieni, într'o atmosferă caldă și senină, unde se simțea prezența distinsei doamne Bassarabescu, ea însăși înzestrată cu un rafinat simț artistic, maestrul a scris Vulturii, Emma, Pe drezină și toate celelalte nuvele ce vor rămâne în literatura română. Scrierile lui Bassarabescu mi-au delectat adolescența și eram în admirația scriitorului cu mult înainte de a-i cunoaște personal. Mai târziu, când am fost întrebat de o revistă, care sunt cele cinci cărți pe care le-aș prefera într'un refugiu unde n-aș putea lua mai mult bagaj, mi-am ales pe Eminescu, Creangă, Sadoveanu, și bine înțeles Bassarabescu. Soarta a vrut ca în zilele negre de refugiu să nu-și fi putut salva nici măcar cărțile-i scumpe.

În orașul său, Bassarabescu este unanim stimat și iubit, atât pentru valoarea sa literară, ci mai mult pentru demnitățile ce le-a avut în trecut și mai ales pentru firea sa îndatoritoare. Nu e om care să-i fi bătut la poartă, pentru care maestrul să nu fi sărit să-i dea tot sprijinul punând la contribuție toată influența de care se bucură peste tot. A face bine aproapelui, este pentru el cea mai mare mulțumire; dar câți știu că omul care se înfățișează simplu, o simplitate ce se află numai la spiritele superioare, a îmbogățit literatura română cu pagini care valorează mai mult decât averile bogătașilor Ploieștilor. Tradus în mai multe limbi străine, cred că nu exagerez afirmând că opera sa e mai cunoscută în străinătate decât în orașul său. Maestrul știe acest lucru și nu se supără. Zâmbește și iartă, cu îngăduința părintelui din parabola fiului rătăcit.

Aci el trăește constant o viață liniștită și rodnică, între catedră și casă. Din când în când mergea la București, mai de mult să vadă pe Maiorescu, iar în urmă la ședințele Academiei. În ciuda timpului, maestrul a rămas tânăr.

Articol “Casa lui Bassarabescu”

Într-o zi însă, nebunia oamenilor ne-a adus urgia războiului, a învrăjbirii dintre popoare, știința pusă în slujba barbariei. Din văzduh a început să se coboare vijelios moartea. Ca o pedeapsă divină pentru toate păcatele din trecut, Ploieștiul a fost dărâmat. Nimeni n-a scăpat de urgie, nici chiar maestrul. Norocul nu i-a surâs nicicând în viață, ca să-l protejeze acum. Trei bombe una după alta, au căzut vijelios asupra casei sale. Într-o clipă, din tot ce a fost, n-a rămas decât o masă informă de pietre, sârme, cărămizi. Vechi exemplare de cărți, tablouri, manuscrise, s-au spulberat în norul de praf ce a dăinuit o clipă deasupra ruinelor.

L-am văzut pe maestru ceva mai târziu, refugiat într-un sat pe valea Drajnei, lăcrămând, nu de împrăștierea avutului său, ci de prăpastia la care fusese dusă țara de o mână de oameni nesocotiți.

Firește la capătul tuturor suferințelor se vor ivi zorile unei lumi noi.

Casele se vor ridica iarăși, vor renaște dintre ruini ca florile în bătaia soarelui. Un alt oraș se va ridica în locul Ploieștilor de ieri. Dar în această așezare vom mai afla oare casa fermecătoare a lui Bassarabescu, unde de atâtea ori am evadat din întuneric la lumină, unde ne-am încălzit sufletul în discuții pe culmile înalte ale poeziei și unde am visat o lume mai bună, în care să înflorească simțământul de cinste, de omenie, de dreptate ?...

A. SEMACA

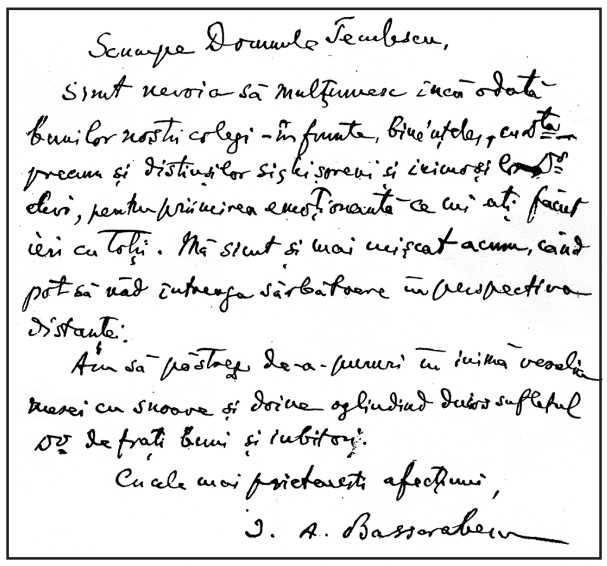

Desen de *Iser*

Ion A. Bassarabescu - desen de Iser

O EPISTOLĂ «UITATĂ» A LUI ION A. BASSARABESCU

Identificând și depistând epistolele profesorului, prozatorului și cărturarului giurgiuvean, Ion A. Bassarabescu (1870-1952), pe care le-am transcris, în întregime, întrucât intenționez să le public într-o carte, am fost adânc mișcat de sensibilitatea, generozitatea

Scumpe Domnule Teculescu,
Simt nevoia să mulțumesc încă odată bunilor noștri colegi - în frunte, bine'nțeles, cu d[umnea]ta, precum și distinșilor sighișoreni și inimoșilor d[umnea]v[oastră] elevi, pentru primirea emoționantă ce mi-ați făcut ieri cu toții. Mă simt și mai mișcat acum, când pot să văd întreaga sărbătoare în perspectiva distanței.
Am să păstrez de-a-pururi în inimă veselia mesei cu snoave și doine, oglindind duios sufletul d[umnea]v[oastră] de frați buni și iubitori.
Cu cele mai prietenești afecțiuni,
I. A. Bassarabescu

Scrisoarea Ion A. Bassarabescu

și eleganța desăvârșită a unui autentic înțelept.

M-a impresionat, de la început, intuițiile, gândurile și modul cum își organizează discursul epistolar, atât de firesc, cu unii dintre contemporanii săi, printre care amintim, aici, pe Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Gh. Bogdan-Duică, Corneliu Moldovanu, Virgil Cioflec, Emanoil Bucuța și alții.

Întreprinzând o cercetare, atentă, a operei și biografiei istoricului literar, folcloristului și publicistului Horia Teculescu (1897-1942), profesor de *emoții estetice* și director al celebrului Liceu „Principele Nicolae” din Sighișoara, nu mică mi-a fost mirarea să găsesc, în paginile unui anuar[14] al acestei școli, o emoționantă epistolă a lui Ion A. Bassarabescu, pe care o transcriu, mai jos, întocmai.

*

[Ploiești, 12 februarie 1933]

Scumpe domnule Teculescu,

Simt nevoia să mulțumesc încă odată bunilor noștri colegi, în frunte, bineînțeles, cu d[umnea]ta, precum și distinșilor sighișoreni și inimoșilor d[umnea]v[oastră] elevi, pentru primirea emoționantă ce mi-ați făcut ieri cu toții.

Mă simt și mai mișcat acum, când pot să văd întreaga sărbătoare în perspectiva distanței.

Am să păstrez de-a pururi în inimă veselia mesei cu snoave și doine, oglindind duios sufletul d[umnea]v[oastră] de frați buni și iubitori[15].

Cu cele mai prietenești afecțiuni,

I.A. Bassarabescu.

---

[1] Duiliu Zamfirescu, [*Raport*], în *Analele Academiei Române. Seria a II-a. Tomul XXXI, 1908-1909. Partea administrativă și dezbaterile*, București, 1909, p. 182. (*Ședința de la 25 mai 1909*).
[2] Mihail Sadoveanu, [Raport], în *Anale. Tomul LV. Ședințele din 1934-1935,* p. 136, București, 1935. (*ˆedința generală de la 23 mai 1935 a Academiei Române*).
[3] Am făcut aceste precizări, deoarece istoricul și criticului literar Florin Faifer, în fișa de istorie literară pe care i-o consacră în *Dicționarul general al literaturii române. Ediția a 2-a revizuită, adăugită și adusă la zi*, [București], Editura Muzeul Literaturii Române, 2016, p. 645, menționează: „În 1909, la propunerea lui Duiliu Zamfirescu, va fi ales membru corespondent al Academiei Române; recomandat de Mihail Sadoveanu devine în 1935 membru plin”.
[4] A. Semaca, *Casa lui I.A. Bassarabescu*, în *Universul literar,* 53, nr. 33, 30 noiembrie 1944, p. 3.
[5] Idem, *Durău*, în *Convorbiri literare*, nr. 3, 1925, p. 347-350.
[6] Idem, *Schitul Durău*, în *Dimineața*, 32, nr. 10650, luni, 17 august 1936, p. 16, col. 5-7, jos.
[7] Idem, *Calistrat Hogaș*, în *Adevărul*, 39, nr. 13060, 16 iulie 1936, p. 2.
[8] Idem, *Priviri în trecutul Târgului Pietrei*, București, [Tipografia C], 1938, 20 pagini + *2 sigilii ale Târgului Pietrei.*
[9] Idem, *O scrisoare necunoscută a lui V. Alecsandri*, în *Convorbiri literare,* 58, nr. 1-2, ianuarie – februarie 1926, p. 10-12 + *1 facsimil.*
[10] Idem, *Aniversarea „Convorbirilor literare”*, în *Junimea Moldovei,* 1, nr. 2, aprilie 1927, p. 47 (*Însemnări*).
[11] Idem, *O hotărâre de Divan în 1814*, București, Editura «Bucovina», I.E. Torouțiu, [1941], 11 pagini. (Extras din *Convorbiri literare*, nr. 8-9, 1941).
[12] Idem, *Poruncă domnească de la Constantin Movilă*, în *Convorbiri literare*, 75, nr. 11-12, noiembrie – decembrie 1942, p. 765.
[13] Idem, *Un hrisov necunoscut al lui Radu Vodă Mihnea din 1617*, în *Convorbiri literare*, 74, nr. 11-12, noiembrie – decembrie 1941, p. 1442-1445.
[1] [Horia Teculescu], *O scrisoare a d[omnu]lui I.A. Bassarabescu* în *Anuarul Liceului „Principele Nicolae” din Sighișoara pe anii 1929/1930 – 1932/1933*, Sighișoara, Tipografia Miron Neagu 1933, p. 66. [Epistola se reproduce numai în facsimil].
[2] Epistola aceasta reprezintă un veritabil document de istorie literară întrucât autorul cunoscutei nuvele *Pe drezină* a fost invitat și sărbătorit, la Sighișoara, în inima Ardealului, cu „prilejul împlinirii a 60 de ani”. Astfel de gesturi produc stări emotive și instruiesc în același timp.

ETNO-LOG

Fir de Mărțișor

Ioana-Ruxandra Fruntelată

Calendarul vegetațional, care începe, convențional, odată cu întâia lună a primăverii, este, fără îndoială, vechi și caracteristic regiunilor cu climă temperată. Alternanța sezonieră între frig și căldură, dezmorțirea pământului și revenirea veșmântului verde și înflorit la suprafața lui, urcând până în vârfurile mlădițelor înmugurite și fiind celebrat de trilurile păsărilor ce-și caută perechea în noua lumină, sunt evenimente naturale ce-i par miraculoase omului tradiției nescrise.

Confecționarea firului de Mărțișor în com. Giurgița, jud. Dolj, 2013. Foto: Ion Șerban, pentru Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”.

Imagine de la atelierul de confecționat Mărțișoare (2 martie, 2020) coordonat de prof. Maria Marinca la invitația Comisiei Naționale a României pentru UNESCO. Foto: CNR UNESCO.

Răsucind fire de Mărțișor la Muzeul Civilizației tradiționale ASTRA din Sibiu (martie, 2021). Foto: Mirela Crețu.

Ca atare, venirea primăverii este codificată mitic în narațiuni cu valoare de punte între profan și Sacru, precum aceea sumeriană, despre revenirea zeiței Innana din lumea subpământeană, ori cea grecească, explicând schimbarea anotimpului prin bucuria zeiței agrare, Demeter, că-și revede preafrumoasa fiică, Persefona, slobozită pentru o vreme din împărăția morților de soțul ei, zeul Hades.

În cultura populară tradițională românească și într-o zonă mai largă a Europei răsăritene, până la marginile Asiei turcești, oamenii se pregătesc în mod ritual să „iasă” cu bine în primăvară, purtând, la încheietura mâinii, la gleznă, la gât sau în jurul mijlocului, un fir răsucit, un talisman aparent fragil, dar cu putere de a-i apăra împotriva răului dezlănțuit de lupta dintre „Făurar” și „Mărțișor”.

Ca în orice moment liminal, Sacrul, cu ambivalența lui definitorie, transformă calitativ spațiul și timpul și le deschide oamenilor o poartă spre înnoire, dar trecerea dincolo de aceasta nu este lipsită de primejdii. Tocmai de aceea, firul răsucit din lână albă și neagră sau albă și roșie (o culoare deschisă și alta închisă, simbolizând ziua și noaptea, primăvara și iarna, puritatea și fertilitatea, viața și moartea) de către femei bătrâne, în Ajun de 1 Martie/ Mărțișor, era purtat, inițial, de toți membrii comunității, ba se punea și la gâturile mieilor și ale altor animale din gospodărie, la clanțe și la intrări, pentru apărare.

Ne întoarcem la legendele despre 1 martie consemnate de Simion Florea Marian în trilogia lui intitulată *Sărbătorile la români* și publicată între 1898 și 1901, pentru a afla aspecte mai puțin cunoscute privind semnificația sărbătorii Mărțișorului.

Personajele acestor legende sunt, cel mai adesea, Baba Dochia, o bătrână păstoriță, Dragobete Iovan sau Dragomir, fiul ei, soția acestuia, Mărțișor (o reprezentare mitică a lunii martie) și nu în ultimul rând, Dumnezeu (Dumnezeu și Sf. Petru, Hristos și Sf. Petru, un înger).

Încercăm un rezumat schematic al numeroaselor variante ale legendelor ce s-au păstrat despre începutul primăverii: într-o zi geroasă de martie, baba Dochia își trimite nora să spele la râu lână neagră până se va face albă sau/și să-i aducă fragi de pe muntele acoperit de zăpadă; tânăra pleacă de acasă, fără speranța că va putea îndeplini cerința imposibilă a bătrânei; totuși, întâlnindu-l pe Dumnezeu, obține, în mod miraculos, albirea lânii sau fragii pe care-i duce babei Dochia; văzând fragii, bătrâna crede că a venit primăvara și urcă pe munte cu turma de oi, îmbrăcată cu douăsprezece cojoace, uneori însoțită de fiul ei; când oamenii o avertizează că puterea iernii e încă mare în luna martie, baba Dochia îl sfidează pe Mărțișor, adresându-i cuvinte batjocoritoare; urmează o căldură sau o ploaie persistentă, care o determină pe bătrână să-și abandoneze, pe rând, cele douăsprezece cojoace; apoi se face foarte frig și Dochia și fiul ei îngheață pe munte, fiind transformați în stane de piatră.

Sintetizând elementele de conținut semnificative în legendele despre 1 Martie, observăm că întâlnim, în textele din corpusul realizat de S. Fl. Marian, motivul misiunii imposibile, al „încumetării”/ sfidării puterii supranaturale și al metamorfozei induse de divinitate. Este interesant că motivul metamorfozei, caracteristic în general legendelor folclorice, se concretizează în două momente ale narațiunii: pe de o parte, în episodul transformării „minunate” a lânii negre în lână albă sau a cărbunilor din coșulețul tinerei persecutate în fragi și pe de altă parte, în scena preschimbării bătrânei rele și a fiului ei în stane de piatră. Metamorfoza „bună” determină, însă, metamorfoza „rea”, pentru că, dacă bătrâna nu ar fi văzut fragii, nu s-ar fi grăbit să urce muntele în luna lui martie, găsindu-și moartea. În același timp, vina îi aparține bătrânei, care sfidează legile naturii, cerându-i norei să realizeze sarcini imposibile. Tânăra este salvată prin intervenție divină, dar bătrâna, care stăruiește în greșeală, este pedepsită.

Mesajul pe care ni-l transmit legendele este în concordanță cu semnificația sărbătorii Mărțișorului: oamenii trebuie să se integreze firesc în trecerea de la iarnă la primăvară, respectând gradualitatea acesteia, îndeplinind acte de purificare și protecție a comunității și mediului pentru a întâmpina cum se cuvine înnoirea timpului.

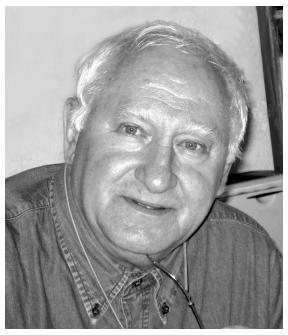
Înțelegem că, aparținând comunităților rurale tradiționale din spațiul românesc, creatorii legendelor despre 1 martie erau conectați la natură, știau să-i citească semnele și să trăiască în armonie cu ritmurile ei.

După cum aminteam, celebrarea începutului primăverii conține elemente comune în mai multe țări din sud-estul Europei. În decembrie, 2017, Bulgaria, Republica Macedonia de Nord, Republica Moldova și România au înscris *Practicile culturale asociate zilei de 1 martie* pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial a UNESCO (https://ich.unesco.org/en/RL/cultural-practices-associated-to-the-1st-of-march-01287).

Înscrierea „Mărțișorului” pe Lista reprezentativă UNESCO s-a realizat la inițiativa Comisiei Naționale pentru Salvgardarea Patrimoniului Cultural Imaterial din subordinea Ministerului Culturii din România, prin efortul unei echipe internaționale de specialiști din cele patru țări, conduse de doamna Academician Sabina Ispas, de la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” din București. Faptul că „Mărțișorul nostru” (de-o parte și de alta a Prutului) e recunoscut de UNESCO nu este un premiu, ci o obligație pe care statele, instituțiile și comunitățile reprezentative pentru „practicarea elementului de patrimoniu cultural imaterial” ar trebui să și-o asume cu toată responsabilitatea, protejând, pe cât posibil, etapele rituale sau/ și ceremoniale ce fac parte din sărbătorirea tradițională a „Capului de primăvară”: confecționarea, oferirea, purtarea și depunerea Mărțișorului. În mediul urban ori rural, păstrarea cunoștințelor moștenite despre armonizarea omului cu ritmurile naturii (și transpuse în calendarele populare: vegetațional, agrar și pastoral, „pe vechi” și „pe nou”, cu „zilele Babelor”, „Mucenicii”, „zilele împrumutate” și multe alte repere variate local) se poate face doar pornind de la înțelegerea faptului că obiectul-Mărțișor rămâne valoros numai dacă-și menține semnificațiile și funcțiile culturale, „puterea” nevăzută care le aduce oamenilor echilibru și solidaritate la trecerea dintre iarnă și primăvară, reconfirmându-le statutul de ființe „cosmice” și marcându-le, totodată, identitatea „mică”, de locuitori ai unui spațiu real, ancorat într-o tradiție familiară. Atâta vreme cât Mărțișorul este însoțit de acest mesaj și nu este confiscat de instrumentalizări politice, economice sau demagogic-sociale (care, dacă sunt încurajate, aparent bine intenționat și „festivist”, ajung să-l denatureze până la anihilare), el poate servi ca sursă de inspirație artistică ori ca argument de diplomație culturală.

La data când scriu aceste rânduri, 21 martie 2021, în Parcul Unirii din București, într-un corcoduș ce se străduiește (deocamdată, timid) să înflorească, am văzut, legat de o ramură, cu eleganța lui subțire, roșu-albă, desăvârșită de ciucuri de mătase, un fir de Mărțișor. Oare de ce firul de lână tors din caierul pe care l-a luat cu ea sus, la munte, unde a urcat în răspăr cu timpul neprielnic, n-a apărat-o și pe bătrâna păstoriță Dochia, cea din legende, de îngheț ? Poate pentru că e o reprezentare mitică anterioară celei a Mărțișorului, un fel de „lupoaică albă” care trebuie „degradată” pentru a fi consacrat un alt panteon, dar își păstrează, totuși, prin firul ce-o însoțește, o urmă de legătură cu misterioasa acțiune a facerii și prefacerii timpului.

Puțină filosofie...

Don Andreiță

Trăim un timp nesigur. Când nu-ți mai poți măsura dorința/voința de a face pe termen lung, oricât de riguros ți-ai organiza acest demers. (Numai guvernul României și Uniunea Europeană fac planuri cu bătaie până, hăt ! dincolo de jumătatea veacului în care subzistăm).

Anul este imens, lunile nesfârșite, săptămânile grele, zilele schimbătoare. Trăim de azi pe mâine. *Termen lung, termen mediu, termen scurt* ? – unități de măsură care nu mai spun nimic (poate doar rostiri demagogice în gura unor miniștri uitați de viață în niște cabinete scorojite de scleroză). Pandemia, cu cuțitul înfipt omenirii până la os, a bulversat totul într-un carambol planetar în care tacul și bila se află într-o mână neidentificată. Înotăm într-o panică tot mai febrilă, sfătuiți să nu ne lăsăm copleșiți, tocmai de cei care au stârnit-o.

Și, totuși. În această perioadă când ochii noștri sunt blocați de viclene perdele de pâclă, există oameni pe planeta Pământ, nu mulți, care privesc de departe, din urmă, spre departe, înainte, (re)amintindu-ne însușirea fundamental umană: *cogito ergo sum* („cuget, deci exist") – și îndemnându-ne, implicit, măcar la speranță, dacă nu (și) la acțiune. Să deschidem o mică paranteză explicativă. Faimosul citat aparține lui René Descartes (1596-1650) matematician și filosof francez. Citatul complet (merită și el știut) este: *„Dubito, ergo cogito; cogito, ergo sum; sum, ergo Deus est !*" („Mă îndoiesc, deci cuget; cuget, deci exist; exist, deci Dumnezeu există !"). Acei puțini ce se ocupă, chiar în aceste vremuri de restriște, cu *departe-privirea*, sunt filosofii – și cei ce se îndeletnicesc cu studiul Filosofiei – care, aparent netulburați – sau poate chiar netulburați – măsoară și cercetează epocile evoluției umane – și erele veșniciei. Ei sunt urmași ai „bătrânului dascăl" din poezia lui Eminescu – „Scrisoarea I" – și merită s-o reauzim măcar în paranteză („*Iar colo bătrânul dascăl, cu-a lui haină roasă-n coate, / Într-un calcul fără capăt tot socoate și socoate / (...) / Uscățiv așa cum este, gârbovit și de nimic, / Universul fără margini e în degetul lui mic, / Căci sub fruntea-i viitorul și trecutul se încheagă, / Noaptea-adâncă-a veșniciei el în șiruri o dezleagă; / Precum Atlas în vechime sprijinea cerul pe umăr / Așa el spijină lumea și vecia într-un număr*").

România nu face excepție de la această strigare de catalog. Este cunoscută Școala Românească de Filosofie, cu tradițiile ei bogate și savanții ei de excepție. Vreau, însă, să subliniez preocuparea, în acest timp pandemic, a unui reprezentant mai tânăr al acestei Școli, **Niadi-Corina Cernica**, autoarea unei importante cărți cu subiect filosofic: ***„Dătătorul de nume"*** – *„Eseuri de literatură și filosofie"*, Editura Mușatinii, Suceava, 2020. Câteva cuvinte despre autoare. Născută în 28 iulie 1973, în Bucovina, la Câmpulung Moldovenesc. Absolventă a Facultății de Filosofie-București, doctor în Filosofie al Universității București, cu teza „Presupoziții ontologice ale imaginarului". Cadru didactic (lector) la Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava. Membră a Uniunii Scriitorilor din România, a publicat romanele „Indiile greșite", 1996; „În timpul fratelui", 1998; „Cartea sorților", 1999; „Amore, more, ore, re" (fantezie medievală) 2001 – dar și cărți circumscrise domeniului filosofic: „Imaginarul. Presupoziții ontologice", 2005; „Eseuri de istoria filosofiei și filosofia culturii, 2006; „Mirabilia. Estetică și civilizație europeană", 2015 – și, desigur, cartea semnalată mai sus. Prezentă în publicații de specialitate din țară și străinătate, Niadi-Corina Cernica a participat la ultimele patru Congrese Mondiale de Filosofie: Istanbul-Turcia, 2003; Seul-Coreea de Sud, 2008; Atena-Grecia, 2013; Beijing-China, 2018 – precum și la Congresul Mondial de Filosofie dedicat lui Aristotel la 2400 de ani de la naștere, ținut la Atena în 2016 și la Congresul Asociației Societăților de Filosofie de Limbă Franceză, ținut la Iași în același an, 2016. A fost prezentă, cu comunicări, la Conferințele științifice de la Chișinău „Filosofia și perspectiva umană", dedicate Zilei Mondiale a Filosofiei, sub auspiciile Academiei de Științe a Republicii Moldova – și „Strategia supraviețuirii din perspectiva bioeticii, filosofiei și medicinei", organizată de Catedra de Filosofie și Bioetică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testimițanu" împreună cu Centrul Național de Bioetică din Republica Moldova. Numeroase alte manifestări științifice consacrate filosofiei, în țară și peste hotare, îi înregistrează prezența activă.

În această nouă apariție, „Dătătorul de nume" – o carte fără un număr impresionant de pagini, dar cu greutatea specifică în aurul minții – Niadi-Corina Cernica are o abordare originală: ea cercetează câțiva filosofi în latura mai puțin cunoscută a operei lor, un fel de cealaltă față a Lunii; chiar dacă, aparent, acea față nu se ridică la înălțimea munților vizibili și recunoscuți unanim. În modesta mea prezentare (n-am pretenții de analist filosofic) mă voi opri la trei mari și cunoscuți filosofi europeni (Niadi trece și pe alt continent, abordând Egiptul Antic și pe filosoful islamic Al-Farabi) – și anume: *Platon, Aristotel și Dimitrie Cantemir*.

Platon – creatorul unei mitologii nemaiîntâlnite

Seriosul Platon, în pofida opiniei mai puțin măgulitoare pe care o avea față de literatură, a suferit și el, în tinerețe, de păcatul poeziei, conform lui Diogenes Laertios, citat de Niadi (voi folosi uneori acest *nomen* care, prin ineditul și exotismul său, îmi pare că acoperă întreaga identitate a autoarei, sperând că aceasta nu se va supăra) cu valoroasa-i carte „Despre viețile și doctrinele filosofilor". Deși a trăit cu circa 600 de ani mai târziu, acesta a lăsat posterității informații importante despre filosofii antici. Pe Platon îl „deconspiră" ca poet, dând și exemplu câteva versuri: „Către stele te-am întâlnit când priveai, steaua mea; / O, de-aș fi cerul, să pot privi cu ochi mulți către tine". Și tocmai când voia să se prezinte concurs, s-a întâmplat să asiste la o cuvântare a lui Socrate, în fața teatrului lui Dionysos – eveniment ce i-a schimbat viața și destinul. Zice Laertios: „Din momentul acela, având vârsta de douăzeci de ani, a devenit elevul lui Socrate". Pe de altă parte, tot Diogene Laertios consemnează, validând ceea ce afirmase mai devreme: „Se mai spune că Socrate a văzut în vis, pe genunchii lui, un pui de lebădă, căruia îi crescură deodată aripile și zbură în sus după ce scoase un sunet puternic și dulce. Ziua următoare, Platon se prezentă ca discipol și Socrate recunoscu în el lebăda din vis".

Ne află, așadar, în plin teritoriu al mitului. După cum se știe, Platon își prezintă filosofia sub forma unor dialoguri, încărcate cu o mitologie specifică. În aceste dialoguri „apar trei personaje mitice – precizează misterioasa Niadi – fără legătură cu filosofia greacă, existente numai în opera filosofului". Mai direct spus, personaje-mit create de el. Acestea sunt: *Dătătorul de nume* („inventatorul mitic al cuvintelor; care exprimă esența și adevărul lucrurilor numite") *Demiurgul* („care creează lumea materială și sufletul lumii luând ca model Ideile eterne") și *Daimonul lui Socrate* (o ființă între zeu și muritor, care îi spune ce să nu facă"). Ele se înscriu altor enigme, mituri și ficțiuni fascinante, neîntâlnite în nicio altă mitologie, întregul cortegiu alcătuind mitologia platoniciană.

Deși „Disputele cu privire la rolul miturilor în opera lui Platon sau cu privire la mesajul ascuns în ele nu au ajuns la o concluzie pe deplin acceptată", Niadi-Corina Cernica identifică patru mituri esențiale „în dialogurile „Phaidon", „Timaios", „Critias" și „Banchetul": mitul lebedei, mitul muzicii universale, mitul Atlantidei și mitul androginului". Voi stărui puțin asupra ultimelor două.

În *mitul Atlantidei*, „cel mai grandios mit al lui Platon", este prezentat „războiul dintre strămoșii grecilor și atlanți. Atlantida... este insula lui Poseidon, împărțită prin câteva canale circulare. Elementele de amănunt abundă: casele sunt roșii, albe și negre... sunt și elefanți. Atlantida are legile ei (încrustate pe un metal necunoscut, numit *oricalc*) și ritual juridic specific. Insula este brăzdată de izvoare cu apă caldă (termală ?) și rece. „Platon consideră cu nu a existat insulă mai bogată decât Atlantida și nici nu va exista". Din păcate, „Virtutea atlanților pălește zi după zi, înlocuită de vicii și tiranie" – concluzionează Niadi, iar Platon argumentează: ...„pentru cei care nu aveau ochi să vadă adevărata fericire, ei păreau că duc o viață binecuvântată, în goana lor neostoită după putere". Dar zeii s-au supărat și au scufundat insula prin cutremure.

Misterul Atlantidei continuă să impresioneze umanitatea de 2.500 de ani încoace. Umberto Eco, în cartea sa „Istoria tărâmurilor și locurilor legendare", relatează cum mitul a fost reluat de Diodor din Sicilia și Plinius cel Bătrân, de Tertullian, Theopompos din Chios și alții. Francis Bacon a scris „Noua Atlantidă", susținând că vechea Atlantidă ar fi actuala Americă (efectul derivei continentelor ?).

Mă bate, totuși, un gând: Ce s-o fi întâmplat cu ultimul atlant ? Cum va fi trăit, el, povara singurătății ? oricât de scurtă să fi fost aceasta. Dar poate ultimul atlant a fost însuși Aristotel – și enigma se închide, tot mai nepătruns, în sine.

Mitul androginului este un mit despre iubire, androginul fiind alcătuit din două părți inseparabile, bărbat și femeie, ceea ce se putea observa și la înfățișare. Cu o putere miraculoasă, androginii au vrut să ia locul zeilor. Aceștia, imbatabili cum îi știm, i-au tăiat în două, despărțind părțile, devenind astfel bărbat și femeie. „Fiecare jumătate – constată Niadi cercetând fenomenul – încearcă să se alipească celeilalte jumătăți, și astfel apare sentimentul iubirii". Platon – și el tranșant: „Fiecare din noi e o jumătate de om despărțită de întregul ei (...) și fiecare jumătate își caută necontenit frântura ruptă din el însuși".

Aristotel – și poezia sistemului său cosmologic

Dixit Niadi-Corina Cernica: „Aristotel a creat un sistem cosmologic de o poezie și de o frumusețe rară, puțin cunoscut astăzi, deoarece nu are valoarea filosofică a metafizicii lui și nici valoarea științifică a altor opere". Tocmai de aceea – *dixit* eu – noi, cu veche sensibilitate daco-latină, popor în care tot românul s-a născut poet – putem fi/suntem mai mult decât impresionați, suntem încântați, aflând și înțelegând „iubirea universală față de Primul Principiu care pune în mișcare întregul cosmos". În centrul universului – susține Aristotel – se află Pământul, așezat în cel mai nemișcat punct. Primul Motor – divinitatea supremă – învârte stelele și planetele care, la rândul lor, creează acea *muzică a sferelor*, o „muzică a Universului, pe care o auzim, dar nu o percepem, deoarece ne influențează din clipa în care ne naștem". Superb ! Trăim, înotăm permanent într-o muzică pe care, deși nu o percepem, știm că e-n noi, cu noi, ne însoțește întotdeauna, bucurându-ne, ocrotindu-ne.

Fiecare planetă, fiecare stea are un spirit al ei care o conduce – iată embrionul primului înger ! – numit în Evul Mediu *Inteligență*. „Inteligențele universale – adâncește ideea Niadi – se pun în mișcare prin iubirea și dorința de a fi asemănătoare perfecțiunii Primului Principiu sau Motor". Se mișcă planetele, se mișcă stelele, iar combinarea acestor două mișcări dă naștere altei mișcări: de apropiere sau depărtare a celor patru elemente fundamentale: focul, aerul, apa și pământul, din care este alcătuită materia.

În prima și ultima instanță, importantă rămâne *Iubirea* – forța care leagă universul de Primul Principiu și pune în mișcare întregul cosmos. Bine cunoscut în Evul Mediu, apreciat ca autoritate filosofică și științifică, nu este exclus (dimpotrivă) ca opera lui, idei din această operă, să nu fi fost reluate și de scriitori, nu numai de filosofi. Ultimul vers din „Divina Comedie" a lui Dante, *„Iubirea care mișcă sori și stele*", pare a nu fi străin de cosmologia lui Aristotel; posibil interpretat de către cel mai mare poet italian – opinează autoarea cărții de față – „ca iubire a lui Dumnezeu (și) ca iubire pentru Beatrice".

Cantemir în două ipostaze

...Două ipostaze – „două gânduri", cum notează Niadi-Corina Cernica – desprinse dintr-o carte mai puțin cunoscută a concetățeanului nostru Dimitrie Cantemir; cel cunoscut lumii mai mult decât țării sale; cel al cărui nume (*Demetrius Kantemir*) este înscris, alături de marii savanți ai omenirii, pe frontispiciul Bibliotecii Sorbona din Paris, la un pas de Pantheon. Cartea în cauză se numește „Știința Sacro-Sanctă" – și, împreună cu Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea sau Giudețul sufletului cu trupul", reprezintă începutul filosofiei românești. „Știința Sacro-Sanctă" a fost scrisă de Cantemir în limba latină, în anul 1700, pe când se afla la Constantinopol.

Cea dintâi însușire desprinsă din această lucrare și cercetată de Niadi: „Retorica și expresivitatea barocă" – își află acoperire în „rapiditatea ideilor și caracterizările pătimașe, hiperbolele și alegoriile (ce) fac din această carte o reflectare a temperamentului baroc, a oscilațiilor sentimentale, a gamei largi de atitudini și valorizări, de aprecieri, de simpatii și antipatii intelectuale ale lui Dimitrie Cantemir". În ceea ce privește conținutul, acesta reprezintă filosofia lui Cantemir, „aflată sub influența teosofiei lui van Helmont, cu o miză anti-aristotelică, de critică a concepției despre timp, mișcare și infinit din *Fizica* lui Aristotel".

Cea de-a doua însușire cercetată de Niadi-Corina Cernica este atitudinea lui Cantemir despre timp – „capitol de adevărată filosofie academică", dedicat celui mai dificil subiect al metafizicii. În acest perimetru se încinge disputa dintre Cantemir și Aristotel. Citez din Niadi: „Mișcarea, după Aristotel, provine din Primul Motor imobil, care este începutul mișcării. Notație rapidă a lui Dimitrie Cantemir: „Tăcere ! că este și al repaosului, pentru că mișcarea nu poate naște repaos !".

Concepția creștină despre timp a lui Cantemir este certificată și de faptul că el cunoștea „părerea Sfântului Augustin, prin care mărturisește că dânsul știe într-adevăr că timpul este ceva, dar ce este nu știe". Concluzia capitolului Despre timp – încheie Niadi-Corina Cernica – este că „timpul este oglinda creației, de la timp pornind cunoașterea Creatorului și a eternității" – conform zicerii lui Cantemir: „Timpul se află împrejurul și dincolo de eternitate, precum și splendoarea lucirii se află împrejurul și în afară de soare (...) Timpul trebuie să fie călăuza creației către superintelectualul, unicul etern și indefinit Dumnezeu".

***

Niadi-Corina Cernica – unul din semenii care, chiar în aceste timpuri necăjite, se străduiesc să arate adevărata măsură a omului, prin propria lor pildă de curaj și acțiune. Da, un îndemn din partea unor asemenea oameni de a nu ne lăsa copleșiți de timpul nefast pe care-l parcurgem poate fi crezut și urmat.

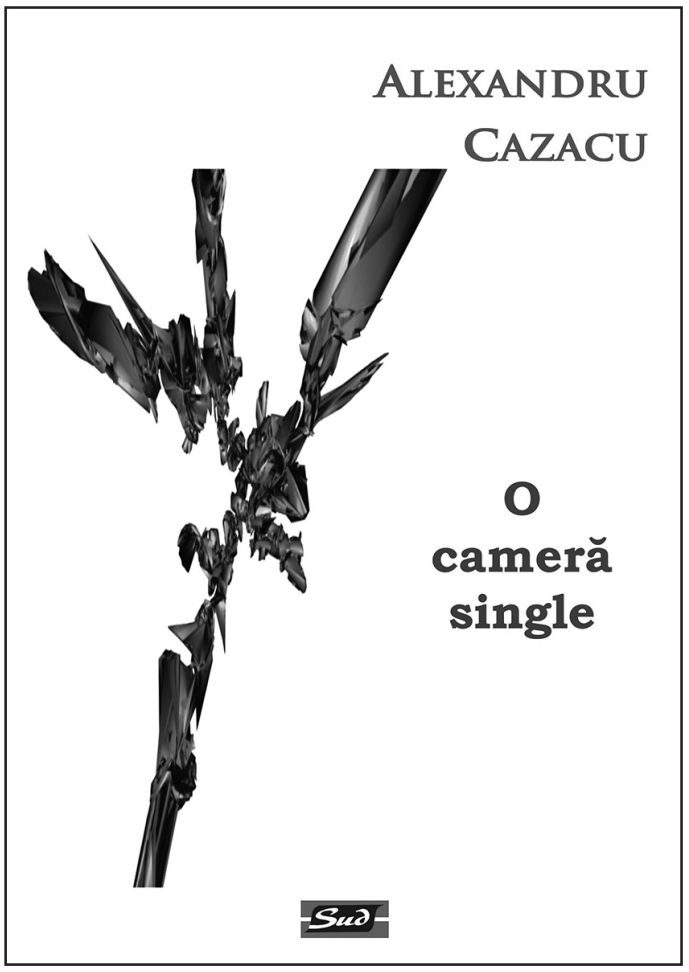
„O cameră single” sau despre îmblânzita și dulcea singurătate

Gabriel DRAGNEA

Așa cum însuși poetul ne schițează preț de o clipă *„mai bătrâni cu un gând,/ mai tineri cu o așteptare”*, tot el ne invită, nu doar atât cât ține lectura acestui volum, într-o cameră single. De aici, *„cu mâinile încordate în îmbrățișări”*, autorul reușește să ne arate universul îmblânzitei și dulcii lui singurătăți. Doar aici, în spațiul acesta depersonalizat al unui hotel străin, de dincolo de granițe, el reușește să își transfere de acasă toate culorile necesare realizării unui tablou cât mai personal în care să se regăsească în momentele lui de neliniște, de rătăcire. Și, pentru că tabloul personal nu se potrivește întotdeauna cu exteriorul orașului delimitat de niște ferestre la fel de străine, care adesea tulbură prin decorul uneori deprimant așternut privirii, poetul devine cu sau fără voia lui (aș tinde să implic bunăvoința Cerului) radiograful de serviciu pentru investigarea atmosferei acestei scene complexe pe care lumea pășește jucând roluri adesea superficiale, agitate pentru a câștiga, totuși, atât de puțin...

El este Alexandru Cazacu, cel care *„într-o cameră single”* și-a luat rolul în serios transformându-se într-un poet responsabil pentru tot ceea ce înseamnă controlul calității lumii, observatorul din umbră al acestui teatru viu în care fiecare învață pe celălalt lecția cea mai eficientă prin care îți poți risipi viața. Întâlnim în câteva dintre poemele lui un întreg pământ obosit, cu oameni-personaje fără așteptări, înfrigurate, cu iluzii pierdute: *„Ziua ni se ascunde în cearcăne/ Frazele se înghesuie într-un singur cuvânt/ și o ploaie măruntă, înlăcrimează geamurile/ Prin lumina udă/ vrăbiile zboară în grupuri mici/ peste depozitele de speranță/ de la bariera orașului”* (**Noiembrie**). Până și semnele primare ale apropierii dintre un oarecare el și o necunoscută ea se ascund în cartea de început a educației omului, o carte rătăcită în anticariate nevizitate de nimeni: *„Tandrețea se zgribulește/ în abecedare de anticariat/ și crizantemele ne umplu liniștea/ cu un parfum din veacul trecut/ E o liniște albă peste acoperișuri/ Frigul din containere se adună/ în gesturile celuilalt/ Prin aeroporturile lumii/ nimeni nu mai așteaptă pe nimeni”* (**Noiembrie**). Pe oriunde am lua-o, indiferent de cărarea aleasă, de la începutul cărții spre sfârșitul ei, ca-ntr-un itinerariu binecunoscut al lecturii sau de la sfârșit spre început, ca într-o aventură de tip experiment, ne întâlnim cu singurătatea. Chiar dacă ne-am alege o destinație țintă din acest oraș cu poeme, aceeași singurătate ne-ar întâmpina urându-ne un sincer „bun venit” în onesta poezie a lui Alexandru Cazacu. Timpul rămas al lumii este precum dezghețul iernii. În locul clepsidrei avem răceala gheții, secundele fiind picături care, scurse în apropierea ferestrelor amintesc fiecăruia că existența pe pământ este doar o scurtă vizită: *„Există ierni/ când zărești copilăros de luminoasă/ din jilțuri de omăt/ singurătatea privindu-ne/ și țurțuri cum picură secunde/ lângă fereastra unde stai/ ca-ntr-o carantină/ pierdut în răceala și nesiguranța gândurilor”* (**Sub liniștea zăpezii**).

Simt nevoia câteodată ca în urma lecturării unui volum de poezie să încerc realizarea unei analize pe text luând în calcul anumiți indicatori, să le zicem statistici: selectarea cuvintelor cheie – în funcție de scopul analizei – sensul lor în contextul poetic și repetabilitatea acestora în ideea descoperirii sau a confirmării posibilului laitmotiv al textului liric și nu numai. Așadar, răscolind printre pagini, alergând de la un poem la altul, parcurgând filă după filă am selectat un număr de 29 de cuvinte pe care le-am considerat importante în demersul meu analitic. Au fost luate în calcul ambele forme gramaticale ale cuvântului (singular și plural), dar și cele care fac parte din familia lor lexicală, fără a se abate de la sensul de bază, de exemplu „singur-singurătate”. Aceste 29 de cuvinte selectate sunt următoarele: dimineață, margine, noapte, duminică, împăcare, iarnă, oraș, singur, zid, speranță, tăcere, fereastră, pasăre, iubire, alee; observând că sunt prezente printre poeme toate cele patru anotimpuri, am fost curios să aflu dacă se regăsesc și toate cele 12 luni ale anului. Dar nu, nu sunt toate prezente. Autorul nu a menționat în poemele sale lunile martie și iunie. Așadar, dintre toate aceste 29 de cuvinte, incluzând lunile anului și anotimpurile, se pare că doar câteva lexeme sunt reprezentative cu adevărat pentru poetul Alexandru Cazacu în demersul său de a-și transmite mesajul către cititor. Dacă am face un clasament, un „Top 10" al celor mai folosite cuvinte, pe ultimul loc este cuvântul *„margine”* contabilizând doar cinci apariții. În poemul „**Așteptând trenul**” *„amintirea este doar o sârmă/ de care atârnă becurile sparte cu pietre de copii/ la marginea urbei”*. Câtă vreme există un viitor, autorul își poziționează amintirile la marginea orașului (cel puțin în poemul acesta), bucurându-se de drumul înainte. Pe locul 9 se situează *speranța*, prezentă de șase ori în acest volum, dovadă că poetul nu lasă nimic la voia întâmplării din ceea ce poate fi asumat și fără întârziere. În rest, acolo unde nu mai depinde de el, autorul așteaptă ca lucrurile să se petreacă în ritmul normal de curgere a timpului, rareori fiind luat prin surprindere: *„Cu o bucurie discretă/ amânăm victoriile/ și presimțim speranța/ ca o adolescentă în blugi și tricou alb/ alergând peste acoperișuri/ în timp ce zilele rămân/ pahare de toast/ din care nu a gustat nimeni”* (**Victorii amânate**). Tăcerea se regăsește de zece ori printre versurile lui Alexandru Cazacu și nicidecum nu putea lipsi din aceste scenarii lirice, fiind o prietenă de nădejde a singurătății. Ea însăși contribuie la starea de spirit a poetului, fiind și martor, dar și însoțitor misterios pe același drum al acestuia, unde se simte nesiguranța pasului, a gândului, teama luării unei decizii care să afecteze frumusețea liniștii în doi, din care lipsește, totuși, consistența cuplului. În poemul „**Noapte de August**” regăsim motivul timpului mult prea grăbit și neputințele cuplului de a se adapta la pragmatismul prezentului: „*Undeva tăcerea scrie pe ziduri/ nume secrete/ Praful de stele a acoperit orașul/ prin care mergem în noapte/ ca niște semne de întrebare/ ce nu și-au întâlnit propozițiile (...) Locomotivele șuieră în depărtare/ greierii abia se mai aud/ un buchet de frunze/ se împrăștie pe alei/ și ne mărturisim/ o dată în plus iluziile/ în fața unei veri/ ce mult prea repede/ învață să spună adio.*” Tăcerea aceasta, prietenă a poeților împarte locul al optulea, cu același număr de apariții, cu *diminețile* și *verile*, sugerând implicit nevoia poetului de căutare a răspunsurilor, impulsionat adeseori de prospețimea zorilor-ștafetă pentru un nou început.

În versurile poetului Alexandru Cazacu ne izbim de ziduri și pipăind cu mâna precum orbul căutând concretul care îi conferă siguranță, întâlnim ferestrele, elemente romantice inserate de poet de 11 ori în versurile sale. Zidul, obstacol pentru cuceritori, elementul care face diferența dintre o viață în siguranță și existența nomadă în care succesiunea zilelor sub cerul liber este marcată de oarecare temeri, nesiguranță și tulburări, zidul-barieră între lumea laică și cea păzitoare a credinței prin însingurare și rugăciune, construcție care definește trupul și rezistența lumii, zidul-martor tăcut al generațiilor care, în fond, moștenesc una de la cealaltă aceleași sentimente, aceleași trăiri, doar descrise altfel în cuvinte, în scrisori sau în cărți: *„Tu ai venit iarna/ când păsările cerșeau azil, pe la geamurile clădirilor înalte/ zăpada acoperise/ șinele ferate ale lumii/ iar prin demisoluri/ lumina scrijelea zidurile/ cu adevăruri despre marile întâlniri/ ce au loc o singură dată”* (**Tu ai venit**) sau *„De nedepășit melancolia/ când Nocturnele lui Chopin/ țin loc de iertare/ Buruienile înfloresc estetic pe zidurile urbei/ ziua ce se destramă ca o dantelă de Bruges/ și rămâi într-un unghi potrivit/ din care să poți surprinde sărbătoarea”* (**Contre-jour**). Ca-ntr-o construcție atent schițată și construită, regăsim un echilibru perfect - involuntar bineînțeles – în utilizarea cuvintelor „*noapte*” și „*pasăre*”. Ele se regăsesc fiecare de 14 ori în versurile cazaciene, fapt care le poziționează pe locul șase în topul nostru. În mare parte a contextelor în care sunt folosite cuvintele, laitmotivul este același: singurătatea. Și nu vorbim despre trista singurătate în doi, ci de complexa singurătate a poetului așa cum o exprimă Fernando Pessoa, nu din ambiții, ci din faptul că el, Alexandru Cazacu este un poet care își asumă rolul dat de Sus: *„Bufnițe rătăcite/ în mâzga miezului de noapte/ Filamentul becului încins tremură/ ca o vulpe încolțită de copoi/ și scârțâitul podelei/ prin baracamentul vechiului radiofar/ unde nu mai aștept de mult/ vești senzaționale/ despre eroii lui Longus,/ iar propriile spaime/ pot întâlni varietatea/ celui ce a putut privi în ochi/ sfârșitul verii prin gradene/ crezând că putem/ înțelege fericirea/ ca pe un adjuvant/ al iubirii de păsări și depărtare”* (**Fin d'été**) sau *„Trupul de aer încins al verii/ se întinde lasciv pe străzi/ în noaptea ce urcă/ în brațele statuilor/ precum o cobră pe ramuri”* (**Aproape Iulie**).

La jumătatea clasamentului cu și despre cuvinte și sensuri întâlnim singurătatea, menționată de poet de 16 ori în versurile lui. Împreună cu următoarele cuvinte care vor întregi acest top se poate trage linie și conchide: da, poetului îi place singurătatea, singura care oferă cadrul germinării ideilor frânte, transformarea lor în gânduri concrete și, mai apoi, în versuri de substanță care ne fac cunoștință cu Poetul: *„Bulevardele se îngustează/ de atâta singurătate/ Prin ochii mei utopiile/ renunță la a doua șansă/ Un fel de rugină/ capătă lucrurile, iar surâsul tău amar/ rivalizează/ cu un milion de renașteri”* (**Surâsul tău**). Și, pentru că Alexandru Cazacu este un poet citadin, el hrănindu-se cu existența orașului, cu experiențele care se nasc între zidurile cetății și el, la rându-i, oferă zidurilor și aleilor pasul hotărât și privirea atentă și, în fond, versul care vorbește profund despre evoluție, cădere, dragoste și ură, împliniri și frustrări, pierderi și cuceriri. Ideea de urbe, cetate, oraș se regăsește de 17 ori în versurile acestui volum, iar aleile, străzile ș.a.m.d sunt amintite de 18 ori, ceea ce îl face pe poet să fie văzut ca un radiograf atent al vieții dinăuntrul zidurilor, a evoluției sau degradării acesteia, a sentimentelor care se îngrămădesc haotic în numele vieții sub toate formele ei, între superficialitate și profunzime: *„Ziua ni se ascunde în cearcăne/ Frazele se înghesuie într-un singur cuvânt/ și o ploaie măruntă/ înlăcrimează geamurile/ Prin lumina udă/ vrăbiile zboară în grupuri mici/ peste depozitele de speranță/ de la bariera orașului”* (**Noiembrie**) sau *„Străzile orașelor din Sud/ cu misterul și melancolia lor/ coborâtă din pânza lui De Chirico/ o zonă de dispută/ între libertate și intimitate/ mărginită de gări/ din care vin și pleacă trenuri/ în sens invers scurgerii destinelor”* (**Străzile orașelor din Sud**). Deja urcați pe podiumul celor mai folosite cuvinte în versurile volumului **„O cameră single”** – carte apărută în 2020 la Editura Sud – ne întâlnim pe locul al doilea cu iarna concretă, cu iarna în context figurativ, nuanță și vestimentație, ca stare de spirit. În toate cele 80 de poeme care alcătuiesc această carte, iarna, sub toate aspectele ei prezentate în vers se regăsește de 20 de ori. Întâlnind elemente lingvistice precum *ninge*, *zăpadă, ninsoare, anotimp de gheață* etc., toate într-un „tablou” comun în care sunt prezente alei, orașe văzute de departe, cetăți mai vechi sau mai noi, privind iarna înrămată împreună cu păsări și oameni singuri nu pot să mă gândesc decât la un poet-călător care, în singurătatea cu care s-a obișnuit caută și identifică noi și diverse singurătăți: *„Uneori noaptea/ o canava de umbre/ unde ispitele se zbat în piept/ precum peștii în năvoade/ și iarna cere azil în sufletele/ împovărate de migrații,/ iar ultimii porumbei/ se așază peste palmele/ împreunate a rugăciune/ ghidați de corzile reci/ ale unui Stradivarius”* (**La capătul insomniei**) sau *„Aș vrea să-ți scriu despre/ iarna ce își termină zăpezile/ pe gardul de sârmă ce desparte livada/ de câmpiile unde o lumină ruginie/ sapă în noi și în obișnuința noastră/ cu jumătățile de zâmbet”* (**Scrisoare amânată**).

Poetul Alexandru Cazacu a învățat ce este singurătatea nu doar auzind tăcerea lucrurilor, așa cum o spunea Cioran, ci observând fărâme de iubire care leagă lucruri, fapte, ființe, atitudini, existențe diverse, dragostea care asigură durabilitate construcției, fie ea cetate sau om. Da, pe primul loc este Iubirea sub toate formele ei: *„Li se face somn/ și în cele din urmă fricǎ/ câinilor de vânătoare/ asemeni nouă rămași pe întuneric/ într-o noapte în care iubirea/ în drumul ei spre tinerețea veșnică/ puțin câte puțin/ s-a rătăcit”* (**Un fel de fabulă**) sau: *„În această dimineață/ ca o imensă/ cameră de sacrificiu a îngerilor/ un stol de fluturi/ se agață de lumina gălbuie și rece a serii/ ce se strecoară/ ca un șarpe bătrân/ către poveștile de iubire/ cu final fericit”* (**În această duminică**).

Iernile lumii cuibărite într-o cameră single, iubirile pierdute și regăsite tardiv pe aleile străfmte ale cetăților tot mai bătrâne și blazate, nopțile surde cu păsări triste așteptând noi dimineți, tăcerea care alungă somnul și trezește muzele, toate acestea îl ajută pe Alexandru Cazacu să se identifice tot mai mult cu Poetul și nu cu omul, cu Pasărea și nu cu mulțimea. El este poetul dintr-o cameră single tapetată cu versuri, o cameră banală a unui hotel care ascunde deopotrivă și taină și simplitate, credință, afaceri, conspirații și păcat. Din fericire, în urma poetului va rămâne, concret, doar versul.

(Alexandru Cazacu, *O cameră single*, Bolintin Vale, Editura Sud, 2020.)

Șerban Codrin

Corin Bianu sau romanul unui secol românesc de culoare oriental-fanariotă

Poeți ai sudului (XVII)

Cândva, un glumeț numise „fragmentul de roman”, de care se tot umpleau revistele, o nouă specie literară. Acum aș vrea să întreb, când avem trei sau patru romane zidite sub acoperișul aceluiași titlu, fie chiar „Văcărești în amiază”, cum să numim compoziția în întregul ei ? Roman-fluviu, roman-frescă, metaroman ? Cert este un fapt, sub iluzia inițială de roman biografic al unui corifeu popular prin câteva versuri: „Urmașilor mei Văcărești/ Las vouă moștenire/ Creșterea limbii românești/ Și-a patriei cinstire”, ne aflăm de fapt dinaintea necunoscutului. Parcurgând fascinantele pagini ale cărții, în loc de un boier valah dintr-o provincie de nord a Imperiului Otoman, întâlnim un secol de războaie turco-ruse-habsburgice, toate pe teritoriile Munteniei, Moldovei, Dobrogei. În agitațiile criminale ale acelor vremuri, Enache/Enăchiță/Ienăchiță Văcărescu (1740-1797) a avut statură de gigant al politicii, de vizionar, de cărturar întemeietor, de cel mai înalt funcționar al statului, vel-vistiernic, de fapt vel-vornic (prim-ministru al câtorva voievozi) alături de renumele de bun petrecăreț pe lângă acela de bărbat chibzuit, cu capul pe umeri, trăitor într-un secol tragic, despre care, rușine să ne fie nouă, cunoaștem prea puține, sau plutim numai între rudimente mincinoase, caftane, fumători din narghilea, rahat turcesc și dulceață de trandafiri cu apă rece. Descrise cu un haz nemaipomenit, scenele din taberele militare, cu trupe în alarmă și tunuri gata de tragere, ne întâlnim cu soldați otomani echipați cu iatagan sub brâul de mătase, din serviciile de protocol, cu mare grijă să nu se împiedice și să spargă cești, farfurioarele pe largi tipsii de argint. Astfel sunt serviți generalii turci (pașale, le recunoști gradele după turbane), ruși, austrieci, ambasadorii, negociatorii, cu cafea fierbinte, șerbet, dulceață. La fel se întâmplă la întrunirile din familiile boierești, simandicoase, ale vremii, din Iași, București, Târgoviște, ce să mai vorbim de Istanbul. Protocolul cu cafea și dulcețuri a lăsat urmași până astăzi în orașele și satele românești !

Proprietar al numeroase moșii și reședințe cu ziduri de cetate, descrise în amănunțime de romancierul secolului XXI, cu mari cunoștințe de arhitectura exterioară și interioară, jupân Enache/Enăchiță/Ienăchiță, fiu de vechi boieri valahi și tată la rândul său de viitori poeți, a studiat la Istanbul și Sankt-Petersburg; cunoștea limbile de intensă circulație ale epocii, turcă otomană, arabă, greacă, persană, germană, franceză, italiană (limba cea mai folosită în diplomație), slava veche și rusă, ba chiar o foarte colorată românească ! Citea poeții lumii de la Homer la Voltaire. Numele familiei Văcărescu provenea dintr-un Dan Făgărescu, cavaler în suita lui Negru Vodă, prim-întemeietor al Valahiei/Munteniei la începutul secolului al XIII-lea. Bunicul Ianache, ctitor al Mănăstirii Văcărești, a fost decapitat la Istanbul odată cu Constantin Brâncoveanu și fiii. Stăpânii familiei l-au însurat pe nepotul Ienăchiță cu Elenița Rizu, fiica lui Ianache/Iovanache Rizu, mare dragoman al Imperiului Otoman, principalul negociator cu ambasadorul Imperiului Habsburgic, contele Thugut. Ecaterina Ghica, sora mai mare a Eleniței Văcărescu, era căsătorită cu dragomanul Grigore Ghica, intrat în istoria României ca tragicul Grigore al III Ghica.

Dragomanii/terzimanii erau înalți funcționari imperiali, care susțineau diplomația otomană, știute fiind interdicțiile Coranului ca musulmanii să cunoască limbi străine, așa că se apela la interpuși de mare încredere, selectați dintre cele mai influente familii din cartierul creștin al Istanbulului, Fanar (locul de amplasare al farului maritim din nopțile Bosforului), de unde numele de „fanarioți” acordat acestor diplomați ajunși, în calitate de reprezentanți imperiali, la conducerea țărilor românești după domniile lui Dimitrie Cantemir și Constantin Brâncoveanu (perioada anilor 1711-1821).

Astfel, în monumentalul roman al lui Corin Bianu, ex-dragomanii Grigore II Voievod Ghica, albanez, de patru ori domnitor al Moldovei, de două ori al Munteniei (1733-1735; 1748-1752), întemeietor, printre altele, al Spitalului mănăstirii Pantelimon, grecul Grigore III Ghica, domnitor al Munteniei, apoi al Moldovei (1774-1777), ucis din ordinul sultanului Abdul Hamid pentru că se opunea ca jumătate din Moldova să fie acaparată de Imperiul vienez al ambițioasei împărătese Maria Tereza, sub forma provinciei Bucovina croită pe hărți false de generalul Bukow, devin personaje principale alături de alte figuri voievodale, precum Alexandru Ipsilanti („alt grec ce s-a dovedit de ispravă”, alt personaj istoric decât viitorul conducător al Eteriei în conflict cu Tudor Vladimirescu), domnitor al Munteniei (1774-1782), și al Moldovei, grecul Nicolae Mavrogheni (Nikos Mavroyeni/ Maurossini, 1786-1790). Constantin Moruzi, domnitor al Moldovei (1777-1782) era tatăl lui Alexandru Moruzi, domnitor al Munteniei (1793-1796). Cam aceștia ar fi voievozii ale căror servicii, prin căftănire imperială, este urmărită în amănunte mai degrabă omenești, caracteriologice în acest luxuriant roman. Moldova istorică a Șoimăreștilor și a Ducăi vodă, personajele lui Sadoveanu, este preluată după cronica lui Miron Costin (1633-1691) împănată cu rețete culinare. Istoria secolului fanariot din romanul lui Corin Bianu își are izvoare de inspirație mai ales în documente tipărite de Nicolae Iorga, adeseori colorate cu aluzii la „Trecutele vieți de doamne și domnițe” de Constantin Gane (1885-1962), dar mai ales în forța de analiză juridică, politică, diplomatică a prozatorului Corin Bianu. Din această perspectivă, imaginația lui Nicolae Filimon din „Ciocoii vechi și noi” pare caricaturală, neverosimilă, tezistă. Bucureștiul secolului al XVIII-lea, în viziunea lui Corin Bianu, e cosmopolit, înveselit de lăutari, are poeții săi de limba greacă, doctorii, spionii ruși și austrieci, astronomii și astrologii de rigoare și totala lipsă de spații de locuit pentru elita conducătoare, care își aducea bagajele în care cu boi din palatele Istanbulului. Astfel, Alexandru Ipsilanti a fost obligat să se adăpostească în casele lui Ianache Văcărescu, până când își va construi, destul de repede, propria curte domnească, întărită cu ziduri și turnuri, pe dealul cu vii al mănăstirii lui Mihai Vodă (Viteazul). În graba construcției, prozatorul trimite fine aluzii spre alt „voievod”, care, exact pe aceleași locuri, va ctitori un alt palat, zis actuala „Casă a poporului”

Limba literară a lui Corin Bianu evită arhaizările prea accentuate ale lui Eugen Barbu din „Principele” sau „Săptămâna nebunilor”, ci îi găsește forma pur și simplu între limitele actuale, însă cu un vocabular când ușor grecizat, când ușor turcizat, după împrejurări, fără stridențe, ci cu detașare și cu mult umor, grecismele și turcismele aflându-se în fondul pasiv românesc, nefolosite, dar înțelese. De aceea, moldovenizarea limbii în episoadele imaginând Iașul fanariot mi se pare oarecum exagerată, fiindcă nu există o limbă moldovenească, ci numai un dialect aproape de neobservat în Eminescu, Sadoveanu, Ibrăileanu, mai hâtru și mai accentuat local la humulești anul Creangă.

Proza povestitorului Corin Bianu pare adeseori scrisă de un dramaturg, abundă de dialoguri, de fastuoase descrieri (Biserica Neagră din Brașov, palatele din Fanar sau Hofburg din Viena), de mici gospodării boierești mai mult improvizate într-o țară bântuită de războaiele celor trei imperii, de tabere militare și întruniri diplomatice cu dulceață. Iată portretul lui Ienăchiță văzut de ochii inteligenți ai rafinatului împărat Iosif II, fiul Mariei Tereza, inclusiv îmbrăcămintea celui căruia i se adresează cu „Signor Văcărescu”: „Îi admiră fața prelungă cu nasul drept și potrivit, împodobită cu o umbră de mustață deasupra gurii cu buze voluptuoase; barba-i castanie, e cam răruță și unită, de aceea, cu favoriții stufoși, ceea ce îi sporește totuși farmecul... Mai observă cum valahul își mișcă dezinvolt corpul înalt, mlădiu, chiar mândru de vestimentația sa orientală ! Costumul îi e compus din arhicunoscuții șalvari turcești și anteriu de sevai roz gălbui sau *chamois*, închis la brâu cu un șal turcesc; pe deasupra are un contăș de culoarea verde deschis a iaspului, îmblănit cu samur. La portul drept al trupului se adaogă giugiumanul de samur, așezat cu semeție pe cap. Fruntea-i înaltă, cu tâmple proeminente, ca și întreg chipul smead îi sunt luminate de ochi căprui, ce privesc în profunzime, vioi și neastâmpărați, și dezvăluie un om direct și stăpân pe sine, curajos dar blând; frumusețea fizică pare a se potrivi de minune la el cu cea a sufletului !” Zeci de portrete voievodale, feminine, negustorești, lăutărești, de înalți demnitari și de tâlhari ! Enăchiță este intelectualul român al secolului. Refuzând să devină voievod, ca peste aproape o sută de ani Vasile Alecsandri, așa că a preferat să domine Divanul Domnesc, să scrie versuri grecești, care îi vor fi selectate într-o antologie la Veneția, grecii le vor lăuda, Nicolae Manolescu le va critica cu asprime, va aduna documente pentru o „Istorie a prea puternicilor înpărați othomani”, pe care o va tipări, și va redacta „Observații sau băgări-de-seamă asupra regulelor și orînduelelor grammaticii Rumînești”, scoasă de sub tipar pe cheltuiala lui Nicolae Mavrogheni, apoi la Viena, pentru românii din Transilvania. A recunoscut în prefață (proimion), „acumu la vâleatul 1788", că își cunoștea înaintașii, printre care „Volter, Cantemir”: „Nu cu mult gustu au alcătuitu istoriile turcești și mulți alți istorici greci, latini, franțezi, itali (...)”, într-o limbă deocamdată în afara regulilor academice, limpede, vie, grecizată, turcizată, însă românească ! Ienăchiță vorbea mult, drept urmare, scria cum vorbea.

Prozatorul reconstituie împrejurările compunerii elegiei funebre „Amărâtă turturea”, datorată mai degrabă morții soției, Elenița, decât sugestiilor din „Învățăturile lui Neagoe Basarab”. Îndrăgostirea bătrânului poet de Zoe Moruzi, marea doamnă a Țării Românești, la nunta ieșeana a căreia fusese martor, pare numai o legendă, însă muza, cât o fi existat, a înflăcărat o capodoperă, așa că-și merită locul printre inspiratoare: „Într-o grădină,/ Lâng-o tulpină,/ Zării o floare ca o lumină.// S-o tai, să strică !/ S-o las mi-e frică/ Că vine altul și mi-o ridică.” Cacofonia e genială, nu o putea înnobila decât un poet de viță veche, făgărășeană, devenită văcărășteană ! Mai târziu, Anton Pann și lăutarii vor face restul, iar Corin Bianu îi va scrie povestea în amănunte pitorești și bârfe târgovețe !

Biografia secolului al XVIII-lea și a poetului a sfârșit cu această floare în grădină, Ienăchiță săvârșindu-și povestea lumească la 57 de ani. În roman nu găsim nicio aluzie la Revoluțiile americană și franceză, au fost de ajuns nenorocirile cu vârf și îndesate din războaiele pentru apărarea pământurilor românești, culmea, de către turci, pe când ocupanții se numeau imperialii austrieci și nesățioșii imperiali ruși.

Mare, ca număr de pagini, și umplută cu mii de semnificații, epopeea epică „Văcărești în amiază” de Corin Bianu ne descoperă un formidabil romancier, povestitor informat până la amănunte, pe lângă propria sa imaginație și cunoștințe de privitor al arhitecturii laice și religioase, de participant la chefuri descrise cu talent de pictor flamand, de judecător al conflictelor între trei imperii, conduse la un moment dat de două aprige femei, de analist al istoriei... și câte altele găsim în marmora acestei fastuoase fresce aproape fără comparație în proza românească.

(„Văcărești la amiază”, de Corin Bianu, roman, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2011.)

GEOPOLITICA PANDEMIEI DE COVID-19

Gl.Bg.(r) Gheorghe DRAGOMIR
Președinte *Centrul de Etică și Strategii (CES)*
Membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Motto: *Mă îngrijorează enorm încotro se rostogolește această lume scrântită, sărită de pe axul firescului și normalității... Atunci când Franța a generat și cunoscut pe propria piele ororile unui iacobinism robespierian a încetat să mai fie o națiune măreață, pe placul lui Dumnezeu.* (Alain Delon, interviu la RAI 3, 2019.)

Pandemia de covid-19 a dat peste cap datele geopolitice de-a lungul planetei. Acuzațiile reciproce privind originea virusului au creat noi tensiuni între SUA și China, iar organismele cu vocative internaționale OMS, ONU, UE și-au arătat limitele și lipsuri grave în gestionarea pandemiei și a crizei sanitare ce i-a urmat. În paralel, pandemia a declanșat un adevărat război informațional între SUA și China, care s-a suprapus pe un război comercial și al devizelor existent deja între cele două superputeri.

Pandemia a dat o lecție geopolitică întregii lumi, fiind considerată drept o „**surpriză strategică**", anunțând apariția „**geopoliticii izolării**" și intrarea în era „**populismului global**", fie că vorbim de perioada când administrația Trump conducea destinele SUA, fie că ne referim la Rusia lui Putin, trecând prin BREXIT-ul lui Boris Jonson, populismul autocratului Erdogan, ori al premierului indian, Mori, fără a uita de extremele drepte europene.

Un fapt politic major al crizei și „**geopoliticii izolării**" îl constituie reîntoarcerea în primul rând la dezbaterea publică privind problema frontierelor, a libertății totale de circulație a persoanelor, mărfurilor și a modului de reglementare unitară a schimburilor comerciale și a pieței muncii.

Pandemia, departe de a se încheia, este prezentată de către experți drept preludiu la apariția de noi pandemii care vor lovi umanitatea: rujeola, Ebola etc. Deși ora bilanțului actualei pandemii nu a sosit, iar întrebările formulate pe parcursul crizei sanitare și economice au rămas fără răspuns, totuși evaluările efectuate la nivelul instituțiilor europene cu atribuțiuni specifice au relevat o serie de disfuncționalități grave și vulnerabilități ale sistemului sanitar european, de care se fac vinovate anumite persoane care nici până în prezent nu au răspuns pentru aceste atingeri la securitatea sanitară a cetățenilor europeni.

Chiar dacă nu am ajuns la ora bilanțului, totuși cetățenii așteaptă răspunsuri și măsuri concrete din partea guvernelor în cadrul planului de redresare și reziliență europeană, care să vină în sprijinul imensei majorități a populației ajunsă în pragul disperării datorită sărăciei, șomajului, inegalităților sociale, reducerii accesului la educație și la o protecție sanitară satisfăcătoare.

Conceptul de geopolitică desemnează tot ce se referă la rivalitățile de putere și influență având drept mize: geografia politică, demografia, fluxurile migratoare, proliferarea nucleară, accesul la apă potabilă, resursele alimentare, energetice, la aprovizionarea cu materii prime, controlul rutelor de aprovizionare, controlul piețelor bursiere și fluxurilor financiare, controlul piețelor de desfacere, controlul medicamentelor, echipamentelor medicale și vaccinurilor etc. Geopolitica ar putea fi definită ca un studiu privind influența factorilor geografici, economici, demografici, culturali, militari și de intelligence asupra politicii statelor și asupra relațiilor internaționale. Mediul academic și universitar s-a aplecat asupra acestui subiect, dezvoltând noi concepte interesante privind geopolitica petrolului, geopolitica mărilor și oceanelor, geopolitica continentală etc.

Pentru moment ne vom apleca asupra geopoliticii pandemiei și a modului în care au fost influențate diverse evoluții în relațiile internaționale și în modul de guvernanță mondială.

Pandemia de covid-19 s-a propagat în mod progresiv în cele mai îndepărtate zone ale planetei, provocând reașezări geopolitice la nivel regional și internațional, punând în atenția analiștilor politici și militari teme actuale care vor modifica și completa planurile geostrategice și geoeconomice existente cu realitățile geopolitice prezente:

1. Aventurile geopolitice ale SUA și China se regăsesc în prezența militară activă a forțelor navale americane în Marea Chinei de Sud cu amenințări reciproce, ceea ce mărește tensiunea în zonă și riscul declanșării unui conflict militar ce va afecta securitatea Taiwanului și a țărilor aflate în linia de miră a operațiunilor militare.

Recent, la lucrările FEM (Forumului Economic Mondial) de la Davos, președintele chinez a atras atenția privind riscul „**izbucnirii unui nou război rece**", susținând cu fermitate necesitatea ideii de multilateralism și de renunțare la atitudinea hegemonică a SUA la nivel global.

„Construirea de clanuri sau declanșarea unui război rece ar respinge, amenința sau intimida pe alții... a tulbura canalele de aprovizionare sau a aplica unilateral sancțiuni economice pentru a provoca izolarea nu face decât să împingă lumea în direcția divizării și chiar a confruntării."

Această reacție dură a demnitarului chinez vine în contextul în care noua administrație Biden a lansat o amplă ofensivă diplomatică, dublată de manevre militare comune cu Japonia și Coreea de Sud în Marea Chinei de Sud, pentru reînnoirea alianței QUAD, creată în 2007 la inițiativa premierului nipon Shinzo Abe care dorea „**o contrapondere la o Chină din ce în ce mai puternică și ambițioasă**". În acest sens, Secretarul de stat Antony Blinken se va întâlni cu omologii săi din Australia, India, Japonia și Coreea de Sud pentru a evalua situația produsă de pandemie în plan economic, social și sanitar, soluții la schimbările climatice și bineînțeles elaborarea unei strategii comune pentru organizarea de manevre militare în scop de descurajare și limitare a influenței geopolitice a Chinei în Asia-Pacific. Reacția părții chineze nu a întârziat, ziarul chinez „Global Times" avertizând că: „**președintele Joe Biden a făcut o greșeală strategică importantă și riscă o confruntare serioasă**".

Cu ocazia Conferinței de Securitate de la Munchen (2021), președintele Joe Biden a transmis următorul mesaj, care creionează strategia de securitate a SUA pentru viitor: „**Alianța transatlantică a revenit și nu privim înapoi, privim înainte împreună, scopul principal este de revigorare a alianței, element central în secolul XXI, pentru apărarea democrației și normelor statului de drept. Parteneriatul între SUA și Europa, în opinia mea, trebuie să rămână o prioritate a tot ceea ce vrem să realizăm în secolul XXI, la fel cum am realizat în secolul XX**."

Tot cu acest prilej, secretarul general NATO, Jens Stoltenberg, a prezentat un plan de măsuri vizând reformarea organizației, identificând opt domenii în care NATO s-ar putea moderniza pe termen mediu, de la schimbările climatice, până la finanțarea sustenabilă a operațiunilor militare ale alianței. „**NATO se dorește să devină mai verde în următorii ani, inclusiv în ceea ce privește reducerea emisiilor poluante produse de tancuri, avioane și nave de luptă**". Rămânând în zona militară, președintele american a anulat retragerea trupelor din Germania și Afganistan, iar în privința Iranului administrația americană a anunțat că: „**SUA se alătură acordului de limitare și control al Programului nuclear iranian, în conformitate cu cele stabilite în 2015 când a fost semnat de președintele Obama**". Premierul britanic Boris Johnson a declarat la Conferința de la Munchen că „**salută revenirea SUA în poziția de lider al lumii libere**".

Interesant este că Germania a adoptat o poziție mai prudentă privind strategia americană în direcția Chinei și Rusiei, exprimând prin vocea ministrului economiei, Peter Altmaier, interesul de „**a apăra acordul semnat în decembrie 2020 între UE și China, care deschide piața imensă a Chinei pentru întreprinderile europene și vice-versa, cât și hotărârea Comisiei Europene de a finaliza proiectul energetic cu Rusia, Nord Stream 2, în ciuda opoziției și presiunilor americane și din partea unor parteneri europeni**". Pentru a atenua asperitățile apărute, ministrul francez al economiei, Bruno le Maire, a exprimat convingerea că „**problemele aflate în dezacord între SUA și UE, îndeosebi în privința taxării globale a întreprinderilor, își vor găsi rezolvarea în cadrul unui nou acord comercial ce va fi semnat la sfârșitul primăverii 2021 în cadrul OCDE**".

2. Strategia Chinei în direcția Golfului Persic vizează consolidarea cooperării comerciale și dezvoltarea infrastructurii în cadrul Proiectului „Noul Drum al Mătăsii", sens în care la 20 februarie 2021 președintele Comisiei de Afaceri Externe din CC al PCC, Yan Jiechi, a efectuat o vizită oficială în Qatar unde a avut întrevederi cu emir șeic Taniem bin Hamad al Thani, prilej cu care s-au exprimat poziții comune privind „întărirea cooperării și aprofundarea parteneriatului strategic". China susține Qatarul pentru a juca un rol tot mai semnificativ în afacerile internaționale și regionale, inclusiv în cadrul Consiliului Golfului și pentru promovarea multilateralismului, iar Qatarul dorește o cooperare reciproc avantajoasă în domeniile energiei, investițiilor, economiei numerice, culturii și infrastructurii. Cu Iranul, China a semnat în 2020 un acord de cooperare strategică în domeniul comercial și militar pe termen lung, în contrapartidă cu furnizarea de gaz și petrol Chinei la un preț cu 3% sub prețul pieței, China angajându-se să investească în Iran peste 400 miliarde dolari. Prin acest acord China reușește să-și creeze influență în regiune, iar Iranul să supraviețuiască sancțiunilor economice americane. Potrivit scriitoarei și expertei în problemele Orientului Mijlociu Extins, Amelie Myriam Chelly, care și-a lansat recent cartea „IRAN – autopsia unui șiism politic" (Ed. CERF), „**Colaborarea Chinei cu Iranul este la toate nivelurile, diplomatic, academic, științific, militar, adică totală. Este o reorientare politică promovată de către președintele Rohani, care înaintea semnării acordului cu China spera la o deschidere spre Europa**".

3. China continuă Parteneriatul cu Europa Centrală și Orientală (PECO) ca suport pentru acordul semnat cu UE, președintele Xi declarând recent că: „**Țara mea va accelera ritmul său pentru favorizarea unei noi paradigme de dezvoltare internă și internațională ca pilon pentru întărirea colaborării reciproce. China va continua să deschidă larg porțile, punând accent pe deschidere instituțională care acoperă reglementările, gestiunea normelor, favorizând mediul comercial bazat pe principiile pieței, guvernate de lege și conform normelor internaționale. Deschidere și incluziune, sunt cheile dinamismului durabil a cooperării Chinei cu țările Europei Centrale și Orientale, PECO garantând diversitatea și incluziunea.**" Revista „Conflict", nr.31, 2021, sub titlul: „Trezirea gigantului adormit", într-un studiu elaborat de către experți politico-militari și economici preciza că: „**în 2020, în plină pandemie, China a devenit principalul partener comercial al UE, ocupând locul deținut până atunci de SUA**", iar expertul în politici macro-economice și fost consultant al CIA în probleme bursiere și financiare, Bill Bonner, într-un articol publicat la 23.02.2021 în revista „La Cronique Agora", aduce noi precizări și anume:

„**– exporturile de bunuri din UE spre China în 2020 au crescut cu 2,2% cifrându-se la 202,5 miliarde euro, iar importurile din China au crescut cu 8,2%, adică la 383,5 miliarde euro;**

– pandemia și măsurile protecționiste dispuse de administrația Trump au afectat grav comerțul transatlantic, exportul produselor europene în direcția SUA a scăzut cu 8,2% în raport cu 2019, iar importurile cu 13,2%;

– investițiile străine directe în China în 2020 le-au depășit pe cele în SUA, întreprinderile și investitorii au întors spatele SUA, orientându-se spre China, a cărei economie este în plină mișcare, iar gestionarea pandemiei a fost mai eficace;

– China va conduce economia lumii post-pandemie, devenind tot mai influentă pe scenă internațională."

4. Dialogul telefonic între președinții Biden și Xi, prilejuit de anul nou chinezesc, a reliefat dorința ambelor părți de a găsi soluții comune problemelor aflate în dezacord, în spiritul respectului reciproc și cooperării, pentru a dezvolta relații sănătoase și stabile. În contextul transformărilor fără precedent generate de pandemie, SUA și China trebuie să-și asume responsabilități ca mari puteri, pentru a face față împreună provocărilor mondiale, a menține pacea și stabilitatea în gestionarea tensiunilor zonei Asia-Pacific și nu numai, pentru dezvoltare și prosperitate în lume. Un prim semnal care ajută la atenuare a fost transmis de administrația americană care, în urma inspecției recente efectuată de experți OMS la laboratoarele din Wuhan, când s-a stabilit că originea virusului nu este de aici, a fost de acord cu aceste concluzii. În plus, administrația Biden a comunicat reluarea relațiilor cu OMS, finanțând cu 500 milioane dolari organizația (din cele trei miliarde dolari cât reprezintă bugetul).

Peninsula Coreeană prinsă în capcana războaielor hibride americane și chineze.

Conceptul de război hibrid a fost introdus în literatură de specialitate și în manualele de strategii începând cu anul 2000, devenind rapid un concept uzitat frecvent în rândul comunității strategice occidentale, dar însușit și de mediile academice și de intelligence din întreaga lume. La nivel politic și strategic, conceptul hibrid reflectă porozitatea între războiul regulat și neregulat, iar la nivel operativ trimite la anumite manevre sofisticate, combinând dispersarea sau concentrarea forțelor armate. La nivel tactic și de capacități el descrie asocierea echipamentelor moderne, care în mod normal sunt rezervate formațiunilor regulate, recurgerea la atacuri nelineare tipice războiului neregulat. Acest mod inovator de a purta războiul demonstrează o mare varietate de operațiuni în teatrele de luptă, noile tehnologii completând arsenalul cu atacuri cibernetice asupra obiectivelor strategice, răspândirea de știri false, război psihologic de descurajare a forțelor inamice și populației, atacuri la moneda națională și la sursele de aprovizionare pentru a crea panică. Asemenea acțiuni au fost folosite cu succes în războaiele din Golf, din Siria, Irak, Afganistan, Yemen, în organizarea „primăverii arabe" etc. Peninsula coreeană a intrat în frenezia înarmării începând cu august 2020 când ministrul apărării a declarat că țara sa a reușit să dezvolte rachete balistice cu cea mai mare încărcătură militară din lume pentru a proteja pacea în peninsulă coreeană. FRANKENMISSILE face să pună în pericol infrastructura armamentului nuclear nord-corean, cât și asigurarea unui lidership militar independent de SUA. Revista „International security" (20.02.2021) publică extrase dintr-un raport strategic al Coreei de Sud din care rezultă că „**cele două strategii KILL CHAIN și sistemul de apărare antiaeriană și antirachetă au un impact major asupra stabilității strategice a peninsulei pentru că ele asigură detectarea atacurilor cu rachete nord-coreene și distrugerea de o manieră preventivă a capacităților de lansare a rachetelor**".

În 2019 administrația lui Moon Jae-in a rebotezat strategiile de pedepsire masivă a Coreei de Nord, în paralel cu susținerea inițiativelor de reconciliere în peninsulă.

Coreea de Sud menține în continuare cooperarea cu SUA în domeniul achizițiilor militare și coordonarea în domeniul intelligence, supravegherii și recunoașterii aeriene.

În contextul geopolitic generat de pandemie, situația din regiune rămâne tensionată și din cauza rivalităților dintre marile puteri emergente din Asia de Est, ceea ce determină și SUA să se implice în sprijinirea militară a Seulului și Tokyo pentru a dobândi capacități convenționale avansate.

Geopolitica pandemiei de covid-19 îl propulsează pentru al patrulea an consecutiv pe Vladimir Vladimirovici Putin în capul listei celor mai influenți oameni ai planetei datorită modului în

(continuare în pag.19)

(urmare din pagina 18)

care a reușit să proiecteze influența Federației Ruse „în aproape toate colțurile planetei", precizează revista „Forbes". Prezența diplomatică și de cooperare militară în Golful Persic a companiilor rusești devine tot mai interesantă prin proiectele de cooperare cu EAU (Emiratele Arabe Unite) în domeniul aeronautic, prin dezvoltarea în comun a versiunii VIP (8 și 30 de locuri) a unui avion de linie hipersonic care va atinge viteza de 1,8 Mach, iar fondul de investiții emiratez Tawazun a semnat cu firma BP-Tehnologies (parte a concernului militar ROSTEC) un contract care prevede achiziționarea a o sută de elicoptere ușoare de tipul VRT 500 și o sută de drone VRT 300. Relațiile noii administrații Biden față de Rusia se mențin în continuare încordate, președintele american anunțând o întărire a prezenței militare pe flancul de est al NATO și în Marea Neagră, aprobând continuarea parteneriatelor militare cu Țările Baltice, Polonia, Bulgaria și România, încercând totodată să clarifice viitorul relațiilor cu Turcia atât în plan , cât și în cadrul NATO. Recent președintele Biden a transmis semnalul de izolare a Rusiei prin neinvitarea la lucrările viitoare ale G-7, deși președintele Trump se pronunțase pentru a lăsa „ușa deschisă" pentru reluarea dialogului cu Rusia și refacerea formatului G-8.

Alți „virusi" geopolitici perturbatori care amenință stabilitatea, pacea și prosperitatea lumii pot fi considerați: atacurile informatice și cibernetice, rasismul, islamismul, complotismul, populismul, atacurile la adresa democrației, terorismul, generația identitară etc. Acești "virusi" vor avea efecte devastatoare nu numai în plan politic și militar, dar și asupra vieții cotidiene, deci asupra întregului ecosistem social, vor mări disparitățile, vor crește și adânci fragmentările sociale, vor amenința economia mondială și vor produce o slăbire a stabilității geopolitice la nivel regional și internațional.

Generația Identitară – o nouă provocare geopolitică.

Este o mișcare politică de extremă dreaptă creată în 2012 mai întâi în Franța, pentru ca apoi să câștige adepți în majoritatea țărilor UE, inclusiv în SUA, unde este considerată de media ca fiind o „mișcare a albilor naționaliști, neofascistă și islamofobă", care își propune înlocuirea actualei clase politice cu tineri patrioți, militanți activ și apărători ai moștenirii creștine, identității culturale și tradițiilor popoarelor în fața tăvălugului globalizării.

Moștenitoarea „Tineretului Identitar" (2002), care a organizat un atentat la adresa lui Jaques Chirac și a „Tineretului altfel" (2009), mișcarea este cunoscută pentru ocuparea în 2012 a șantierului de construcții al celei mai mari moschei din Franța (la Potiers). Din 2016 mișcarea și-a dobândit autonomia, devenind „Identitarii". Twiter a închis mai multe conturi asociate Generației Identitare și cele ale „Apăr Europa" și ale principalilor conducători ai mișcării. În Franța mișcarea a organizat mai multe acțiuni violente anti-migrație, culminând cu incendierea și atacarea taberei de refugiați de la Calais, unde erau găzduiți 100.000 de magrebieni care așteptau trimiterea spre Marea Britanie, iar recent (29.01.2021) au organizat acțiuni similare la frontierele cu Spania și Italia, fapt ce l-a determinat pe ministrul francez de interne, Gerard Darmanin, să ceară serviciilor de informații elemente care să permită dizolvarea legală a mișcării considerată o amenințare serioasă la adresa securității naționale.

Generația Identitară europeană întreține legături și organizează reuniuni periodice cu organizații similare ale albilor din SUA (Tradițional Youth Network și American Freedom Party), cu cele din Germania, Italia, Polonia, Austria, Ungaria și Danemarca. Recent, Securitatea Internă a SUA, condusă de hispanicul Alejandro Mayoras, a declarat că „**cea mai mare amenințare la adresa securității SUA este terorismul intern, reprezentat de susținătorii ex. președintelui Trump care nu vor scăpa nepedepsiți pentru luarea cu asalt a Congresului american la 6 ianuarie 2021**".

În România, clasa politică odată ajunsă la butoanele puterii, indiferent de coloratura ideologică, continuă vechile metehne de a promova în demnități publice centrale și locale personaje mediocre ca nivel de cultură generală și profesională, care se identifică cu apropiații clientelei politice, meritocrația fiind înlocuită cu parazitismul bugetar, fapt ce afectează serios dezvoltarea durabilă și vizionară a țării.

De aceea, cred că 2021 va fi marcat de revolte și proteste de stradă atât în țara noastră, dar și la nivel european, în ciuda măsurilor de restricționare a manifestațiilor luate de autorități sub pretextul menținerii sub control a pandemiei, tineretul studențesc ar putea reedita mișcările revendicative care au debutat în Franța în 1968 și s-au răspândit rapid la nivelul Europei Occidentale, zguduind din temelii modul de organizare spirituală și economică a societății, tot la fel ca acum, pe fondul adâncirii inegalităților sociale, sărăciei, șomajului, războiului rece. Să nu uităm că rețelele de socializare, sprijinite de noile tehnologii care au revoluționat comunicațiile la nivel planetar, vor contribui decisiv la mobilizarea tineretului și la creșterea gradului de radicalizare a manifestațiilor de protest.

Concluzii, învățăminte și informații de ultimă oră, necenzurate:

– Criza sanitară a adus unele progrese în modul de management al spitalelor în colaborare cu administrația publică, firmele farmaceutice și armata;

– Medicii s-au deprins în a trata mai eficient diversele boli folosind mai mult anticoagulantele și o oxigenare mai puțin brutală a pacienților;

– S-au înregistrat progrese în cercetarea medicală, realizându-se marchere biologice care semnalează din timp cazurile grave și în folosirea IA pentru decodarea în timp real a imaginilor scanate;

– Vaccinurile s-au produs mai repede decât era prevăzut și în cantități satisfăcătoare;

– Guvernele, prin administrațiile centrale și locale, au dobândit o anumită experiență în organizarea măsurilor de izolare selectivă, mai puțin paralizantă economic și social și dispun de stocuri suficiente de materiale de preventive (măști, teste, vaccinuri etc.) pentru populație;

– Începând cu 2020, anul debutului pandemiei, am asistat la un proces îngrijorător de limitare a democrației occidentale, multe țări trecând de la o „democrație totală" la o „democrație slăbită" (Franța, Germania, Italia, Belgia, SUA), iar la nivel global asistăm la o combinație între regimuri hibride cu cele autoritare, îndeosebi în Rusia, China, Turcia, Algeria, Orientul Mijlociu. Potrivit raportului anual al „The Economist Unit", numai 8,4% din populația planetei trăiește într-o democrație deplină (Norvegia), restul în patru tipuri de regimuri: cu democrație deplină, cu democrație slăbită, hibride și regimuri autoritare. Raportul analizează 165 state și are la bază drept criterii de evaluare: procesul electoral, pluralismul politic, libertățile civice, funcționarea guvernului, participarea politică și culturală.

– Marile descoperiri de zăcăminte de gaze și petrol din Marea Mediterană de către Egipt și Israel vor schimba geopolitica zonei Orientului Mijlociu, care se va transforma într-un *hub* energetic inclusiv pentru Africa de Nord. Ambițiile egiptene și israeliene în Mediterana ar putea deveni convergente (cum a fost în perioada lui Mubarak), ori se vor transforma în noi rivalități care vor tensiona și mai mult stabilitatea și securitatea regiunii, un rol important avându-l maniera în care Franța (care sprijină Egiptul) și SUA (care este legată de Israel printr-un parteneriat strategic din timpul administrației Trump) reușesc să-și armonizeze interesele geopolitice și geoeconomice.

De reținut că astăzi Egiptul produce 6,6 miliarde mc de gaz pe zi, în creștere cu 30% față de 2016, iar rezervele descoperite de către compania italiană ENI în zona Zohr se cifrează la 850 mc în apele adânci ale estului Mediteranei, la 170 km de coastele egiptene, întinderea câmpului fiind de 100 km pătrați. Ipocrizia liderilor europeni și nu numai este fără limită atunci când este vorba de interesele lor naționale, exemplul președintelui Macron fiind edificator, atunci când în plină criză sanitară a organizat la 7 decembrie 2020 vizita oficială a președintelui Abdel Fattah al Sisi, acordându-i o atenție specială, în ciuda opoziției egiptene și a unor ONG-uri care acuză pe fostul mareșal de crime politice și de instaurarea unui regim autoritar în Egipt. Interesele franceze au fost superioare, astfel că între cele două state s-a încheiat un parteneriat strategic care acoperă domeniile energetic, infrastructură, economic, comercial, militar și de combatere a terorismului.

O atitudine similară a fost adoptată de cancelarul german Angela Merkel în privința acordului comercial semnat de UE cu China în decembrie 2020, ori în apărarea fermă a realizării proiectului energetic cu Rusia, Nord Stream 2, în ciuda opoziției unor lideri europeni și a presiunilor și amenințărilor formulate atât de administrația Trump, cât și de administrația Biden.

Am putea concluziona că ipocrizia celor puternici a devenit pentru ei o virtute, deci am putea parafraza: „**Ipocriți din toate țările uniți-vă în confreria minciunii și manipulării, pentru a conduce destinele omenirii în cadrul Noii Ordini Mondiale**".

– O amenințare gravă la adresa securității omenirii și a planetei o constituie falsificarea datelor numerice infectate sau produse de I.A. De exemplu, cum ar fi ca într-un discurs sau într-un comunicat „prelucrat" prin „imitarea vocii" s-ar anunța că președintele american, sau oricare lider al unei mari puteri nucleare, ar declara că: „țara sa este ținta unui atac nuclear, chimic sau bacteriologic". Care ar fi efectele asupra populației proprii sau la nivel mondial ? Problema centrală a datelor false, infectate voluntar în spațiul de colectare, este extrem de sensibilă întrucât I.A. are capacitatea imitării de o calitate surprinzătoare a vocii, astfel că devine imposibil a fi deosebită de cea reală.

Drept urmare, spațiul cibernetic este considerat de NATO ca un spațiu de operații cu același titlu ca cel aerian, terestru, maritim, extraterestru, fapt pentru care s-a întocmit Ghidul NATO de securitate, iar DARPA (Agenția Americană de Dezvoltare a Tehnologiilor Apărării) a dezvoltat un program de securitate cibernetică care dispune de mijloace autonome de inspecție și de detectare automată a vulnerabilităților informatice.

Potrivit ziaristului francez Thierry Berhier, specialist în I.A., „**proliferarea datelor false create de I.A. are un impact puternic asupra ecosistemului nostru interconectat, producând puternice tulburențe pe termen scurt și mediu, la care se adaugă și riscul deturnării voluntare sau de punere în rezonanță a sistemelor autonome pentru a avea certitudinea că o creștere necesară în putere a I.A. se va efectua fără pagube colaterale**".

Elon Musk, care participă la proiectul global al I.A. și care are o viziune privilegiată privind pericolele și amenințările I.A., preciza: „**O I.A. dispunând de o formă a conștiinței propriilor sale acțiuni poate ajunge să pună într-un plan preferențial propriile alegeri în detrimentul intereselor umane și să se angajeze în mod deliberat spre un raport de forță și de conflict**".

– Grupul de firme de armament Kalashnikov a construit o dronă kamikaze numită KYB care poate transporta o încărcătură explozivă de trei kg, concepută să se infiltreze în „liniște" în apărarea inamică și să distrugă țintele, având o viteză de croazieră de 80-130 km/h și o autonomie de 30 de minute, iar armata americană testează o armă cu microunde pentru a opri amenințarea dronelor asupra bazelor sale.

Având în față acest tablou, chiar dacă este incomplet, al noilor tehnologii aflate sub influența și controlul I.A., cred că România ar putea performa în acest domeniu întrucât dispune deja de resurse umane de excepție, nefiind nevoie decât de guvernanți care să lucreze pentru viitorul acestei națiuni, să aibă o viziune clară privind dezvoltarea durabilă a țării, alocând fonduri importante pentru dezvoltarea economiei numerice și lansarea unor programe de investiții în I.A și industria roboților cu aplicații civile și militare.

– Din surse diplomatice de încredere rezultă că la 25 februarie 2021 au început negocieri semi-oficiale între Israel, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Bahrein, pentru crearea unei alianțe de apărare și securitate după modelul NATO, pentru a face față unui inamic comun – Iranul. Ideea a fost lansată de președintele Donald Trump la 21 iunie 2017, cu ocazia vizitei oficiale la Ryad, când a botezat această construcție de securitate în zona Orientului Mijlociu Extins „NATO Arab" (The Middle East Strategic Alliance – MESA), prilej cu care a reafirmat poziția sa critică față de NATO care este considerată o alianță politico-militară învechită, în care SUA analizează serios dacă va mai face parte din ea. În schimb președintele Trump asigura că noua structură inovatoare de securitate se va bucura de totalul sprijin american. Este interesant că oficializarea negocierilor menționate se face în momentul în care media americană și nu numai dezbate efectele în plan politico-diplomatic și militar ale dezvăluirilor cuprinse în recentul raport CIA declasificat, în care prințul moștenitor al Arabiei Saudite, Mohamed Ben Salman, este acuzat de legătură directă cu asasinarea ziaristului saudit Khashoggi, care a fost tranșat în bucăți în incinta consulatului saudit din Turcia (Istanbul), la 2 octombrie 2018 și în contextul instabilității politice din Israel (care în ultimii ani a avut parte de patru demisii și formări de noi guverne) care se pregătește de alegeri anticipate. Este interesant că nici președintele Trump și nici președintele Biden nu au dispus aplicarea de sancțiuni împotriva Arabiei Saudite pentru implicarea în acest asasinat politic, așa cum s-au propus împotriva Rusiei în cazul Navalnâi. Aceeași atitudine ipocrită a dublei măsuri a afișat-o și UE, inclusiv în privința teroriștilor aparținând Arabiei Saudite care au fost implicați în atacurile de 11 septembrie 2001 împotriva SUA.

– La 11 februarie 2021 Congresul american a votat cu 220 pentru și 211 împotrivă planul de relansare economică în valoare de 1900 miliarde dolari (cât reprezintă PIB-ul Italiei), în condițiile unei contracții economice de 3,5%. Structura planului este următoarea:

- 400 miliarde dolari sunt alocați pentru acordarea de ajutoare directe cetățenilor afectați de criza sanitară care i-a lăsat fără locuri de muncă; ajutoare care se cifrează la 1400 dolari de persoană, acordate până în luna septembrie a.c.;
- 15 miliarde dolari pentru vaccinarea populației;
- 50 miliarde dolari pentru teste;
- 10 miliarde pentru a produce vaccinuri;
- 126 miliarde pentru învățământ.

Președinta Congresului american, democrata Nancy Pelosi, a declarat după vot că: „**suntem la o turnantă a istoriei țării noastre**", argumentând astfel structura planului de relansare economică considerat de republicani ca fiind o risipă de fonduri care vor genera inflație și un grad ridicat de îndatorare a țării.

În altă ordine de idei, PENTAGONUL a anunțat prin vocea sub-secretarului de stat de la Apărare și șef al cercetării și ingineriei militare, Terence Emmert (8.03.2021), că: „**Proiectul Assault Breaker II este o abordare promițătoare a manierei pe care să o luăm în calcul înaintea concurenței noastre strategice. Dacă vom realiza în bune condițiuni acest proiect, nu vom mai avea nevoie de un Assault Breaker III**".

Într-un raport al Consiliului științific al Departamentului Apărării, Assault Breaker II este descris ca fiind: „**un mijloc eficace de a lovi și face ineficiente activele adversarilor noștri până ce SUA și aliații săi pot pune în mișcare capacitățile tradiționale de luptă. Proiectul are o componentă aeriană și terestră, combinând dronele de supraveghere, noile rachete cu rază lungă de acțiune, un nou tip de bombe inteligente și artileria cu raza de acțiune la 1000 km. Combinând întregul sistem este posibil să se realizeze detectarea rapidă a țintelor și atacarea lor imediată.**"

La 9 martie 2021 PENTAGONUL a reactualizat regulamentele militare pe timp de război, care pretindeau limitarea victimelor din rândul civililor, astfel că se autorizează acum ca fiecare militar să ucidă până la zece civili fără sancțiuni, în scopul de a deveni „mai agresivi în luptă". Fără comentarii ! De altfel, militarii americani sunt exceptați de judecată de Tribunalul Penal Internațional pentru crime de război – sunt singurii cu acest privilegiu !

În concluzie, geopolitica pandemiei a produs și va continua să genereze modificări structurale politice, economice, sociale și militare la nivel global, ceea ce mă face să amintesc de puterea vizionară a lui Paul Valery când atrăgea atenția că: „**două au fost și vor rămâne cele mai grave primejdii care amenință omenirea: ordinea și dezordinea, ori omenirea se află în fata construirii Noii Ordini Mondiale globalizante care până prinde contur creează dezordine globală, suferințe și inegalități, perturbă ecosistemul planetar**".

FINIS CORONAT OPUS

Florin COLONAȘ

Cu vreo șase decenii înainte și chiar mai bine de această dată, o tânără mai mult decât entuziastă, licențiată în domeniul istoriei artelor plastice, se preocupa în orașul de la marginea Pontului Euxin de amenajarea unui important muzeu al artelor vizuale.

Promisiunile se arată din toate părțile. Litoralul, baza sa turistică se dezvoltă în ritm susținut. Stațiunea Mamaia se dezvoltă la modul cel mai entuziasmant. În sud, stațiunea Movilă, Carmen Sylva, devenită Vasile Roaită, capătă o înfățișare nouă, transformându-se în Eforie Nord, fiind talonată de o nouă stea, Eforie Sud. Apar apoi mai la sud, ca din spuma mării, Cap Aurora, Saturn și Jupiter, noi stațiuni, iar vechiul Calatis înflorește așa cum accentua un cântec al unui cuplu tomitan: „Mangalia, care ai înflorit ca dalia".

Vin din ce în ce mai mulți oameni ai muncii să-și petreacă concediul pe litoral. Se impune, deci și construirea de locuri de agrement și odihnă. Se inițiază „Festivalul de la Mamaia", port drapel al muzicii ușoare românești. Marile descoperiri arheologice de la Pontul Euxin și Calatis atrag turiști și valuri de echipe de film și televiziune care filmează mozaicurile și deopotrivă statuile romane.

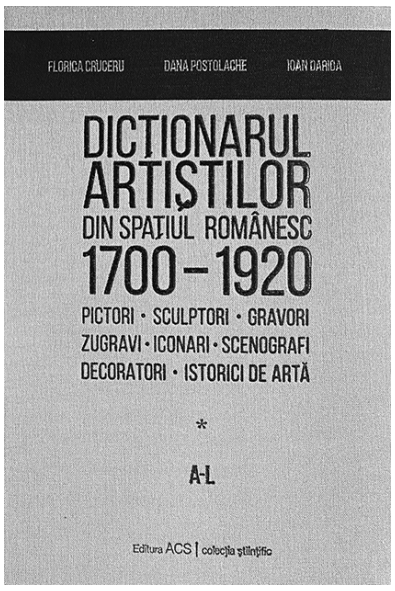
Tânăra pasionată, al cărei scop era înființarea unui muzeu de artă constănțean, începe lupta pentru alcătuirea unei instituții serioase, căutând să creeze o atmosferă propice prin expoziții ale artiștilor romqni, în diferite zone „bătute" de turiști, atractive prin tematica lor ca și prin valoarea celor ce semnau.

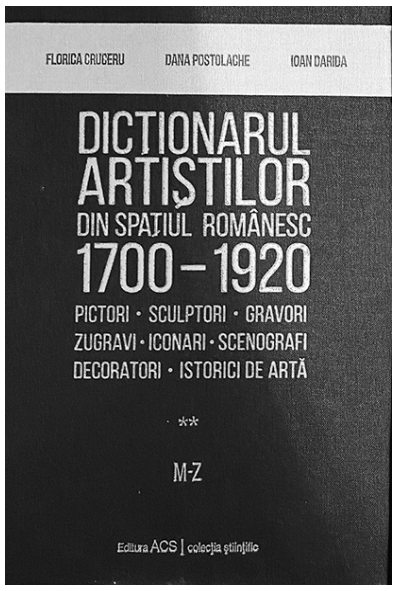
Va fi în tot acest timp o ferventă organizatoare a unor expuneri privind arta plastică românească și reprezentanții ei de seamă.

Se întâmpla ca în aceeași perioadă doctorul George Vintilă, ilustrul ginecolog bucureștean care devenise în ultimele două decenii un asiduu colecționar de artă românească, constănțean ca obârșie, invocând un veritabil „sindrom nostalgic" să doneze noului lăcaș de cultură care se înfiripa, sau să vândă lucrări de primă mână ale picturii românești moderne: Petrașcu, Tonitza, Pallady, Șirato, Luchian, Grigorescu și mulți alții.

Profitând de această bună colaborare, doctorul Vintilă, punând la dispoziție o altă parte a colecției, deschide la Topalu, locul său de baștină, „muzeul de artă plastică" Dinu și Sevasta Vintilă, în memoria părinților săi învățători, care au luminat într-ale literelor oamenii locului descifrându-le taina citirii și a scrierii, prin crearea muzeului amintirea lor rămânând vie pe aceste tărâmuri de pământ la malul mării.

Instituția muzeală se ridică piatră cu piatră. Datorită osârdiei și activismului său cultural, doctorul Vintilă va deveni și curatorul muzeului Jalea de pe celebra faleză constănțeană, înființat în 1968 pe baza a peste o sută de sculpturi și alte douăzeci de desene ale sculptorului originar din Casimcea, care în ciuda faptului că și-a pierdut bratul stâng în Prima Conflagrație Mondială s-a impus drept unul dintre cei mai reprezentativi sculptori ai României.

Abnegația desăvârșită pusă în slujba acestei idei pe care a dus-o la bun sfârșit o va continua și ca director al Muzeului, doamna Florica Cruceru căutând să impună la toate nivelurile instituția atât de dragă ei. Atunci când va ieși la pensie va fi la fel de neobosită, căutând să organizeze diferite expoziții, elaborând materiale despre diferiți artiști, rămânând tot mereu un izvor nesecat de informații pentru tinerii din domeniu.

Florica Cruceru va edita o serie de dicționare ale artiștilor locali, iar prin anii 2000 va începe o campanie pe cont propriu pentru editarea unui dicționar al artiștilor, pictorilor, sculptorilor, scenografilor, acțiune temerară pe care o nonagenară a dus-o, astăzi, la bun sfârșit, ajutată fiind în ultima perioadă de fiica și ginerele său, doi remarcabili dascăli și artiști care activează în domeniul restaurării operelor de artă.

În forma tipărită, prin editura ACS, colecția științific, cele două volume legate în pânză, însumând peste 1400 de pagini, ambele fiind conținute într-un etui elegant, lucrarea poartă titlul impresionant: „Dicționarul artiștilor din spațiul românesc 1700-1920. Pictori, sculptori, gravori, zugravi, iconari, scenografi, decoratori, istorici de artă" și are ca autori pe Florica Cruceru, Dana Postolache și Ioan Darida.

De când așteptam o asemenea lucrare. Acum, când o am în fața ochilor, nu mă satur s-o frunzăresc, adresând nonagenarei autoare gândurile mele pline de recunoștință și vie admirație.

Am cunoscut-o personal pe doamna Cruceu când a avut bunăvoința de a vizita galeria de artă „Contrapunct" pe care o conduceam, unde am avut valoroase schimburi de idei. Apoi, în timpul mai din urmă, m-a sunat la telefon de câteva ori cerându-mi părerea despre Aurel Cojan și Wanda Sachelarie-Vladimirescu, relatându-mi despre imensa muncă de redactare a dicționarului, de fiecare dată apreciindu-i personal munca și calitățile și urându-i putere de muncă în uriașa operă.

Ghinionul joacă un rol și în lansarea unei cărți. Din pricina Pandemiei de Covid 19, cartea aceasta minunată nu a putut fi lansată așa cum merită și stă depozitată, așteptând clipa cea mare a întâlnirii cu publicul, care, sunt sigur, îi va aprecia marile calități de intensă informație, punerea la punct a unor date care de multe ori erau îndoielnice, descoperirea de noi nume de artiști asupra cărora trebuie să ne îndreptăm atenția.

Aș vrea să fiu foarte clar în cele scrise despre această monumentală lucrare cu caracter enciclopedic, denumind-o o excepțională unealtă de lucru. Dacă ne gândim că pe fiecare pagină se află cam câte doi-trei artiști, ne putem da lesne seama că avem la dispoziție un fișier cu peste trei mii de fișe, dintre care multe absolut necunoscute până acum, cum ar fi ale pictorilor de biserici, a pictorilor iconari sau lemnari.

Ca orice dicționar și acesta este perfectibil, următoarele ediții, supravegheate de cei doi colaboratori mai tineri, vor cuprinde din ce în ce mai multe date spre bucuria celor ce-l vor cerceta.

Până atunci să-l studiem cu atenție pe acesta și să ne bucurăm de el, adresându-i autoarei gândurile noastre recunoscătoare, mai ales că pregătește un dictionar al criticii de artă, urându-i spor la elaborare.

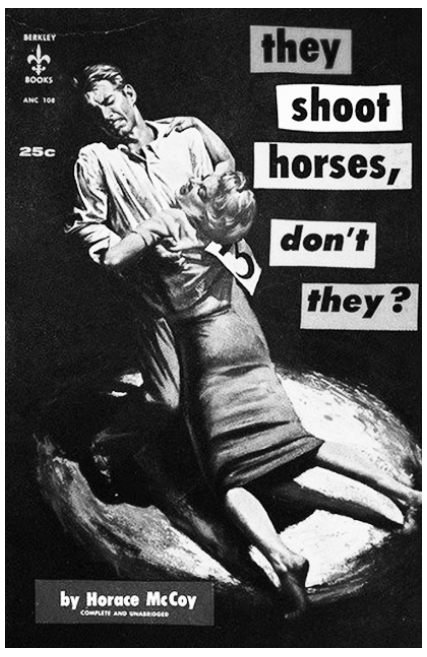
Mare satisfacție pentru un autor să-și încheie cariera, după o serie de succese, mai mari sau mai mici, cu o lucrare care încununează întreaga operă și care o plasează în istorie.

P.S. Am ales într-adins acest titlu provenit din „Heroides" (II, 85) a bardului latin exilat la Pontul Euxin, ilustrând perfect vorba noastră veche românească: „Ce-ai semănat, aceea vei culege !".

Gloria învinșilor

Alexandru CAZACU

Puțini autori au avut viața aventuroasă și pe alocuri dramatică cum a fost cea a lui Horace McCoy, născut pe 14 Aprilie 1897 în Pelgram, Tennessee, Statele Unite ale Americii, din părinți cu origini irlandeze. Dar și mai puțini au beneficiat de celebritatea de care acest scenarist și romancier a beneficiat postum. Cu studii abandonate repede în favoarea unor meserii manuale ce îi aduceau profit imediat, apoi recrutat în armată ca aviator, unde se distinge fiind chiar decorat pe frontul din Europa, autorul american și-a dedicat întregul efort încercării de a fi actor și scenarist la Hollywood. În așteptarea acelui moment practică meserii dintre cele mai mărunte și diverse: portar, vânzător ambulant, bodyguard, culegător de fructe, șofer, face figurație în diverse filme, scrie romane și crochiuri de film. Abia în ultimii ani ai vieții (se stinge în 1955), când se confrunta cu depresia și dependența de alcool, reușește să fie primit de breasla scenariștilor din „fabrica de vise", iar curentul existențialismului francez îl revendică datorită romanului „They shoot horses, Don´t they ?" („Și caii se împușcă, nu-i așa ?") care deși scris și publicat în 1935 este redescoperit către sfârșitul anilor cinzeci ca o revelație a literaturii americane. De asemenea, romanul este aclamat post-factum de întreaga critică ca un adevărat mecanism al devrăjirii showbusiness-ului de pretutindeni. Un imens aport la gradul de notorietate al romanului l-a adus ecranizarea din 1969, care a avut nouă nominalizări ale Academiei americane de film, fiind declarat câștigător la categoria cel mai bun actor într-un rol secundar.

Romanul relatează o poveste din anii marii crize economice interbelice, când în Statele Unite se organizau concursuri-maraton de dans cu public, întinse pe perioade lungi de timp, săptămâni sau luni de zile. Cuplurilor participante (oameni în principal disperați și lipsiți de mijloace, dar și infractori și aventurieri) li se asigurau trei mese pe zi, îngrijire medicală și cazare, iar cuplului câștigător, perechii care rezista până la sfârșit, un premiu în valoare de o mie de dolari, sumă enormă în acel timp al penuriei, șomajului și incertitudinii. În plus, publicul care participa contra cost mai putea contribui la sponsorizarea, după simpatii, a perechilor, organizându-se și pariuri. Pe lângă nenumăratele tipuri de muzică (de la cele lente, până la cele mai rapide), pe care trebuia dansat cu pauze scurte, organizatorii, cu ajutorul unui entertainer-prezentator mai presăra timpul dintre dansuri cu un derby maraton în jurul ringului de dans de câteva curse pe care cuplurile trebuiau să-l parcurgă în marș forțat (ultimele trei perechi sosite fiind descalificate), respectiv cu nunți între partenerii de dans, chemând în ring chiar un pastor și martori (chiar dacă fictive, partenerii divorțând a doua zi), ambele momente fiind savuros gustate de public care oferea „mirilor de-o zi", prin intermediul organizatorilor, cadouri.

Eroii romanului, Gloria Beatty și Robert Syverton, sunt o actriță aspirantă și un regizor debutant care își doresc cu ardoare să joace, respectiv să regizeze filme holywoodiene, dar sunt mereu respinși la probe. Ei se înscriu la acest concurs de dans atât pentru beneficiul meselor și cazării gratuite (ambii fiind în mari dificultăți financiare), dar mai ales în speranța că vor fi remarcați de agenți, regizori sau producători care mai aveau obiceiul să recruteze actori dintre participanții la asemenea spectacole.

Pe parcursul desfășurării rundelor, zilelor și nopților de dans, tensiunea crește atât între cei doi eroi (care încep să țină unul la celălalt), dar mai ales între ei și organizatori, observând cupiditatea, înșelătoria, maniera veroasă în care se desfășoară concursul, prin care dorința de spectacol, care aducea audiență și implicit bilete vândute, este singura care contează, concurenții fiind exploatați la maxim (concurentele fiind chiar mințite că vor fi ajutate să câștige contra favorurilor sexuale). Totul pe fondul epuizării fizice duse la limita suportabilității.

Gloria și Robert, deși ajung aproape să câștige acest maraton dantesc, din cauza unui eveniment neprevăzut (o încăierare soldată cu decesul unei spectatoare) organizatorii decid să suspende spectacolul și să împartă mia de dolari între concurenții rămași, practic revenind fiecăruia aproape cinzeci de dolari. Umiliți, exploatați, înșelați, într-o stare fizică de epuizare maximă, Gloria (ironic nume !) ajunge lângă debarcaderul de lângă sala de dans realizând că a pierdut tot: șansa de avea bani, de a fi actriță, faptul că cedase sinistrului prezentator, că nu mai are unde și pentru ce să se ducă, că este învinsă definitiv și îl roagă pe Robert, ca un ultim favor, să o împuște în tâmplă. Acesta, surescitat fizic și emoțional, hărțuit de orele de nesomn profund, tulburat din cauza epuizării fizice, își aduce aminte de o întâmplare din copilărie în care bunicul său, la fermă, fiindcă un cal își rupsese piciorul și animalul devenise nefolositor, pentru a-l elibera, îl împușcase. La fel procedează și Robert cu Gloria la cererea acesteia „de-a juca rolul lui Dumnezeu".

Romanul este inteligent construit cu relatări și decupaje din timpul arestării, procesului și condamnării lui Robert.

Filmul produs de ABC Production și distribuit de Cinerama Realising Corporation este cel puțin la fel de bun ca și romanul. Caz rarisim și cu atât mai spectaculos. Regizat de Sydney Pollack ca un „noir" psihologic și respectând în linii mari desfășurarea romanului, pelicula este „ținută" din primul până în ultimul minut de către tonica Jane Fonda, poate în cel mai bun rol al ei (deși avea să primească mai târziu Oscarul pentru alte două roluri, aici fiind doar nominalizată). Actrița reușește să creeze o Gloria cu adevărat magnetică, realizând performanțe magistrale alături de un Robert, jucat corect de actorul canadian Michael Sarrazin, eclipsat total de efervescenta sa parteneră și de prezentatorul diabolic, Rocky, interpretat de Gyl Young (care câștigă un Oscar pentru acest rol).

Jane Fonda este o Gloria fără nicio concesie. Decalajul dintre actriță și personajul interpretat este minim. Chiar și atunci când nu apare pe ecran, prin modul în care domină întreaga desfășurare, actrița este „prezentă" în cadru. Apoi în toate secvențele, deși tracasată, dezamăgită, chinuită, epuizată, murdară, chiar vulgară, actrița reușește să fie foarte frumoasă. Are o frumusețe extrem de emoționantă, a unui om bun și generos aflat într-o situație fără ieșire, care a făcut tot ce se poate, absolut orice a depins de el pentru a reuși și totuși este învins definitiv.

Remarcabilă utilizarea flash-forward-ului cinematografic prin care scena procesului lui Robert de mai târziu apare în timpul desfășurării acțiunii.

Romanul și filmul rămân foarte actuale și azi deoarece pot fi privite și ca niște parabole ale unei societăți alienate și desacralizate ce duc la eșecul individului. Fie că e vorba de o lume a spectacolului cu orice preț, unde contează doar ratingul, indiferent de conținut (ce sunt oare astăzi emisiunile de tip reality show sau cele te tip Country's got talents în care se caută printre amatori o vedetă muzicală, dacă nu un remake al maratonului de dans ? !). De altfel fraza comercială a lansării filmului a fost: „Oamenii sunt ultimul spectacol". Fie că e vorba de o lume a dictaturii în care supraviețuirea se face cu prețul compromisurilor și claustrării.

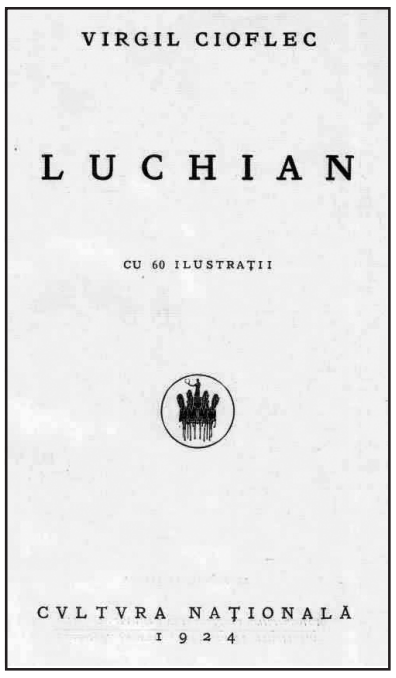
Prezentatorul, susținut de organizatori, se comportă exact ca un dictator, atât cu concurenții, cât și cu publicul. Toate gesturile lui trădează o gândire în care transpar reflexele unui comportament abuziv și nemilos, dar care dorește să fie aclamat de mulțime.

Personajul sarcastic numit Gloria propus de către Horace McCoy este rezultatul acestor lumi. Ea este dincolo de epoci și spațiu un simbol al forței, dar mai ales al slăbiciunii noastre în fața neprevăzutului violent ce poate declasa condiția umană. Gloria Beatty este deopotrivă suma tuturor celor mulți și necunoscuți pe a căror înfrângere și eșec se construiește o nouă etapă, mai mult sau mai puțin glorioasă. Chiar dacă și învinșii pot avea o glorie a lor anonimă, nu-i așa ?

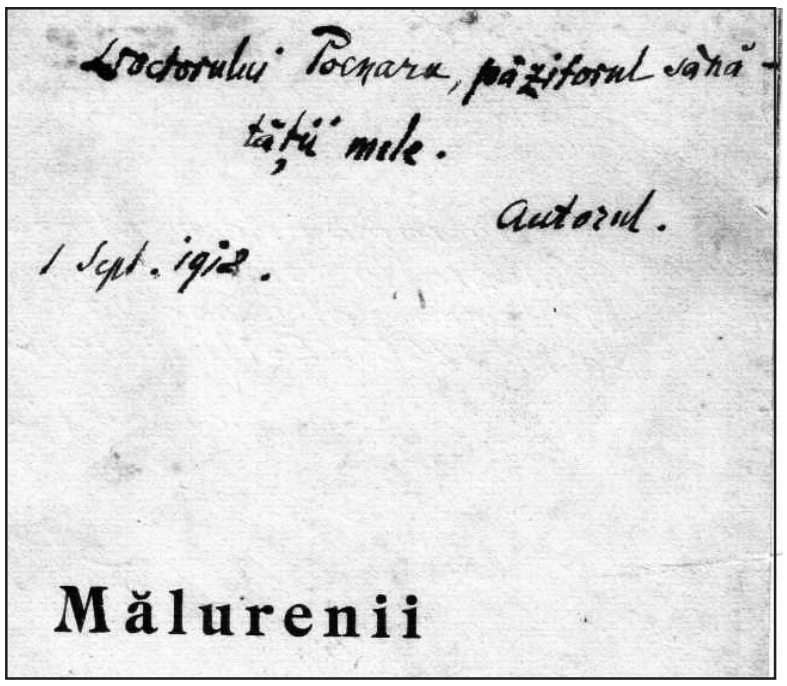
O prietenie adevărată: Virgil Cioflec și Ștefan Luchian

Luminița CORNEA

La început de secol XX, a existat o frumoasă prietenie în lumea artelor, între Virgil Cioflec (1874-1948) și Ștefan Luchian (1868-1916); primul, prozator și critic de artă, filantrop, colecționar de artă, important om de cultură; al doilea, pictor de excepție, care, atunci când se apuca de lucru „*o flacără i se azvârle în obraji, repede își trece pensula printre degete, o încearcă. Ochii lui căprui, stropiți cu pete de aur, se mișcă repede sub sprâncenele încrețite: observă, cumpănește: încordat, lucrează.*" Astfel este portretizat pictorul de către Virgil Cioflec în albumul: *Luchian*, cu 60 ilustrații, (București), Cultura națională, 1924.

Foaie de titlu a volumului *Luchian*

Dedicația lui Virgil Cioflec de pe volumul *Mălurenii*

Albumul s-a tipărit între 1 septembrie 1923 și 31 ianuarie 1924, în trei mii de exemplare, dintre care o sută, pe hârtie specială, numerotate de la 1 la 100. Fotografiile erau proprietatea lui Virgil Cioflec, iar autotipiile figurau în proprietatea „Cultura Națională".

Studiul introductiv la albumul *Luchian* (38 de pagini), finalizat în septembrie 1923, la șapte ani de la moartea pictorului Ștefan Luchian, este operă de creație de sine stătătoare, mai mult decât o simplă cronică de artă sau o prezentare indiferentă a operei unui creator de artă. Virgil Cioflec a scris cu drag, cu simțământul unei prietenii adevărate, devotate, apreciată prin recunoașterea valorii reciproce. Virgil Cioflec citează adeseori fragmente din scrisori ale pictorului Luchian adresate unui prieten, uneori adresarea era la plural. Este aproape o certitudine că scrisorile îi erau adresate lui sau lui și soției sale, Zenaida. Cei doi, Zizi și Ciancu (așa erau numiți soții Cioflec de prieteni), l-au avut adeseori oaspete pe Ștefan Luchian la moșia de la Mârșa. Scrisorile lui Ștefan Luchian, considerate semnificative, au fost inserate în studiu, relevând date importante despre pictor. La fiecare citare adaugă data exactă a redactării scrisorii, uneori și localitatea, fără nicio indicație bibliografică. Nu există mențiunea că acestea s-ar afla într-o arhivă sau bibliotecă, ceea ce înseamnă că, cel puțin la data redactării studiului, îi aparțineau. Ne întrebăm: astăzi unde sunt ?

În fiecare pagină se vădește arta scriitorului Virgil Cioflec împletită cu prețuirea pentru opera pictorului Ștefan Luchian. Să ne amintim că a dedicat „*Pictorului Luchian*" volumul de povestiri și nuvele *Mălurenii* (București, Editura *Minerva*), tipărit în anul 1916, anul morții pictorului Luchian. Un exemplar al acestui volum, aflat în biblioteca *Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni* din Sf. Gheorghe, conține autograful scriitorului Virgil Cioflec, cu dedicația: „*Doctorului Poenaru, păzitorul sănătății mele, autorul. 1 sept. 1918"*. Din *Catalogul lucrărilor lui Șt. Luchian*, de pe ultima pagină a *Albumului*, aflăm titlurile tablourilor, anul și proprietarul. Doctorul N. Poenaru-Iatan apare ca proprietar al două tablouri Luchian, alături de alți cunoscuți colecționari, precum Al. Bogdan-Pitești, A. Simu, Lazăr Munteanu, D. Bragadiru, Lazăr Elias. Din cele 60 de ilustrații cu tablourile pictorului (reproduse alb-negru, firesc, pentru anul 1924) majoritatea aparțin unor colecții particulare, doar una aparține *Casei Școalelor* și cinci, *Muzeului A. Simu*. Aceasta era situația în anul 1926, dar acum, la aproape un secol, unde sunt tablourile lui Ștefan Luchian ? Există o evidență a lor ? Nefiind cercetător în acest domeniu, nu cunosc situația, dar opera unui pictor de valoarea lui Ștefan Luchian aparține patrimoniului național și este firesc să ne punem astfel de întrebări, să cunoaștem locul unde putem să le admirăm.

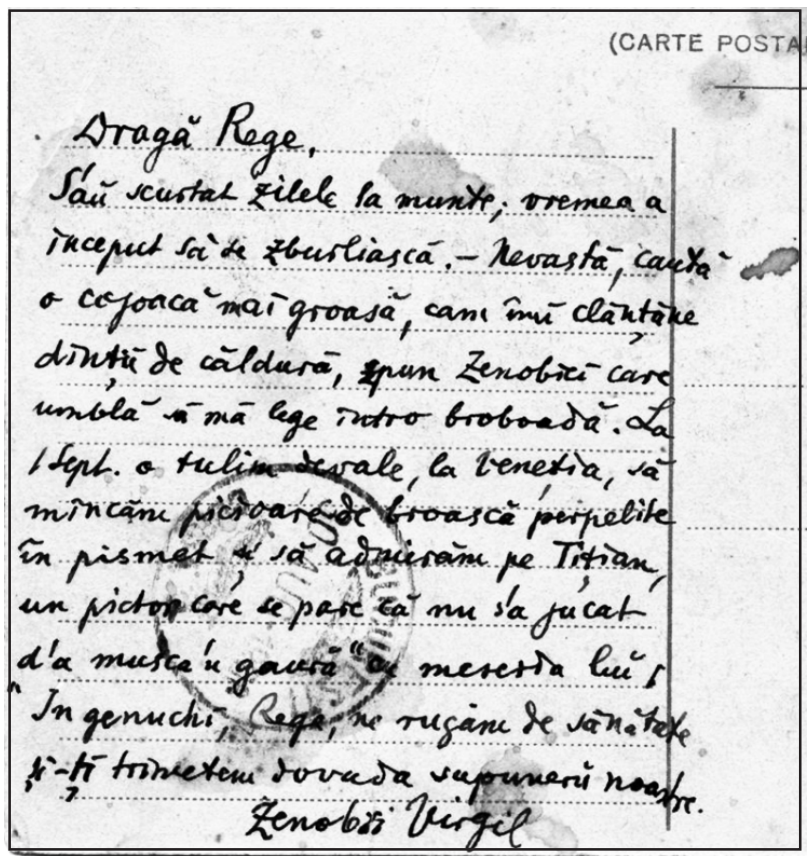
Studiul introductiv realizat de Virgil Cioflec, cu o artă literară desăvârșită, constituie o adevărată monografie artistică. Tablourile lui Luchian ne sunt înfățișate cu talentul scriitorului, emoționându-ne. Virgil Cioflec își cunoștea bine prietenul, știa că pictorul împărtășește soarta celor mulți și sărmani, „figurile lor umile îi sunt prieteni nedespărțiți". Pictându-i, le evidențiază „picăturile de aur" din suflet. Astfel, „*Moș Neculae, cobzarul, e mai bun ca noi toți. Când se încălzește și cântă, crezi că ia foc cobza în mâinile lui*"; „*Stă cu capul în pământ acest bun moșneag, și dacă ar ridica spre noi capul și ar deschide gura, siguri să fim că ar rosti cuvinte din Biblie*" (p. 13).

Celebrul autoportret, intitulat *Un zugrav,* ne impresionează prin expresia gravă care îi prefigurează moartea timpurie. Privind tabloul și citind descrierea lui Virgil Cioflec înțelegem *echilibru, bucătăria călugărească de la Brebu are măreția și solemnitatea unui altar*".

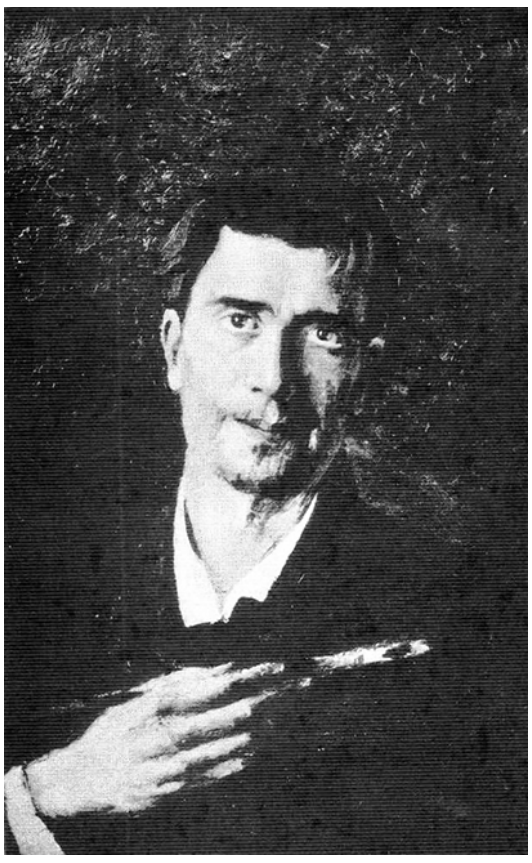
Tentația noastră este de a cita fiecare descriere a tablourilor lui Luchian, așa cum a făcut-o prietenul său, dar și cunoscătorul critic de artă, colecționarul care a cumpărat și a oferit tablouri de Luchian *Universității* din Cluj (vezi: Luminița Cornea, *Note la fișa biobibliografică a lui Virgil Cioflec*, în „*Sud*", anul XXV, nr. 1-2, 238-239, ianuarie-februarie 2021, p. 19). Ar merita republicat în întregime studiul lui Virgil Cioflec la *Albumul Ștefan Luchian*, din anul 1924.

În ultima parte a studiului, Virgil Cioflec a prezentat viața pictorului, dar nu este o trecere în revistă a datelor esențiale, ci este o operă artistică, un roman care are în centru un personaj, pe pictorul Ștefan Luchian. Elev la Sfântul Sava, unde făcea desenele tuturor colegilor pe treizeci de gologani, nu a vrut să fie înscris la „*școala fiilor de militari*", s-a înscris singur la *Belle arte*, pe atunci în localul *Universității*. „*Înalt, bine legat, cu privirea aprinsă, deschis la vorbă, în mână întotdeauna cu o carte, făcând și citind versuri, romantic, îl regăsim înscris la Academia din München. Aici, o rentă personală îi înlesnește traiul*." Nu se menționează de unde are renta personală, dar nu este greu de presupus a fi chiar de la Virgil Cioflec, cel care a ajutat în acest fel și tineri scriitori. Ștefan Luchian își face educația artistică în mod special în Franța, unde „*Școala lui e Luvrul*". Copia tablouri celebre și simțea că se înalță; *lumina*, mai ales, îl tulbura și îi umplea sufletul. În anul 1893, moartea mamei îl determină să se întoarcă în țară. Dobândește câteva lucrări necesare pentru a se întreține. Are diferite probleme, se îmbolnăvește, „*trupul lui vânjos rezistă până ce boala îl îndoaie.*"

„*În suferința lui, Florile sunt un prilej de a iubi și mai mult viața*" mărturisește Virgil Cioflec despre Ștefan Luchian, arătând câtă suferință izvora din neputința lui fizică și, totuși, pictorul trăiește împăcat în bucuria artei sale, dăruind lumină: „*câtă vreme penelul legat de mână în dreptul pulsului, mai poate mângâia încă chipul tânăr și fragil al unei flori și omul mai are încă destulă tărie fizică să se îmbete de mirosul unui trandafir, Luchian este împăcat, nu mai cere nimic.*" Toată sensibilitatea lui se revarsă asupra florilor. Așa s-au născut capodoperele lui ce reprezintă flori. Despre *Tufănelele în ulcică*, Luchian mărturisea: „*Fiindcă sunt de la noi, le stă frumos într-o oală făcută tot la noi*". Această pânză a fost expusă la expoziția internațională din 1905, la München, apoi, în 1906, a fost solicitată să figureze în expoziția de la Hamburg. După expoziția din 1907, când a expus patruzeci de pânze, Luchian a început să fie căutat de iubitorii de artă. În ultima parte a vieții, a avut mângâierea să se simtă apreciat.

Scrisoarea lui Virgil Cioflec către Ștefan Luchian

Tabloul *Un zugrav* de Ștefan Luchian

Lumina scânteietoare a pânzelor lui Luchian l-a fermecat pe criticul de artă Virgil Cioflec, care, în 1924, afirmă că pânzele lui Luchian sunt căutate cu mare interes, că „*numele și opera lui de o intactă frumusețe sunt cu recunoștință prețuite*", concluzionând că „*în pictura românească el reprezintă o conștiință*". Ștefan Luchian a strălucit intens în lumea artei, fiind „*cea mai originală individualitate artistică a noastră.*"

Virgil Cioflec recunoștea superioritatea geniului în toată ființa pictorului Luchian. În scrisori, adresarea era „*Iubite Doge*" sau „*Dragă Rege*", ca în scrisoarea (30 august 1908 ?) din copia alăturată. Unde sunt oamenii care trăiau pentru dragostea prieteniei și lauda frumosului ?

Studiul introductiv la albumul *Luchian* (38 de pagini), finalizat în septembrie 1923, la șapte ani de la moartea pictorului Ștefan Luchian, este operă de creație de sine stătătoare, mai mult decât o simplă cronică de artă sau o prezentare indiferentă a operei unui creator de artă. Virgil Cioflec a scris cu drag, cu simțământul unei prietenii adevărate, devotate, apreciată prin recunoașterea valorii reciproce. Virgil Cioflec citează adeseori fragmente din scrisori ale pictorului Luchian adresate unui prieten, uneori adresarea era la plural. Este aproape o certitudine că scrisorile îi erau adresate lui sau lui și soției sale, Zenaida. Cei doi, Zizi și Ciancu (așa erau numiți soții Cioflec de prieteni), l-au avut adeseori oaspete pe Ștefan Luchian la moșia de la Mârșa. Scrisorile lui Ștefan Luchian, considerate semnificative, au fost inserate în studiu, relevând date importante despre pictor. La fiecare citare adaugă data exactă a redactării scrisorii, uneori și localitatea, fără nicio indicație bibliografică. Nu există mențiunea că acestea s-ar afla într-o arhivă sau bibliotecă, ceea ce înseamnă că, cel puțin la data redactării studiului, îi aparțineau. Ne întrebăm: astăzi unde sunt ?

În fiecare pagină se vădește arta scriitorului Virgil Cioflec împletită cu prețuirea pentru opera pictorului Ștefan Luchian. Să ne amintim că a dedicat „*Pictorului Luchian*" volumul de povestiri și nuvele *Mălurenii* (București, Editura *Minerva*), tipărit în anul 1916, anul morții pictorului Luchian. Un exemplar al acestui volum, aflat în biblioteca *Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni* din Sf. Gheorghe, conține autograful scriitorului Virgil Cioflec, cu dedicația: „*Doctorului Poenaru, păzitorul sănătății mele, autorul. 1 sept. 1918"*. Din *Catalogul lucrărilor lui Șt. Luchian*, de pe ultima pagină a *Albumului*, aflăm titlurile tablourilor, anul și proprietarul. Doctorul N. Poenaru-Iatan apare ca proprietar al două tablouri Luchian, alături de alți cunoscuți colecționari, precum Al. Bogdan-Pitești, A. Simu, Lazăr Munteanu, D. Bragadiru, Lazăr Elias. Din cele 60 de ilustrații cu tablourile pictorului (reproduse alb-negru, firesc, pentru anul 1924) majoritatea aparțin unor colecții particulare, doar una aparține *Casei Școalelor* și cinci, *Muzeului A. Simu*. Aceasta era situația în anul 1926, dar acum, la aproape un secol, unde sunt tablourile lui Ștefan Luchian ? Există o evidență a lor ? Nefiind cercetător în acest domeniu, nu cunosc situația, dar opera unui pictor de valoarea lui Ștefan Luchian aparține patrimoniului național și este firesc să ne punem astfel de întrebări, să cunoaștem locul unde putem să le admirăm.

Studiul introductiv realizat de Virgil Cioflec, cu o artă literară desăvârșită, constituie o adevărată monografie artistică. Tablourile lui Luchian ne sunt înfățișate cu talentul scriitorului, emoționându-ne. Virgil Cioflec își cunoștea bine prietenul, știa că pictorul împărtășește soarta celor mulți și sărmani, „figurile lor umile îi sunt prieteni nedespărțiți". Pictându-i, le evidențiază „picăturile de aur" din suflet. Astfel, „*Moș Neculae, cobzarul, e mai bun ca noi toți. Când se încălzește și cântă, crezi că ia foc cobza în mâinile lui*"; „*Stă cu capul în pământ acest bun moșneag, și dacă ar ridica spre noi capul și ar deschide gura, siguri să fim că ar rosti cuvinte din Biblie*" (p. 13).

Celebrul autoportret, intitulat *Un zugrav,* ne impresionează prin expresia gravă care îi prefigurează moartea timpurie. Privind tabloul și citind descrierea lui Virgil Cioflec înțelegem *echilibru, bucătăria călugărească de la Brebu are măreția și solemnitatea unui altar*".

Tentația noastră este de a cita fiecare descriere a tablourilor lui Luchian, așa cum a făcut-o prietenul său, dar și cunoscătorul critic de artă, colecționarul care a cumpărat și a oferit tablouri de Luchian *Universității* din Cluj (vezi: Luminița Cornea, *Note la fișa biobibliografică a lui Virgil Cioflec*, în „*Sud*", anul XXV, nr. 1-2, 238-239, ianuarie-februarie 2021, p. 19). Ar merita republicat în întregime studiul lui Virgil Cioflec la *Albumul Ștefan Luchian*, din anul 1924.

În ultima parte a studiului, Virgil Cioflec a prezentat viața pictorului, dar nu este o trecere în revistă a datelor esențiale, ci este o operă artistică, un roman care are în centru un personaj, pe pictorul Ștefan Luchian. Elev la Sfântul Sava, unde făcea desenele tuturor colegilor pe treizeci de gologani, nu a vrut să fie înscris la „*școala fiilor de militari*", s-a înscris singur la *Belle arte*, pe atunci în localul *Universității*. „*Înalt, bine legat, cu privirea aprinsă, deschis la vorbă, în mână întotdeauna cu o carte, făcând și citind versuri, romantic, îl regăsim înscris la Academia din München. Aici, o rentă personală îi înlesnește traiul*." Nu se menționează de unde are renta personală, dar nu este greu de presupus a fi chiar de la Virgil Cioflec, cel care a ajutat în acest fel și tineri scriitori. Ștefan Luchian își face educația artistică în mod special în Franța, unde „*Școala lui e Luvrul*". Copia tablouri celebre și simțea că se înalță; *lumina*, mai ales, îl tulbura și îi umplea sufletul. În anul 1893, moartea mamei îl determină să se întoarcă în țară. Dobândește câteva lucrări necesare pentru a se întreține. Are diferite probleme, se îmbolnăvește, „*trupul lui vânjos rezistă până ce boala îl îndoaie.*"

„*În suferința lui, Florile sunt un prilej de a iubi și mai mult viața*" mărturisește Virgil Cioflec despre Ștefan Luchian, arătând câtă suferință izvora din neputința lui fizică și, totuși, pictorul trăiește împăcat în bucuria artei sale, dăruind lumină: „*câtă vreme penelul legat de mână în dreptul pulsului, mai poate mângâia încă chipul tânăr și fragil al unei flori și omul mai are încă destulă tărie fizică să se îmbete de mirosul unui trandafir, Luchian este împăcat, nu mai cere nimic.*" Toată sensibilitatea lui se revarsă asupra florilor. Așa s-au născut capodoperele lui ce reprezintă flori. Despre *Tufănelele în ulcică*, Luchian mărturisea: „*Fiindcă sunt de la noi, le stă frumos într-o oală făcută tot la noi*". Această pânză a fost expusă la expoziția internațională din 1905, la München, apoi, în 1906, a fost solicitată să figureze în expoziția de la Hamburg. După expoziția din 1907, când a expus patruzeci de pânze, Luchian a început să fie căutat de iubitorii de artă. În ultima parte a vieții, a avut mângâierea să se simtă apreciat.

Lumina scânteietoare a pânzelor lui Luchian l-a fermecat pe criticul de artă Virgil Cioflec, care, în 1924, afirmă că pânzele lui Luchian sunt căutate cu mare interes, că „*numele și opera lui de o intactă frumusețe sunt cu recunoștință prețuite*", concluzionând că „*în pictura românească el reprezintă o conștiință*". Ștefan Luchian a strălucit intens în lumea artei, fiind „*cea mai originală individualitate artistică a noastră.*"

Virgil Cioflec recunoștea superioritatea geniului în toată ființa pictorului Luchian. În scrisori, adresarea era „*Iubite Doge*" sau „*Dragă Rege*", ca în scrisoarea (30 august 1908 ?) din copia alăturată. Unde sunt oamenii care trăiau pentru dragostea prieteniei și lauda frumosului ?

Aurelia Goci

Florentin Popescu – un poliscriptor în ipostaze narative

Destul de târziu poetul Florentin Popescu a devenit un poliscriptor dedicat și rafinat, iar genurile literare pe care le practică își păstrează rezoluția identitară: poezia este poezie, proza este proză, critica este critică fără contaminări și interferențe, conturând un autor cu profundă conștiință estetică generată și marcată de înalte studii filologice. Deși a rămas o bună bucată de vreme numai poet, autorul și-a extins universul creației devenind prozator și eseist, critic și istoric literar de performanță, profesionist în toate genurile pe care le practică. Numai în anul 2020, Florentin Popescu a tipărit patru cărți diferite ca gen, volumul de față, „Convorbiri cu Theodor Damian", volumul omagial „Florentin Popescu 75 – Viață și literatură", precum și „Ce mai fac gâzele, brotăceii și scaieții, domnule Topârceanu ?" – ediția a II-a, revăzută și adăugită a volumului „Șapte convorbiri imaginare cu G. Topârceanu".

Acum, când autorul despre care facem vorbire a împlinit o vârstă seniorială, se deslușește faptul că el a parcurs o strălucită carieră literară, ascensivă și extensivă, de la poezia tradiționalistă a începuturilor până la memorialistica atentă și zâmbitoare a unui scriitor prieten cu toată lumea, care „i-a citit pe toți" contemporanii.

Proza din acest volum rămâne în general, în genul narativei realiste, memorând fie întâmplări și portrete din zona satului tradițional, cu dramatismul unor destine aparte: „Clopotarul" care-și tocmește un confrate să-i tragă clopotele la moarte, dar acesta moare mai înainte, vaca lui Chiostec care nu „voia" la colectivă, fie întâmplări și personaje din pandemie. Dar „ficțiunea" trimite spre fantastic.

Florentin Popescu m-a surprins prin această carte prin obiectivitatea și distincția stilistică, prin disocierea rezoluției identitare prin care desparte o povestire tradițională de o proiecție imaginativă sau de o parabolă viitoristă plină de aluzii politice, o utopie cu conținut cultural cum este „Victoria celor șapte arte", text ficțional care frizează fantasticul, desigur, sau texte care brodează pe tema COVID-ului: *În noaptea de Înviere din acel an biserica rămăsese goală. Preotul era singur și îngândurat în lăcașul de cult. Doar sfeșnicul din fața icoanei Mântuitorului arunca puține și palide umbre pe pereți. Peste puțină vreme trebuia să iasă în fața altarului cu o lumânare aprinsă și-n sufletul lui era mâhnit că nu putea spune „Veniți de luați lumină !" decât sfinților zugrăviți pe pereți, care oricum în înălțimile cerului aveau lumină.* (*Interdicția*). Este o povestire inspirată din imediata contemporaneitate, din vremuri de epidemie, iar acțiunea se desfășoară în noaptea de Înviere; textul următor, *Din vremea pandemiei,* este plin de sarcasm și ironie prilejuită de abuzurile autorităților: *Somat să explice motivele pentru care a ieșit din casă, un cetățean a răspuns cu seninătate că a ieșit să-și plimbe animalul de companie. „Și unde e animalul, că nu-l vedem ?", a întrebat patrula. Omul a deschis o geantă tip sport și le-a arătat un mic acvariu în care se mișca speriat și nedumerit un peștișor. „Păi, ăsta-i animalul ?" s-au mirat oamenii legii, „Că doar n-o fi vreo plantă..."* Aceeași notă de subtilă ironie se desprinde și din povestirea *Îngerul păzitor,* în care pătrundem în lumea avocaților pentru a descurca un caz ciudat: un cetățean îi cere tinerei avocate Elena Vasilescu să-i deschidă proces îngerului său păzitor pentru toate relele și ghinioanele care au lăsat să pice pe capul omului. Avocata încearcă să-l facă să renunțe, invocând „vicii de procedură": cum să citezi pe cineva care nu a fost văzut de nimeni, dar – vine răspunsul petiționarului, totuși, „el există !" – unde să i se trimită citația, – „la biserică" !, ș.a.m.d., dar povestirea se încheie indecis, pentru că totul se petrecuse de... 1 Aprilie.

Multe povestiri vin din lumea satului tradițional, din universul copilăriei dar din zone mai speciale, așa cum este „Clopotarul" sau „Vaca lui Chiostec" – ultimul text fiind prilej de descriere a unui priveghi pornind de la strânsa legătură dintre un om și un animal. Dar în volum mai există descrise asemenea relații de o profunzime specială, iar legătura dintre narator și copilăria sa este un asemenea exemplu, închegat din amintiri răzlețe dar semnificative cum este povestirea „Vișinul" sau „Duman".

Ficțiunea însă este un text acid, sarcastic, plasat într-un viitor „de aur" al Uniunii Continentale care are o țară, Carpathia, unde ajunge președinte Bartolomeu Cantacuzino în anul de grație 2040. Nume predestinat – Bartolomeu a fost unul dintre apostolii lui Iisus, iar Cantacuzino duce mai departe vechea familie nobiliară iubitoare de cultură – acesta se înscrie într-un partid și lansează programul „Carpathia educată" cu care câștigă alegerile. Programul este o utopie plină de cultură și artă și dă numele textului: *Victoria celor șapte arte*, care, în viziunea autorului, reușește să schimbe cu totul poporul: *Când un turist american s-a oprit pe o șosea de munte să stea de vorbă cu un ciobănaș de vreo paisprezece-cincisprezece ani și acela i-a vorbit despre Mark Twain* (...) *despre Brâncuși, despre Beethoven și George Enescu* (...) *n-a mai fost nevoie de nimic altceva pentru ca prietenii și cunoscuții oaspetelui* (...) *să-și dorească să viziteze și ei Carpathia* (...) Pare un text scris cu mare amărăciune de autor, un text aluziv, în vremurile în care școala a dispărut din preocupările autorităților.

Florentin Popescu este un scriitor total, de amplitudine și profunzime, care este un certificat de valoare nu doar o simplă acoladă publicistică. Și acest lucru nu-l afirm eu, coleg de Facultate, de Litere, mai tânăr cu trei ani, ci profesorul universitat dr. Ion Dodu Bălan care spune: *Prin toată opera sa, Florentin Popescu ni se înfățișează ca un intelectual adevărat, cu formație plurivalentă, prozator talentat, poet inspirat* (...) *critic literar de prestigiu, jurnalist curajos, implicat plenar cu decență, deloc gălăgios, în viața culturală a societății noastre*.

(Florentin Popescu, *Unsprezece povestiri și o ficțiune*, Ed. Rawex Coms, București, 2020.)

Călătoria – cunoaștere și autocunoaștere

Victoria Milescu

Recenta carte a poetei Veronica Balaj, *Cotidiene pariziene*, apărută la editura Junimea din Iași, în colecția Exit, în 2020, este nu numai o invitație la lectură, cum fac de obicei cărțile, ci și la o călătorie prin Parisul zilelor noastre, văzut cu un ochi plin de curiozitate și o inimă deschisă către valori, către înțelegerea aspectelor vechi și noi, normale sau neașteptate. Autoarea se plimbă aparent fără țintă, se plimbă de voie, înregistrând ce se întâmplă în jurul ei. Imaginile, impresiile, gândurile sunt transcrise cu oarecare febrilitate în versuri albe, scurte, din dorința de a le capta prospețimea, autenticitatea, savoarea, unicitatea. Își definește creația drept prozo-poeme, după cum aflăm din postfața „Solar-temătoarea poezie", semnată de traducătoarea și criticul literar Ada D. Cruceanu, soția regretatului poet Octavian Doclin, care organiza la Reșița Colocviile „Reflex", unde am avut ocazia să o întâlnesc pe această distinsă doamnă a culturii cărășene și pe Veronica Balaj din Timișoara, neobosită jurnalistă, o profesionistă în media audio-video. Cu Veronica m-am mai întâlnit și în București, unde a fost invitată să-și lanseze câteva cărți de călătorii, fiindcă autoarea călătorește mult, știe să lege prietenii, să promoveze cultura română. Este, cum am numit-o eu în într-un alt articol, „o jurnalistă pur sânge", cu studii superioare de filologie, de jurnalism, acreditate în străinătate, recompensată cu numeroase diplome și premii pentru opera sa diversă și bogată. Nici recenta carte nu face excepție, alăturându-se altor cărți despre țările pe care le-a vizitat, despre locuitorii cu care a interacționat, scrierile sale oglindind felul de a fi al autoarei, care nu poate trăi în afara actului comunicațional, mereu sub dorința irepresibilă de a împărtăși experiențe, fapte, întâmplări, cu cât mai mulți oameni. Nu importă cine sunt aceștia. Ea pune într-o bulă miraculoasă spiritul timpului nostru, lansând-o în eter, convinsă fiind că cineva, cândva o va găsi și îi va decripta mesajul, fiindu-i de folos. Poeta străbate străzi cu nume de artiști, bulevarde faimoase, descrie magazine, muzee, case cu patina istoriei, descoperindu-le câte o particularitate reprezentativă a umanității. Lectura *Cotidienelor*..., mi-a amintit replica celebră caragialiană: „Simț enorm și văz monstruos". Veronicăi Balaj nu-i scapă nimic în deambulările ei în special diurne; ochiul e ager, cuvântul percutant, coagulându-se într-o discursivitate alertă, nu lipsită de accente ludic-ironice. Despre stilul autoarei, cunoscutul profesor universitar și critic literar Daniel Cristea-Enache scrie pe coperta a patra: „Este continuat aici, într-un mod personal, modelul *optzecist* al unei poezii pline de viață din care nu lipsește niciodată reflecția asupra ei, într-o autoreferențialitate discretă și subtilă."

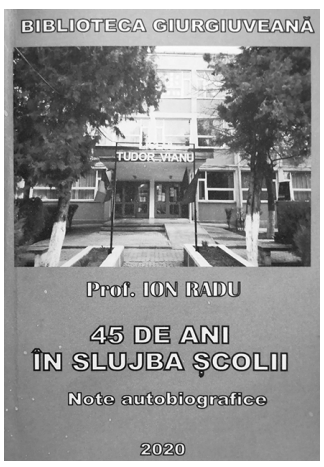

Parisul ni se arată captivant, pitoresc (cum altfel !). Cei care au fost odată în capitala Franței vor regăsi, însoțind-o pe autoare, farmecul și romantismul Senei, al unor cafenele, restaurante, hoteluri, statui, teatre, biserici, parcuri, dar și personaje ce dau culoare locală. În Place de l'Etoile cântă Jean însoțit de Laurette, la o armonică vișinie: „armonica dă tonul iubirii/atât de fantastă, atât de reală". Bulevardul Saint John are cluburi de noapte și de pierzanie, grădini splendide. „Strada Saint-Eustache/ întinerește/ când se descarcă/ marfa din colțuri de lume adusă/ cartierul les Halles/ miroase a îmbrățișări". Prin fața ochilor se derulează un film încântător: Place de la Concorde, Montmartre, locuri unde a creat Balzac, „semețul cultivator de vise", Théophile Gautier, cafeneaua La Bastille, unde a cântat Edith Piaf, iar la orizont se zărește Turnul Eiffel, prezent și pe coperta cărții. Remarcabilă este disponibilitatea poetei de a valoriza un obiectiv prin apelul la referințe culturale, succinte și pertinente, la care se adaugă considerații personale, formulate uneori ca reflecții cu valoare generală: „Poate trăim preț de-un minut/ încă o minune,/ în afară de aceea,/ că ne-am născut." Călătoria stimulează cunoașterea și autocunoașterea, fiind un bun prilej de autoanaliză, de privire retrospectivă asupra vieții, ce tinde spre o reconfigurare a personalității. Călătoria ne îmbogățește sufletește, dar ne și transformă în ceea ce poate regăsim la un moment dat, cu surprindere: „cu cea de azi/ și eu cea de ieri, și eu în profil de viitor." Călătoarea noastră vizitează capitala Franței înainte și în timpul pandemiei produse de Covid 19. E o șansă de neratat pentru un jurnalist să vadă Orașul luminilor, Orașul îndrăgostiților carantinat, cu restricțiile de rigoare, cuprins de o spaimă generalizată: „Trează, îmi pun masca și ies în balcon/ ferestrele de la Mall-ul, aflat peste drum/ se holbează cu disperarea unui vas eșuat,/ schelet somnambulic din beton/ pe scări în dezmățare, frica/ o văd printre secrețiile nopții nebuloase.../ La colțul dinspre dreapta ferestrei mele,/ din verticala platanului/ pe care aș vrea să-l îmbrățișez,/ răsare un poem răzleț/ în loc de verde proaspăt, se-arată bătrân/ și timid/ girofarul mașinii de Poliție și doi oameni ai legii/ apără pustietatea străzii/ luna albită de frică/ se micșorează peste liniștea sinucigașă". Tema pandemiei, una nouă, cu o puternică rezonanță în realitatea prezentă este o temă generoasă pentru poezie, propunând noi unghiuri de vedere în relația dintre oameni, în relația dintre om și Dumnezeu. Poeții au un statut aparte, în virtutea destinului lor marcat tragic și definitiv: „poeții nu se îmbolnăvesc/ decât definitiv,/ nu pot fi tratați temporar...". Poemul petrece de unul singur „ca un beție zbanghiu, înduioșat". Singur, dar liber. Calamitatea mondială e percepută în același mod peste tot, cu deosebiri insignifiante, în fața nenorocirilor, oamenii dovedindu-se asemănători, adică la fel de vulnerabili. Speriați, debusolați, dar mai ales lipsiți de iubire, imploră divinitatea: „Doamne, lumea nu mai stă pe roțile sale/ a sărit de pe șine,/ iubirea-i din ce în ce mai distilată/ îndoită cu apă chioară, oricum nu ajunge fiecăruia/ de-aceea, omenirea urlă turbată/ absența iubirii, Doamne, îi usucă gâtlejul, venele, glasul".

Sub titlul *Cotidiene pariziene* se află nu numai poezii inspirate din peregrinările prin Paris, deși acestea sunt cele mai numeroase, ci și poezii scrise cu ocazia unor călătorii în Canada, Italia, Tunisia, în 2019 și 2020, după cum notează neobosita călătoare. Din Franța până în Canada, nu-i decât un pas, pe aripile avionului. În capitala Ottawa, poeta merge pe firul unor amintiri din tinerețe, regăsind locuri cunoscute, dar din care lipsesc cei de altădată. La Hunters Club, caută amintirea celui care i-a fost alături în clipele frumoase petrecute aici, acum fiind doar presupusa umbră care o însoțește, o protejează, o inspiră. În croaziera pe Saint-Laurent, mărețul fluviu pare un „braț inițiatic de apă", o altfel de *pantha rei*, pentru cei ce se consideră învingătorii acelui moment unic de fascinație divină. Lângă zidul Cartaginei, acum obosită, învinsă, vocea istoriei se stinge sub vocile turiștilor fericiți; dar eroina noastră are o revelație: „Doamne, aș părăsi aici/ doar teama/ că n-am știut a respecta/ la virgulă, gramatica iubirii/ scrisă/ de cuvioasa dreapta ta." Cartea Veronicăi Balaj este una a călătoriilor în prezent și în trecut, o călătorie prin sinele poetic, o călătorie în cunoscut și necunoscut, unde întâlnind locuri și oameni diverși, ne putem recunoaște pe noi înșine cu nostalgie, cu uimire, cu bucurie.

Din cronica unui liceu giurgiuvean de prestigiu

Emil TALIANU

La Editura pentru Sport Giurgiu, coordonată de un inimos iubitor de cuvânt scris, Liviu Roșca, a apărut de curând, în condiții grafice alese, cartea trudită îndelung de distinsul profesor de istorie Ion Radu, care aduce la lumina cunoașterii atât parcursul formării sale, cât și episoade din istoria trăită intens, mulți ani, la Liceul „Tudor Vianu".

Cartea poartă un titlu sugestiv – „45 de ani în slujba școlii" și un subtitlu explicativ, „Note autobiografice", motivând conținutul cărții, o simbioză perfectă între viața personală și cea a școlii căreia s-a dedicat.

Cu rigoare de istoric, profesorul Ion Radu respectă structura unei cărți bine realizate și deschide scriitura cu un motto, o scânteie din gândirea marelui fizician german Albert Einstein, apoi urmează un „Cuvânt înainte" semnat de redactorul de carte Leonida Văitici, din care transcriem doar: „școala a fost atât terenul de formare profesională, cât și terenul pe care și-a desfășurat nobila misie de învățător și profesor".

Apoi, pe capitole și episoade, este prezentat traseul școlar de la clasele primare până la Școala pedagogică „Matei Basarab" București, primind titlul de învățător, fiind repartizat în comuna Flămânda.

Dar școala îl atrage și continuă studiile la Universitatea București, Facultatea de Istorie, la fără frecvență, activând la coordonarea activității pionierești din unitățile de învățământ din raionul Giurgiu.

Cu multă pricepere a împletirii cuvintelor sunt povestite unele întâmplări din diferite tabere școlare din diverse zone ale țării la care a participat autorul cărții, ilustrându-le cu numeroase imagini.

Înființându-se la Giurgiu Liceul Economic, Ion Radu se titularizează, prin concurs, pe catedra de Istorie.

Urmează Liceul „Tudor Vianu" unde autorul, prof. Ion Radu, a fost director și director adjunct între anii 1982-1997.

Nici după pensionare domnul profesor, autor al cărții, nu și-a găsit liniștea, a constituit și a coordonat multiple acțiuni pe care le-a desfășurat Asociația profesorilor pensionari Pro-liceul „Tudor Vianu".

Este o carte document, care poate împlini o monografie a școlii giurgiuvene, cu atât mai mult cu cât se prezintă pagini din istoria trăită cu intensitate de profesorul Ion Radu și aduce, pentru confirmare, ca un priceput istoric, fotocopia unor documente valoroase.

PRIMELE CĂLĂTORII ALE LUI ROMULUS CIOFLEC

Cornel DIMOVICI

Efortul de redescoperire, restaurare și revalorificare a însemnărilor de călătorie scrise de Romulus Cioflec (1882-1955), din publicații arhivate, uitate și devorate de timp, după o sută de ani, este un gest valoros care îmbogățește literatura română și istoria de la începutul secolului XX. Ne referim la volumul: Romulus Cioflec, *Însemnări de călătorie de prin reviste adunate*, Ediție îngrijită și studiu introductiv de Luminița Cornea, Centrul de Cultură al Județului Covasna, Sfântu Gheorghe, 2020, 180 p.

Luminița Cornea s-a angajat într-o activitate ciclopică de restaurare a unor documente, reface, reînvie, cu pasiune, tenacitate și profesionalism, pagini pierdute, măcinate de timp, ale unui intelectual român din Ardeal, format în anii unei efervescențe culturale și naționale în Imperiul Habsburgic, care au dus, printre altele, și la tratativele dintre Iuliu Maniu și Tisza, privind federalizarea și autonomia naționalităților.

Romulus Cioflec face parte dintre intelectualii români, care, la fel ca Barițiu, Timotei Cipariu, Eminescu, Slavici, Rebreanu, Goga, Blaga, cetățeni ai Imperiului, s-au format sub influența culturală, liberală, a Europei occidentale, schimbată și cutremurată de revoluțiile din 1848. Este o aventură în timp, prin fragmentele unei Românii fărâmițate, în formare, și cultura antichității grecești și romane.

Aceste însemnări de călătorie reflectă uimirea unui tânăr ardelean, confruntat cu lumi necunoscute, noi, și pasiunea de a fixa, de a păstra și de a da mai departe. Reportajele, tipărite mai ales în *Românul* din Arad și în *Gazeta Transilvaniei* sunt documente istorice, care redau minuțios, fotografic vremuri zbuciumate, contradictorii. Ca cetățean al Imperiului, are dreptul de a merge la școală, de a studia, de a activa în Regatul român, în Austria, Ungaria, Italia, practic, în toată Europa. Granițele nu erau atât de rigide ca în Europa contemporană, unită... Ciobanii din Ardeal practică transhumanța și au dreptul, ca cetățeni austrieci, să ducă oile la iernat în Bărăgan sau Dobrogea, iar tinerii au posibilitatea să studieze sau să intre în armata austro-ungară, să devină ofițeri sau să se pregătească pentru cariera de marinar la școala de marină din Fiume.

Romulus Cioflec scrie deja la vârsta de 25 de ani o notă de călătorie despre litoralul românesc, în plină dezvoltare, are posibilitatea să se reculeagă în Constanța, descrie orașul în devenire, admiră Marea Neagră, „*poarta spre India, spre Gange*”, călătorește prin Dobrogea, vizitează Mamaia și Techirghiolul, face cunoștință cu societatea mondenă din Regatul României, care se amuza în vacanță, cu scandalurile și cu distracțiile timpului...

Foarte interesantă, din mai multe aspecte, mai ales istorice, sunt paginile despre croaziera pe vasul *România*, cu elevii de liceu din Brașov (clasa profesorului Iosif Blaga) spre Istanbul și mai departe prin Grecia, Sicilia, spre Napoli, Roma, Florența, Veneția. Romulus Cioflec are în 1911, ca jurnalist (la ziarul *Românul* din Arad), la vârsta de numai 29 de ani, posibilitatea materială (de fapt ca și elevii și profesorii de liceu), să întreprindă o croazieră și o călătorie atât de costisitoare.

Acest fapt arată că situația materială a anumitor cercuri și a intelectualilor români din Ardeal nu era deloc precară (nu cred că mulți elevi și profesori, în zilele noastre, după o sută de ani, au posibilitatea de a face astfel de călătorii...). Vizitează fosta capitală a imperiului Bizantin, impresionat de Hagi Sofia, Catedrala construită de împăratul Iustinian, umilită și transformată în moschee; de mulțimea fostelor biserici, de „*murdăria tradițională și grămezile de gunoi de pe străzi*”... Scrie: „*aici nu e nimic european*” și „*nu am văzut un turc râzând în Constantinopol. Noi românii vorbim destul, grecii însă sunt extrem de comunicativi...*”. Este impresionat de sărăcia, foamea

și setea hamalilor care așteptau în port să primească ceva de lucru... Călătorește mai departe pe *România*, prin Dardanele și, în sfârșit, Grecia, Pireu, („*am pus piciorul pe pământul Greciei*”), vizitează Atena, Acropolis („*unde e Atena pentru care ai venit ?*”). Se îmbarcă pe un vas mai mic, *Scutary* al societății germane *Lloyd* și pornesc pe o mare furtunoasă spre Sicilia. Elevii cântau pe vapor și „*străinii se adunau să asculte aceste melodii duioase care au tresărit pe plaiurile Ardealului*”. Ajung în Messina, unde sunt șocați de distrugerile unui cutremur recent. Sunt uimiți de monumentele antice ale Siciliei, ajung în Napoli, unde îi izbește murdăria și gunoaiele de pe străzi („*vidi Napoli e poi mori*”), vizitează Opera, pe urmă, cu trenul spre Roma, unde admiră monumentele și muzeele („*de vei avea fericirea, cetitorule, odată și odată să vezi Roma*” și „*aici, ca și în alte orașe italiene, femeia se știe face respectată mai mult decât pe malul Dâmboviței*”). În Roma, are o neînțelegere cu niște turiști englezi, care devine subiect de psihologie („*individualismul englez și caracterele tipului rasei britanice*”). Mai departe cu trenul, prin Toscana, Florența cu monumentele Renașterii, zguduit de David, Galeriile Pitti, apoi spre Veneția („*aici totul amintește de moarte*” ?) și Piața San Marco, canalele cu gondole, Lido și tot mai departe spre Fiume, orașul italian liber al Ungariei. În trenul spre Budapesta, elevii cântau, ca de fapt pe tot drumul, melodii ardelene și un pasager curios întrebă pe conductor, cine erau cântărețiii și conductorul răspunde cu o duioșie părintească: „*Români*” și nu cum s-ar fi așteptat: „*Olah*”. Cioflec scrie: „*Iată-ne, în sfârșit, în capitala scumpei noastre patrii*”, unde află că doar 60 din cei 300 de studenți români care studiau în Budapesta, erau membri ai *Societății „Petru Maior”*. Orașul i se pare mai verde, ordonat și mai deschis decât orașele italiene. La sfârșitul acestei călătorii de studii, Romulus Cioflec constată că s-a întors mai matur.

Toate însemnările de călătorie sunt compuse cu pasiune, au teme diferite, însă sfârtecate de aceeași neliniște și nesiguranță caracteristică timpului.

În *Spre noua țară*, „*pune piciorul pe noul pământ românesc*” și descrie situația deprimantă, haotică, din noul teritoriu, cucerit de la bulgari. *O noapte la Cernăuți* redă o adevărată aventură în iarnă, în plin război, printre cazaci și jandarmi, când însoțește un fugar din Bucovina („*al doilea leagăn al neamului moldovenesc*”), care ținea să-și mai vadă mama, înainte de intrarea trupelor austriece în Cernăuți. Cronica *Prin munții Buzăului* descrie o călătorie cu un prieten care se muta, cu un car și un dogar și descrie peisajul fascinant, sălbatic de pe Valea Buzăului, cu satul Teliu („*satul nesfârșit*”), se întâlnește cu ciobani și turme din Covasna, care se reîntorceau de la iernat din Brăila... În 1921 face o călătorie, cu un amic-ghid, cu multe încurcături, în „*fosta patrie*” (*În Semmering*) și este stupefiat de prețurile exorbitante („*nu poți să pătrunzi cu bani agonisiți prin muncă și să te menții mai mult de câteva ceasuri...*”).

În 1925, simte nevoia să ia „*drumul Apusului, să-i respir iarăși viața civilizată și demnă*” și se hotărăște cu soția să zboare la Viena cu un aeroplan al „*Companiei Franco Române*”. În avion au loc, lângă pilot, încă trei persoane (soții Cioflec și directorul unei bănci din București). Din cauza unor turbulențe călătoria se transformă într-o aventură, cu aterizare forțată într-un lan de păpușoi, înnoptare în Severin, zbor a doua zi și aterizare fericită în Viena. Din avion, are o privire panoramică a peisajului fascinant, mai ales al Dunării, cu magnificele *Porțile de fier*, care compensează emoțiile neplăcute.

Aceste însemnări de călătorie redau transformarea prin călătorii, confruntarea cu alte lumi în schimbare, a unui tânăr ardelean intelectual într-o lume liberă. Spre sfârșitul vieții lui Cioflec România s-a transformat într-o închisoare cenzurată și astfel de procese educative, de formare, nu au mai fost posibile.

Remus-Valeriu Giorgioni

Neliniști străvechi traversează ochiul Poetului (Ela Iakab, Poemele de la Aethris)

Așteptarea ta se umplea/ de neliniști străvechi (E.I.)

Cea numită în subtitlu (Eurostampa, Timișoara 2020) este cea de-a doua carte de poezie a lugojencei Ela Iakab după *Cartea lui Athanasios / Il libro di Athanasios*, apărută în 2017 la Grinta clujeană. Iar cartea de debut a fost un studiu de argheziologie, *Deșertăciune și asceză*. Aethris, în mitologia poetică a autoarei reprezintă Templul (și în același timp muntele templului): muntele interzis, *invizibil-ascuns*. În jurul lui se țese întreg mirajul, se clădește eșafodajul… Iar *Poemele de la Aethris* sunt rezultatul oficierii în solitudine, al demersului inițiatic. În poezia Elei, profanul nu reprezintă decât pretextul textuării, „fundamentul” – piatra *eterică* pe care se derulează desfășurările sacrului, ale realității magice.

S-a bătut monedă pe reperele biblice ale unei atari poetici; dar fantezia onirică a poetei merge mult mai departe de semnele creștinismului biblic (nou-testamentar), până în adâncul veacurilor și în ceața de foc a păgânismului. E drept că în ea se ivesc și semne ale Genezei biblice, dar Vechiul Testament este dublat, în „arsenalul” poetic al autoarei de elemente ale mitologiei asiro-babiloniene (concedem: chiar sumero-akkadiene), indiene, egiptene etc. La care se adaugă o atemporală mitologie proprie, completare fertilă de imagerie poetică.

Acum, desigur, se știe, o poetică – fie ea cât de personală – poate fi augmentată prin imaginația interpreților, aportul ctitorului/ receptorului; dar când o exegeză critică decade în digresiuni fabulatorii, îndepărtându-se mult de intențiile autorului, demersul acesta devine de prisos. La Ela Iakab simbolurile creștine: Tetragrama, crucea, pelerinul sunt dublate, triplate de cele esoterice, mistice. Fără să oscileze *între credință și tăgadă*, precum Arghezi (cu care poetica Elei nu are prea mult în comun), poeta își afirmă implicit o credință autentică. Personajele lirice – și nu doar simpli actanți – sunt: taumaturgul/sacerdotul, vraciul, Poetul însuși fiind un inițiat în misterii și în Cuvântul întrupat, un călător spre *focul dintre lumi*, menit să fie la rândul lui: mag, taumaturg, sacerdot sau inițiat în tainele (uni)versului. El vede – și decodifică, descifrând pentru noi – frumusețea semnelor ascunse și invizibile.

Pasărea de foc sau Sunetul vechilor solitudini. Pragul sferic

Poeta oficiază orfic în solitudine, livrându-ne poeme fals descriptive („descriu” vedenia Nevăzutului, viziunea unui tărâm mistic-misteric). Nu știm dacă Athanasios este un personaj istoric real – cum ar fi, spre pildă Hefestion – sau unul născut de imaginația poetei. Tot la fel, nu putem ști dacă termenul ***Aetris*** desemnează templul sau muntele templului – sau pe amândouă, fiindcă muntele a fost întotdeauna tărâmul zeilor (Olimp, Fuji). Sau arealul sfințit de fenomenul descinderii divine: muntele Sion, unde Moise are câteva „întâlniri de gradul trei” cu Iehova și unde primește tablele Legii. După rezonanță ar putea fi un templu geamăn cu Parteonul sau Erehteionul; sau templul Dianei din Efes. Dar ne putem gândi mai degrabă, la sugestia poetei, la un templu interzis (după modelul celui chinez; așadar invizibil (pentru ochiul profan) – ascuns

„Pasărea de foc” din poemele Elei Iakab ar putea fi celebra pasăre Phoenix, cea care arde și renaște tot la 500 de ani din propria cenușă. Dar tot la fel de bine poate fi echivalată și cu pasărea Roc din mitologia arabă (sunt pline de ea basmele capodoperei *O mie și una de nopți*). Dar poate fi și Phaeton, în carul (soare)lui – mai cu seamă că avem în cuprinsul cărții trimiteri la zeul Ra/Athon și la Heliopolis, cetatea Soarelui – vezi *Călătorie la Heliopolis*. „Lumina trupului ei/ și aripile încleștate/ pe brațele mele/ au lăsat/ peceți/ sub formă de cruce/ în plexul meu solar” (*Pasărea de foc*); avem aici un exemplu mai mult decât grăitor despre îngemănarea unui simbol creștin (crucea) cu unul de filosofie religioasă asiatică (plexul solar), pătruns și în antroposofie. În cartea sa celebră *Creștinismul ca fapt mistic și misteriile Antichității*, Rudolf Steiner introduce „entitățile spirituale”: zei, daimoni sau mysti/mistagogi, prin intermediul cărora savantul avansează o trecere dincolo de realitatea fizică.

Iubirea, care abundă în aceste poeme, este eliadesca *iubire cosmică* (din tratatul său de magie și alchimie asiro-babiloniană), mai degrabă decât „erosul” creștin, iubirea agape. Moartea – cu, desigur, riturile ei de trecere – este o prezență „vie” în opera poetică a Elei: „Atunci a rostit moartea/ prima ei rugăciune de îndurare./ Cu o tandrețe uluitoare...” (*Ultimul dar pământean*); „Și ne iubeam atât de mult,/ încât Moartea picta/ în grotele ei/ trupurile arcuite în aer” (*Moartea picta*). „Oameni tăcuți pregăteau/ barca și rugul. Dansul cuvenit/ ritul de trecere, fecioarele...” (*Vizine celestă*). Dar moartea nu „funcționează” în gol, ci în tandem cu viața, dar nu viața „banală” și pământeană – ci una ex-ontică, văzută din perspectiva veșniciei: „Cine îndrăznește/ să treacă/ hotarul,/ va rătăci în viața/ din afara vieții/ orb, nebun” (*Sunetele vechilor mele solitudini*).

Iar legat de aceasta remarcăm un alt simbol esențial: limita sau hotarul către Țara de Dincolo. Este vorba de simbolistica porților: poarta lunii, poarta de argint; poarta cea mare sau ultima poartă: „Te-am văzut cum veneai/ de dincolo,/ să-mi aduci în pragul/ ultimei porți/ cupa interzisă” (*Cupa interzisă* – la pagina parcă predestinată: 77, unde intervine alt simbol ezoteric, cel al cupei/ potirului, Sfântul Graal). Aceeași simbolistică emană și poezia *Pragul*; dar pragul templului din cer – în viziune creștină, Noul Ierusalim – este unul sferic, ducându-ne cu gândul la forma planetelor și a navelor cosmice. Ochiul poetului, vederea sa nocturnă e traversat(ă) de vedenii cosmice colosale: „Pragul sferic iradia/ adâncul și se înălța/ deasupra întinderilor/ marine.”

Un alt simbol frapant este cel „rotitor”: solitudinea rotitoare, insula rotitoare: „E locuit de solitudini rotitoare/ aerul dintre degetele/ mâinilor mele” (*Poemele de la Aethris*); „...călătorește cu dansatorii lor/ în insule rotitoare” (*În insule rotitoare*). Nouă, aceste... metafore rotitoare ne-au sugerat sabia învârtitoare din mâna îngerilor așezați la poarta Paradisului (Grădina Eden), spre a împiedica revenirea omului căzut: „Astfel a izgonit El pe Adam; și la răsăritul grădinii Edenului a pus niște heruvimi care să învârtească o sabie învăpăiată (lama în flăcări a unei săbii ***care se rotea încontinuu*** – NWT, subl.n.), ca să păzească drumul care duce la pomul vieții” (Genesa 3:24).

... Despre poezia marca E.I. ar fi multe de spus; dar mai lăsăm și altora plăcerea decodificării simbolurilor, descifrării semnelor și categorisirii viziunilor. Dincolo de opiniile docte și savante – uneori prea sofisticate – ale exegeților, cuvântul de ordine al acestei poetici ar fi **vedenia.** (Există undeva prin prorocul Isaia „valea vedeniilor”; aici avem un munte al Viziunii.) Avem de-a face cu o poetică densă și percutantă – dar restrictivă: dacă poeta se ambiționează să rămână permanent pe tărâmul Himerei, din sonoră și bine articulată poezia ar putea deveni ușor sumbră, încrâncenată. Supracondensată. La un moment dat, cititorul (nostru terestru) se simte excedat de semne celeste, inițiatice și simte nevoia unei relaxări – să coboare adică din cerul al nouălea unde l-a transportat poeta (și pe unde numai Pavel Apostolul ce mai hălăduia !). Iar noi, cititorii săi atenți și empatici, nădăjduim ca Ela să schimbe puțin macazul către zone mai mundane, serene dar nu rarefiate, care să nu solicite atât de tare atenția noastră, ci să ne satisfacă doar simțul estetic. Să coboare de pe Munte la șes...

(Ela Iakab, *Poemele de la Aethris*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2020.)

Poporul suveran – visul prăbuşit al lui Bolintineanu

George Apostoiu

Pentru o scurtă perioadă, din 12 mai până în 11 iulie 1861 Dimitrie Bolintineanu a fost ministru de Externe al Principatelor Unite. Dar, implicarea lui în diplomaţie este veche şi în întregime legată de lupta de emanciparea politică şi socială a românilor. În 1848, din iunie până în septembrie, conduce revista *Poporul suveran* şi pare să fie autorul articolului program (nesemnat) în care anunţa că ziarul „se va ridica cu energie contra tiraniei".

Obişnuim să legăm Revoluţia noastră paşoptistă de cea franceză, aşa cum o fac şi alte popoare. Este corect. Dar în ceea ce ne priveşte, „tirania" noastră, ca să spun aşa, nu era şi „tirania" francezilor, cea internă. Principala opresiune a românilor venea din statutul lor de dependenţă faţă de puterile străine. Ceea ce se ceruse prin *Pacea de la Westphalia*, din 1648, care configurase arhitectura statală europeană şi, în numele echilibrului, interzicea folosirea forţei, a amestecului în treburile altora, nu a fost respectată nici măcar de beneficiarele acestei păci, marile puteri. Poporul suveran pentru români, ca şi pentru bulgari, sârbi, greci, cehi, slovaci, era o misiune istorică, de justiţie, diferită de cea a francezilor care au luat cu asalt Bastilia pentru a elibera şase-şapte năpăstuiţi. Însemna, înainte de toate, cum chiar ziarul *Poporul suveran* la care au scris Bălcescu, Gr. Alexandrescu şi Bolintineanu „unirea provinciilor române şi tot ce va putea duce România la fericire şi mândrie".

Bolintineanu este prins cu întreaga lui energie în slujirea acestui ideal. În anul începerii războiului din Crimeea, 1854, el publică la Paris *Les Principautés Roumaines*, carte-document important în contextul eforturilor intelectualilor români pentru pregătirea susţinerii din afară a apropiatei Uniri. Deşi era adept al luptei revoluţionare, în *Drepturile românilor către Înalta Poartă,* Bălcescu recurge la tratatele internaţionale pentru a convinge marile puteri, cu argumentele lor, să recunoască dreptul românilor de a se reprezenta pe ei înşişi în relaţiile cu alte state, adică de a avea reprezentanţe diplomatice. El invocă o culegere de tratate internaţionale, *Recueil des traités,* publicată de juristul german Georg Friedrich fon Martens la 1783, pentru a convinge că statutul de suzeranitate nu este un obstacol în manifestarea acestui drept. Demersul pornea de la faptul că marile puteri deschiseseră deja în Principate agenţii consulare şi diplomatice care aveau ca misiune protejarea intereselor comerciale şi economice ale acestora. Bălcescu: „Ţara Românească este un stat suveran, şi un tractat de protecţie, un tribut, o alianţă nepotrivită şi chiar supremaţia (dacă este un drept de ginte în Europa) nu-i pot lua suveranitatea când ea are dreptul d'a se guverna, de a-şi da legi, d'a face tractate de pace şi război şi încă d'a fi reprezentată din afară".

Bătălia pentru suveranitate este dusă pe toate planurile. La 11 septembrie 1851, Dumitru C. Brătianu semnează actul de adeziune la Comitetul Democratic European care susţinea, printr-o campanie de presă şi memorii adresate cancelariilor de la Londra şi Paris, mişcarea de emancipare statală a românilor. Dar, odată dobândită, suveranitatea nu este pusă la adăpost. Într-o scrisoare din 1 noiembrie 1884 trimisă lui Alecsandri de la Ghergani, Ion Ghica îşi aducea aminte că baronul Rukman, consul general al Rusiei în Ţara Românească cerea, în 1838, ca în Regulamentul organic să se prevadă aprobarea „curţii protectoare şi suzerane". Adică Înalta Poartă. Trocurile făcute de marile puteri pe seama Principatelor au fost multe. Pentru eşecul din campania sa în Rusia, Napoleon, în 1812 îi făcea cadou ţarului Basarabia asupra căreia nu avea niciun drept.

Misiunea politicienilor şi diplomaţilor, în totalitate intelectuali, pentru recunoaşterea Unirii, a Independenţei şi a Statului suveran trebuia dusă inteligent pentru evitarea compromiterii şanselor pe care românii le aveau după Revoluţia din 1848. La 9/21 mai 1877, Mihail Kogălniceanu, ministrul de Externe declară în Adunarea Deputaţilor: „Trebuie să dovedim că reclamăm independenţa pentru că şi noi ca naţiune avem dreptul să trăim cu viaţa noastră. Când toată Europa predică sentimentele de justiţie, este cu

drept ca aceste sentimente să se răspândească şi asupra noastră şi să ne lase să trăim cu viaţa noastră proprie, răspunzând numai pentru greşelile noastre, şi primind chiar pedepse pentru greşelile noastre, iar nu pentru ale altora. Trebuie să arătăm Europei că nu voim ca noi care, în timp de 20 de ani, am luptat şi am dat un avânt de progres şi de civilizaţiune acestei naţiuni, nu voim să vedem acest travaliu al nostru ca să fie pus în cumpănă afară din hotarele noastre".

Strategic, Kogălniceanu avea dreptate. Numai că istoria nu este după cum vrea poporul. Să ne oprim la două momente din drumul parcurs pentru dobândirea suveranităţii României pentru a se vedea cât de greu poate fi cucerit, menţinut şi apărat acest drept. Şi pentru a se înţelege – aviz amatorilor de iluzii – cât de uşor poate fi pierdut.

Există o adevărată legendă privind sprijinul lui Napoleon al III-lea dat Unirii şi lui Alexandru Ioan Cuza. Nimic împotrivă să o conservăm. Dubla alegere, la Iaşi şi Bucureşti, a lui Cuza s-a bucurat de sprijinul Parisului. Dar, peste şapte ani, acelaşi Napoleon al III-lea îl părăseşte pe Cuza şi face jocul „monstruoasei coaliţii", condusă de I. C. Brătianu, pentru aducerea în ţară a unui principe străin. Explicaţia unora dintre istorici care consideră că detronarea a fost impusă de apropierea sfârşitului mandatului lui Cuza şi că o nouă aprobare a Unirii era incertă poate fi amendată. Rezultatul alegerilor din 1857, majoritar în favoarea unirii, este confirmat la Congresul de la Paris de peste un an în formularea *Principatele unite Moldova şi Valahia* (*Principautés unies de Moldavie et de Valachie*). Formularea o găsim şi la istoricul Jean Nouzille, în volumul *La Moldavie. Histoire tragique d'une régione européenne* (2004). Această sintagmă este cheia juridică de care, dacă Franţa dorea, putea să impună alegerea unui (nou) domn român. Or, împăratul Napoleon al III-lea a trecut de partea adversarilor lui Cuza. Eliminarea domnitorului s-a făcut nu doar cu aprobarea, ci şi cu sprijinul Franţei.

Un alt episod al luptei pe care diplomaţia românească a trebuit să o ducă este cel pentru recunoaşterea Independenţei obţinută prin participarea la Războiul ruso-turc din 1877. La 9/21 mai 1877, Mihail Kogălniceanu, ministrul de Externe declara în Adunarea Deputaţilor: „Trebuie să dovedim că reclamăm independenţa pentru că şi noi ca naţiune avem dreptul să trăim cu viaţa noastră. Când toată Europa predică sentimentele de justiţie, este cu drept ca aceste sentimente să se răspândească şi asupra noastră şi să ne lase să trăim cu viaţa noastră proprie, răspunzând numai pentru greşelile noastre, şi primind chiar pedepse pentru greşelile noastre, iar nu pentru ale altora. Trebuie să arătăm Europei că nu voim ca noi care, în timp de 20 de ani, am luptat şi am dat un avânt de progres şi de civilizaţiune acestei naţiuni, nu voim să vedem acest travaliu al nostru ca să fie pus în cumpănă afară din hotarele noastre".

Şi, totuşi, acel travaliu nu numai că a fost pus în cumpănă, dar a şi fost condiţionat cinic la Congresul de la Berlin din 1/13 iunie – 1/13 iulie 1878. Recunoaşterea independenţei obţinute prin participarea la victoria războiului ruso-turc a fost legată de acceptarea modificărilor teritoriale (pierderea Basarabiei de sud) şi de acordarea de drepturi civile şi politice străinilor de altă religie. Acceptarea acestei obligaţii necesita schimbarea art. 7 din Constituţia României, care reglementa acordarea de drepturi depline străinilor după zece ani de la instalarea în România. Era o măsură de prevedere socotită necesară consolidării economiei tânărului stat român. Dezbaterile în Parlament au fost îndelungate, o reformulare a art. 7 s-a făcut în toamna lui 1879 şi astfel, Constituţia, cu care se mândrea regele Carol, a fost modificată. Germania nu a fost mulţumită şi a cerut respectarea *ad litteram* a prevederilor de la Berlin, ceea ce însemna nu numai drepturi civice, ci şi economice şi comerciale pentru străini, egale cu ale românilor. Cunoscând opoziţiile din Parlament, Franţa şi Anglia se arătaseră mai înţelegătoare. „Franţa nu cere României decât să emancipeze pe cetăţenii de religie izraelită care nu se bucură de o protecţie străină." Anglia mergea mai departe şi era dispusă să accepte fie şi un gest formal: ambasadorul englez în Germania, Russel, îi declară lui Vârnav Liteanu, agentul (ministrul plenipotenţiar) la Berlin: „Adoptaţi principiul egalităţii drepturilor (esraeliţilor), înscrieţi-l cu litere mari în Constituţia dvs., noi vom închide ochii asupra executării". (Arhivele MAE, Fond Războiul de Independenţă, vol. 98). Presiunile Germaniei vor continua, ele venind din partea cancelarului Bismarck şi a ministrului de externe Bulow. Istoria va arăta că manevra a servit cancelarului drept mijloc de şantaj pentru a obliga guvernul român să răscumpere căile ferate de la acţionarii germani grupaţi în jurul consorţiului (Strousberg)-Bleichroder-Hanssemann – bancheri ce creditau de altfel şi guvernul Germaniei (Nichita Adăniloaie, cap. *Berlin* în vol. „Reprezentanţe diplomatice ale României", Bucureşti, 1967).

Iată două momente dramatice din istoria românilor. Şi câte altele au mai urmat ! Poporul suveran, căruia Bolintineanu îi prevedea „toate libertăţile ce lipsesc şi care se sustrag (îi sunt spoliate, n.n.) vor fi complete într-o zi …", aşteaptă şi astăzi împlinirea acestui vis.

(Din volumul *Diplomaţi români. Puterea reală, puterea aparentă*, în curs de editare.)

Clubul de istorie

Marian GRIGORE

Sâmbătă, 20 martie 2021, s-a desfășurat cea de-a 53-a ediție a Clubului de Istorie, care a coincis cu împlinirea a zece ani de la prima ședință a sa, ce avea loc în martie 2011. Subiectele programate a fi dezbătute au fost, în ordine, în număr de trei:

1. Aniversarea a zece ani de la prima ședință a Clubului de Istorie (martie 2011);
2. 588 de ani de la prima atestare documentară a Bolintinului (15 martie 1433);
3. 200 de ani de la popasul lui Tudor Vladimirescu la Bolintin, respectiv „Proclamația de la Bolintin” (16 martie 1821).

În preambulul discuțiilor pe teme istorice, participanții au efectuat o vizită pe șantierul de restaurare a monumentului istoric „Școala Veche”, aflat în prag de finalizare. Vizita a fost înlesnită de solicitudinea de care au dat dovadă d-na Emilia Bordieru (inspector Compartiment Investiții și Lucrări Publice Primăria Bolintin Vale) și dl. ing. Adrian Marcu. Vizitatorii au admirat calitatea lucrărilor executate, precum și generozitatea viitoarelor spații dedicate culturii din incinta Școlii Vechi.

După acest moment, odată instalați în locația în care s-a desfășurat ședința Clubului, iubitorii de istorie au trecut la dezbaterea temelor propuse. Astfel, dl. Ștefan Crudu, fondator al Clubului de Istorie alături de Marian Grigore și Vasile Grigore, a rememorat perioada de început și cele mai importante etape parcurse. De asemenea, s-a referit la importanța acestei adevărate instituții de cultură pentru aprofundarea cunoașterii zonei din toate punctele de vedere, precum și la diseminarea cunoștințelor dobândite. Participanții au fost de acord că este departe momentul în care vor fi epuizate toate subiectele, toate necunoscutele ce privesc istoria și cultura meleagurilor scăldate de Argeș și Sabar.

Fondul celui de-al doilea subiect al zilei a fost susținut de dl. Vasile Grigore, care a prezentat un scurt istoric al Bolintinului, începând cu prima atestare documentară – 15 martie 1433, în vremea voievodului Alexandru Aldea – și până în zorii epocii contemporane. S-a amintit în acest context despre epopeea mănăstirii Bunavestire, despre boierii stăpâni ai satului, despre împărțirea moșiei originare (Bolintinul din Vale, Bolintinul din Mijloc, Știrbești etc.) și alte amănunte primite cu interes de participanți.

Cel de-al treilea subiect – Tudor Vladimirescu și Bolintinul – a avut parte de mai multe luări de cuvânt (Vasile Grigore, Niculae Stoica, Vasile Valeriu Dumitrescu, Corneliu Cristescu, Constantin Bărbuță), care au avut darul de a puncta principalele aspecte ale celor întâmplate în cadrul mișcării lui Tudor Vladimirescu în luna lui martie a anului 1821.

În discuții s-au implicat toți participanții, cu observații judicioase sau întrebări pentru lămurirea unor chestiuni precum denumirile „mișcare”, „revoluție”, „răscoală” date întâmplărilor de acum două veacuri, care descriere i s-ar potrivi mai bine lui Tudor Vladimirescu: erou sau martir ? etc.

În concluzie, ședința aniversară a Clubului de Istorie din 20 martie a avut o consistență tematică deosebită, răspunzând pe deplin așteptărilor celor prezenți: Gabriel Dragnea, Alexandru Cazacu, Niculae Stoica, Iulian Băețel, Vasile Constantin, Ciprian Necșuțu, Laura Nicolau, Lea Nicolau, Marian Grigore, Constanța Crudu, Constantina Chiva, Mioara Mănescu, Nicolae Ciubuc, Alexandra Man, Corneliu State, Elena Geanina Dan, Gheorghița Ghiță, Constantin Bărbuță, Vasile St. Dumitrescu, Gianina Stanca Mehedințu, Ștefan Crudu, Andreea Grigore, Corneliu Cristescu, Constanța Cristescu și Vasile Grigore.

Dacă „totul va fi bine”, din punct de vedere al pandemiei mai ales, următoarea ședință a Clubului de Istorie urmează să aibă loc la jumătatea lunii mai în incinta Școlii Vechi, monument ale cărui lucrări de restaurare vor fi încheiate la acel moment.

Kitschuri și amintiri din comunism la mall

Gabi ADJUDEANU

Vorbind despre kitsch, practic vorbim despre slăbiciunile oamenilor. Este binecunoscută alegerea și atașamentul multora față de un obiect căruia i se atribuie nuanțe sentimentale, încărcături simbolice sau, pur și simplu, este vorba despre liberul arbitru al fiecăruia care acționează sub impulsul gustului sau senzației de moment. Am fi tentați, cum fac unii, de a judeca, de a pune etichete, condamnând alegerea unei carpete cu „Răpirea din Serai" în defavoarea unei creații artistice, să-i zicem, originală. În fond, diferențele dintre peștele din sticlă de pe televizorul „Diamant 243" și „Tripticul" lui Horia Bernea se grupează pe paliere diferite, care reflectă gradul de receptare (cât de mult place) și valoarea atribuită produsului. Pe un palier ne întâlnim cu producerea în serie a obiectului „artistic", iar pe celălalt palier facem cunoștință cu amprenta creatorului, fapt care îi conferă creației originalitate prin unicitate. Întâlnim în toate contextele conversaționale expresia *de gustibus non disputandum est*, care deja a devenit (după 1990 și până în prezent) un fel de scuză îmbrăcată în haina diplomației. Nu s-or discuta ele, gusturile, dar alegerea făcută creionează o anume personalitate, existența într-un anume mediu social sau denotă, uneori, și nivelul de educație al celui care alege.

Analizând aspectele care țin de alegerea unui produs realizat pe bandă rulantă și care nu transmite niciun fel de emoție estetică trebuie să ținem cont de mai multe repere, de exemplu de zona unde se ia decizia de achiziție (urbană sau rurală) sau de gradul de civilizație și cultură generat de contextul social, politic și istoric în care se manifestă societatea. Haideți să ne întrebăm câți dintre aceia care au alcătuit societatea rurală înainte de 1990 auziseră de Tonitza, Pătrașcu, de un Luchian sau, după revoluție, de acest minunat Horia Bernea, amintit câteva rânduri mai sus ? Ca să nu mai vorbim de achiziționarea lucrărilor acestora !

În zonele urbane, alegerea produsului de masă vine pe fondul unei oarecare frustrări generată de imposibilitatea achiziționării unei creații originale, mai ales dacă prețul este raportat și la notorietatea artistului, la nivelul de apreciere printre artiștii din breaslă, la popularitatea sa în rândul iubitorilor de frumos. Ca să nu mai punem la socoteală intervenția criticilor de artă în poziționarea creatorului în ierarhia valorilor din acea breaslă. Așadar, concret, cât de plauzibilă este prezența pe peretele casei bunicilor noștri de la țară a unui Grigorescu sau Victor Brauner ? Oare nu erau mai accesibile peștele din sticlă, răpirea din Serai, chinezul pescuind în tăcere, păpușa afectată de semipareză așezată pe mijlocul patului sau în colțul recamierului cu ladă, calul ridicat în două picioare, chiar în vitrina cu fragilități a camerei de la stradă ? Până la urmă, acesta era nivelul societății, gradul ei de dezvoltare, de aici și posibilitățile de a alege. Și totuși, fiecare generație a avut și are parte în continuare de kitschurile ei specifice. Este adevărat, mai mult ieri decât azi. În rest, din 1990, de când alternativele s-au schimbat putem vorbi despre o evoluție tehnologică majoră, accesul liber la aceasta, dar resimțind o degradare umană tot mai vizibilă și îngrijorătoare.

Asemenea producțiilor de televiziune de tipul „Dacă doriți să revedeți", vin și eu cu invitația de a vizita Muzeul Kitschului din București. În perioada 6 februarie – 6 aprilie reprezentanții muzeului au mutat mare parte din exponate din sediul vechi, care a fost închis, în incinta mall-ului AFI Cotroceni, intrarea fiind liberă. Aici pot fi admirate nu doar obiecte care, așa cum spuneam, nu transmit nicio emoție estetică (să ne amintim de fructele și florile din plastic, de diversele tablouri cu fructe sau cu femeia nud, rubensiană și gânditoare); au fost admirate aparate electronice, piese de mobilier, celebrul cântar din „Alimentara" anilor 80 și obiecte specifice vremurilor: sticlele de lapte sau sifonul cu capsulă, uniformele școlare sau pancarte diverse cu lozinci și îndemnuri comuniste. Pentru cei care au ratat întâlnirea cu obiectele trecutului, încă prezente prin casele românilor, am aflat de la organizatori că expoziția va deveni mobilă, ea mutându-se prin toată țara, gazde fiind mall-urile din orașe.

Cât pe ce să uit a vă vorbi tocmai despre piesa de atracție a expoziției: o mașină Dacia a miliției, renumită prin teama pe care o genera numai prin prezența ei pe străzi, că la capitolul calități nu avem ce prezenta, iar din punct de vedere al confortului, până și milițianului îi înghețau picioarele.

Melania Rusu Caragioiu

HAIKU ÎNTR-O PLIMBARE

Alpinist
Codobelc încet,
Când păianjen, când ascet,
Suie-n arboret.

Eu
Rostogolită,
În biliard, o minge
E tare zgâriată.

Șatră
În crâng cordele,
Râsete răvășite-n.
Amurg rozaliu.

Cavalcadă
Copita de foc
Nu ține norii în loc;
Nici orizontul...

Migdale albastre
Voi, ochi migdalați
În frumusețI albastre,
Pururi neuitați.

Trestie
Panașul de lac
Pe un colț uitat de grind,
Plete aurii

Siameze
Minune rară,
În propria-i simțire,
Îndurerează...

Pasăre Phoenix
Azi am înhumat
Azuriul ce am fost
Și mâine sunt iar...

Miel
În strai de spumă,
Jucărie cu ochi mari
Și botul umed...

Corăbierul nisipurilor
Soare spre Mecca.
Arzător prin nisipuri,
Cămila-popas.

Agapia
Văluri din munte,
Cad sau urcă tămâie
Din Agapia

Hanul lui Manuc
Iz de fân dospit
În varul amintirii
Astăzi: Risipit...

La gura sobei
La gura sobei
Iau scamele fumului:
Moartă scânteie.

Vechi palat
Răsărit din neant.
Fragil și ros de vreme
Vede spre... B**rabant**

Codru verde
Stâlpii cerului
În verdea clorofilă
Zidesc... zborului

Cucuvea
Port destinul meu
Cu blestemul unei morți !
Știu să-l strig mereu !

Roșu
În miezul de foc
Văd orbire de raze,
Purpura vie-sânge...

Barcarola
În pasul de dans
Învolburată-n voaluri
Venea în balans...

Logodnă
Inel spre adânc ?
Iar dogele și marea
Destine-și strâng !

Plimbare
O floare, un gând
Pas dulce pe potecă
La braț, spre un crâng...

Final
Sub faldul cald
Surâde-ntr-un adio
Clovnul asudat !

5 STELE PENTRU FEMEIE:

Vasile LARCO

De 8 Martie
I-aș dedica femeii versul,
Aș umple cupele cu vin,
I-aș dărui și Universul…
Dar teamă mi-e că-i prea puțin !

Femeia de basm
Ar vrea să fie alintată,
Frumoasă ca *Șeherezada,*
Cu pielea fină, delicată
Și mult mai... *Albă ca Zăpada !*

Apreciere
Femeia-i floare, de-o priviți,
Un îngeraș, de-o auziți,
În voie de-i intrați e Rai,
Altminteri este… vai, vai, vai !

Venerație
Oriunde-aș fi, pe unde trec,
În fața mamelor m-aplec,
Doar a perpetuării cheie
Se află-n suflet de femeie !

În viața de familie
Femeia-i fire-atrăgătoare,
Tristețea știe s-o destrame
Și-atât e de surprinzătoare...
Ca poanta unei epigrame !

Darurile Primăverii...

Romanița-Maria Ștențel

„**După-atâta frig și ceață/ iar s-arată soarele…/ de acum nu ne mai îngheață nasul și picioarele…**” ne asigură meteorologul-poet George Topârceanu și o să-l credem… nu ? Chiar dacă primăvara asta „totuși, nu-i decât o copie”, ea ne aduce mult verde, mugur alb și roz și pur chiar din prima lună: **MARTIE**… cu multele ei daruri. Pe unele le știm, pe altele mai puțin, iar pe unele, chiar deloc ! Sunt daruri numite: *Datini, obiceiuri și credințe populare* ! Am aflat și eu despre ele dintr-o cărticică minunată, cu mult drag alcătuită de două distinse Doamne învățătoare, Vasilica Gheorghe și Teodora Mogoș. Se numește *Cultură generală pentru ciclul primar*, la Editura Niculescu, dar e de folos chiar și liceenilor, vă asigur !

Sigur, știm că denumirea lunii Martie este Mărțișor și e luna Echinocțiului de primăvară… Dar știți că la vechii romani Anul Nou începea la 1 martie și abia în anul 153 d. Hristos a avut loc reforma Calendarului roman și de atunci luna martie nu mai marchează un An nou calendaristic, ci reprezintă trecerea de la iarnă la primăvară și începutul unui nou An agricol ?

Mai aflăm din carte că Martie-Mărțișor, în vremurile vechi, în zi de întâi, era cunoscută sub numele de Dochia și Dragobete… Dar noi știm mai ales de cadoul făcut de 1 martie: un șnur confecționat din două fire colorate, unul alb și unul roșu, răsucite. La sate acest șnur reprezenta „funia anului”, cele 365/366 de zile. De acest șnur se agăța o monedă de aur sau argint. Tradiția spune că firul Mărțișorului l-ar fi tors Baba Dochia în timp ce urca cu oile la munte… Unii copii purtau mărțișorul 12 zile, apoi îl legau de creanga unui pom tânăr sau a unuia înflorit, dorind să fie frumoși și sănătoși ca florile acelui pom !

Știați că în Muntenia purtau Mărțișor nu numai copiii, ci și fetele și nevestele tinere, zicând: „cine poartă mărțișoare,/ nu mai e pârlit de soare”. Alte fete îl purtau până auzeau cucul cântând sau până soseau berzele și îl aruncau peste cuibul lor !

La sfârșit de martie fetele cu pistrui pe față ieșeau la câmp, aruncau Mărțișorul spre soare și ziceau: „Sfinte Soare, Sfinte Soare,/ dăruiescu-ți mărțișoare,/ în locul lor tu mă fereşte/ de pistruii ce mă-nnegrește/ și dă-mi albețe/ fă-mi fața ca o floare… Sfinte Soare, Sfinte Soare…”

Astăzi s-a pierdut mult din tradiția populară, știm bine, dar 1 martie rămâne o zi de sărbătoare, un dar al primăverii în care se oferă flori și cadouri mamelor, soțiilor, persoanelor iubite. Ba chiar apare o nouă tradiție… „urbană”, polițiștii de la rutieră oferă Doamnelor nu amenzi, ci câte o floare !

În Moldova mărțișorul se mai numea Mărțig…, știați ? sau Mărțiguș !, iar în satele din Muntenia era cunoscut sub numele de Marț… Desigur, de la numele primei luni a primăverii.

Dragobete este o sărbătoare a iubirii; știm că are loc pe 24 februarie. Legendele spun că Dragobetele era fiul Babei Dochia, un tânăr frumos, voinic și bun, care inspira fetelor și femeilor tinere dragoste curată ! I se spunea chiar „Zânul Dragobete”. Obiceiul popular spune că în zi de Dragobete fetele strângeau apă din zăpada topită și cu ea se spălau tot timpul anului .Obiceiul era ca fetele să ia din pădure apă de pe florile de fragi, se spălau cu ea zicând „floare de fragă/ din luna lui Marț/ la toată lumea să fiu dragă/ urăciunile să le desparți”.

În credința poporului român în ziua „Capului de primăvară”, cum mai este denumit Dragobetele, începe perioada de împerechere a animalelor. Acum oamenii nu tăiau păsări domestice, dar nici nu le vânau pe cele sălbatice…

Tot în această zi este obiceiul „însurăților” între fete și al „înfrățirilor” între băieți… Asta pentru a deveni frați de cruce și surori de cruce… Urmau un ritual al schimbării de sânge, al amestecului, de la un braț la altul, apoi se îmbrățișau și jurau să se ajute până la moarte ! Acest obicei datează de pe vremea strămoșilor traci !

Mucenicii sau Măcinicii sunt un fel dulce care se servește în ziua de 9 martie, ultima zi a Babei Dochia, în care ea moare și se preface în stană de piatră, spun legendele și prima zi a Moșilor. Calendarul popular corespunde calendarului bisericesc, unde apar cei 40 de Sfinți Mucenici, cei 40 de martiri care s-au sacrificat din dragoste pentru Iisus Hristos, numiți în popor Sfinți Mucenici, Mocenici sau Măcinici. Tare ne place dulcele fiert, cu 8-ii din aluat în zeamă cu multă nucă și scorțișoară… Bunătate, ca și dulcele copt, cu aluat ca de cozonac, tot în formă de 8 !

În dimineața de 9 martie oamenii de la sate aprind focuri în curți și grădini, fumul le pătrunde îmbrăcămintea, credința populară spune că vor fi feriți tot anul de boli, iar grădinile și livezile nu vor fi atacate de omizi sau animale !

La sate oamenii pregăteau plugurile și stăpâna casei arunca înaintea boilor un ou de găină ! Se credea că dacă oul rămânea întreg, plugul nu se strica în timpul lucrărilor agricole…

Ehehe, ce tradiții, ce obiceiuri aveau și mai au românii încă din prima lună a primăverii, din martie ! Dar Aprilie ? Ea vine cu tandre și amuzante... păcăleli !

Lumea așa cum este

Apocalipsa albă

Vasile Szolga

Este jumătatea lui februarie și încă nu am văzut, iarna asta, decât câțiva fulgi de zăpadă care evident s-au topit imediat ce au atins pământul.

Vin acasă de la serviciu și după ce mă aranjez pentru după masă deschid televizorul să mai aflu ce se mai întâmplă prin țară și lume chiar dacă știu că se vor anunța cu precădere crime, incendii, jafuri și alte nenorociri. La un moment dat se anunță de către meteorologul de serviciu, și apare și pe ecran anunțul, că țara va fi sub asaltul gerului și al zăpezii. Gândesc: „iată, deși a întârziat, totuși, iarna nu ne-a uitat”. Evident că televiziunea anuță că vine o perioadă grea, un fel de „apocalipsă” căci zăpada și gerul vor face ravagii, de parcă ar fi anunțat sfârșitul lumii. Suntem preveniți să ne ferim de frigul care urmează (ca și când noi nu știm că atunci când e frig trebuie să ne îmbrăcăm mai gros) întrucât variațiile mari de temperatură dăunează (era să spun „grav”) sănătății. De parcă atunci când e frig afară ieșim lejer îmbrăcați sau chiar dezbrăcați și suntem supuși variațiilor mari de temperatură.

Într-adevăr a doua zi dimineață când îmi arunc ochii pe fereastră totul este elb. Dar privind mai atent constat că este doar un strat subțirel de zăpadă, nu niște nămeți așa cum mă așteptam după anunțurile aproape isterice de la televizor. Poate că undeva prin nordul țării să fi fost mai multă zăpadă, dar aici în București nu prea mai avem iarnă în ultima vreme. Deh, efectul încălzirii globale.

În cursul zilei vine pe la noi și nepoata mea care trebuie să adune toată zăpada din curte pentru a reuși să ridice un om de zăpadă, care de fapt rezultă un fel de pitic de zăpadă din lipsă de „material”.

Ies pe stradă și acolo „apocalipsa albă”, așa cum fusese anunțată de televiziuni își etalează puterea în câteva grămăjoare de zăpadă murdară de la marginea trotuarului, de parcă ar fi grămezi de noroaie și niște fleșcăraie pe șosea, măcinate de mașinile care trec și te stropesc. Dar poate vine gerul, așa cum am auzit, cu toate că cele câteva băltoace arată că temperatura mai are mult să coboare sub zero grade.

Seara, după ce îmi văd de treburi, deschid televizorul, iar acolo întradevăr se prezintă „apocalipsa”. O fătucă urcă cu greu un nămete de zăpadă de lângă un gard și ne spune că în unele locuri troienele ajung până la 1,5 metri. Dau telefon unui fost coleg și mă interesez ce se întâmplă pe la ei, poate au nevoie de ajutor. Îmi relatează că la ei totul e în regulă, câmpul e negru, s-au format câteva troiene pe la marginea localității, dar în rest iarna nu pare să-și arate colții. Între timp reporterița intervievează o țărancă care se plânge că astăzi nu a sosit în sat mașina de pâine și ce oare se vor face în această situație.

Eu am copilărit într-un loc unde iarna ținea, cu geruri și zăpadă abundentă, din decembrie până în martie, dar nu așteptam să vină mașina de pâine, ci se coceau niște turte, sau chiar pâine, sau o mămăligă și iarna trecea chiar dacă nu ne prindea „apocalipsa” așa cum vine acum peste noi.

Virtual

Această rubrică conține texte selectate dintre cele publicate pe pagina de Facebook a revistei “Sud”.

De dincolo de piatră

de Alexandra Firiță

Poem eseu închinat artistului Constantin Brâncuși

Mi-am spălat mâinile și ochii mi-am spălat
cu roua neîncepută a cupelor de crini din gradina Ghetsimani
cu ștergarul de borangic al mamei
mi-am șters nedumeririle
cu opincile tatei mi-am netezit drumul
către cunoaștere
sprijinit de bastonul credinței bunilor mei,
ce din tată în fiu, mi-au transmis iubirea de Tine,
am străbătut calea
mi-am plecat genunchii în fața măreției Tale, Doamne
și Ți-am mulțumit că sunt,
cu toate câte mi le-ai orânduit,
m-am bucurat de piroanele visate de mine,
știam că erau semnele Tale,
semnele pe care trebuia să le las lumii dovadă că
Tu ești înlăuntrul lăuntrului meu,
lumina pură, divină
că nu ești acolo ascuns ca un hoț
și nu ai frică de nimeni...
în sumanul bunicului îmbrăcat, cu pita lui în desagă,
am pornit de cu zori spre nemurirea din piatră
și mi-am lipit urechea de obrazul ei rece, făr de surâs
i-am ascultat gândurile și visele și pe Tine,
Doamne al nostru,
Te-am rugat să mă faci piatră
sa mă faci una cu ea și apoi să mă învii
să mă cioplești așa cum ai vrut să fie ea
cea făr de cuvinte,
cum cea din inima ei, fierbinte sub lințolii de tăceri să fiu
măiastră și chip adormit de prunc și ou zămislitor de viață
cu mâinile Tale, Doamne mi-ai atins inima
și piroanele s-au făcut mâini blagoslovite de har
și au atins zborul închipuit doar în visele
din nopțile copilului ascuns în fânul din plaiurile mioritice,
de acasă.
Am colindat cerul și pământul înveșmântat
în privirile neamului meu de neobosiți trudnici în ale minunii
și am pus o poartă de hotar înspre infinitul
din ceruri drept laudă măreției lumii, zborului,
iubirii a toate ce nu cuvântă și sunt egale cu noi
bucăți din mine, din dumnezeirea ce mi-ai dat,
am pus în cosmosul meu
și l-am adus ofrandă Ție, Tată
care m-ai purtat în lumina Ta,
deopotrivă cu timpul și cu zborul să fiu Ție, Învățătorule,
martor la zidirea lumii acesteia...
Pentru toate acestea Doamne,
în viața de dincolo de piatră răstignește-mă,
pe mine,
visătorul plin de păcatul îndrăznelii !

Chemare

de Gabriela Dumitru

Printr-o poartă de gând se așterne tăcerea,
Când șoaptele dorm și gândul se sparge-n bucăți,
Durerea alintă un fosnet de clipă,
Lumina din șoapte pornește a-ntunericului note,
Dansează curgând pe fuioare de ramuri,
Sclipiri nevăzute se duc și se pierd,
O mână de stoluri de nori se rotesc,
Culcuș să aștearnă al visului port,
Ochi de ciclop al lunii surâs,
Spune-o poveste ce-adoarme tăcerea de zbucium,
Al lumii de jos, departe purtat,
Nu spune ce simte, doar poartă
O viață ce doarme un somn retrăit,
Rătăcire de pași, de drumuri departe,
Părere ce trece că am fost și vom fi,
Sclipiri de zâmbete la ferestre așteaptă,
O nouă zi care vine și trece în infinit.

Regatul Sânzienelor din Bucovina își deschide porțile !

Prof. Gianina MEHEDINȚU

În nordul Bucovinei, la Suceava, Regatul Sânzienelor își deschide porțile pentru al șaptelea an consecutiv. Aici, în acest „colț de rai al pământului românesc”, de mai mulți ani Festivalul Național „Regina Sânzienelor” își primește „ambasadorii”, peste 40, la număr. Sunt personalități din toată țara, dar și de peste hotare, care prin tot ceea ce fac păstrează și transmit mai departe tradițiile zonei pe care o reprezintă.

Domnul Dumitru Parasca, inițiatorul și susținătorul financiar

Alina Bâcu, Dumitru Parasca, Gianina Mehedințu, Georgeta Ghiță

al acestui proiect cultural deosebit, a spus că nu există bucurie mai mare pentru el decât atunci când vorbește cu prietenii despre obiceiurile și ritualurile „pe care le făcea mama de sărbători. Credința ei că florile de sânziene culese dimineața pe rouă vor alunga bolile și dăunătorii și că îi vor proteja casa este de o frumusețe indescriptibilă, iar puritatea sufletească a mamei mele îmi întărește convingerea că trebuie să transmit și eu, mai departe, minunatele tradiții ale neamului nostru”.

Organizatorul așteaptă cu nerăbdare întâlnirea cu toți „ambasadorii” în Bucovina, la Suceava, pe 19-20 iunie, în „Regatul Sânzienelor”, la Festivalul Național Concurs „Regina Sânzienelor”.

Ne-am întrebat și noi, de ce un Festival-concurs al Sânzienelor ?

Dumitru Parasca, omul care face mari eforturi pentru a duce acest festival mai departe, pentru a reuni într-un „regat” oameni care, ca și el, prețuiesc valorile autentice ale acestui popor, ne-a explicat de ce un festival al Sânzienelor: „Născută dintr-un străvechi cult al soarelui, Sărbătoarea Sânzienelor este la fel de veche ca și istoria românilor. Reprezintă o punte de legătură între lumea de azi și trecutul milenar al înaintașilor noștri. Se aseamănă cu un ochi magic prin care privim viața strămoșilor așa cum a fost.

Marcată de mister și farmec, originea sânzienelor se pierde în negura timpului. Celebrat în toate teritoriile locuite de români, acest mit străvechi exercită și azi o mare influență asupra oamenilor.

Marile preotese ale Soarelui deschid cerurile și marchează începutul verii astronomice prin solstițiul de vară. Are loc o naștere, o nouă naștere, cea a Sfântului Ioan Botezătorul, iar preotesele devin zâne, zâne bune, pământene, protectoare, iubitoare și ursitoare, adevărate sânziene. Natura ne dezmiardă în toate formele, fiind în culmea forțelor germinative, iar parfumul florilor de sânziene vrăjește fetele, transformându-le pe toate în drăgaice.

Băieții aprind focuri și-ncepe dansul fecioarelor înmiresmate, împodobite cu coronițe de flori. Energia vitală vindecă, purifică și regenerează, iar plantele și animalele învață graiul oamenilor. Tot universul participă la această nuntă sacră a zilei cu noaptea, a lunii cu soarele, a bărbatului cu femeia, glorificând cultul fertilității”.

Ei sunt „ambasadorii” Festivalului

Vă prezentăm „ambasadorii” care vor reprezenta diverse regiuni ale țării în „Regatul Sânzienelor”: județul Suceava este reprezentat de Ilaria Pușcă – coord. Ansamblului „Gura Izvorului” Vatra Moldoviței; Bucovina este reprezentată de Elena Negru – prof. coord. Ansamblului „Bilcuța”; jud. Botoșani, Laurențiu Palade – prof. compozitor; jud. Cluj, Iulia Merca – elevă, solistă; jud. Tulcea, maestrul coregraf Ștefan Coman, manager Ansamblul Baladele Deltei; jud. Bihor, Carmen Vasile, conf. univ. dr. la Universitatea din Oradea; jud. Argeș, Gheorghe Mitrache, producător al emisiunii culturale „Poveștile Argeșului”, director al Asociației „Dumnezeu este iubirea”; jud. Teleorman, Ioana Calotă Philippide, actriță Teatrul Nottara; jud. Ilfov și București, Adrian Lefter, actor Teatrul Țăndărică; jud. Constanța, Geta Ravdan Huncanu, asistent univ. dr. la Universitatea Ovidius; jud. Bistrița-Năsăud, Iosif Ciunterei, etnolog drd., realizatorul proiectului „Iosif de pe coclauri”; jud. Brașov, Adrian Scriminț, prim-balerin al Operei Naționale Brașov, scriitor, redactor; jud. Neamț, Georgiana Carmina Șerban Axinte, prof. canto la Centrul pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare” Neamț; jud. Maramureș, Suzana și Daciana Vlad – „Gemenele folclorului maramureșean”; jud. Sălaj, Alexandra Chira, studentă, solistă; jud. Călărași, Lavinia Vasile, directorul Palatului Copiilor Călărași; jud. Prahova, Adela Dumitrache-Dumitru, prof. solistă, coord. Ansamblul „Cununița Muntenească”; jud. Covasna, Florentina Teacă, prof. economistă, scriitoare; jud. Hunedoara, Nicolae Grigoraș, coregraf Ansamblul „Doina Crișului” Brad; jud. Ialomița, Clementina Tudor, manager Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”; jud. Bacău, Iulian Bucur, conduce Muzeul de Etnografie din cadrul Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău; jud. Alba, Denisa Chirilă – elevă, solistă; jud. Mureș, Diana Izabela Marin, elevă, solistă; jud. Dolj, Irinel Canureci – conduce Muzeul de Etnografie „Casa Băniei”; jud. Harghita, Lăcrămioara Pop, directorul Căminului Cultural Tulgheș; jud.

Elevii Școlii Palanca în conacul Drugănescu

Sibiu, Lois Maria Sîrbu, pictoriță; jud. Dâmbovița, Ion Daniela, solistă, fondatoarea Fundației Culturale „Rodica Bujor”; jud. Galați, Paul Buța, actor la Teatrul Muzical „Nae Leonard” Galați, folclorist la Centrul Cultural „Dunărea de Jos”; jud. Satu Mare, Laura Melinda Tătăran, muzeograf la Muzeul Județean Satu Mare; jud. Brăila, Gabriela Popa, etnolog, jurnalist; jud. Arad, „Lupus Dacus” și Andrei Moț; jud. Iași, Rodica Rodean, scriitoare, jurnalistă, președinte fondator la Asociația „Universul Prieteniei”; jud. Caraș Severin, Despina Băltean, prof.; **jud. Giurgiu – Stanca-Gianina Mehedințu, prof**.; jud. Gorj, Maria Corlan Mischie, solistă, coord. Ansamblul de Datini și Obiceiuri Populare „TISA” din Tismana (Școala Populară de Artă „Constantin Brâncuși” Târgu Jiu); jud. Vaslui, Lorena Oltean, jurnalist la Societatea Română de Radiodifuziune, solistă; jud. Vâlcea, Alexandru Ilinca, „Tezaur uman viu” și Ana-Maria Cîrstea, corespondent la Radio România Actualități, reporter Antena 3 Vâlcea, solistă; jud. Olt, Claudia Balaș, șef al Secției de Etnografie a Muzeului Județean Olt; jud. Mehedinți, Florentina Pleniceanu, muzeograf la Muzeul Regiunii Porților de Fier; jud. Timiș, Desanca Lalici, prof. de canto la Școala Populară de Arte Timișoara, solistă; jud. Buzău, Diana Doina Dicianu, pictoriță, scriitoare; jud. Vrancea, Cătălina Gabriela Cora, etnolog la Centrul Cultural Vrancea; Basarabia, Irina Chirinciuc, interpretă de muzică populară, poetă; Bucovina de Nord, Elena Nandriș, prof. de muzică, solistă, poetă.

Printre cei 41 de „ambasadori” mă număr și eu, **Stanca-Gianina Mehedințu**, profesoară la Școala Gimnazială Nr. 3 Palanca din comuna Florești-Stoenești, județul Giurgiu. Prin

La conacul Drugănescu, Stoenești

filmul realizat împreună cu organizatorul festivalului și care se poate urmări pe https://www.youtube.com/watch ?v=qd40uguOz1s, am vrut să le arătăm bucovinenilor și românilor frumusețea locurilor giurgiuvene, file din istoria noastră milenară, tradițiile plaiurilor străbătute de Argeș și bătrânul Danubiu. Am filmat în Ținutul Bolintinului, în curtea „Conacului Gavril Drugănescu”, la monumentul ridicat de Carol Storck în memoria marelui poet, publicist și om politic Dimitrie Bolintineanu din orașul Bolintin Vale. Au fost acolo, cu naiul ei

Marian Pricope, Dumitru Parasca, Gianina Mehedințu la Monumentul Bolintineanu din Bolintin Vale

fermecat, d-na prof. muzică **Alina Nicolae Bâcu** și copiii de la Școala Palanca îndrumați de d-na prof. **Georgeta Ghiță**. Ne-au fost alături Membrii Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, în mod special d-na Constanța Crudu și dl. Ștefan Crudu, cărora le mulțumim.

Pilda fiului nerisipitor

Ștefan CRUDU

Duminică, 28 februarie 2021, ora 11, la biserica veche cu hramul „Sfinții Voievozi” din satul Palanca, comuna Florești-Stoenești, județul Giurgiu, cu binecuvântarea P.C. preot Mitroi Florin Valentin a avut loc un eveniment cultural deosebit: prezentarea cărții „Viața, credința, familia” de către autorul acesteia, dl. prof. Corneliu State. Apărută la editura „Sud” din Bolintin Vale în anul 2020, cartea face parte dintr-un proiect sprijinit de Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu (ACTIB).

Întâmplător sau nu, în această zi de duminică, a 34-a după Rusalii se predică „întoarcerea fiului risipitor”. La terminarea slujbei, preotul a anunțat credincioșii că urmează prezentarea cărții susamintite și a făcut o apreciere laudativă asupra acesteia și a autorului.

La rândul său, autorul, prof. Corneliu State, binecunoscut ca un devotat dascăl în școlile celor două sate, Palanca și Stoenești, a explicat celor prezenți structura și problematica acestei monografii. În cele cinci capitole sunt descrise obiceiuri și tradiții legate de momentele definitorii ale vieții oamenilor: naștere-botez, nuntă și înmormântare. Amintește și faptul că unele informații sunt preluate și de la oamenii satului, dar și din propria experiență de viață. Cartea conține și numeroase fotografii concludente în care se regăsesc mulți dintre consătenii săi.

Reprezentantul ACTIB, dl. Ștefan Crudu, a adus aprecieri meritate la adresa cărții și autorului. Au participat enoriași, cadre didactice și alți invitați. Un exemplu ce merită subliniat, al unui fiu al satului care a adunat în timp și a transpus în scris datini și tradiții străvechi ce se mai păstrau intacte acum 50 de ani, spre neuitare. Inspirată dedicația de la începutul cărții: „Dedic această carte celor ce au fost, celor ce sunt și celor ce vor fi. Celor tineri să le fie învățătură, nu uitare”. Cinste lui, celui ce a scris cu suflet pentru concetățeni și nu numai.

(Corneliu State, *Viața, credința, familia*, Bolintin Vale, Editura Sud, 2020.)

LICEUL TEHNOLOGIC „DIMITRIE BOLINTINEANU” PARTENER ÎN PROIECTUL EUROPEAN ERASMUS PLUS KA2 „DEVELOPING YOUNG ENTREPRENEURS BY RUNNING A MINI COMPANY ON A EUROPEAN LEARNING LEVEL” („DEZVOLTAREA TINERILOR ANTREPRENORI PRIN FIRMELE DE EXERCIȚIU LA NIVEL EDUCAȚIONAL EUROPEAN”)

Prof. Mihaela GALIȘ
Prof. Silvia ENACHE
Prof. Silvia CÎRSTEA
Prof. Mihaela ENACHE

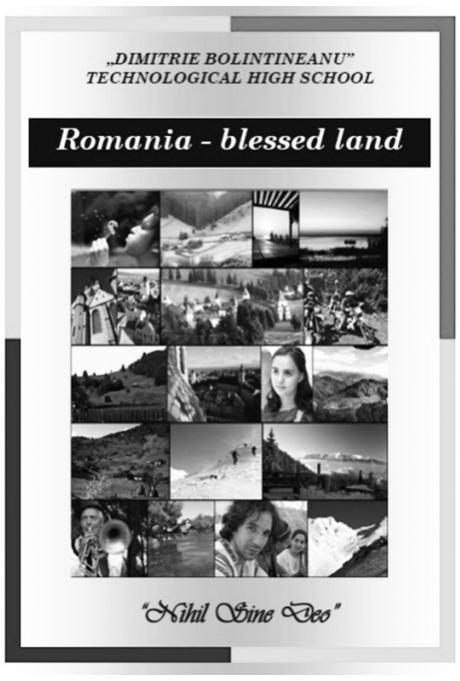
Despre acest proiect, început în septembrie 2018 la Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu” din orașul Bolintin Vale, județul Giurgiu, v-am povestit în unele dintre edițiile anterioare ale revistei. Un proiect european care s-a dorit un „strigăt” (YELL) către cele patru colțuri ale Europei, un „megafon” prin care să fie promovat conceptul de „firmă de exercițiu” ca metodă de educație

antreprenorială, dar și o oportunitate pentru elevii noștri de a se forma în spiritul generației Millenials – o generație înzestrată cu competențe cheie, o generație pregătită să facă față și să se adapteze continuu la o piață a muncii dinamică, și nu în ultimul rând, o generație cu conștiința sustenabilității.

Dar haideți să rememorăm câteva din aspectele definitorii ale acestui proiect.

Obiectivele vizate au fost în strânsă legătură cu nevoile actuale ale educației și pieței muncii, promovând o cultură cu un caracter puternic antreprenorial în rândul tinerilor din sistemul educațional european și perfecționarea competențelor transversale și a competențelor antreprenoriale. Un obiectiv la fel de important a fost incluziunea socială prin implicarea activă a elevilor din medii defavorizate în activitățile firmelor de exercițiu, dându-le astfel șansa de a-și însuși competențe cheie ce le vor facilita accesul la locuri de muncă pe piața muncii europeană și oportunități pentru a-și înființa propria afacere. Prin derularea acestui proiect ne-am dorit să creștem motivația pentru învățare, să sporim șansele viitorilor absolvenți de a găsi un loc de muncă, să îmbogățim experiența didactică a profesorilor noștri prin schimbul de bune practici cu partenerii noștri în ceea ce privește educația antreprenorială și utilizarea „firmelor de exercițiu” ca metodă didactică.

Rezultatele preconizate – un parteneriat virtual al firmelor de exercițiu din țările participante care poate fi continuat, monitorizat și dezvoltat și care va acumula bunele practici, cunoștințele, know-how-ul și activitățile însușite pe parcursul proiectului, și Târgul „Tânăr Antreprenor în Spațiul Virtual”, care reprezintă încununarea schimburilor de bune practici și un punct de referință și exemplu de urmat pentru toți cei care doresc să implementeze conceptul de firma de exercițiu în școlile lor – aveau dimensiunea unor aspirații ambițioase, prin prisma unui complex de condiții aparent dificil de asigurat: în primul rând un parteneriat caracterizat de diferențe nu doar culturale, ci și din perspectiva modului de aplicare a firmei de exercițiu în școală; în al doilea rând un pionierat în materie de înființare a unei firme de exercițiu internațională, o inițiativă pentru care nu exista un model anterior, făcând destul de dificilă anticiparea formei pe care aceasta avea să o ia și a modului în care avea să funcționeze.

Acestea au fost premizele cu care am pornit la drum în septembrie 2018.

Trei ani, cinci mobilități și o pandemie mai târziu putem spune că a fost o experiență europeană care a îmbogățit semnificativ micul univers al liceului nostru și o aventură multiculturală pe care elevii noștri cu siguranță nu o vor uita niciodată.

***

Mobilitatea virtuală din România: 8 februarie 2021 – 12 februarie 2021

Programată să aibă loc în luna mai a anului 2020, mobilitatea din România, ultima din cadrul proiectului, era concepută, pe de o parte, să finalizeze firma de exercițiu internațională, consacrând-o ca model de urmat, iar pe de altă parte să ridice Târgul Firmelor de Exercițiu „Tânăr antreprenor în spațiul virtual” la un nivel internațional.

Pandemia de COVID 19 la nivel global a determinat amânarea acesteia, pentru ca în final, o dată cu necesitatea încheierii proiectului, să se decidă între parteneri ca mobilitatea să aibă loc virtual.

Organizarea mobilității în acest mod nu a fost ușoară. Erau atât de multe lucruri care puteau merge prost, de la logistică la aspectele tehnice destul de greu de anticipat.

Și totuși...

Folosindu-se platforma Google Classroom, mobilitatea s-a desfășurat timp de cinci zile, implicând un număr de 40-50 elevi ca auditoriu în aproape fiecare din aceste zile.

Activitățile programate inițial nu au fost modificate substanțial, ci adaptate pentru a corespunde modalității de desfășurare virtuale.

Ziua deschiderii a fost ziua obișnuitelor urări de bun venit care au avut darul de a „sparge gheața” și de a familiariza participanții cu platforma. Nu au existat probleme tehnice.

Un moment memorabil, care a lăsat impresii deosebite în sufletele partenerilor, a fost prezentarea d-nei Director Adjunct Mădălina Dionysatos, „România – tradiții și multiculturalitate”. Realizată cu deosebit simț artistic, prezentarea a surprins esența culturii și tradițiilor poporului român atât prin informațiile furnizate, cât și prin imaginile alese. O chintesență a spiritualității noastre care a fost percepută cu bucurie, mirare și admirație de colegii noștri străini.

Ziua a doua a început cu un minunat șirag de intervenții ale unor foști elevi ai școlii deveniți astăzi studenți la facultăți de prestigiu din țară. „Cum mi-a schimbat firma de exercițiu viața” a oferit prilejul unor mărturii despre impactul pe care această metodă a avut-o și continuă să o aibă asupra tinerilor, făcându-i mai încrezători în forțele proprii, dezvoltându-i ca profesioniști și înzestrându-i cu ceea ce este necesar pentru a face față exigențelor pieței muncii.

În partea a doua a zilei, cafe-debate-ul intitulat „Provocările învățării online” a oferit profesorilor prilejul de a împărtăși experiențe, provocări și soluții generate de noua abordare didactică, aceea a predării și învățării virtuale.

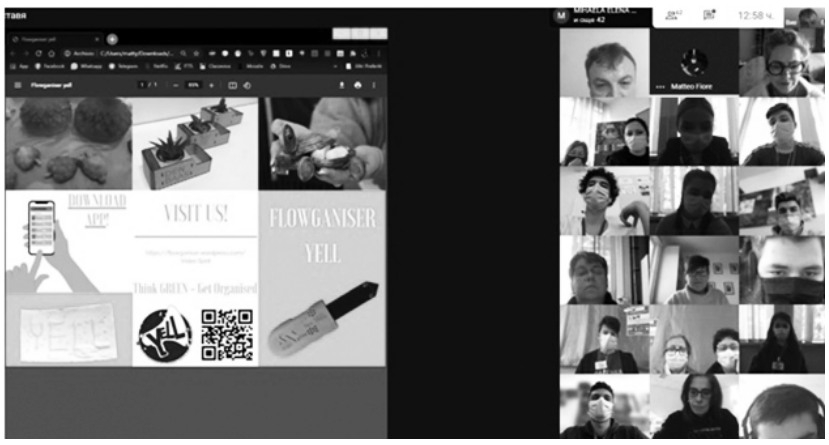
Una din cele mai importante zile ale mobilității virtuale a fost ziua a treia, dedicată integral elevilor. Echipele de elevi din fiecare școală parteneră au avut ocazia să se transpună în două ipostaze, simulând situații de viață reală: Eu, Antreprenorul și Eu, Angajatul. A fost o zi prolifică din care s-a învățat mult, în care s-a lucrat mult și, așa cum le stă bine tinerilor, în care s-au mai și distrat.

Reprezentantul Junior Achievement România, d-nul Dorin Călin, a evaluat activitățile desfășurate de grupurile de lucru, oferind sfaturi și feed-back prețios.

Contactul cu mediul de afaceri real a fost asigurat prin prezența unor oameni de afaceri de la nivel local care au explicat, pe rând, tinerilor secretele succesului lor. A urmat o sesiune de întrebări și răspunsuri considerată de elevi extrem de interesantă.

Ziua a patra a fost zi de concurs. Târgul „Tânăr Antreprenor în Spațiul Virtual”, desfășurat ca o competiție virtuală a adunat în secțiunea „De la idee la business” douăsprezece idei de afaceri prezentate de elevii din toate țările prin intermediul aplicației Power Point. Locul I a fost obținut de echipa de elevi din Norvegia pentru ideea recondiționării bicicletelor uzate intitulată „Bicycle Rebuilder” și de elevul Cristian Ciubuc cu ideea „House on Wheels” (Casa pe Roți).

În a doua secțiune a târgului „Cel mai bun website” și „Cel mai bun spot” au fost prezentate produse realizate

de elevii din România și Italia pentru firma de exercițiu internațională.

În ultima zi partenerii au discutat ultimele aspecte legate de firma de exercițiu internațională și de produsul final „Flowganizer” al cărui prototip urmează să fie prezentat în cadrul unei conferințe de diseminare pe eTwinning programată pentru 18 martie. Ziua și mobilitatea s-au încheiat cu aprecieri și feedback, partenerii împărtășindu-și impresiile și sentimentele trăite în acești doi ani și jumătate de proiect. Despărțirea s-a produs pe fundalul unor imagini ale frumuseților României redate în filmul „România – pământ binecuvântat”, regăsite și în format de broșură.

***

Iată-ne așadar la finalul unei călătorii începută timid, cu oarecare temeri, cu emoția lucrului făcut pentru prima dată, dar și cu entuziasmul și convingerea că ceea facem va schimba semnificativ viața și gândirea elevilor noștri. A fost greu și frumos.

Trei ani, cinci mobilități și o pandemie mai târziu putem spune că a fost un succes. Am realizat tot ceea ce ne-am propus, am învins bariere de limbă și cultură, am consolidat prietenii și colaborări, am găsit puncte comune acolo unde diferențele păreau de netrecut, am dovedit pricepere, inteligență, dăruire.

Trei ani, cinci mobilități și o pandemie mai târziu elevii noștri sunt mai bogați, mai capabili, mai pregătiți pentru marea încercare care se cheamă VIAȚĂ și PROFESIE, făcând un pas uriaș de la virtual la real în lumea antreprenoriatului.

Trei ani, cinci mobilități și o pandemie mai târziu putem spune că noi, ca educatori, ca practicanți ai celei mai nobile meserii din lume, ne-am îndeplinit misiunea asumată: aceea de a EDUCA.

Dați-ne voie să zâmbim, mulțumiți !

Cinci veacuri de la „Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung”

Constanța CRUDU

1521-2021, o jumătate de mileniu, e mult sau puțin pentru istoria noastră ? Cinci veacuri de restriște, de lumini și umbre, de speranțe și deznădejde. De ce este important anul 1521 pentru filologi și istorici, pentru noi toți cei de azi, vom afla aplecându-ne asupra „Scrisorii lui Neacșu din Câmpulung” cel mai vechi text scris în limba română cunoscut până acum.

Pentru a înțelege însemnătatea acestui document este necesar un excurs în ceea ce reprezintă contextul istoric, geografic, social, politic al perioadei la care ne referim, amintind, pentru a crea o imagine veridică, oamenii și evenimentele menționate de autorul său, boierul Neacșu din Câmpulung-Muscel, adresat și trimis, în mare taină, judelui orașului Brașov de atunci, Hans Benkner.

Expeditorul și, în mod sigur, cel care scrie însuși epistola este, așa cum spuneam, boierul Neacșu Lupu din Câmpulungul valah, care se presupune că avea strânse legături cu brașovenii și îl cunoștea îndeaproape pe jupân Hanăș Bengner, întrucât se ocupă cu negoțul de mărfuri provenite de pe tot cuprinsul Imperiului Otoman, pe care le aducea cu ajutorul unor oameni de încredere, printre care și ginerele său, Negre, trecând Dunărea, Muntenia, și ajungând până în orașele transilvane, Brașovul fiind cel mai aproape de ei, dincolo de munți. Negustorii din afara Cetății din Scheii Brașovului puteau fi colaboratori ideali în schimbul de mărfuri ori în vânzarea lor. Nefiind un om de rând, era știutor de carte, stăpânind scrisul cu litere chirilice în care își îmbracă vorbele românești, spre a fi mai bine înțelese de notabilul de origine germană cunoscător al limbii noastre, în slujba căruia boierul muntean se afla drept corespondent informator. E de presupus că judele Brașovului avea o întreagă rețea de spionaj care-i raporta mișcările armatelor dușmane, pericol iminent mai ales pentru locuitorii de la nord de Dunăre, pururea atenți la orice mișcare ce s-ar fi putut solda cu pierderea independenței și a libertății.

Era epoca în care serviciul divin era oficiat în limba slavonă, iar actele de cancelarie, de stat deci, erau întocmite în aceeași limbă pe care am preluat-o de la slavii sud-dunăreni din Balcani, cu care eram înfrățiți întru ortodoxie.

Revenind la Neacșu câmpulungeanul, numele lui s-a mai regăsit într-un act din vremea predecesorului lui Neagoe Basarab, Vlad cel Tânăr, așadar din prin 1510-1512, când avea un proces cu negustorii brașoveni. Credem că, la rândul său, boierul Neacșu avea proprii lui oameni de încredere care spionau și-i transmiteau informațiile prețioase, ori de la care reușea chiar el să le obțină, prin întrebări cu tâlc sau din discuții la care era martor, căci comerțul era un bun prilej de a-și crea legături.

O întrebare care se pune ar fi aceea privind solul ce transmitea veștile, căci, fiind vorba de o scrisoare și de graba cu care trebuia ca știrile să ajungă la destinație, era nevoie de un călăreț cunoscător al locurilor, care să nu fie interceptat de vreun urmăritor.

Dacă despre expeditor am reușit mai mult să deducem câteva date privind statutul social, despre destinatarul scrisorii istoria ne oferă mai multe detalii: numele său apare în grafia germană, maghiară sau română, respectiv Hans sau Johannes, Benkner, Hanăș Beagnăr ori Ioan/Hans Bengner. Era judele/primarul însărcinat și cu funcția de magistrat al cetății Brașovului încă din 1511 și mai apoi în 1545 și 1559. Greu de presupus ca acesta să fi ocupat funcția pe o perioadă atât de lungă, de o jumătate de secol și e posibil ca funcția să fi fost moștenită de fiul său, care-i purta numele.

Alături de alți reprezentanți de seamă ai sașilor brașoveni a înființat prima fabrică de hârtie din zonă, de unde domnii Țării Românești cumpărau cele necesare pentru copiștii din mănăstiri și cancelaria voievodală. Ultimul an când este amintit este 1559, când la 12 martie diaconul Coresi tipărește în orașul de la poalele Tâmpei „Catehismul” („Întrebare creștinească”) în limba română, sprijinit de Johannes Benknerus, iudex „Coronesis”, din dorința de a-i atrage pe români la ideile Reformei prin sfintele cărți de învățătură. Tot el cerea să se întocmească un jurnal de campanie meticulos redactat.

Revenind la contextul politic, în 1521 domnea în Țara Românească Neagoe Basarab (1512 – 15 septembrie 1521). Urmaș al lui Basarab I, întemeietorul Țării Românești, Neagoe Basarab era fiul marelui vornic Pârvu Craiovescu, iar pentru a fi recunoscut ca domn a emis acte care-l atestau drept fiu al lui Basarab cel Tânăr. În ceea ce privește politica externă, după ce bulgarii ajunseseră sub stăpânirea turcilor, a încercat să mențină pacea prin plata tributului. Din „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie”, monument al scrierilor românești în limba slavonă, aflăm că printre sfaturile date vlăstarului domnesc era și acela de a-și înfrunta dușmanii și de a nu pribegi peste hotare, „că mai bună este moartea cu cinste, decât viața cu amar și cu ocară”. Numele său este bine cunoscut prin ctitorirea Mănăstirii de la Curtea de Argeș, a Mitropoliei de la Târgoviște, prin sprijinirea creștinătății ortodoxe răsăritene.

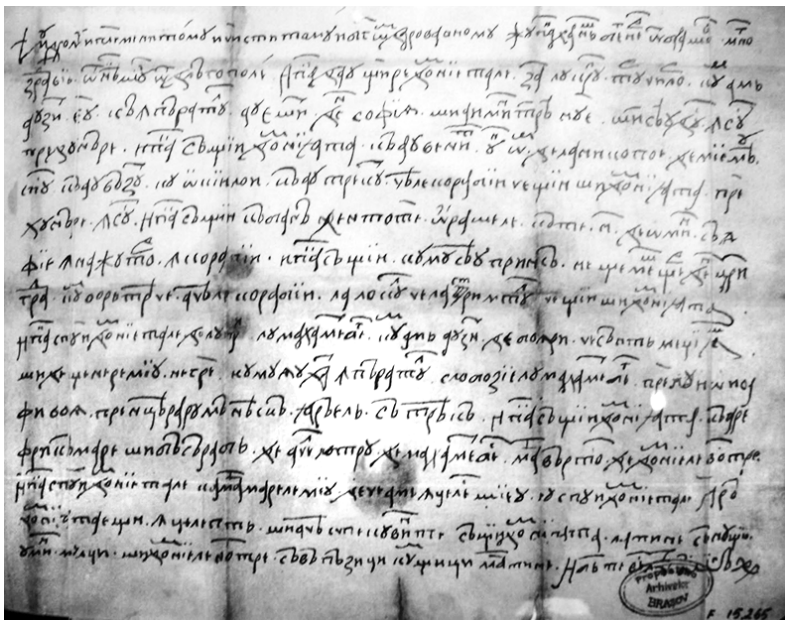
Cele două orașe menționate în scrisoare au caracteristicile lumii urbane din Evul Mediu, centre de producție și de schimburi comerciale.

Câmpulung-Muscel, prima capitală a Țării Românești, atestat documentar în 1292, era în secolul al XVI-lea important centru meșteșugăresc și comercial, ceea ce explică relația „diplomatică” dintre boierul valah și judele brașovean. Și astăzi regăsim dovezi ale efervescenței vieții religioase din secole anterioare, XII-XIII, precum Biserica Sfântul Iacob sau Mănăstirea Negru Vodă, cel venit din Țara Făgărașului.

Brașovul, oraș fortificat, atestat documentar înaintea Câmpulungului, la 1234, cu numele Corona, așa cum se menționa și în cărțile coresiene, era, ca majoritatea orașelor medievale, renumit centru meșteșugăresc și comercial datorită unor fruntași precum Johannes Benkner, întreprinzători, preocupați de stabilitatea și libertatea cetății lor nu numai din punct de vedere economic. Oraș liber regesc, s-a bucurat de o autonomie rezonabilă, dar și de privilegii economice, fiind scutit de o serie de obligații fiscale.

Orașul de la poalele Tâmpei era locul ideal pentru a deveni, grație vadurilor comerciale frecventate asiduu, o locație de stocare a informațiilor despre amenințarea otomană, ce urmau să fie utilizate întru apărarea proprie și transmise, desigur, mai departe. De aceea, relațiile politico-economice cu Țările Române erau intense. Nu trebuie uitat rolul cultural al orașului, căci aici s-a înființat prima tipografie din Transilvania în 1533, tot aici s-a tipărit de către diaconul Coresi, așa cum am mai notat, prima carte în limba română la 1559.

Printre toponimele pomenite în „Scrisoarea lui Neacșu” se află Constantinopolul/Țarigrad, căzut la 1453 în mâinile turcilor. Minunatul oraș care a păstrat civilizația europeană, cultura și creștinismul, așezat într-un loc atât de pitoresc, ce impresiona prin biserici, palate, grădini, piețe, era situat la hotarul Europei cu Asia, separat de aceasta prin strâmtoarea Bosfor, importantă pentru apărare, devenită însă poarta de trecere a musulmanilor spre bătrânul continent. Otomanii cuceresc și teritoriul bulgar,

Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung

înfloritor în vremea țarilor Boris și Simion, iar Sofia, care aparținuse mărețului Imperiu Bizantin este acaparată de turci din 1382. La Dunăre se găsea și Nicopole, cea mai de seamă fortăreață a lor de pe malurile sudice ale fluviului, rămas în istorie prin bătălia din 1396, când taberele cruciaților au fost înfrânte de uraganul Semilunii tocmai când sperau să oprească expansiunea puternicilor inamici spre inima continentului creștin.

Dar să ne întoarcem la cei care își propuseseră să cucerească lumea civilizată. Împăratul, cum îl numește Neacșu în scrisoare, nu era altul decât Soliman Magnificul (1494/1495-1566), sultanul otoman, stăpânul lumii, după cum au visat strămoșii lui, care între 1520 și 1566 organizează și conduce campanii în Asia și Europa.

De-abia urcase pe tron și, pe lângă încurajarea artelor, intenționa să se impună prin expediții de cucerire împotriva creștinilor. Astfel ocupă Balcanii, Belgradul chiar în vara anului în care românul Neacșu îi aducea la cunoștință lui Benkner strategia otomanilor ajunși la Dunăre. Peste numai patru ani, în 1525, după lupta de la Mohach, Ungaria ajunge pașalâc turcesc, spre gloria lui Soliman, strategul neîntrecut. Unul dintre generalii săi, Mehmet-beg, tânărul comandant al sangeacului Nicopole, era pentru sultan unul dintre oamenii de încredere, recomandat fiind de tatăl său, Ali-beg.

Toate acestea fiind elucidate, ar mai fi de satisfăcut curiozitatea firească referitoare la norocosul cercetător care a descoperit acest text atât de valoros. Răspunsul ar putea să nu surprindă și iată de ce: în 1894 a fost descoperit de un arhivist din Brașov, păstrarea documentului datorându-se meticulozității primarului Benkner, al cărui jurnal de campanie ordonat a facilitat păstrarea scrisorii.

Iar dintre istorici, acela care a cercetat în Arhivele Brașovului a fost pasionatul istoric român Nicolae Iorga, cel care l-a publicat ulterior.

„Scrisoarea lui Neacșu” este în primul rând o dovadă a legăturilor permanente dintre țările române, respectiv dintre Țara Românească și Transilvania. Între Câmpulung-Muscel, situat în zona subcarpatică și Brașovul aflat aproape de granița ce le separă, drumul scrisorii secrete nu era lung, deși presupunea traversarea Carpaților, însă pentru aceia care-l străbăteau frecvent sigur că nu reprezenta un impediment. Relațiile de ajutor reciproc ies și ele la iveală. Nu știm dacă serviciile de informare aveau la bază patriotismul ori era la mijloc și o serie de interese materiale. Cert este că boierul român reușește să transmită la timp fraților transilvăneni un avertisment despre iminenta sosire a turcilor pregătiți de atac, care se presupunea că vizează atât țările române, cât și râvnita Ungarie, care astfel nu aveau cum să fie luate prin surprindere.

Mesajul scris în limba română cu litere slavone și într-un limbaj specific popular poate fi înțeles ușor și astăzi după transcrierea cu alfabetul latin.

Aparținând stilului epistolar, scrisoarea ar fi trebuit să fie datată, însă, deoarece ea a ajuns la destinatar în aceeași zi – cei 85 de km dintre Câmpulung și Brașov, chiar dacă pe drumuri de munte, pe la Dragoslavele, Fundata, Bran, Râșnov, puteau fi parcurși pe atunci în câteva ceasuri bune – nu a mai fost necesar acest amănunt. Dat fiind conținutul scrisorii, s-a putut stabili că ar fi fost scrisă și expediată pe 29 sau 30 iunie 1521, când Soliman părăsea Sofia, îndreptându-se spre Dunăre. Nu lipsesc din structura acesteia formula inițială și cea finală, ambele în limba slavonă, căci era adresată unei oficialități,. Formula introductivă este mai lungă, protocolară, probabil standardizată, cu trei termeni ce exprimă respectul cuvenit („prea înțeleptului și cinstitului și... dăruitului de Dumnezeu”), cu urări de sănătate, cu menționarea expeditorului (Neacșu din Câmpulung) și a destinatarului (Hanăș Bengner din Brașov). În schimb, formula de încheiere, mult mai scurtă, reia urările: „și Dumnezeu să te bucure”, urmat de termenul care pune punct slujbei religioase „Amin !”, revelând pe creștinul ortodox practicant, Neacșu.

Formula „și Dumnezeu să te veselească” transmite subliminal optimismul și speranța că vor fi ocrotiți de divinitate și pesemne ocoliți de turci. Apoi, fără vreun enunț care să pregătească trecerea la motivul pentru care a fost redactată scrisoarea, se trece exabrupto la comunicarea știrilor ordonate. Compozițional, suita de informații din cele șapte paragrafe debutează cu conjuncția din slavonă „I pak” (și iarăși) cu valoare adverbială.

Referitor la conținutul ideatic, textul conține mai multe secvențe: în prima dintre acestea (patru paragrafe) îl înștiințează pe primarul Brașovului despre tacticile otomanilor: sultanul a părăsit Sofia și s-a îndreptat spre Dunăre, înaintând în amonte cu corăbiile, ajutați de oameni recrutați din toate orașele din zonă, iar meșteri pricepuți urmau să facă trecerea armatei otomane printr-un loc strâmt ce nu putea fi decât Porțile de Fier.

A două secvență (două paragrafe) introduce un personaj temut, general și pașă, Mehmet-beg, intrat în grațiile sultanului, care face legea la nord și sud de Dunăre având din partea lui voie să traverseze, dacă așa consideră, Țara Românească cu trupele pentru a ataca regatul ungar. În sfârșit, ultima secvență, din care aflăm că Neacșu din Câmpulung îl consideră pe Benkner „mai marele meu”, cuprinde îndemnuri la discreție, dată fiind importanța știrilor și posibilitatea deconspirării rețelei, dar și sfatul de a lua degrabă măsuri pentru a se proteja pe sine și cetatea sa. Formula de adresare „Domnia Voastră/Ta, apare de două ori.

Să urmărim structura limbii scrisorii pe mai multe niveluri.

La nivel fonetic, diferența dintre limba română a începutului de secol XVI și cea de astăzi, la început de secol XXI, marcând dinamica limbii, constă în prezența lui u final (amu, cumu, se-au, a prinsu, voru, săntu, elu), forma nește (niște) a articolului nehotărât, den (din) și pren (prin) a prepozițiilor, diftongul „ia” corespunzător lui „ie” de azi (boiari), vocala „u” în locul diftongului „o” în cuvântul „umini” (oameni), doi „i” în loc de unul, deci lungirea vocalei (domniia-ta, Megiiași), dar și „i-e” în hiat în „domniele voastre”, „î” în loc de „â” (stîmt), prezența adjectivului demonstrativ „ciale”, forma scurtă, populară, corespunzător lui „acele”, ca și grafia și desigur și pronunția substantivelor proprii Băsărabă, Mahmet și Țeara Rumânească.

La nivel lexical apar o serie de termeni astăzi deveniți arhaisme: jupân, alminterea, meșter, slobozie, lotru (hoț, tâlhar), mai vârtos (mai ales) sau păstrați în vocabularul activ ca regionalisme: „pe io-i va fi voia” în care io, de origine latină, adjectivul propriu-zis „strimt”, utilizat în Muntenia pentru formă literară „ strâmt”.

90 de procente din cuvinte sunt de origine latină: împărat, a pleca, sus, sănătate, om, ochi, drept, a trece, a auzi, meșter, oraș etc.

La nivel morfologic, respectarea în poziție inițială a lui „I pak” nu devine obositoare, ci are rolul de a atrage atenția asupra importanței a ceea ce urmează. De asemenea, se observă forme de plural a auxiliarului „a avea” la perfect compus, în locul singularului, specifică etapei de dezvoltare a limbii în vremea lui Neacșu: „ împăratul au eșit”, „se-au dus”, „au venit un om, au spus, au văzut”.

Se întâlnesc locuțiuni și expresii ce fac plastică exprimarea: dau știre, au văzut cu ochii lor, să fie de ajutor, va fi voia, are frică, prepoziția „za”, (despre) în slavonă, substantivele „meșter” și „megiiaș” fără desinență de plural, adjectivul pronominal posesiv „miu/miiu” întâlnite și azi în limbajul colocvial.

La nivel sintactic, în majoritatea enunțurilor topica diferă de cea de azi prin predicatul antepus subiectului „Am auzit eu”, „să știi domniia ta”, „au venit un om”. Frazele sunt ample, alcătuite din 2, 4, 5, 7 propoziții, principala regentă construită cu verbul la conjunctiv „să știi” sau la indicativ prezent „spui” (spun) fiind urmată întotdeauna de o completivă directă: ...să știi domnia ta/ că au venit un om de la Nicopole.

La nivel stilistic, scopul informativ al scrisorii nu permite utilizarea termenilor cu sens conotativ, însă, cu trecerea timpului, sintagma „acel lotru de Mahamet beg” capătă caracter metaforic, iar enumerația din formula inițială „ prea înțeleptului și cinstitului și de Dumnezeu dăruitului” evidențiază personalitatea destinatarului. Scrisoarea respectă calitățile generale ale stilului: precizia, concizia, claritatea, dar și ritmul alert al prezentării faptelor.

Așadar, „Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung” (ot Dlăgopole”, denumirea slavă a orașului) rămâne după trecerea a cinci secole o mărturie a unității de limbă a tuturor românilor de dincolo de hotarele vremelnice, o confirmare a faptului că limba română era deja formată și că poporul avea nevoie să comunice și în scris în limba vie, națională.

De aceea, avem credința că orașele Câmpulung și Brașov vor marca, desigur, așa cum se cuvine această aniversare sub genericul „Câmpulung – capitala scrisului românesc”, iar instituțiile centrale le vor seconda prin manifestări adecvate.

Despre vijelia ce a dezvelit Mitropolia și alte întâmplări nenorocite din vremea „zaverei" lui Tudor Vladimirescu

Vasile GRIGORESCU

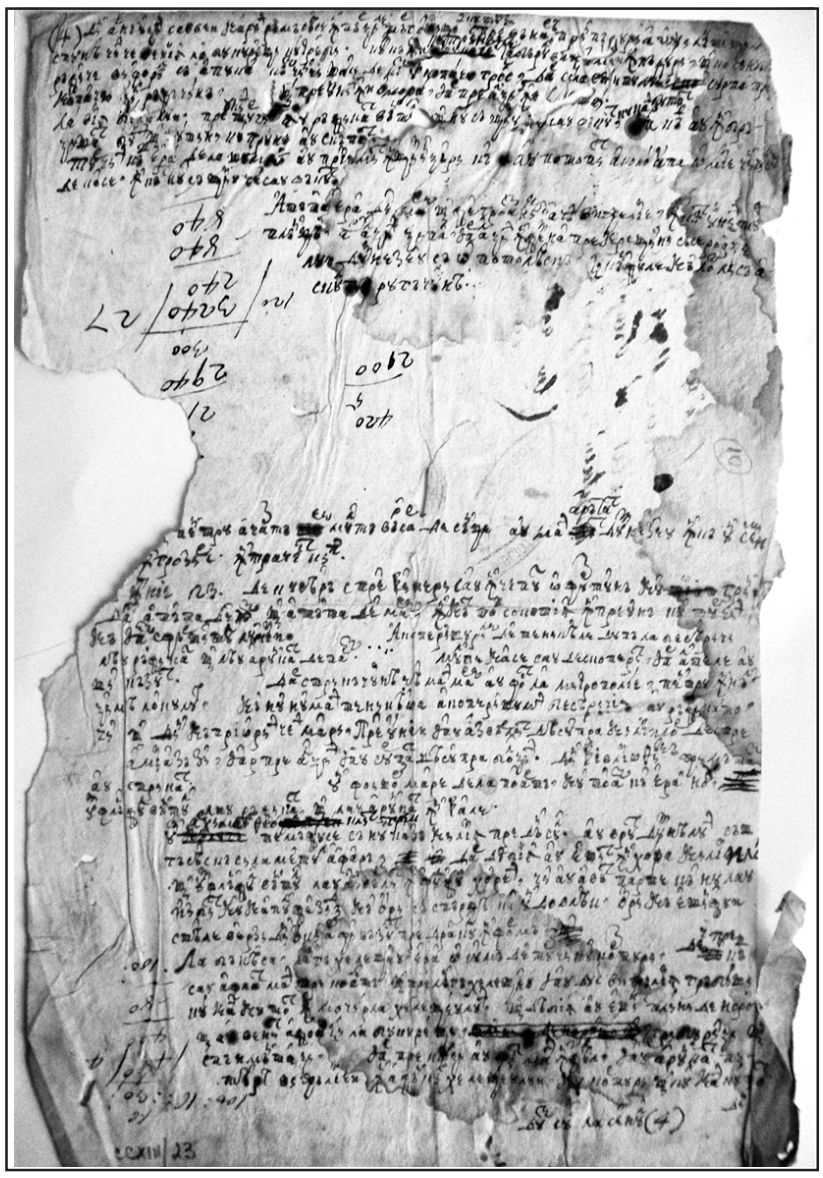
Continuăm prezentarea documentelor istorice de interes pentru arealul bolintinean cu nişte însemnări despre întâmplări din vremea lui Tudor Vladimirescu. Pe lângă valoarea istorică, aniversarea a două secole de la mişcarea pandurilor reprezintă un bun motiv de a vă face cunoscut acest document.

Relaţia dintre spaţiul bolintinean şi Tudor Vladimirescu este cunoscută, fiind suficient să amintim în acest sens marşul pe care „Oastea cea mare" l-a executat între 10 şi 17 martie 1821 pe aceste meleaguri şi importanta „Proclamaţie de la Bolintin" din 16 martie.

Mărturiile contemporane despre mişcarea lui Tudor Vladimirescu, ca şi însemnările mai prozaice, despre starea vremii, tâlhării, accidente etc. sunt mai numeroase decât cele despre alte evenimente istorice şi ele au fost publicate intens de-a lungul timpului. Amintim câteva dintre aceste lucrări, fără intenţia de a epuiza vasta bibliografie: Mihai Cioranu, *Revoluţia lui Tudor Vladimirescu*, Bucureşti, 1858, C.D. Aricescu, *Acte justificative la istoria revoluţiunii române de la 1821*, Craiova, 1874; V.A. Urechia, *Istoria Românilor. Revoluţiunea lui Tudor Vladimirescu*, Bucureşti, 1901; Nicolae Iorga, *Izvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu*, Bucureşti, 1921; Ion Bălintescu, Ion Călin, Ion Popescu, *Documente noi în legătură cu răscoala poporului de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu*, Craiova 1954; *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, redactor responsabil Andrei Oţetea, vol. I-V, Bucureşti, Editura Academiei, 1959-1962; *Izvoare narative privind revoluţia română din anul 1921*, coordonatori Ion Pătroiu, Vladimir Osiac, vol. I-II, Craiova, Fundaţia „Scrisul românesc", 2001-2002 etc.

Din categoria însemnărilor de genul acelora din documentul supus acum atenţiei dvs., amintim: Constantin Erbiceanu, *Câteva notiţe privitoare la Tudor Vladimirescu extrase dintr-un manuscris ce posed*, în „Biserica Ortodoxă Română", XXVII, 1903, p. 189-193; P. Partenie, *O însemnare despre Zavera lui Tudor*, în „Neamul românesc literar", II, 1910, p. 143-144; Al. Ciorănescu, *O însemnare românească despre Eterie*, în „Revista Istorică", XX, 1934, p. 308-311; Ilie Corfus, *Însemnări de demult*, Iaşi, Editura Junimea, 1975; Dinică Ciobotea, *Însemnări doljene pe file de carte veche despre Tudor Vladimirescu şi revoluţia condusă de el*, în „Analele Universităţii din Craiova", IV, 1979, p. 111-118; A. Florescu, *Despre Tudor Vladimirescu. Opinii autentice consemnate pe file de cărţi vechi*, în „Mitropolia Olteniei", XLII, 1990, nr. 1-3, p. 331-333 etc.

Documentul publicat acum în revista „Sud" se păstrează la Arhivele Naţionale Istorice Centrale (ANIC), în Colecţia Documente Munteneşti, CCXIII/23. Se prezintă sub forma unei singure foi, ruptă în partea stângă şi care conţine, pe o faţă, două fragmente de text scrise de aceeaşi mână. Ele sunt localizate la extremităţile foii, sus şi jos, fiind despărţite de un loc gol. Pe verso are o însemnare scrisă de o altă

persoană şi o ştampilă ovală, cu cerneală violet: „Biblioteca Lt. Colonel D. A. Pappasoglu". Hârtia este ruptă şi pătată în mai multe locuri. Observaţiile, indicaţiile şi completările aşezate între paranteze drepte ne aparţin. Părţile lipsă din text (rupte, pătate) le-am semnalat cu trei puncte aşezate între paranteze drepte.

„[f. 1r. – partea de sus]

(4) Din arnăuţii Savăei de c[a]ri rămăsese în părţile Târgovişte cu turcii spre vânarea prin păduri a Ipsilante [...] spunia cei ce veniia la Bucureşti cu trebi cum că [îi prinsease] zarbărul vijeliei în păduri şi ca să nu-i rădice viforul să apuca câte cinci-şase de câte un copac gros.

[f. 1r. – partea de jos]

Pentru această [...] multă vărsare de sânge au mai arătat Dumnezeu încă un semn îngrozi[to]r într-acest chip [...].

Iunie 23, de cu seară, spre vineri, s-au început o furtună cu grin[dină], dar atâta de [tare] şi atâta de mare încât ş-au socotit împreună cu turcii că iaste sfârşitu lumii. Acoperişurile de tenicheale după la biserici le-au rădicat şi le-au aruncat departe. Multe case s-au descoperit, iar altele au şi căzut. Dar stricăciunea cea mai mare au fost la Mitropolie [şi] pentru înălţimea locului, că nu numai tenicheaua acoperişului besericii au rădicat-o, ci şi din căpriorii cei mari pre unii i-au azvârlit deasupra chiliilor despre amiazăzi, iar pre alţii i-au surflat deasupra bolţii. Din bibliotecă, jumătate au stricat-o. Un foişor mare de la poartă, cu toate că era nou, umflându-l vântul li-[a]u rădicat şi li-[a]u aruncat în vale. Un arhimandrit Theoclit, grec, temându-se să nu cază chilia pre dânsul, au vrut dumnealui să-şi găsească silamentul afară, dar de-abia au eşit în hora chiliilo[r] şi umflându-l vântul l-au azvârlit în fundul horei. Ci au avut parte că nu l-au izbit cu capul de zid, că ori să spărgea ca un dovleac, ori că eşindu-i steale verzi din ochi ar fi văzut pre dracul în formă z[...].

La Băneasa, lângă heleşteu, era o sumă de turci cu corturi, deci, pre câţi s-au aflat mai spre coastă şi pre lângă heleşteu i-au dus vijelia grăbişi, cu cai cu tot, în mocirla heleşteului şi de abia au eşit plini de noroi şi au venit a dooa zi la Bucureşti zgribuliţi şi spăimântaţi. Iar pre câţi au fost mai în deal i-au aruncat putearea vijăliei în adâncul heleşteului cu corturi şi cu cai cu tot.

Duc sus la semnul (4).

[f. 1v; un alt scris decât pe faţa anterioară]

Tot continuaţia vremii zaverii de la anu 1821, descriia o vijelie mare care s-a întânplat în Bucureşti şi în partea Muntenii, Tergovişte. (S-a cetit de mine, maior Papaz.)."

Din cele de mai sus rezultă că actul s-a aflat în posesia cunoscutului maior Dimitrie Papazoglu (1811-1892) şi de aici a ajuns la Arhivele Statului. De altfel, Dimitrie Papazoglu a utilizat informaţia din documentul publicat acum de noi în cartea sa, „Istoria fondării oraşului Bucureşti", tipărită la Bucureşti în 1891, la p. 136, unde enumeră „calamităţile" care au lovit ţara şi Capitala:

„A doua calamitate este teribila vijelie, sau teribilul vârtej de furtună ce a trecut peste Capitala noastră, venind din Occident. Au fost dezvelite atunci cea mai mare parte din casele oraşului, cum şi întreaga Mitropolie. Aceasta a fost la anul 1821, când se aflau turcii aici; alte accidente nu s-au pricinuit."

Mersul târgului

Ștefan Crudu

17.01.2021: ***Concurs de tremurat***

Că-l așteptăm sau nu, gerul vine obligatoriu în ianuarie. L-am așteptat de Bobotează cu casa încălzită consumând lemne în zadar. De trei zile însă ni se spune de meteorologi că vine în sfârșit dar cu întârziere nejustificată. Vestea e bună pentru depozitul de lemne de peste drum care vinde la greu baloți de deșeuri lemnoase. Pensionarii cumpără câte unul, alții mai mulți, ca să se asigure pentru ce va veni. Destul de ude că au stat în ploaie, cu 420 lei per balotul ambalat. Iată că ne-am trezit azi cu un frig adevărat, simțit și în case, ce să mai zicem afară. Deținătorii de animale, prevăzători, au băgat în case pui, căței, pisoi, purcei sau viței, miei. Desigur că nu mă veți crede pentru că în Bolintin nu mai avem animale domestice de câțiva ani buni. Așa era odată, când pietrele crăpau de ger și lupii urlau la ferestre. Cum nimic nu mă mai sperie, am plecat (puțin mai târziu) la târg. Deși foarte frig, soarele mi-a rânjit cu dinții sticloși și m-a îmbiat la drum, pe caii putere. Surpriză mare: loc de parcare și lume multă care mișuna în viteză cu marfa deja cumpărată. Asta ca să nu înghețe nici ei și nici ce-au cumpărat. În special cartofi ambalați în plase de 8 sau 10 kg care străjuiau marginea drumului, la prețuri de 0,6-0,8 lei/kg, deci foarte convenabili. Explicația mea ar fi că ne-am cam săturat de carne. Atât vânzătorii, cât și cumpărătorii erau înhăimurați gros ca să nu tremure de frig. De aceea erau câteva tarabe cu treninguri și colanți unisex, foarte căutați în aceste zile. Chiar și în aceste condiții de frig pătrunzător nu au lipsit controalele de la D.S.V. și drept urmare cei care aveau păsări de vânzare le-au ascuns în dubițe sau portbagaje. Un păsărar din Ciorogârla mi-a arătat discret doi cocoși deschizând puțin portbagajul. Se văita că nu-i poate vinde. De la el am cumpărat doar ouă cu un leu/buc. Destule mere frumoase te îmbiau cu prețuri diferite, după soi, de la 2 la 5 lei/kg. La ora 12, când am trecut a doua oară prin târg, scăzuse prețul și am cumpărat super mere cu 2,5 lei/kg. Ofertă de nerefuzat. Sigur că erau și brânzeturi, ca și diferite legume, dar zarzavaturile (sensibile, din import) suferiseră congelare rapidă, deci să tot nu iei. Ceapa, și ea prezentă și mai rezistentă la frig, 2,5 lei/kg, iar cea de apă 6 lei/kg. Am luat ultima rămasă. Apoi am trecut pe lângă cereale și furaje și implicit pe lângă măturile lui Dulică aflate în stoc. În final și pe lângă grătarul cu mici și ibrice cu capac unde i-am revăzut și pe mulți „abonați" mereu hămesiți. La o gogoșărie ambulantă erau adunați câțiva pofticioși (1,5 lei/buc). Un nene se lăuda că a cumpărat un topor de spart lemne ca să alunge gerul.

Faza zilei mi s-a părut a fi un amărât în vârstă care într-un fund de sac de iută avea linguri de lemn de vânzare. Pe un asemenea ger doar o mare nevoie te poate mâna cu o marfă ce nu se mai caută. L-am revăzut apoi în stația auto pentru reîntoarcerea acasă, probabil la Crovu, unde mai sunt lingurari. O imagine a sărăciei care încă mai există la distanțe mai mari de București. Milă mi-e de ei, dar și de mine, câteodată.

24.01.2021: ***O horă nenumită***

Nici a Unirii, nici a Bolintinului (uitată în fonoteci). Poate hora căutării, întinsă ca pentru cartea recordurilor, cum e târgul nostru azi. După o săptămână care a început cu geruri adevărate (marți dimineață, minus 11 grade la noi) spre final s-a ajuns la temperaturi neobișnuit de mari, iar azi dimineață ne-am trezit cu două grade C. Derutant, dar acesta-i specificul acestei ierni atipice până acum. De aceea încă de la prima oră era aglomerație la legume și fructe, cele mai căutate produse. Prețuri asemănătoare cu cele de până acum, cu deosebirea că toți cumpărau în cantități mai mici, nu cu sacii. E firesc, căci lumea vrea marfă proaspătă și nu mai stochează în pivnițe care în curând vor rămâne goale și cu rol de adăposturi nesigure, prevăzute în proiectele clădirilor. Fiindcă era aglomerație, am revenit la ora 11 pentru câteva lucruri care nu erau urgente totuși. Suficient ca să iau pulsul acestei „mișcări browniene" ad-hoc ce s-ar fi putut transforma într-o horă uriașă dacă ar fi fost o orchestră de lăutari, sfidând astfel perversa molimă ce încă se menține și ne încurcă viața. Erau însă destui care se veseleau lângă grătarul cu mici (aceiași domni înghesuiți unul într-altul). Dar se vede că ne-am cam obișnuit cu masca pentru că toți o purtau (nota zece). Doar un bătrân de 87 ani pe nume Călin Barbu a ieșit din curtea limitrofă târgului fără mască. I-am atras atenția (ne cunoaștem bine) însă mi-a răspuns că nu crede în virus. A completat hâtru spunând: „Când e să te ia dracu', te ia și din brațele popii !" Puteam să nu-i dau dreptate ? Cred că ajungând la această vârstă și trecând prin multe necazuri în lunga sa viață, a fost scos de pe listele necuratului. La fel, presupun și că are loc asigurat la dreapta Domnului, așa cum zicea preotul ieri la înmormântarea celui mai mare văr al nostru, Gogu Dumitrache (16 decembrie 1943 – 21 ianuarie 2021). Un om bun, cu mulți prieteni, trecut prin mari necazuri. Zidar, fiu de cizmar, în care calitate a văzut târgul înaintea noastră, în era paporniței. Astăzi, de ziua Unirii Principatelor Române, nu au mai fost manifestări, nici horă în Iași. Doar târgul din Bolintin și un film anost pe TVR-2.

31.01.2021: ***Lehamite și permafrost***

Este prima zi în care mi-e lehamite de atmosfera târgului care este ternă și plină de automatisme. Sigur că aproape toți care vin în târg au una sau mai multe nevoi/interese, dar parcă îi vedeam mai veseli, mai bine dispuși. Dar nici vânzătorii nu ne oferă ceva deosebit. Aceeași marfă ca în toată luna aceasta de iarnă, adică prea puțin diversificată din toate punctele de vedere. Ca vreme, alternantă de la rău la mai puțin rău și apoi căldură atipică (între cinci și opt grade C, cu plus). Ne obișnuim dar nu știu cu ce preț. Acum masca face parte din peisaj, e purtată de toți. Sunt și controale și de aceea cei cu marfă interzisă (carne, pește) își arată marfa ridicând capacul de la portbagaj celor cunoscuți. După ora 8, fiind vremea spre senin (după luna plină), oamenii au dat năvală știind că pot găsi totuși ceva ce-i interesează mai pe alese (în special legume sau fructe). Nu am văzut niciun producător pentru că au grija pregătirii răsadurilor. Când vor apărea și vremea permite plantarea le vom găsi în târg la toți vânzătorii. Cei mai mulți sunt intermediarii care sunt acoperiți cu certificate de producător cu maxim zece feluri de marfă. Producătorii adevărați nu se pot ocupa decât cu două-trei sortimente, că atât pot produce în ferma personală. Astăzi m-a indispus aglomerația de mașini parcate lateral pe str. Palanca și care îngreuna circulația pe acest tronson al DJ-601 (deci și pe mine ca șofer). Am revenit la ora 11 și am găsit loc de parcare lângă gardul vechi al târgului, dar jos era un nămol de parcă s-ar fi topit permafrostul după gerul din zilele anterioare. Acum acestea fiind spuse mă credeți că m-am întristat când am auzit că terenul și clădirile fostului SMA de vizavi de târg (str. Republicii) au fost cumpărate de un țigan (întocmai așa mi s-a spus de o persoană care știe multe) în loc de Primărie, care avea drept de preemțiune și era ideal pentru o parcare corespunzătoare, ca să nu mai menționez alte proiecte de interes general. Pentru că degeaba vom avea târg (piață agroalimentară se va numi) dacă se va strangula circulația pe străzile laterale. Iată așadar că am motive să-mi fie lehamite de multe. Vaccinul pe care-l voi face (sunt programat) nu are niciun efect pentru această stare. Din cauza anomaliilor termice (alternanța frig-cald în care perioadele cu temperaturi ridicate au fost lungi) plantele sunt păcălite. În unele curți, ghioceii au înflorit deja prematur. La fel, alunilor li s-au lungit mâțișorii (vai, ce frumos atârnă ! ?) și ca atare se produce polenizarea mult prea devreme, știut fiind faptul că atât în februarie cât și în martie mai pot fi perioade foarte reci care compromit producția de fructe, așa cum s-a întâmplat în ultimii ani. Așadar multe sunt nefirești iar noi, oamenii, suntem afectați fără voie, neavând mijloace adecvate de protecție. Iar Covid-ul este cea mai mare pacoste apărută în ultimii 75 de ani.

7.02.2021: ***Din ce ieri mergea buiestru, azi a mai rămas căpăstru' !***

Ceața nu afectează piața. Aceasta este concluzia mea văzând târgul la ora 7:15 plin deja de lume. Am găsit loc de parcare și am pornit imediat la trecerea în revistă a celor rezemați de borduri cu mașinile perpendiculare pe str. Republicii unde aveau tarabele improvizate. Unii le au demontabile, adaptate pentru transport, dar am văzut și mese solide, de mobilier. Fiecare cum se pricepe. Cea mai simplă este folia de plastic (la legume). Am reușit să găsesc tot ce doream să cumpăr până la ora 8, când a sosit poliția să dirijeze circulația. Tocmai această oră precisă adună pe mulți din noapte pentru a cumpăra mărfuri interzise (păsări, carne, brânzeturi de la cei fără autorizații). Acum m-am dumirit. Deci e clar, oamenii se adaptează. Sigur că unii sunt tolerați, că de, mai un fin, mai un naș, iese cu plocon, pupa-l-aș.

Pe lângă legumele consacrate ale momentului (cartofi, ceapă uscată etc.) au apărut și zarzavaturi proaspete de seră: salată verde (3 lei/buc.), ceapă verde (2 lei/leg.) sau spanac verde (10 lei/kg) pentru detoxifiere. Cele mai multe au fost merele de Voinești din soiuri diverse, la prețuri bune (2-3-4 lei/kg). Faptul că era cam frig nu a contat. S-a deschis al doilea grătar, alături de gogoși. Cerealele și furajele umpleau zona destinată lor. Există încă cerere, chiar dacă nu mai sunt multe animale, iar vecinii, neavând Covid și deci au mirosul bun, nu prea mai tolerează miasmele acestora, nici chiar cântecul cocoșilor. Lume fină, civilizată foc, nu le-ar fi de deochi. Pentru că mulți nu au avut loc, s-au infiltrat printre mașinile parcate cu diverse mărfuri. Printre aceștia un „GIP" cu o remorcă pentru transport hipoplină cu baloți de fân expuși la vânzare. Lipsea bineînțeles calul, dar de ușa din spate era atârnat un căpăstru. Atât a mai rămas din ultimul transport făcut. Posibil ca hrană pentru animale sălbatice la grădina zoologică sau pentru salam special „italian". Se știe că după o iarnă lungă, hrăniți prost, mulți cai deținuți de spoitorii din Bolintin ies rău, gata de reformă. Îi vedem scheletici, înhămați la căruțe, numai pielea și osul cum se spune, chinuiți până la epuizare. Poliția animalelor, de curând organizată, ar avea mult de lucru, dar nu îmi fac iluzii. Ba dimpotrivă, cred că s-a legiferat ca lupul să fie paznic la oi, ca în fabule.

14.02.2021: ***O meserie cu riscuri tot mai mari: cea de fermier***

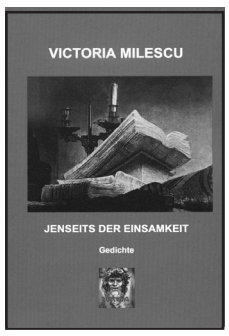
Vremea a luat-o razna. În această săptămână am avut până vineri o vreme de primăvară (până la 14 grade cu plus), iar sâmbătă dimineață aproape ger: minus opt grade. Adăugând acțiunea vântului, ger în toată regula, cod galben în toată țara pentru că și ziua peste tot au fost temperaturi sub zero. Pomii și-au umflat mugurii florali (caișii și corcodușii). Alunul și-a terminat înflorirea, mâțișorii și-au îndeplinit misiunea, albinele zumzăiau și au cules polen pentru puiet. Gerul survenit rapid și ecartul mare de la o zi la alta al temperaturii în mod sigur vor avea repercusiuni negative. Ca și anul trecut, când am avut polei și ploaie înghețată care au afectat producția de fructe. Iată de ce spun că meseria de agricultor a fost și este tot mai riscantă întrucât vremea poate compromite toată recolta unui an (pandemic sau nu). Grădinarii trăiesc zile dificile pentru că răsadurile sunt mici și sensibile la frig. Cine-și permite și are condiții de încălzire mai speră să-și salveze răsadurile, dar cu cheltuieli mari. De aceea cred că se vor scumpi foarte mult. Azi, cu minus patru grade dimineața, chiar și legumele din târg puteau prezenta risc pentru cumpărători. Dar, cu toate acestea, erau destui care au umplut efectiv asfaltul târgului, parcările fiind ocupate 100%. Nimic deosebit, aceleași mărfuri căutate și desigur oferite. La fel și prețurile. Am sosit mai spre sfârșit, dar am înghețat repede pentru că era curent rece de-a lungul străzii. Nimic aproape nu a lipsit. Doar producătorii care-și protejează plantele în sere și solarii și florarii care au marfa cea mai sensibilă. Deci Sf. Valentin nu s-a văzut pe tarabe. La florăriile din zona centrală se aștepta la cozi pentru florile ce se oferă iubitelor. Frumoase și scumpe. Puteam să lipsesc ? Odată cu florile erau expuse și pernițe-inimioară, dar și ursuleți, toate având culoarea roșie și inscripția „love". La care adaug cuvântul lovele, căci fără ele „pas" cadou. Ursuleți (și urși) din toate pădurile, vă înțeleg indignarea legată de această culoare contra naturii, dar comerțului nu-i pasă. Nu peste mult timp vom vedea urși robotizați având culori fistichii (roz, galben, albastru), defilând pe străzi de ziua Sf. Valentin, o zi surogat importată la pachet ca multe altele. Distracție să fie, chiar și în pandemie.

28.02.2021: ***Expo miraflores***

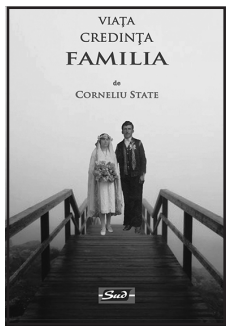
De la un timp (cam de la începutul anului) așteptăm ziua de târg cu emoții legate de starea vremii care este total imprevizibilă. Dacă nici meteorologii nu se pronunță cu prea multă precizie ne hazardăm împinși de nevoi, orice s-ar întâmpla. În ultima săptămână am traversat două anotimpuri. Întâi călduri de până la 19 grade în ziua de vineri, dar de sâmbătă dimineața a început răcirea cu precipitații mixte: burniță, lapoviță, măzăriche, cinci grade maximum. La ora 19, ploaie cu fulgere și tunete spectaculoase, ca vara, până la ora 20, după care cerul s-a limpezit. Dimineața răcoare, dar acceptabilă pentru târg. La prima oră m-am prezentat ca să găsesc loc de parcare. Cea mai importantă constatare a fost dată de abundența florilor în ghivece, de o diversitate impresionantă. Prețurile erau acceptabile, așa că s-au vândut bine. Pe lângă flori erau și mărțișoare. Adevăratul târg de flori și de mărțișoare se desfășura în parcul central al orașului, dar acolo prețurile erau mult mai mari. Am găsit destule zarzavaturi proaspete: salată verde (2,5 lei/buc.), spanac (2,5-3 lei/leg.), ceapă verde (2 lei/leg.), ridichi de lună (2 lei/leg). Desigur că și fructe autohtone sau de import. Merele românești încă sunt de calitate și ieftine. Pentru prima oară a apărut răsad de salată (30 de bani alveola) și varza timpurie (50 de bani alveola). M-am bucurat că am găsit atât de devreme, pentru solar. Pentru că voiam și extratimpurie m-am înțeles cu producătorul să-i vizitez ferma legumicolă din Bălășoieni a doua zi. Am fost și am rămas impresionat de faptul că întreaga familie planta răsaduri de roșii în solarul modern încălzit. Ei sunt cei care produc și merită respectul nostru. În târg cei mai numeroși sunt intermediarii care impun prețuri mari pentru câștig nemeritat. Cartofii – legumă atât de importantă – aveau prețuri mici (0,6-1 lei/kg). Aceasta pentru că anul trecut a fost supraproducție, un an de excepție. Tocmai de aceea nu-mi explic de ce statistica spune (!) că anul trecut importul de cartofi a depășit exportul cu 64 milioane euro. Doar importul din timpul carantinei când lumea făcea rezerve în disperare și prețul crescuse peste noapte la 4-5 lei/kg să fie o posibilă explicație. Tot azi în târg era și arpagic cu 10 lei/kg, dar văzând vremea oamenii nu se înghesuiau încă. Doar la mici și tării, unde se sfidează pandemia (tăria alungă pandemia, ca în filmul Codin). În concluzie, o zi plină, reconfortantă măcar privind frumusețea florilor care vor fi oferite mâine femeilor, inclusiv profesoarelor, conform deciziei date ieri de autoritățile centrale după lungi discuții, înfricoșate de blestemul florilor și al florăreselor.

Din cauza acestei decizii mult întârziate, luni dimineață s-a blocat circulația în zona centrală de aglomerația cumpărătorilor. Iar prețul a fost exagerat de mare. Odată e 1 Martie, dar nici așa !

Biblioteca SUD-ului

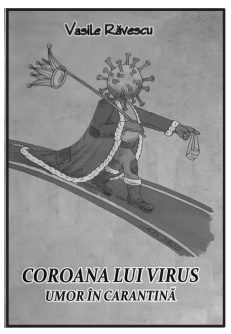
Victoria Milescu, ***JENSEITS DER EINSAMKEIT*** (***Dincolo de singurătate***), Editura Dionysos, Boppard, Germania, 2021. Carte de versuri traduse în limba germană de cunoscutul poet, eseist și traducător Christian W. Schenk, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Scriitorilor din Germania.

Corneliu State, ***Viața, credința, familia***, Bolintin Vale, Editura Sud, 2020. *Tradițiile și obiceiurile locului trebuie transmise, cum se spune, din tată-n fiu. Obligația părinților, a celor bătrâni, este de a-i face pe cei tineri să cunoască tradițiile, să le respecte din convingere și din plăcerea de a-l sluji pe Dumnezeu. Tradițiile înseamnă credință, credința înseamnă viață, iar viața suntem noi, oamenii acestor locuri.*

Romulus Cioflec, ***Însemnări de călătorie***, Ediție îngrijită și studiu introductiv de Luminița Cornea, Sfântu Gheorghe, Centrul de Cultură al Județului Covasna, 2020. „Publicarea în întregime a tuturor textelor pierdute printre filele îngălbenite de vreme ale vechilor reviste va contribui la reîntregirea, restituirea și reconsiderarea operei scriitorului Romulus Cioflec. [...] În acest mod, cititorii de astăzi, în special cei interesați de istoria literaturii române, își vor putea forma o imagine corectă și profundă asupra vieții și activității scriitorului Romulus Cioflec. Pentru noi, cei care trăim pe meleagurile sale natale, este o datorie să-i cinstim și să-i cunoaștem opera.” (Luminița Cornea)

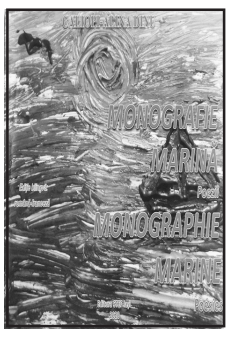
Vasile Răvescu, ***Coroana lui Virus – umor în carantină***, București, Editura RawexComs, 2020; ilustrație de Aurel Ștefan Alexandrescu (ALEX). *Suntem bolnavi de iluzii/ Ce nu s-au realizat./ E nevoie de perfuzii/ C-un surâs și-un gând curat !*

Livia Ciupercă, ***Horia Furtuna***, Iași, Editura StudIS, 2020. *Printre filele cărții, fulguiri argintate tresaltă-n așteptare. E însuși autorul și protagonistul Horia Furtuna. El ne privește prin lumina celor 480 de pagini, pe jumătate înflorind în speranța că veți dori să-i îmbrățișați, întru cunoaștere și judecată critică, poezia, proza, scenariile dramatice (apreciate în epocă), conferințele Radio, interviurile – în mare parte – inedite.*

Corneliu Vasile, ***Rime pentru-contra***, Buzău, Editura Editgraph, 2020. *Pir, troscot, mușețel, scaieți/ Și alte ierburi de pe maluri/ Sunt subiect de festivaluri,/ Cu bani grei de la județ...*

Caliopi Alina Dinu, ***Monografie marină: poezii – Monographie marine: poésies***, Iași, Editura Stef, 2020. *Dansul nebun al cailor de stepă,/ Sălbăticiuni de libertate nesătule,/ Se scaldă doar în mare, peste apă,/ În dangăt de copite și de turle.*

Florian Copcea, ***Trecut și viitor e în sufletul meu***, Caracal, Editura Hoffman, 2021. *Antologia Festivalului de Literatură „Mihai Eminescu”, 13-15 ianuarie 2021, Drobeta Turnu Severin – Băile Herculane – Mănăstirea „Sfânta Ana” Orșova. Antologia alcătuită de scriitorul Florian Copcea cuprinde cronici și poezii dedicate marelui nostru poet național. Semnează: Mihai Cimpoi, Theodor Codreanu, Zenovie Cârlugea, Vasile Bahnaru, Ioan Baba, Vasile Barbu, Victoria Milescu, Adrian Munteanu, Aureliu Goci, Maria Mona Vâlceanu, Ela Bălescu, Dumitru Drinceanu etc.*

Reviste primite la redacție

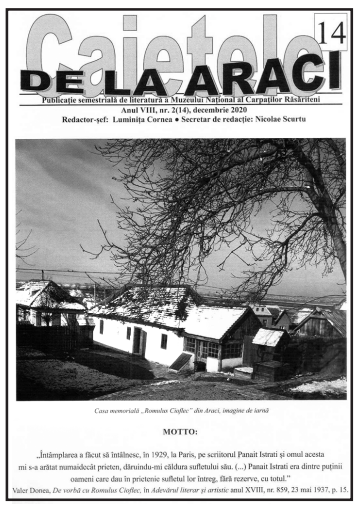
Bucureștiul literar și artistic, anul XI, nr. 3 (114), martie 2021. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Actualitatea literară, anul XI; nr. 107, ianuarie 2021; nr. 108, februarie 2021, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de AL LUGOJPRESS. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Caligraf, anul XXI, nr. 224, ianuarie 2021; nr. 225, februarie 2021, revistă editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar general de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, anul XXIV, nr. 1 (267), 2021, revistă de cultură editată de AIUS Printed Craiova. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Litere, anul XXII, nr. 2 (251), februarie 2021, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni. Director Tudor Cristea; Redactor șef Mihai Stan; Secretar de redacție Pompiliu Alexandru.

Caietele de la Araci, anul VIII, nr. 2 (14), decembrie 2020, publicație semestrială de literatură a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni. Redactor șef Luminița Cornea; Secretar de redacție Nicolae Scurtu. „Caietele de la Araci” apare la Sf. Gheorghe și este o revistă preponderent de istorie literară cu obiectiv principal: restituirea, revalorificarea, promovarea operei și activității scriitorului Romulus Cioflec, născut în localitatea Araci, unde există Casa memorială „Romulus Cioflec”, organizată în cadrul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni din Sf. Gheorghe.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Revista “SUD” recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

Editor: Raluca Tudor
Telefon editură: 0720 773209
Consilier editorial: Vasile Grigorescu
Telefon revista “SUD”: 0786 455702

Alte convorbiri duhovnicești cu †Ioan al Banatului (XX)

„Doamne, când mai treci pe lângă mine, ridică-mă din orbirea păcatului în care zac, vindecă-mi ochiul inimii, să te văd când treci pe ulița mea !”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, astăzi aș vrea să mergem în cetatea Ierihonului, ca să ne spuneți un cuvânt de învățătură despre *Vindecarea orbului din Ierihon* (Luca 18, 35-43), spre întărirea noastră sufletească. Vă rog...

Înaltpreasfințitul Ioan: Mergem la Ierihon, una dintre cele mai vechi cetăți din lume atestată de către arheologi cu peste zece mii de ani înainte de Hristos. Ierihonul mai este public și prin faptul că este cetatea cea mai adâncă în pământ. Nu există vreun oraș, vreo cetate așezată mai în adânc în pământ decât Ierihonul, adică este așezat la 384 metri sub nivelul Oceanului Planetar, în cea mai mare groapă de pe pământ, unde este și Marea Moartă.

Numele acestei cetăți, Ierihon, îl găsim și în literatura siriacă; exista în părțile Siriei o cetate care se numea Ieriha și poate, cumva, numele acestei cetăți Ierihon a fost adus pe filieră siriacă în părțile Iudeii – în siriacă, cuvântul înseamnă: bătaie de vânt, bătut de vânt, expus la vânt. Dacă, însă, luăm rădăcina cuvântului din aramaică ar însemna Cetatea lui Dumnezeu.

L.C.: Foarte interesantă etimologie. Vă rog, Părinte Mitropolit, să consemnați câteva date din istoria acestei atât de vechi cetăți care există și astăzi.

Îps. Ioan: Aș puncta doar câteva date din istoria acestei cetăți. Când Moise a scos poporul lui Israel din Egipt, ultimul popas din perioada exodului, în timpul lui Iosua, s-a oprit aici, la cetatea Ierihonului, lucrul acesta petrecându-se în jurul anilor 1200-1500 î.H., pare-se în timpul faraonului Ramses al II-lea. Aș vrea să vă mai spun că de atunci, de când Nabucodorosor a cucerit Țara lui Israel și a dus poporul în robia din Babilon, în anul 586 î.H., sunt consemnate date că la întoarcerea din robia babiloniană, la anul 536, a fost consemnat de către cei care s-au întors, că după aproximativ cincizeci de ani de robie, în Ierihon s-au mai întors 345 de suflete de oameni, un număr foarte mare de populație pentru vremea aceea, deci 345 de oameni s-au întors la Ierihon.

Tot istoria ne pune în față că pe la anul 60-66 î. H., Pompei a înnoptat, a rămas o noapte în Ierihon. Apoi v-aș mai aminti un lucru: Irod cel Mare, aici, în Ierihon, a săvârșit cele mai odioase crime din timpul domniei sale, ucigându-l, aici la Ierihon, chiar și pe fiul său.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, vă rog să trecem la pericopa evanghelică de la Sfântul Apostol și Evanghelist Luca, despre *Vindecarea orbului din Ierihon* (18, 35-43).

Îps. Ioan: Da, pentru o clipă să dăm pagina istoriei și să ne întoarcem la Sfântul Luca, la Hristos. Dacă v-am spus de regi și împărați care au vizitat și au trecut prin această cetate, sfintele evanghelii ne spun că totuși, totuși, cea mai importantă persoană care a trecut o dată prin Ierihon a fost Împăratul împăraților, Hristos Mântuitorul nostru. Era în ultimul său drum spre Ierusalim, spre patima Sa de pe Golgota. Tot în ultimul drum, coborând din nord, a vindecat pe cei zece leproși. Iată, acum intră în Ierihon.

Evangheliile ne spun că este prima și ultima dată când trece prin această cetate. La intrarea în cetate, spune Sfântul Luca, un orb cerșea, iar Sfântul Marcu ne spune și numele acestui orb, că se numea Bartimeu, care din aramaică în limba noastră se traduce: fiul lui Timeu. Iată, stând el și cerșind, a auzit un vuiet puternic de oameni și a întrebat: *ce este aceasta ?* Și i-au spus: *Trece Iisus din Nazaret !* Când a auzit numele lui Iisus, s-a ridicat și s-a îndreptat spre El, strigând: *Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă !*

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ne punem întrebarea de unde îl cunoștea orbul din Ierihon pe Hristos, încât i-a spus pe nume ?

Îps. Ioan: Iată ! un orb auzise de Hristos ! Un orb îl cunoștea pe Hristos ! Auzise despre minunile săvârșite de El. Cum Ierihonul era o cetate de tranzit pentru comercianți, este posibil să fi auzit de la trecători, poate s-a apropiat careva de el și i-o fi spus: *Pe tine nu te mai poate vindeca nimeni în lumea aceasta decât Hristos din Nazaret* ! Și a crezut lucrul acesta, astfel vedem că Mântuitorul îl vindecă. Către cine striga el, orbul: *Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă* !

L.C.: Bineînțeles că striga către Mântuitorul nostru Iisus Hristos, după cum scrie Sfântul Apostol și Evanghelist Luca.

Îps. Ioan: Așa scrie Sfântul Apostol Luca, dar Sfântul Luca, în paranteză, ar fi vrut să mai scrie: striga către mulțime că Acesta este Fiul lui David ! *Ei, care aveau ochi, nu L-au văzut, iar el, orb fiind, L-a văzut cu inima și cu credința.*

Și astăzi glasul Evangheliei strigă către noi: *Acesta este Iisus Nazarineanul, Fiul lui Dumnezeu !* În fiecare duminică, din fața sfintelor altare, strigă evangheliștii către noi, nu către Iisus, ci către noi: *Acesta este Iisus, Fiul lui Dumnezeu, credeți în El, că El poate să ridice păcatul și povara lumii acesteia !* Există acolo precizarea, după cum consemnează Sfântul Luca, că, după ce l-a vindecat, acest orb mai întâi L-a văzut pe Dumnezeu, apoi și-a văzut mama, tata, frați, surori, dacă va mai fi avut. Vedeți ce mare har a primit de la Dumnezeu acest profet orb ! ? Noi, fiecare în viața noastră, după ce ne-am născut, am văzut mai întâi sfânta, blânda și luminoasa față a mamelor noastre; este prima icoană pe care am văzut-o fiecare dintre noi, chipul, icoana înlăcrimată de bucurie că a născut un prunc. Acest orb întâi L-a văzut pe Dumnezeu, apoi și-a văzut părinții și pe semenii lui. Ce spune Sfântul Luca că a făcut orbul după ce și-a primit vederea ? După ce și-a primit vederea, L-a slăvit pe Dumnezeu și a mers după Hristos. Unde a mers mai departe Hristos ?

Minunea aceasta a vindecării orbului cerșetor repede s-a răspândit în tot Ierihonul, cetate comercială pe unde treceau caravane de cămile din nordul Africii până în Extremul Orient. Acolo era un om cu numele Zaheu, mai marele vameșilor. Și el îl știa, îl cunoscuse pe orbul cerșetor. Nu știu însă dacă, vreodată, îi va fi întins mâna cu vreo bucată de pâine sau cu vreun bănuț. Mă gândesc, însă, că l-a cunoscut, deoarece la auzul acestei minuni, cum spun sfinții evangheliști, mulțimea l-a înconjurat pe Iisus și el, fiind mai mic de statură, n-a putut să-L vadă. Atunci a fugit repede-repede pe uliță și s-a suit într-un dud, sicomor, din fața casei, să-L vadă și el pe Hristos, Cel care l-a vindecat pe orbul pe care-l cunoștea.

Întrucât Sfântul Luca spune că orbul a mers după Hristos, orbul care acum vedea, aș încerca să cred că atunci când Hristos îi spune lui Zaheu să coboare că intră în casa sa, este posibil ca alături de ceilalți evangheliști să fie și orbul care vedea. Și mă gândesc că la vederea lui Iisus și la vederea faptei împlinite că orbul acesta vedea, mă gândesc că și Mântuitorul și orbul l-au impresionat atât de mult, încât Zaheu exclamă: *Doamne, jumătate din averea mea o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit !*

Eu încerc să cred că între cei care au intrat la Zaheu în casă a fost și orbul, astfel, pe viu, a văzut Zaheu minunea făcută de Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, îngăduiți rugămintea: un mesaj către cititori, după acest cuvânt de învățătură.

Îps. Ioan: Iubiți cititori, eu nu doar o singură dată am auzit că trece Hristos pe lângă mine, ci de mai multe ori, însă de foarte-foarte puține ori, atunci când a trecut Hristos pe lângă mine, am zis: *Iisuse, Fiul lui David ! Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, mântuiește-mă !*

Ori de câte ori citim și auzim glasul Sfintei Evanghelii în biserică este semn că Hristos trece pe lângă noi și de aceea n-ar trebui să rămânem indiferenți și muți ci mereu-mereu să strigăm: *Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă !*

Doamne, când mai treci pe lângă mine, ridică-mă din orbirea păcatului în care zac, vindecă-mi ochiul inimii, să te văd când treci pe ulița mea !

Deschideți-vă ochiul inimii și când îl vedeți pe Hristos trecând pe ulița dumneavoastră, strigați din adâncul inimii: Iisuse, Fiul lui David, mântuiește-mă !

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, în acest an 2021, evanghelia despre *Vindecarea orbului din Ierihon* a fost rânduit să fie citită în sfintele noastre biserici chiar în ziua de 24 ianuarie, ziua de aniversare a Unirii Principatelor Române, declarată nu de prea mult timp, Zi Națională.

Îps. Ioan: Se întâmplă la șase-șapte ani o dată când ziua de 24 ianuarie se petrece duminica. În anul 1859, într-o zi ca astăzi, două surori de același sânge, de aceeași mamă s-au îmbrățișat. Într-o zi ca astăzi, Moldova și Țara Românească s-au îmbrățișat. A mai durat aproape 60 de ani până când Transilvania și Banatul s-au îmbrățișat cu celelalte două surori de mamă românească, Moldova și Țara Românească.

De aceea, îngăduiți-mi să rostim o rugăciune pentru cei care au făcut posibilă îmbrățișarea celor două surori, deschizând cărarea îmbrățișării celorlalte provincii românești într-o singură țară, cu un singur grai românesc:

Pomenește, Doamne, pe toți eroii, ostașii și luptătorii români din toate timpurile și din toate locurile, căzuți pe câmpurile de luptă, în lagăre și-n închisori, pentru apărarea patriei, a credinței strămoșești, pentru întregirea neamului românesc, pentru libertatea și demnitatea noastră.

Auzi-ne, Doamne, precum ai auzit cu milă și rugăciunile părinților noștri când chemau ei ajutorul și îndurările Tale asupra lor și asupra Țării noastre în care se preamărește numele Tău și ne învrednicește pe toți ca întotdeauna mulțumire să-ți aducem, cele prea bune să grăim și să-ți cântăm Ție celui fără de început al Tău părinte și Preasfântului și Bunului și de Viață Făcătorului Tău Duh, Dumnezeului celui Slăvit într-o Ființă, Tatăl și Fiul și Duhul Sfânt.

Doamne, păzește frunțile Carpaților și poala cea albă de mireasă a României, să n-o mai sfârtice nimeni, niciodată ! Dumnezeu să-i odihnească în pace pe toți bărbații neamului care au împlinit într-un fel cuvântul lui Dumnezeu, pentru că așa vrea Dumnezeu, ca frații să trăiască în pace și împreună !

A consemnat Luminița Cornea

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Seniori editori: Ion Andreiță, Nicolae Dan Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacție: Ștefan Crudu
Colectiv de redacție: Constanța Crudu, Marian Grigore, Alexandru Cazacu, Ciprian Necșuțu, Gianina Mehedințu, Alexandra Firiță
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.